Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

9

APRIL 1988
1500 DINARA

A. E. VAN VOGT
PRODAVNICA ORUŽJA

BRAJANT ● STERLING ● LAZOVIĆ



Broj 9 April 1988 1500 din.

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

S A D R Ž A J

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković



Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

Od ovog broja započinjemo novi roman u nastavcima — »Mentalni most« Džoa Haldemana koji ćemo, za razliku od prethodna dva romana, objaviti iz tri dela. Haldeman je mlad autor (četrdeset pet godina), prisutan je u američkoj fantastici petnaestak godina, ostvario je nekoliko zapaženih priča, uglavnom sa ratnom tematikom (bio je u Vijetnamu), a njegov najveći dosadašnji uspeh je roman »Večni rat«. Stil mu je vrlo kompleksan, tematiku sagledava višeslojno, što se ne zapaža pri površnom čitanju. Idealan autor za najširi krug publike: zanimljiv pri brzom čitanju, a zahvaian i za dublje analize. Za svakog ponešto. U svom slučaju, nadamo se da će vam naš novi roman u nastavcima pružiti dovoljno zadovoljstva.

Sam pokušaj sa romanima u nastavcima predstavlja jedan od osnovnih eksperimenata koji sprovodimo u okviru časopisa »Alef«. Vaša mišljenja o tome su vrlo raznolika, jer se neko lakše a neko teže privikava na isprekidano čitanje, pamćenje radnje mesecima unazad ili neprestano vraćanje na već pročitano. Mnogi su se dosetili, pa jednostavno sačekaju da se roman pojavi kompletan i onda ga pročitaju odjednom. Bilo kako bilo, za sada roman ostaje sastavni deo »Alefa«.

Od priča u ovom broju jedino je naslovna novela nešto starijeg datuma, ostale su vrlo sveže. Kvalitetom i savremenim pristupom naučnoj fantastici izdvaja se Sterlingov »Roj«, ali ni Brajantova ni Kroulijeva priča ne zaostaju mnogo. U svakom slučaju, nastavljamo sa raznovrsnošću autora i tematika.

I u ovoj priči Branko Pihać, jedan od najpoznatijih domaćih SF auto-ra, ne odstupa ni za korak od svog pristupa SF-u. Naime, ostaje u sferama klasičnog SF-a: naučnici, pronalasci, racionalnost... ali ipak uspeva nanovo da bude svež i zanimljiv.

Teorijski prilog ovoga puta je iz pera domaćih autora, braće Momčilović, koji nam ukazuju na neke nove momente u osnovnoj postavci naučne fantastike.

Kao posebnu poslasticu i osveženje nudimo vam gomilu izmišljenih oglasa, od autora Stivena Atlija, uz nenadmašnu Bobovu viziju svega toga, iz tehničkih razloga izostavljenu u prošlom broju.

Boban KNEŽEVIĆ



PISMA

Poštovano uredništvo,

Kao čovek koji se profesionalno bavi književnošću, osjetio sam dužnost da reagiram na Vaš odgovor jednom čitaocu ALEF-a, koji se ticao teme »science fiction«. I bez vašeg »objašnjenja« koje nije ispravno, postoji mnoštvo ljudi u nas koji su kao iskreni poklonici SF književnosti, iritirani postupcima naših SF pregaoca kada se radi o prevodu dotične sintagme. Kako bi, prema Vama, trebalo pravilno prevesti npr. »fantasy« — jedno vrlo opsežno područje književnog stvaralaštva?

Posebno začuduje neznanje dra Z. Živkovića (ili su u pitanju neki drugi, lični interesi), koji je, bar tako ja vjerujem, imao najvećeg udjela u širenju pogrešnog prijevoda — naučna fantastika — još tamo od začetka edicije »Kentaur«.

Budući da su pojedinci, kojima je stalo do toga da SF (bar kada se radi o onom SF-u koji ima visoku umjetničku vrijednost) bude sastavni deo velike književnosti, još davno ukazivali na ovu »zabludu« što se tiče prijevoda, mislim da bi bi-lo krajnje vrijeme da Vi, izdavači SF-a, malo zavirite u prošlost nastanka »sintagme« SF, tj. njenog značenja u engleskom književnom jeziku! Tada bi Vam konačno postalo jasno da je jedini ispravan prijevod »znanstvena beletristika«. Do tada bolje da SF ostane SF, bez pre-vođenja.

Inače, uredništvu ALEF-a upućujem pohvale za trud i želju da se našem najširem čitalaštvu predstavi ono najkvalitetnije u »svjetskom« SF-u; ovi navodnici trebali bi značiti da američki SF nije sve u svjetskom SF-u — kako bi to željeli predstaviti u uredništvu ALEF-a. Takvo pogrešno gledanje na SF očituje se i u objavljivanju LOKUS-ove ankete po kojoj je Hajnlajn najbolji pisac SF-a. Bilo bi smiješno da nije žalosno. Zar odista mislite da onaj tko stavlja Hajnlajna na prvo mjesto, može uopšte shvatiti »Lijevu ruku tame« ili npr. »Sastanak sa Ramom«? A medu 26 »najboljih romana svih vremena« niti jedan od Lema. O naivnosti te publike ne treba trošiti riječi, a lično mislim da Vi, ako stvamo želite dobro SF-u kod nas, ne bi trebali objavljivati takve gluposti.

Danas je u svijetu komercijalizacija sve prisutnija na svim područjima ljudskog djelovanja, pa bih zato savjetovao uredniku Kneževiću da se manje osvrće za tim tko je dobio Huga a tko Nabulu, već da više pažnje obrati onim djelima koja nisu toliko izvikana, ali spadaju u vrh svjetske književnosti.

Drugarski pozdrav,
Babić A, prof.
RIJEKA

Vaše pismo obiluje mnoštvom netačnosti, nepreciznosti i neupućenosti ali zaslužuje, zbog mnogih sličnih mišljenja, opsežan odgovor. Zato, krenimo redom.

Zoran Živković nema apsolutno nikakvog udela u nastanku i širenju izraza »naučna fantastika« u Jugoslaviji. Ja čak tvrdim, a uskoro ću prikupiti i sve potrebne dokaze, da je naše »naučna fantastika« starije od engleskog »science fiction«! Površnim pregledom svoje biblioteke našao sam na nekim predratnim knjigama »Gece Kona« (1939.) izraz »naučno-fantastični roman«. Sasvim pouzdano da je do nas taj izraz došao od ruskog jezika, u kome se gotovo identično izgovara. Sada treba samo utvrditi kada su Rusi prvi put upotrebili taj izraz (postoje indicije da je to bilo mnogo pre 1926.) i kada je prvi put preuzet u našoj literaturi. U svakom slučaju, neospomo je da naše »naučna fantastika« ne vodi poreklo od »science fiction«, i u tom slučaju ne može se govoriti o pravilnom ili nepravilnom prevođenju.

Posle rata, izraz »naučna fantastika« upotrebljava se vrlo često, češće od izraza »fantastični romani«. »Oživljena mumija« Keneta Ropsona je 1954. godine okarakterisana kao »naučno-fantastični roman«, takođe i »Šljunak. na nebu« Asimova 1961, a i dve velike serije džepnih knjiga su koristile taj izraz početkom šezdesetih: Nolitova »Zanimliva biblioteka« i biblioteka Merkur zagrebačkog izdavača »Zora«.

U teorijskom smislu, izraz »naučna fantastika« koristi se već 1964. godine u knjizi Ciolkovskog »Put ka zvezdama«, a i u prvoj značajnoj teorijskoj knjizi posveće-

noj naučnoj fantastici »Od Lukijana do Lunjika« Darka Suvina. Krajem šezdesetih smo imali časopis »Kosmoplov« — magazin za kosmonautiku i naučnu fantastiku. »Sirius« koristi »znanstvena fantastika« što ima identično značenje. Od 1976. godine izraz »naučna ili znanstvena fantastika«: kompletno vlada srpskohrvatskim govomim područjem..

Šta sada vi hoćete? Da izmenimo navike hiljada ljudi, zarad ne znam ni ja čega? Da odbacimo našu tradiciju koja je verovatno duža od američke. Uostalom, Hugo Gernzbak nije prvobitno smislio »science fiction«, već »scienti fiction« što je potpuno izmišljena reč, pa kao takva — neprevodiva. Samo »fiction« u engleskom jeziku ima nekoliko značenja, a osnovno je: »produkt imaginacije« (Oksfordski rečnik). Upravo na toj višeznačnosti ove reči i bazira se igra reči koju su kao konačnu varijantu prihvatili Gemzbak i saradnici. No, podsetimo se, Rusi su tada već imali izraz »naučna fantastika«, a i mi preko njih.

Pitate se kako prevesti »fantasy«. Prosto: »fantazija«, a kao pridev skraćeni oblik »fantazi« što se izgovara vrlo slično engleskom »fantasy«.

Lokusova lista, oštro kritikovana s vaše strane, ne predstavlja listu najboljih svetskih SF romana, već najboljih SF romana objavljenih u SAD. Razlika postoji. Takođe, lista od pomenutih 26 romana jeste lista od 26 najznačajnijih svetskih romana, s neznatnim izuzecima. Možda postoji negde u Portugaliji napisan i u hiljadu primeraka objavljen apsolutno najbolji SF-roman svih vremena, ali niko ne zna za njega, on ne vrši nikakav uticaj na svetske tokove. Šta hoću da kažem, najbolje ću vam ilustrovati preko astronomije. Danas se pouzdano zna da su prvi astronomi radili u Kini, all mi ipak tvrdimo da je kolevka astronomije Egipat. Zašto? Naprosto zato što znanja kineskih astronoma (veća pre pet hiljada godina, nego evropska pre pet stotina godina) nisu ostavila nikakvog traga na celokupnu istoriju astronomije, njih niko nije nadgradio i ona su zaboravljena.

Čovek koji je razdrmao američki a samim tim i svetski SF jeste Robert Hajnlajn. On je karika koja je uzdigla SF do neslućenih visina, on je čovek čiji su romani o svemirskim kadetima regrutovali desetine miliona ljudi u redove zaljubljenika SF-a. Mnogi čitaoci su ostali na tom nivou i otud toliki glasovi Hajnlajnu, ali mnogi, da nije bilo Hajnlajna nikada ne bi uživali u delima Ursule Legvin. Ne možemo gajiti samo vrhunsku SF književnost, ne možemo objavljivati isključivo remek-dela.

Mi želimo dobro jugoslovenskom SF-u, ali pre svega želimo dobro ALEF-u. A ključ uspeha ALEF-a je njegova što bolja prodaja, samim tim komercijalizacija. Većina čitalaca ALEF-a ne bavi se profesionalno književnošću, i ne želi da čita umetnički i književno najvrednija ostvarenja, većini je dovoljno ovo što im ALEF pruža.

Pojava ALEFA me je jako iznenadila. Divno je imati novi izvor dobrih priča koji čak prilično redovito izlazi. Kupujem relativno mnogo stranih knjiga, no u izboru novih ovisna sam o ovakvim časopisima iz kojih saznajem za nove pisce, što i kako pišu i sl. te tako izabirem nove knjige. Stoga bih voljela da predstavljate što više novih pisaca za koje nismo do sada mogli čuti. O Clarku i Asimovu znamo dovoljno, a i izdavači se brinu da pročitamo svaku glupost koju napišu, pa bi možda mogli ispustiti te velike bardove, a upoznati nas sa nekim novima. Čovjek se osjeća smiješno pred hrpom SF knjiga od kojih je čuo za svega 30% pisaca, a i od njih je čitao tek pričicu ili dvije.

Što se ilustracija tiče, ne smatram se stručnjakom, ali čini mi se da ih je većina inspirirana Mad Maxom ili Konanom, te da bi se većina dobro uklopila u kojekakve space-opera stripove. Možda bi ilustracije mogle malo više pratiti sadržaj naslovne novele, ali nije bitno.

Roman u nastavcima je pun pogodak. S obzirom da bi se inače načekali da tolike romane vidimo prevedene. Za moj ukus Hajnlajn vam nije trebao, iako objašnjenje uredništva na jedan takav prigovor i nije loše. Vidim po pismima da vam prigovaraju za štampanje u dvoredu. Smatram da to uopšte nije bitno. Jedino važno je pročitati novi roman.

Uglavnom, dobri ste, i samo nastavite tako.

Puno pozdrava
Tatjana Mudri
ZAGREB

U Jugoslaviji već dugi niz godina postoji praksa predstavljanja stranih knjiga i pisaca, ali je ona sramotno zloupotrebljavana od strane nesavesnih urednika i izdavača za reklamiranje pisaca i romana

koje pripremaju. Po tom pitanju stanje je nešto popravljeno poslednjih godinu dana u SIRIUS-u gde Neven Antičević daje dosta realne prikaze najnovijih knjiga, mada ni on nije potpuno pelcovan od prekomernog hvaljenja određenih pisaca. No, kako smo imali prilike da vidimo, ni Amerikanci (setimo se Svonvikovog članka, zatim Kardovog odgovora) nisu imuni na favorizovanje svojih prijatelja.

Šta se može učiniti? Ne mnogo više od onoga što se trenutno čini. Ne možemo se osloniti na američki ukus, a domaći kritičari nikako da se otresu ličnih interesa.

Na kraju, zahvaljujemo se na rečima podrške koje ste nam uputili. Jedan savet: nabavite pisaću mašinu koja ima sva slova.

Ja sam bio jedan od onih koji su verovali da kvalitetan SF ne može opstati u jugoslovenskim okvirima. Izvanredna Filipovićeva priča iz broja 7 vašeg magazina ALEF razuverila me je u potpunosti. I ne samo to, već, pošto i sam pomalo pišem, pokušao sam da postignem nešto slično i par svojih pokušaja vam šaljem. Voleo bih da dobijem komentar na njih. Ujedno, glavna zamerka koju vam mogu uputiti odnosi se na vaše negodovanje na pristigle priče. SIRIUS to radi mnogo profesionalnije. Sve drugo je na vašoj strani.

Radomir Vuga
NOVI BEOGRAD

Pročitali smo vaše priče. Simpatične su. I mada se ne uklapaju u koncepciju ALEF-a (ako se sećate, rekli smo da nećemo domaće minijature), najmanje jednu ćemo sigumo objaviti u narednim brojevima. Pokušajte da u okviru jugoslovenskog ambijenta, koji očigledno poznajete i komentarišete, osmislite pravu dužu priču. Što se tiče recenzija na priče koje dobijamo, za dva-tri broja i to će se regulisati.

Poštovana redakcijo,

uz čestitke za odličnih prvih šest brojeva »Alefa« imam i jednu molbu. Objavite, po uzoru na poslednje stranice MONOLIT-a 1, dobitnike i nominacije za nagrade HUGO i NEBULA za period 1983—87 (u svim kategorijama).

Još, ako je moguće, u nekom od narednih brojeva objavite (hm, ovo je već druga molba) spisak svih (ili bar značajnijih) SF romana koji su izdati kod nas (u periodu, recimo, od poslednjih deset godina), i edicije u okviru kojih su izdati.

Na kraju, bilo bi dobro i kada biste, u okviru filmske rubrike dali spisak pobednika filmskog festivala u AVORIAZ-u.

Unapred hvala za ispunjene molbe.

Nenad Mijatović
ZEMUN

Mnogi već godinama traže da se nastavi spisak dobitnika nagrada HUGO i NEBULA iz MONOLIT-a 1. Kompletnu informaciju pripremićemo za naredni ALEF.

Ukusi su različiti, tako da i termin »značajni romani« može da se tumači na raznovrsne načine. Već smo imali brojne zloupotrebe ovog termina u domaćoj SF kritici. Najbolje bi bilo objaviti kompletnu bibliografiju, pa svako da pravi liste za sebe. Međutim, svi pokušaji sastavljanja bibliografije SF-knjiga objavljenih u Jugoslaviji dosada su propali, i krajnje je neizvesno kada će to konačno biti urađeno.

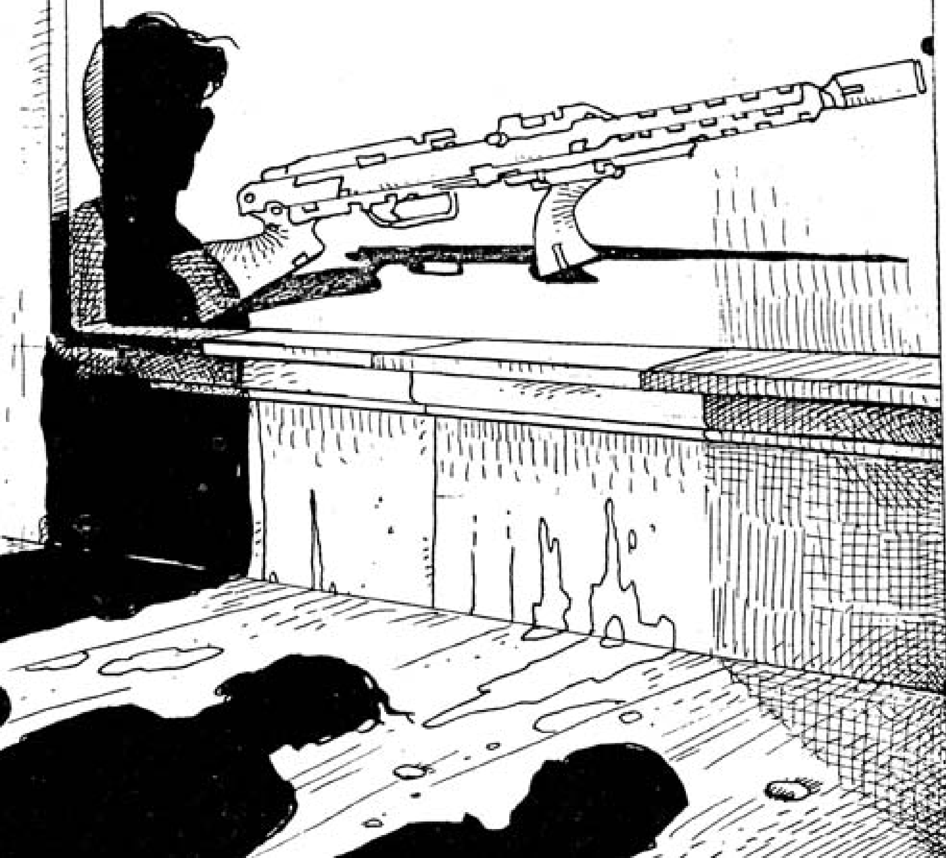


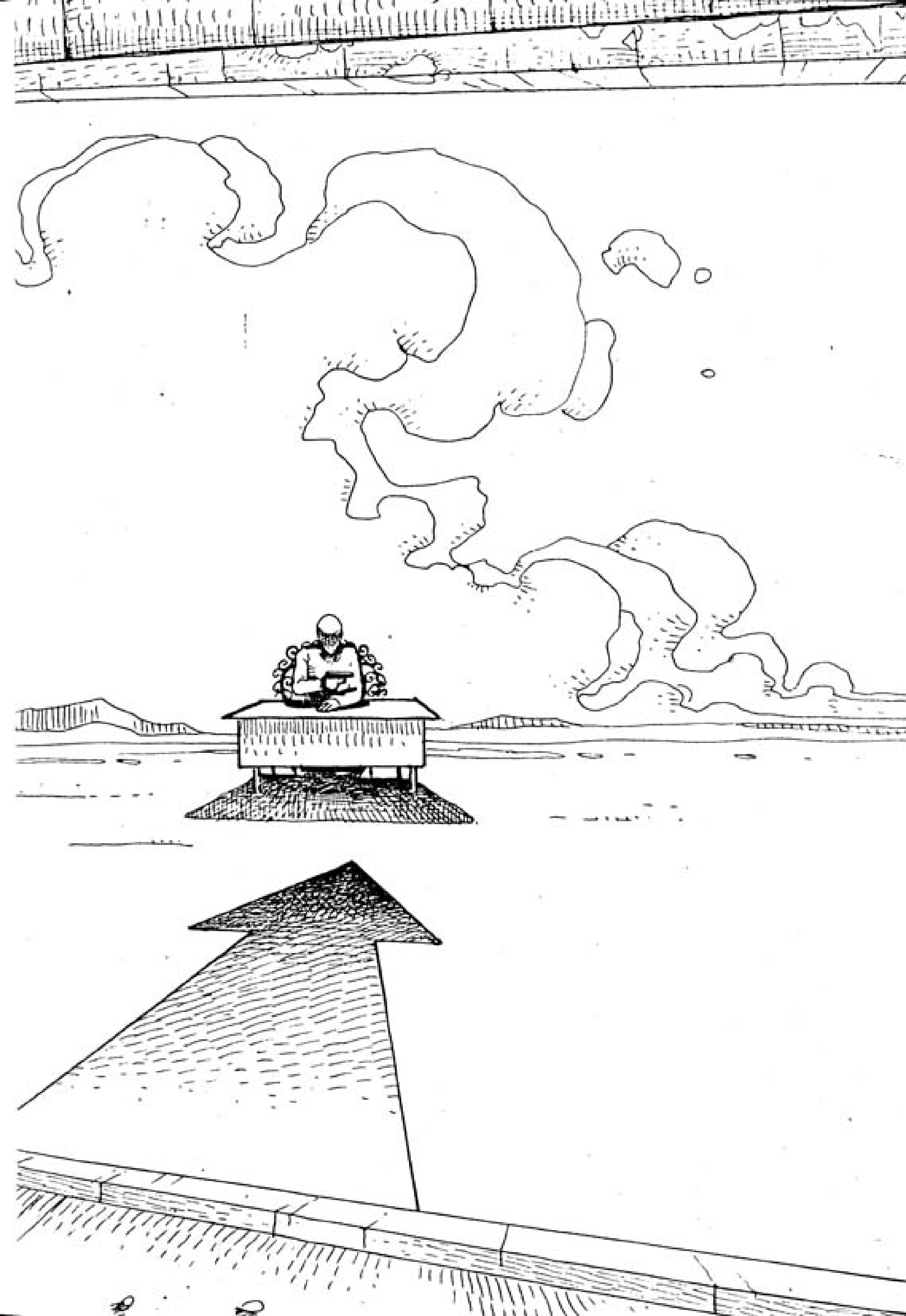
A. E. van VOGT

PRODAVNICA ORUŽJA

A. E. van VOGT, THE WEAPON SHOP, 1942

Prevod s engleskog: Konstantina Milić





Naselje je po noći pružalo čudnu, beskonačnu sliku. Fara je zadovoljno išao pored svoje žene. Vazduh je bio opojan poput vina, a on se setio umetnice koja je došla iz Imperijal Sitija i napravila ono što je telestat nazvao, jasno se sećao tog izraza, »po sećanju simbolično nacrtanim prizorom električnog doba otpre sedam hiljada godina.«

Fara je potpuno verovao u to. Ulice sa svojim zelenim travnjacima, radnjama okruženim cvetnim žardinjerama i uličnim svetiljkama koje su zračile svakom svojom porom... bio je to jedinstven raj u kojem je vreme potpuno stalo.

I slika te velike umetnice nalazila se sada u privatnoj zbirci same vladarke. Ona je pohvalila sliku, a umetnica ju je, sasvim prirodno, ponizno zamolila za dozvolu da joj tu sliku pokloni.

Kolika mora da je radost kad si u stanju da pokloniš nešto svoje tako božanstvenom i divnom stvorenju kao što je Inelda Ajšer.

I dok su tako hodali, Fara instinktivno pogleda u svoju ženu. Pri svetlosti obližnje ulične svetiljke, njeno lepo, još uvek mlado lice bilo je u senci. Promrmljao je tiho i glas mu je bio u harmoniji sa pastelnim senkama noći:

— Rekla je... naša vladarka je rekla... da naše malo mesto, Glej, predstavlja konstituciju najboljih kvaliteta njenog naroda. Nije li to fantastično rečeno, Kril? Mora da je izuzetno mudra žena. Ja...

Ućutao je naglo. Stigli su do jedne sporedne ulice, a tu je stajalo nešto oko dve stotine metara dugačko... nešto...

— Pogledaj! — reče Fara muklo.

Prstom je pokazao na svetleći natpis koji je blistao u noći, natpis na kojem je pisalo:

KVALITETNO ORUŽJE

PRAVO NA KUPOVINU ORUŽJA JE PRAVO NA SLOBODU

Faraa obuze neko čudno, prazno osećanje dok je zurio u svetleći natpis. Video je kako se meštani okupljaju ispred prodavnice. Rekao je konačno, promuklo:

— Čuo sam za te prodavnice. Nepopulama mesta protiv kojih će vlada uskoro preduzeti oštrije mere. Proizvode oružje u tajnim fabrikama, a onda ga isporučuju gradovima poput našeg i otvaraju prodavnice postupajući protivzakonito. Ove nije bilo tu pre sat vremena.

Faraovo lice očvrsnu. Glas mu je izražavao gnev kad je progovorio?

— Kril, idi kući.

Bio je iznenaden kad ga Kril nije odmah poslušala. Sve vreme njihovog bračnog života, poslušnost je bila njena karaktema crta koju je on izuzetno cenio. Sad ga je gledala širom otvorenih očiju i nije se micala.

— Fara, šta nameravaš da uradiš? — upitala ga je tiho. — Ne misliš valjda da...

— Idi kući! — Njen strah samo je pojačao njegovu odlučnbst. — Nećemo dozvoliti da nam takva užasna stvar ukrašava grad. Zamisli glas mu je zadrhtao već pri samoj pomisli — da ovo lepo, drevno mestašce sad bude uništeno... nečim ovakvim. Ali mi to nećemo dopustiti... nikad i nikome.

Krilin glas nije zvučao nimalo poslušno kad je rekla:

— Nemoj prenagliti, Fara. Seti se da ovo nije prva nova zgrada u Gleju... otkako je ta slika nacrtana.

Fara je ćutao. Žena je imala običaj da ga nepotrebno podseća na neprijatne činjenice. Znao je tačno šta je mislila. Gigantska korporacija za servisiranje motora,

»Automatik Atomik Motor«, zahvaljujući saveznim zakonima, širila je svoj biznis i preuzela je već polovinu Faraovih dobro uhodanih radionica.

— Ovo je nešto drugo — rekao je Fara konačno kroz zube. — Kao prvo, ljudi će uskoro shvatiti da ti novi automatski servisi traljavo obavljaju svoj posao. Osim toga, oni predstavljaju poštenu konkurenciju. Ali ova prodavnica oružja je protivzakonita i ugrožava srećan život koji imamo pod Ajšerinom vlašću. Pogledaj samo taj licemeran natpis: »Pravo na kupovinu oružja je pravo na slobodu«. Aaaauh!

— Idi kući, Kril — ponovio je odlučno. — Pobrinućemo se da u ovom gradu ne prodaju svoje oružje.

Pogledom je pratio tu vitku figuru koja se polako udaljavala polumračnom ulicom. Prelazila je ulicu kad se Fara odjednom nečeg setio. Doviknuo je za njom:

— I ako vidiš negde onog našeg sina, povedi ga kući. Treba već jednom da prestane s noćnim izlascima.

Kril se nije okrenula. Fara je gledao za njom još nekoliko trenutaka, a onda se okrenuo i odlučnim koracima uputio prema novootvorenoj prodavnici. Svakim minutom gužva je postajala sve veća i noć je pulsirala uzbuđenim glasovima.

Nema sumnje, ovo je bila najveća stvar koja se ikad dogodila u Gleju.

Video je da je natpis na radnji stvar normalne iluzije. Bez obzira pod kojim je uglom gledao, stalno je gledao pravo u njega. Kad je konačno stigao do velikog izloga, imao je utisak da ga natpis sad gleda odozgo.

Fara je prezrivo šmrknuo, zatim iznenadeno raširio oči. U izlogu je stajao još jedan natpis na kojem je pisalo:

NAJKVALITETNIJE ENERGETSKO ORUŽJE DO SADA POZNATO U SVETU

Iskra interesovanja zapali vatru u Farau. Zurio je u to briljantno oružje, fasciniran uprkos samom sebi. Izloženo oružje bilo je u svim veličinama, od malih pištolja do impozantnih pušaka. Svo oružje bilo je od onog sjajnog, tvrdog materijala... blistavog, zelenkastog, ali opakog magnetnog berilijuma.

Fara se naježi gledajući u to destruktivno, moćno oružje. Toliko mnogo oružja za jedno tako malo mesto kao što je Glej, gde možda samo dva-tri čoveka poseduju oružje, i to isključivo za lov. Ali ovo je bilo apsurdno, krajnje opasno.

Negde iza Faraovih leđa, neki čovek je rekao:

— Nalazi se tačno na Len Harisovom parkingu. Dobro su se našalili s tom starom huljom. Kako će dići galamu.

I Fara je video da je taj čovek govorio istinu. Prodavnica je poprilično zahvatala travnati parking, vlasništvo starog Herisa.

Fara se namršti. Ti lukavi vragovi, vlasnici prodavnice oružja, birali su posede najomraženijih ljudi u gradu, uzimajući ih hladnokrvno i pružajući svima neizmemo zadovoljstvo takvim svojim postupcima.

Fara je nezadovoljno mrmljao kad je spazio dežmekastu figuru Mel Dejla, gradonačelnika. Pohitao je brzo prema njemu, s poštovanjem dodimuo svoj šeširi rekao:

— Gde je Džor?

— Tu je. — Gradonačelnik se probio kroz gužvu. — Imaš li neki plan? — upitao je.

— Postoji samo jedan plan — odgovorio je Fara bez oklevanja. — Uđi unutra i pohapsi ih.

Na Faraavo zaprepašćenje ova dvojica pogledaše jedan drugog, potom u zemlju. Šef policije odgovorio mu je kratko.

— Vrata su zaključana. Niko se ne javlja na naše kucanje. Baš sam hteo da predložim da odložimo to do sutra ujutru.

— Koješta! — reagovao je Fara nestrpljivo. — Daj mi sekiru i razvalićemo vrata. Odlaganjem ćemo samo ohrabriti te drznike. Nećemo im dozvoliti da ostanu ovde preko noći, je li tako?

Svi prisutni klimnuli su brzo glavama. Isuviše brzo. Fara je zbunjeno gledao u sve te oči koje su izbegavale da se sretnu s njegovim pogledom. Svi se boje, pomislio je ogorčeno. Pre nego što je mogao išta da kaže, policijski šef, Džor, ga je preduhitrio:

— Pretpostavljam da nisi čuo za ta vrata i te prodavnice. Priča se da se ta vrata ne mogu razvaliti.

— Doneću iz moje radnje atomski sekač — rekao je Fara. — Njime ću preseći vrata. Imam li vašu dozvolu, gradonačelniče?

Dežmekast čovek se primetno znojio. Uzeo je maramicu i obrisao čelo.

— Možda bi bilo bolje da pozovem komandira imperijalnog gamizona u Ferdu i posavetujem se s njim — oklevao je gradonaeelnik.

— Ne! — Farau je bilo jasno da gradonačelnik pokušava da dobije u vremenu. Osetio je kako se čeliči i znao je da sve zavisi od njega. Sva snaga Greja bila je sada u njemu. — Sami moramo nešto da preduzmemo. Druge kolonije su dozvolile ovim ljudima da se nastane zato što nisu preduzeli odlučne mere. Moramo im se odupreti... sada... odmah... ovog trenutka. Pa?

Gradonačelnikovo »u redu!« ličilo je vise na uzdah nego na glas. Ali Farau je i to bilo dovoljno.

Objasnio je ljudima šta namerava i, kad je krenuo da se probija kroz gužvu, ugledao je svog sina koji je sa još nekoliko mladića stajao i gledao u izlog.

— Kail, dodi da mi pomogneš oko sekača — doviknuo je Fara.

Kail se nije čak ni okrenuo i Fara je produžio, sve vreme gundajući u sebi.

Atomski sekač radio je bešumno... i glatko. Bez plamena i prštanja. Beličastim zrakom gotovo je milovao vrata... ali nije čak ni počeo da ih seče.

Fara prosto nije mogao da veruje. Kad je konačno isključio sekač, znoj mu se slivao niz lice.

— Nije mi jasno — rekao je zadihano. — Nijedan metal ne bi trebalo da izdrži pritisak ove atomske snage. Čak i kod najčvršćih metalnih slojeva, od kojih se prave sefovi, dolazi do eksplozije u takozvanim beskonačnim serijama.

— Onako je kako je Džor rekao — primetio je gradonačelnik. — Te prodavnice oružja su... moćne. Šire se po celoj imperiji i ne priznaju vladarku.

Fara je delovao uznemireno. Nije mu se dopadao ovakav razgovor. Zvučao je nekako... sujevemo. Osim toga, bio je potpuno besmislen. Negde iza njegovih leđa neko reče:

— Čuo sam da se ta Vrata otvaraju samo onima koji su bezopasni za one unutra.

Ovo je uzdrmalo Faraa. Shvatio je odjednom da je njegov neuspeli pokušaj imao loš psihološki efekat. Rekao je oštro:

— Kojesta! Da postoje takva vrata, svi bismo ih imali. Mi... — Odjednom je shvatio da niko nije pokušao da otvori vrata... a bilo je sasvim mogućno da vrata nisu uopšte zaključana.

Koraknuo je napred, uhvatio kvaku i povukao je. Vrata su se otvorila s neprirodnom lakoćom, tako da je imao utisak da mu je kvaka ostala u ruci. Uzdahnuvši duboko, Fara širom otvori vrata.

— Džor! — viknuo je. — Ulazi!

Šef policije bio je neodlučan, a onda je shvatio da ne sme pred tolikim svetom da ispadne kukavica. Pohitao je nespretno prema vratima... i ona mu se pred nosom zatvoriše.

Fara je zbunjeno zurio u šaku koja mu je još uvek bila stegnuta. A onda mu se podiže kosa na glavi. Kvaka se vratila na svoje mesto. Okrenula se, oživela i iskočila iz njegove stegnute sake.

Postao je svestan da ga gomila posmatra s nekom napetošću. Ponovo je uhvatio kvaku i razgnevio se kad je shvatio da ne može da je pomeri ni gore, ni dole. Glavom je dao znak šefu policije:

— Odmakni se, Džor, da povučem vrata.

Džor se odmakao, ali to nije mnogo pomoglo. Fara je vukao, zatim gurao, ali bez uspeha. Vrata nisu htela da se otvore. Opet je neko rekao iza njegovih leđa:

— Htela su da te puste, a onda su se predomislila.

— Ne govorite gluposti! — odvratio je Fara gnevno. — Vrata su se predomislila. Jeste li poludeli? Vrata nemaju mozga.

Glas mu je ipak zadrhtao od iznenadnog straha. Ukrućenog tela, Fara je gledao u radnju. Zapitao se šta bi vojnici imperije učinili da su na njegovom mestu. Odgovor na to pitanje došao je odjednom i ispunio ga užasom. Ni oni ne bi mogli ništa da učine. Fara je odlučno zatresao glavom želeći da se oslobodi te užasne pomisli.

— Vrata su se jednom otvorila i otvoriće se ponovo — rekao je tonom punim pretnje.

I otvorila su se. Otvorila su se sasvim lako. Blago, bez otpora, sa onom istom lakoćom. Unutra je bilo mračno i prostrano. Iza sebe mogao je da čuje gradonačelnikov glas:

— Fara, ne budi lud. Šta ćeš unutra?

Fara nije bio svestan da je prešao prag. Okrenuo se i zagledao tupo u sva ta lica.

— Pa... — počeo je nesigumo, zatim se pribrao i nastavio vedro — da kupim pušku, naravno.

I sam Fara bio je zbunjen ovim svojim briljantnim odgovorom: To vedro raspoloženja polako je splasnulo kad se našao u polumračnom ambijentu prodavnice oružja. Unutra je bilo nenormalno tiho. Fara je išao po tepihu koji je potpuno prigušio njegove korake. Nakon kratkog vremena , oči su mu se privikle na tamu. Pogled mu je kružio po prostoriji. Izgledala je sasvim obično. U staklenim vitrinama stajalo je izloženo oružje, ali ništa posebno. Izmedu vitrina nalazila su se dupla, izrezbarena vrata koja su vo-dila u stražnju prostoriju...

Fara se trudio da drži ta vrata na oku dok je razgledao nekoliko vitrina s tri ili četiri primerka lepog, sjajnog oružja.

Odjednom, oružje je počelo da ga oduševljava. Potpuno je zaboravio na ona vrata dok mu se u glavi rađala jedna suluda zamisao: da zgrabi jednu od tih pušaka, a onda, u trenutku kad se neko pojavi, da ga prisili da izađe napolje gde će ga Džor uhapsiti i...

— Želite da kupite pušku? — upitao je mimo muški glas iza njegovih leđa.

Fara se trgao i naglo okrenuo. Obuzeo ga je načas gnev što mu je plan propao. Ali gnev ga je napustio čim je video tog sedog prijatnog čoveka, starijeg od sebe. Faraa je obuzeo nelagodan osećaj. Oduvek je poštovao starije i nekoliko dugih minuta samo je stajao i duboko disao. Konačno je rekao prilično nezgrapno:

— Da, da, hoću da kupim pušku.

— Za kakvu svrhu? — upitao je čovek staloženim tonom.

Fara ga je tupo gledao. Sve se odvijalo isuviše brzo. Želeo je da pobesni, da kaže

tim ljudima šta misli o njima. Ali godine ovog čoveka nisu mu dozvoljavale da tako nešto i izusti. S teškom mukom uspeo je da odgovori:

— Za lov. — Mozak mu je radio grozničavom brzinom. — Da, isključivo za lov. U blizini ima jedno jezero — nastavio je da objašnjava — i...

Ućutao je, i sam zgranut svojom neiskrenošću.

— Za lov — ponovio je kruto.

Fara je ponovo bio on. Odjednom ga je obuzela mržnja prema čoveku koji ga je doveo u tako nezgodan položaj. Prezrivim očima posmatrao je kako taj stariji čovek otvara vitrinu i uzima iz nje zelenosjajnu pušku.

Držeći pušku u ruci, čovek se okrenuo prema njemu. Fara ispruži ruku da uzme pušku, ali čovek je zadrža, govoreći:

— Pre nego što dozvolim da je probate, naši zakoni me obavezuju da vam kažem pod kojim uslovima možete da kupite jednu od ovih pušaka.

Znači imaju svoja privatna pravila.Kakav sistem psiholoških trikova da ostave utisak na lakoveme budale. Da čujemo tog starog lisca. Čim se on, Fara, domogne te puške, staviće tačku na tu hipokriziju.

— Mi proizvodači oružja — rekao je službenik blago — izumeli smo puške koje mogu da unište bilo koju mašinu ili objekat napravljen od takozvane materije. Prema tome, svaki onaj koji poseduje neko od naših oružja može da se meri s vojnikom imperije. Čak je i moćniji od njega jer naše oružje predstavlja centar polja sile koja deluje kao savršen štit protiv nematerijalnih destruktivnih sila. To zaštitno polje otpomo je na metke i sve druge materijalne supstance i jedino atomskim topom može se probiti ta savršena barijera kojom je opasan vlasnik našeg oružja.

— Shvatićete —nastavio je — da jedno tako moćno oružje ne sme da dođe u neke nerazumne ruke. Nijedna od nas kupljena puška ne sme se koristiti za agresiju ili ubijanje. Što se tiče lovačkih pušaka, njima se mogu ubijati samo one ptice i životinje koje mi odredimo. I na kraju, oružje se ne može otuđiti bez našeg pristanka. Je li vam jasno?

Fara je klimnuo glavom. U tom trenutku nije bio sposoban da išta kaže. Te neverovatne, fantastično glupe reči prolazile su mu neprestano kroz glavu. Nije znao treba li da se smeje ili da ospe paljbu na tog čoveka koji se tako drsko usudio da posumnja u njegovu inteligenciju.

Znači oružje se ne sme koristiti za ubijanje i nasilje. Samo određene ptice i životinje mogu se ubijati. A što se tiče toga da ga otuđi, pretpostavimo... pretpostavimo da tu pušku odnese negde preko hiljadu milja daleko i proda je nekom imućnom strancu... ko bi to ikad doznao?

Ili, pretpostavimo, da zarobi tog stranca. Ili ga ustreli. Kako bi proizvodači tog oružja ikad saznali? To je bilo tako smešno da...

Postao je svestan da mu čovek pruža pušku. Uzeo ju je brzo i jedva se odupro impulsu da je uperi u tog starijeg čoveka. Ne žuri, govorio je u sebi, a glasno je rekao:

— Kako radi?

— Jednostavno, nanišanite i povučete okidač. Možda biste voleli da je isprobate na jednoj od naših meta.

Fara podiže pušku.

— Da — rekao je trijumfalno — i vi ćete mi biti meta. A sad, podite polako prema vratima i izadite napolje.

Potom je dodao povišenim tonom:
— Ako neko namerava da uđe na stražnja vrata, i njih držim na oku.
Glavom je dao znak službeniku:
— Kreni, brzo! Pucaću. Kunem se da ću pucati.
Čovek je bio miran, nimalo uplašen.
— U to ne sumnjam. Kad smo, uprkos vašem neprijateljstvu, odlučili da vas pustimo unutra, pretpostavili smo i mogućnost da ćete hteti da ubijete. Medutim, ovo je naš teren. Savetujem vam da se urazumite i pogledate iza sebe...
Nastao je tajac. S prstom na okidaču, Fara je stajao nepomično. Polako se prisećao svega što je čuo o tim prodavnicama oružja... o tome kako imaju tajne pomagače u svakoj oblasti, da imaju svoju tajnu vladu i, kad jednom dopadneš njihovih šaka, jedini način da ih se oslobodis jeste smrt i...
Počeo je tada da razmišlja i o sebi, Fara Klarku, porodičnom čoveku, odanom podaniku svoje vladarke koji je sad stajao u toj polumračnoj prostoriji, odlučivši da se bori protiv jedne organizacije... tako velike i preteće da... Mora da je bio lud.
Ali to je bila istina. Prikupio je svu svoju hrabrost i rekao:
— Nećete me zaludeti da poverujem da je neko iza mene. Krenite prema vratima. I to brzo.
Stariji čovek je gledao negde iza njega.
— Imaš li sve podatke, Rede? — upitao je savršeno mimo.
— Dovoljno za početak — odgovorio je mlad, muški glas iza Fara. — Tip A-7, konzervativan. Osrednja inteligencija, ali monaričan razvoj tipičan za manja mesta. Izuzetno pošten. Razum ne bi mogao da se iskoristi. Emotivan pristup zahtevao bi proširen tretman. Ne vidim zašto bismo se trudili. Pusti ga da živi svoj život kako mu odgovara.
— Ako mislite — počeo je Fara nesigumo — da ćete me ovim trikom naterati da se okrenem, grdno ste se prevarili. To je na levoj strani zgrade, a znam da tamo nema nikog.
— Nemam ništa protiv, Rede — nastavio je stariji čovek — da ga pustimo da živi svojim životom. Ali on je nahuškao sav onaj svet napolju. Mislim da bi ga trebalo obeshrabriti.
— Iskoristićemo njegovo prisustvo za reklamu — odgovorio je Red. — Ostatak svog života provešće u poricanju te optužbe.
Dok je slušao ovaj nerazumljiv razgovor, Fara je potpuno zaboravio na činjenicu da drži pušku u ruci. Otvorio je usta da nešto kaže, ali stariji čovek ga je preduhitrio. — Mislim da bi jedno malo duševno uzbuđenje moglo imati dugovečan efekat. Pokaži mu palatu.
— Palatu! Ova reč otrže Fara iz paralizovanog stanja.
— Slušajte — počeo je — vidim da ste me slagali. Puška uopšte nije napunjena. Ona je...
Glas ga je izdao. Svaki mišić na njegovom telu bio je napet. Zurio je kao manijak. U njegovim rukama nije bila nikakva puška.
— Pa, vi... — počeo je izbezumljeno. I ućutao je ponovo. Počelo je da mu se vrti u glavi. Borio se sa užasnim naporom da obuzda tu vrtoglavicu i grozničavo je razmišljao. Mora da mu je neko uzeo pušku iz ruke. A to znači... neko je ipak stajao iza njega. Taj glas nije bio mehanički.
Hteo je da se okrene... i nije mogao. Sve teže mogao je da vidi starijeg čoveka ispred sebe i napinjao se tako da mu je glava pucala. Derao bi se da je mogao.

Prodavnica oružja je iščeznula. Bio je...

Stajao je gore na nebu iznad jednog ogromnog grada.

Stajao je u vazduhu, okružen sa svih strana plavim oblacima i zurio u grad ispod sebe.

Hteo je da viče, ali grlo mu je bilo stegnuto. Razum je potisnuo paničan strah tek kad je shvatio da stoji na čvrstom tlu i da taj grad mora da je slika fokusirana na neki način direktno u njegove oči.

Tek tada Fara je prepoznao tu metropolu dole. Bio je to grad snova, Imperija, prestonica veličanstvene vladarke Ajšer... Sa te velike visine, mogao je da vidi vrtove, veličanstvenu srebmu palatu, oficijelnu rezidenciju Imperije...

Strah koji ga je prvobitno obuzeo ustupao je sad mesto ushićenju i divljenju. Ushićenje je dostiglo kulminaciju kad je shvatio da se palata približava velikom brzinom.

— Pokaži mu palatu — rekli su. Da li je to trebalo da znači...

Sjajan krov blesnu mu u lice. Dah mu je zastao u grudima kad je taj čvrst metal prošao kroz njega, potom i ostali zidovi i tavanice.

Zinuo je zapanjeno kad se slika zaustavila u velikoj prostoriji gde je grupa ljudi sedela za stolom, u čijem pročelju je bila... mlada žena.

Neumoljive, moćne kamere, koje su prenosile tu sliku, prešle su preko stola i snimile ženu u groplanu.

Bilo je to lepo lice, ali sad izobličeno gnevom. Oči su joj sevale kad se nagnula napred i rekla glasom koji je Fara odmah prepoznao. Koliko puta je Fara slušao na telestatu taj miran, odmeren ton. Gnevan, zapovednički glas odjeknuo je tako jasno da je Fara imao utisak da se nalazi u toj prostoriji.

— Želim da se taj podlac ubije, razumete li? Ne tiče me se kako ćete to izvesti,. hoću da ga smaknete do sutra uveče.

Slika je nestala u momentu. Fara je bio ponovo u prodavnici oružja. Stajao je nepomično, boreći se da mu se oči priviknu na tamu, a onda...

Prvo što je pomislio bilo je: kakvim jednostavnim trikom su se poslužili? Poslužili su se pokretnom slikom. Zar su mislili da je takva budala i da će poverovati u to?

U momentu ga obuze silan gnev.

— Huljo jedna! — planuo je. — Znači, uzeli ste nekog ko će izigravati vladarku i pretvarati se...

— Biće dovoljno — rekao je glas koji je pripadao Redu i Fara se trgao kad je jedan krupan mlad čovek izašao pred njega. Mlad čovek je nastavio čeličnim tonom. — Nećemo lagati da se, ono što ste upravo videli, dogada u ovom momentu u palati. To bi bila isuviše velika_ slučajnost. Ali to je snimljeno pre dve nedelje; ta žena je zaista vladarka. Čovek koga je osudila na smrt jedan je od njenih bivših ljubavnika. Leš mu je pronađen pre dve nedelje, ime mu je, možete to proveriti u novinama, Benton Mekredi. Ali nećemo više o tome. Završili smo s vama i...

— Ali ja nišam završio s vama — rekao je Fara zgusnutim glasom. — Nikad nisam čuo ni video toliko laži. Ako mislite da je ovaj grad završio s vama, varate se. Postavićemo danonoćnu stražu pred vašom radnjom i niko neće ni ući ni izaći iz nje. Mi ćemo...

— Dosta — presekao ga je onaj stariji čovek sede kose. — Testiranje je bilo veoma zanimljivo — nastavio je ležemo. — S obzirom da ste pošten čovek, možete nam se obratiti ako vas zadesi neka nevolja. To je sve. Izađite na stražnja vrata.

To je bilo sve. Nevidljive sile zgrabiše ga i izguraše kroz vrata koja su se na čudotvoran način pojavila u zidu.

Već u sledećem momentu našao sa na travnjaku i levo od sebe spazio grupu ljudi. Prepoznao je u njima svoje sugrađane i shvatio da je ponovo napolju.

Neverovatna mora bila je završena.

Gde ti je ona puška? — upitala je Kril kad je pola sata kasnije ušao u kuću.

— Puška? — zurio je tupo u svoju ženu.

— Čula sam pre nekoliko minuta na radiju da si bio prvi kupac u novootvorenoj prodavnici oružja. To mi se učinilo čudnim, ali...

Bio je svestan da je nastavila da govori još nekoliko minuta, ali je uopšte nije čuo. Toliko je bio šokiran da je imao osećaj da je na ivici strašnog ambisa.

Znači to je mislio onaj mladi muškarac kad je rekao: »Iskoristićemo ga za reklamu!«

Fara je grozničavo razmišljao. Njegov ugled. Fara nije bio neka ugledna ličnost, ali s ponosom je verovao da njegova servisna radionica uživa veliki ugled u samom mestu i okolini.

Prvo, ono lično poniženje u radnji, a sad još i ovo... lagati ljude koji nisu znali zbog čega je ušao u tu radnju. Đavolska stvar.

Odlučnim koracima prišao je telestatu, rešen da opovrgne tu podlu laž. Nakon nekoliko sekundi na ekranu se pojavilo sanjivo lice gradonačelnika Mel Dejla. Sve Faraove nade srušile su se u momentu kad je gradonačelnik rekao:

— Žao mi je, Fara. Ne razumem kako možeš besplatno da koristiš telestat. Moraćeš to platiti. I oni su platili.

— I oni su platili. — ponovio je Fara iznenadeno.

— I upravo su platili Herisu za njegov parking. Stari je tražio najvišu cenu i dobio je. Telefonirao mi je malopre i tražio da se izvrši prevod.

— Oh! — Fara nije mogao da veruje. — Znači, niko neće ništa preduzeti. A šta je sa imperijalnim gamizonom u Ferdu?

Kao kroz san, Fara je čuo kako gradonačelnik mrmlja nešto u smislu da su vojnici odbili da se mešaju u civilne stvari.

— Civilne stvari — planuo je Fara. — Hoćeš da kažeš da će tim ljudima biti dozvoljeno da ostanu ovde bez obzira da li se mi slažemo ili ne?

Tada se setio nečega i upitao u jednom dahu.

— Nisi se predomislio u vezi sa onim da Džor dežura pred prodavnicom?

Zabrinuto je posmatrao kako lice na ekranu postaje nestrpljivo.

— Čuj, Fara — počeo je pompezno — prepusti tu stvar nadležnim organima.

— Ali Džor će ostati da dežura pred prodavnicom — insistirao je Fara umomo.

Gradonačelnik je iritirano uzdahnuo.

— Obećao sam, zar ne? Prema tome, ostaviću ga tamo. A sad, hoćeš li da zakupiš termin na telestatu? Petnaest kredita za jedan minut. Medutim, mislim da je to rasipanje novca. Niko nikad nije bio kažnjen za lažnu izjavu.

Fara je rekao mrzovoljno:

— Daj mi dva termina, jedan ujutru i jedan uveče.

— U redu. Demantovaćemo to potpuno. Laku noć.

Slika na telestatu je nestala i Fara je sedeo i tupo zurio u ekran. Nešto drugo palo mu je sada na pamet i namrštio se odjednom.

— Taj naš sin... biće gužve. Ili će raditi sa mnom u radionici, ili neće više izlaziti iz kuće.

— Pogrešno postupaš s njim — primetila je Kril. — Ima dvadeset i tri godine, a ti postupaš s njim kao da je dete. Ne zaboravi da si se ti oženio s dvadeset i tri godine.

— Ja sam bio drugačiji — odgovorio je Fara. — Ja sam imao osećaj odgovomosti. Znaš li šta je večeras uradio?

Nije dobro razumeo šta mu je odgovorila. U momentu je pomislio da mu je rekla:

— Ne znam. Na koji način si ga opet ponizio?

Fara je bio isuviše nestrpljiv da bi shvatio smisao ove njene izjave. Rekao je u jednom dahu:

— Odbio je pred svima da mi pomogne. To dete ne valja... uopšte ne valja.

— Da — rekla je Kril glasom punim gorčine — uopšte ne valja. Verujem da nemaš pojma koliko ne valja. Hladan je kao čelik, ali nema i snagu čelika. Trebalo mu je mnogo vremena, ali sad počinje i mene da mrzi... jer sam uvek bila na tvojoj strani iako sam znala da grešiš.

— Šta to govoriš? — upitao je Fara zbunjeno, zatim dodao mrzovoljno. — Smiri se, mila, oboje smo uzrujani. Pođimo na spavanje.

Spavao je loše.

Bilo je dana kad je Faraa mučilo uverenje da je onaj incident predstavljao lični obračun između njega i proizvođača oružja. Mada mu to nije bilo uz put, uvek bi prošao pored prodavnice oružja i uvek zastajao da popriča sa inspektorom Džorom...

Ali četvrtog dana inspektor nije bio pred prodavnicom.

Fara je najpre strpljivo čekao, zatim se razljutio. Otišao je hitro u svoju radionicu i pozvao Džorovu kuću. Naravno, Džor nije bio kod kuće. Stražario je pred prodavnicom.

Fara je bio neodlučan. Imao je pune ruke posla i grizla ga je savest što je prvi put u životu zanemario mušterije. Bilo bi najjednostavnije da pozove gradonačelnika i da mu javi da je Džor zanemario svoju dužnost. Ali ipak...

Nije želeo da tog čoveka uvuče u nevolju.

Izašavši na ulicu, video je da se ljudi skupljaju pred prodavnicom oružja. Hitrim koracima uputio se prema radnji. Jedan čovek koga je poznavao pozdravio ga je uzbudeno:

— Fara, Džora su ubili!

— Ubili! — Fara je stajao kao skamenjen dok mu se u glavi rađala užasna pomisao. Satisfakcija. Gnusna satisfakcija. Sada će, pomislio je, vojnici morati da stupe u akciju.

— Gde je telo? — upitao je polako.

— Gde je telo? — ponovio je odlučnijim tonom.

— Unutra,

— Hoćeš da kažeš da su ti... podla... — oklevao je nad tim epitetom. Nije mogao čak ni sad da onom sedom, starijem čoveku pripiše takav epitet. Odjednom, obuze ga gnev i on planu. — Hoćeš da kažeš da su ga oni podlaci ubili, a potom uneli leš unutra?

— Niko nije video da su ga ubili — rekao je jedan drugi čovek — ali nestao je. Nema ga tri dana. Gradonačelnik je preko telestata razgovarao s prodavnicom, ali oni tvrde da ništa ne znaju. Jednostavno su ga uklonili i pretvaraju se da su nedužni. Pa, neće se tako lako izvući. Gradonačelnik je otišao da pozove vojnike i...

Uzbudenje koje je obuzelo okupljene ljude prenelo se i na Faraa. Osećao je da buja

nešto veliko. Bilo je to najlepše uzbuđenje koje je ikad osetio... uzbuđenje pomešano s ponosom da je bio u pravu i da nikad nije posumnjao da je ovo predstavljalo opasno zlo.

Glas mu je podrhtavao kad je rekao:

— Dolaze vojnici? Da, to je pravo rešenje... i vojnici će morati da dođu.

Fara je klimnuo glavom, siguran da će vojnici morati sada da stupe u akciju. Hteo je da kaže kako će vladarka reagovati kad čuje da je čovek ubijen zato što vojnici nisu hteli da izvrše svoju dužnost, ali neko je u tom momentu viknuo:

— Evo gradonačelnika. Gradonačelniče, kad treba da stignu atomski topovi?

Usledili su slični povici kad su se gradonačelnikova kola zaustavila pred prodavnicom. Mora da je čuo neke od povika jer je uStao sa sedišta i podi-gao ruku da bi ih utišao.

Na Faraovo zaprepašćenje, gradonačelnik ga je gledao optužujuće. Fara je bio toliko iznenaden da se instinktivno osvmuo iza sebe. Ali iza njega nije bilo nikoga... svi su bili ispred.

— Zbunjen ovim optužujućim pogledom, Fara je zavrteo glavom, a onda, na njegovo najveće zaprepašćenje, gradonačelnik Dejl je uperio prstom u njega i rekao glasom koji je primetno podrhtavao:

— Eno čoveka koji je kriv za nevolju koja nas je zadesila. Priđi bliže, Fara i pokaži se. Koštaš ovaj grad sedam stotina kredita koje smo mogli bolje utrošiti.

Fara je zanemeo od zaprepašćenja. Stajao je nepomično i zurio u gradonačelnika.

— Svi smo znali da nije bilo mudro mešati se u ovo — nastavio je gradonačelnik nešto blažim tonom . — Sve dok ih vlada ostavlja na miru, odakle nam pravo da im postavljamo stražu ili delujemo protiv njih? Tako sam mislio od samog početka, ali ovaj čovek... ovaj Fara Klark, sve nas je pobunio i naterao da postupamo protiv svoje volje i sad ćemo morati da platimo sedam stotina...

Uzdahnuo je duboko i odmahnuo glavom.

— Reći ću vam ukratko. Kad sam pozvao garnizon, komandir se samo nasmejao i rekao da će se Džor pojaviti. Džor mi se javio neposredno nakon toga i zatražio novac. Nalazi se na Marsu.

Sačekao je da se žagor utiša.

— Treba tri nedelje da se Vrati brodom i moramo to platiti, a Fara je jedini odgovoran. On je...

Šok je prošao. Fara podiže ramena i obrati se gnevno gradonačelniku:

— Znači, odustaješ i pokušavaš da prebaciš svu krivicu na mene. Pa, ja smatram da ste svi vi ludi.

Kad se okrenuo i pošao, čuo je kako gradonačelnik objašnjava da situacija nije potpuno beznadežna i kako je čuo da je prodavnica oružja otvorena u Gleju zato što je njihovo mesto na podjednakoj udaljenosti od četiri grada i da je radnja otvorena isključivo u komercijalne svrhe.

Fara nije hteo više da ga sluša. Uzdignute glave uputio se u svoju radionicu. Čuo je iz gomile podrugljiv smeh, ali nije obraćao pažnju.

Nije imao osećaj strahote koja se približava... u njemu je samo rastao gnev prema toj prodavnici oružja koja ga je dovela do ovog mizernog položaja među susedima.

Kako su dani prolazili tako je u njemu raslo uverenje da ljudi iz prodavnice oružja nisu bili lično zainteresovani za njega. Oni su bili daleki, superiorni, nesalomivi.

Faraa je obuzimao strah pri pomisli na način kojim su Džora prebacili na Mars... za

manje od tri sata, kad se znalo da i najbržim svemirskim brodom taj put traje skoro tri nedelje.

Fara nije otišao na ekspresnu stanicu da vidi Džorov dolazak. Čuo je da je savet odlučio da Džor snosi polovinu troškova i zapretili su mu da će izgubiti posao ako se bude bunio.

Druge večeri nakon Džorovog povratka, Fara je odšetao do inspektorove kuće i dao mu sto sedamdeset i pet kredita. Objasnio je Džoru da to nije zato što se oseća odgovomim, već...

Džor se naravno, nije bunio da primi taj novae, a Fara se vratio kući sa olakšanom savešću.

Tri dana posle toga vrata njegove radionice otvoriše se širom i jedan čovek uđe unutra. Fara se namrštio kad ga je prepoznao. Bio je to Kastler, poznata protuva i besposličar. Kastler se smeškao.

— Pomislio sam da će te to interesovati, Fara. Neko je izašao danas iz prodavnice oružja.

Fara je namemo nastavio da zavrće šraf na atomskom motoru koji je popravljao. Čekao je da Kastler odustane od daljih informacija, okrene se i ode. Ali rastuća ljubopitljivost naterala ga je konačno da mrzovoljno kaže:

— Pretpostavljam da ga je inspektor uhapsio.

— Nije bio muškarac. Bila je devojka.

Fara nabra obrve. Ovo mu se nije dopalo. Ti lukavi đavoli. Iskoristili su devojku baš kao što su iskoristili i onog starijeg čoveka.

— I šta se desilo? — upitao je Fara grubo.

— Devojka je još uvek napolju. Rekao bih da je hrabra... i prilično lepa.

— I je li nešto učinjeno? — promrmljao je Fara brišući čestice kristala s motora.

— Ništa. Inspektor je obavešten, ali on kaže da ne želi da bude još tri nedelje odvojen od svoje porodice i da ponovo snosi troškove povratka.

Fara je razmišljao nekoliko trenutaka i kad je konačno progovorio, glas mu je bio prožet suzdržanim gnevom:

— Znači, puštaju ih da rade šta im je volja. Vrlo su pametni. Zar ne shvataju da ne smeju ni koraka ustuknuti pred tim prekršiteljima. To je kao da odobravaju greh.

Krajičkom oka primetio je čudan osmeh na Kastlerovom lieu. Odjednom mu je palo na pamet da Kastler uživa u njegovom gnevu. Postojalo je još nešto u tom osmehu... nešto... tajanstveno.

— Ali, prirodno, tebe taj greh mnogo ne zabrinjava.

— Okrutan život čini ljude tolerantnim — odgovorio je Kastler ležerno. — Na primer, da bolje poznaješ tu devojku i ti bi verovatno shvatio da u svima nama postoji nešto što je dobro.

— Kako to misliš... da je bolje poznajem — planuo je Fara. — Neću ni da razgovaram s tim drskim stvorenjem.

— Čovek ne može uvek da bira — primetio je zlobno. — Pretpostavimo da je dovede kući.

— Ko koga da dovede kući? — upitao je Fara iritirano. — Kastlere, ti...

Ućutao je naglo. Užasna pomisao prostrujala mu je kroz glavu..

— Hoćeš da kažeš... — počeo je zapanjeno.

— Hoću da kažem — odgovorio je Kastler s trijumfalnim osmehom — da momci ne dozvoljavaju takvoj lepotici da dugo ostane sama. I, sasvim prirodno, tvoj sin je bio prvi koji joj je prišao.

— Šetaju sada Drugom avenijom — završio je — i idu ovamo, tako da...

— Gubi se odavde! — eksplodirao je Fara. — Gubi se kad ti govorim!

Besposličar nije očekivao takav kraj. Pocrveneo je, zatim izašao, zalupivši vratima.

Fara je stajao nepomično nekoliko trenutaka, a onda je stegao vilice i izašao napolje na ulicu.

Sada je bio trenutak da stavi tačku na takve stvari.

Nije imao odreden plan; samo snažnu odlučnost da smesta okonča nezamislivu situaciju. I sve to bilo je prožeto gnevom prema Kajlu. Kako je mogao da ima tako bezvrednog sina, on koji je platio svoje dugove, marljivo radio i trudio se da bude pošten i živi u skladu sa vladarkinim najvišim standardima?

Mračna sumnja obuze Faraa da mu sin možda nije nasledio zlu krv s Kriline strane? Naravo, ne od Kriline majke. Ona je dobra i vredna žena koja će jednog dana ostaviti Krili lepu svotu novca.

Ali Krilin otac je nestao kad je Kril bila još dete i govorilo se da se spetljao i pobegao s nekom telestatskom glumicom.

A sad je Kajls devojkom iz prodavnice oružja. Devojkom koja je dozvolila da je pokupe...

Spazio ih je kad je stigao na ugao Druge avenije. Bili su na stotinak metara ispred njega i polako su se udaljavali. Devojka je bila vitka i visoka i kad im se Fara približio, ona je rekla:

— Imaš pogrešno mišljenje o nama. Osoba kao što si ti ne može da dobije posao u našoj organizaciji. Ti pripadaš Imperijalnoj službi kojoj su potrebni mladi ljudi dobrog obrazovanja, dobrog izgleda i bez skrupula. Ja...

Farau je zastao dan u grudima. Znači li to da je Kajl pokušao da se zaposli kod tih ljudi? Rekao je oštro:

— Kajl!

Oboje su se okrenuli.

— Kajl, smesta idi kući! — naredio je Fara, osećajući da ga obuzima sve jači gnev.

Devojka je upitno posmatrala Faraa svojim čudnim, sivozelenim očima. Nema stida, pomislio je, i obuzeo ga je još jači gnev. Tamna rumen oblila je Kajlovo lice.

Rumen je potom prešla u bledilo koje je nagoveštavalo bes. Kajl se okrenuo devojci i rekao:

— Ovo je ta stara budala s kojom živim. Srećom, retko se viđamo... čak ni ne jedemo za istim stolom. Šta misliš o njemu?

Devojka se usiljeno osmehnula.

— Pa, mi poznajemo Faraa Klarka; on je vladarkin glavni oslonac u Gleju.

— Da — podsmehnuo se mladić — Treba da ga čuješ. On misli da živimo u raju i da vladarka poseduje božansku moć. Najgore od svega je što ne postoji šansa da se oslobodi tog svog mrzovoljnog izraza.

Produžili su, a Fara je ostao da stoji. Nije više osećao gnev. Shvatio je da je napravio grešku, toliko veliku grešku da...

Nije mogao da je ispravi.

Ostatak dana proveo je u radionici, opsednut sumomim razmišljanjima.

Hoće li i sad biti isto kao i pre? Da Kajl i on žive pod istim krovom, da se ne gledaju čak ni kad se sretnu, da ležu u različito vreme i ustaju, Fara u 6.30, a Kajl u podne? Hoće li se to protezati danima... godinama?

Kad je stigao kući, Kril ga je čekala. Rekla je:

— Fara, on hoće da mu pozajmiš pet stotina kredita da bi mogao da ode u Imperiju.

Fara je samo klimnuo glavom. Doneo je novac sledećeg jutra i dao ga Krili koja ga je odnela u spavaću sobu. Vratila se minutu kasnije.

— Rekao mi je da ti kažem zbogom.

Kad se Fara vratio te večeri kući, Kajl je već bio otišao. Pitao se treba li da oseća olakšanje ili... ili šta?

Dani su prolazili. Fara je poslovao u svojoj radionici. Nije imao šta drugo da radi i često su ga opsedale sumorne misli da će to raditi sve do svoje smrti. Sem ako...

Velika budala je bio, govorio je sebi, kad se nadao da će Kajl ući u radionicu i reći:

— Oče, opametio sam se. Ako možeš ikako da mi oprostiš i uputiš me u posao, biću ti neizmemo zahvalan. Kad me uputiš u posao, ti se povuci I uživaj u zasluženom odmoru.

Mesec dana nakon Kajlovog odlaska, telestat se uključio baš kad je Fara završio s ručkom.

— Novčani poziv — čulo se sa telestata — novčani poziv. Fara i Kril se pogledaše.

— Eh — rekao je konačno Fara — novčani poziv za nas.

Krilin zabrinut pogled rekao mu je šta je u tom trenutku pomislila. Promrmljao je sebi u bradu:

— Vrag da nosi tog našeg sina.

Ali osetio je neizmemo olakšanje. Užasno olakšanje. Kajl počinje da ceni vrednost roditelja i... Uključio je ekran.

— Dodi zbog novca — rekao je.

Lice koje se pojavilo na ekranu bilo je koščato, tankih obrva... i neobično. Čovek je rekao:

— Ovde Klerk Perton jz Pete banke u Fredu. Primili smo menicu od deset hiljada kredita koja glasi na vaše ime. Kad se dodaju porezi i drugi manipulativni troškovi, ta svota iznosi dvanaest hiljada i stotinu kredita. Hoćete li je sad platiti ili ćete doći popodne?

— A... ali... ali... — zamucao je Fara. — K-ko.

Ućutao je, postavši svestan koliko glupo je bilo njegovo pitanje. Bio je svestan da čovek govori nešto o novcu koji je isplaćen tog jutra izvesnom Kajlu Klarku. Konačno, Fara je došao do glasa.

— Ali banka nema prava — protestovao je — da isplati novae bez moje saglasnosti. Ja...

Glas ga je hladno presekao:

— Da obavestimo onda našu centralu da je novac podignut protivzakonito? Odmah će biti izdat nalog za hapšenje vašeg sina.

— Čekajte... stanite... — uzviknuo je Fara uplašeno. Kril je stajala pored njega i odmahivala glavom. Bila je bleda kao smrt i glas joj je podrhtavao kad je rekla:

— Fara, pusti ga. Završio je s nama. Moramo biti jaki... pusti ga.

Ove reči su besmisleno odzvanjale u Faraovim ušima.

— Ali... nemam toliko... Čime ću platiti... troškove radionice? Ja ne mogu da...

— Ako želite zajam — rekao je Klerk Perton — biće nam drago da vam ga damo. Mogu vam reći, kad je stigla ta menica, proverili smo Vaš status i spremni smo da vam

pozajmimo jedanaest hiljada kredita, uzimajući za garanciju vašu radionicu. Imam ovde formular, i ako se slažete, možete ga odmah potpisati.

— Fara, nemoj!

Službenik je nastavio:

— Preostalih jedanaest stotina kredita moraćete platiti u gotovom. Slažete se?

— Da, da, naravno. Imam dvadeset i pet stoti... — ućutao je odjednom, zatim dodao brzo. — Da, slažem se.

Kad je taj posao obavljen, Fara se obratio svojoj ženi:

— Zašto si rekla da ne platim? — upitao ju je zbunjeno i ljutito. — Uvek si tvrdila da sam ja odgovoran za sve njegove postupke. Osim toga, mi ne znamo za što mu je taj novac bio potreban.

Kril je odgovorila prigušenim, mrtvim glasorm:

— Za samo sat vremena opelješio nas je do gole kože. Uradio je to namerno jer smatra da smo nas dvoje stare budale koje će to platiti.

Pre nego što je mogao išta da kaže, ona je nastavila:

— Znam da sam tebe krivila, ali na kraju sam shvatila da je on bio kriv. Uvek je bio hladan i sračunat, ali ja sam bila slaba i verovala sam... ako bi se ti drugačije odnosio prema njemu... Bilo kako bilo, dugo nisam htela da uvidim njegove greške. On je...

— Sve mi je jasno — prekinuo ju je Fara s gorčinom u glasu. — Ako ništa drugo, barem sam sačuvao naše ime od srama.

Uverenje da je pravilno postupio držalo ga je sve do sredine popodneva kad je službenik iz Freda došao da preuzme njegovu radionicu.

— Ali šta... — počeo je Fara.

Službenik je objasnio:

— Banka je stavila radionicu pod hipoteku i ona se zatvara. Imate li neku primedbu?

— Nije pošteno — rekao je Fara. — Žaliću se sudu. Prijaviću... Razmišljao je grozničavo.

— Ako vladarka sazna za ovo, biće... biće...

Zgrada suda bila je jedno veliko, sivo zdanje. Fara se osećao sve hladnijim i praznijim dok je išao tim sivim hodnicima. Njegova odluka da ne uzima advokata u Gleju činila mu se mudrom. Ovde, u ovim ogromnim hodnicima i dvoranama, izgledalo je kao prava ludost.

Uspeo je, međutim, da objasni kriminalni postupak banke koja je prvo dala novac Kleju, potom predala ugovor njegovom glavnom konkurentu onog trenutka kad ga je on potpisao. Svoj monolog je završio sledećim rečima:

— Siguran sam, gospodine, da se vladarka ne bi složila s takvim malverzacijama protiv poštenih građana. Ja...

— Kako se usuđujete — rekao je hladan glas — da zloupotrebljavate ime njene visosti u svrhu svojih ličnih interesa?

Fara je zadrhtao. Razmišljao je grozničavo. Kad bi vladarka znala šta se ovde događa, kako se nepravedno postupa s njim, ona bi...

Da li bi?

Istisnuo je iz glave tu užasnu sumnju i glas sudije prenuo ga je iz razmišljanja:

— Tužiteljeva žalba se odbija. Troškovi u iznosu od sedam stotina kredita biće isplaćeni sudu i odbrani u odnosu jedan prema pet. Postarajte se da tužitelj ne napusti

zgradu dok ne plati troškove. Predimo na sledeći slučaj...

Sledećeg dana Fara je sam otišao da poseti Krilinu majku. Svratio je prvo u restoran »Kod Farmera« koji se nalazio u predgrađu. Sa zadovoljstvom je konstatovao da restoran dobro radi i da je pun gostiju, mada je bilo prepodne. Ali vlasnica nije bila tamo. Rekli su mu da pogleda u prodavnici hrane.

Našao ju je u stražnjoj prostoriji prodavnice. Ta markantna, starija žena saslušala je mirno njegovu priču. Konačno je kruto rekla:

— Ne vredi, Fara. I ja sam često primorana da uzimam zajam od banke da bih vodila svoje poslove. Ako bih se uortačila s tobom, sve servisne radionice okrenule bi se protiv raene. Osim toga, bila bih luda da se uortačim s čovekom koji je dozvolio da ga njegov bezvredni sin tako očerupa. Takav čovek nema smisla za poslove.

— I neću te zaposliti zato što nemam običaj da upošljavam rođake — završila je. — Reci Krili da dode i živi kod mene. Tebe neću izdržavati. To je sve.

Fara je mrzovoljno posmatrao kako ona hladno nadgleda osoblje koje je manipulisalo zastarelim mašinama za merenje. Dvaput joj je glas odjeknuo oštro:

— Tu ima više... barem gram više. Pazi kako meriš.

Mada je bila leđima okrenuta, Fara je po držanju njenog tela znao da je svesna njegovog prisustva. Naglim pokretom, okrenula se konačno i rekla:

— Zašto ne odeš u onu prodavnicu oružja? Ne možeš ništa izgubiti, a ovako dalje ne možeš.

Tada je Fara izašao. Taj predlog da kupi pušku i izvrši samoubistvo nije ostavio neki veći utisak na njega. Ali strašno ga je pogodilo što je njegova tašta mogla tako nešto da mu predloži.

Da se ubije? Zašto? Pa, to je besmisleno. Bio je još relativno mlad, nije imao ni pedeset godina. Svojim veštim rukama mogao bi da omogući sebi relativno dobar život, ali trebalo mu je pružiti šansu. Uvek je bilo mesta za čoveka koji dobro radi. Njegov ceo život bazirao se na tom motivu.

Da se ubije...

Vratio se kući i zatekao Kril kako se pakuje.

— To je jedino što možemo da učinimo — rekla je tmurno. — Izdaćemo kuću i preseliti se u stan.

Gledajući je u lice, rekao je da joj je majka poručila da se preseli kod nje. Kril je slegnula ramenima.

— Juče sam joj rekla da neću — odgovorila je zamišljeno. — Ne shvatam zasto ti je to spominjala.

Fara je polako prišao prozoru s pogledom na vrt, na cveće, na bazen na garniture za sedenje i sunčanje. Pokušao je da zamisli Kril odvojenu od ovog vrta, ove kuće koja joj je decenijama bila dom... i shvatio je šta je njena majka mislila. Postojala je još jedna nada...

Sačekao je da Kril ode gore, a onda je telestatom pozvao Mel Dejla. Gradonačelnikovo lice, izražavalo je neraspoloženje kad je video Faraa,

Ali saslušao ga je strpljivo, i na kraju rekao:

— Zalim, savet ne daje zajmove. I mogu ti reći, Fara, da ja s tim nemam nikakve veze, ali ti ne možeš više dobiti dozvolu za otvaranje radionice.

— Š... šta?

— Žao mi je! - Gradonačelnik je spustio glas. - Čuj. Fara, poslušaj moj savet i idi u prodavnicu oružja.

Čulo se jedno »klik« i Fara je zurio tupo u prazan ekran.

— Znači... preostalo mu je jedino da se ubije.

Sačekao je da ulice opuste, potom je prešao bulevar i ušao u ulicu gde je bila prodavnica oružja. Obuzeo ga je načas strah da se vrata neće otvoriti, ali otvorila su se lako.

Kad je ušao unutra, spazio je onog sedog čoveka kako sedi u fotelji i čita pri prigušenoj svetlosti. Čovek je podigao pogled, odložio knjigu, potom ustao.

— Gospodine Klark — rekao je mimo — šta mogu da učinim za vas?

Blaga rumen obli Faraovolice. Nadao se potajno da će biti pošteden poniženja da ga ovaj čovek prepozna, ali sada kad je njegov strah bio potvrđen, uporno se držao svog stava.

— Želim oružje — rekao je Fara — koje može jednim hicem da raznese telo. Imate li takvo?

Bez reči, stariji čovek je otišao do vitrine i vratio se držeći u ruci blistav revolver. Rekao je preciznim tonom:

— Spojnice na cevi su malo više izražene. To čini ovaj model idealnim za nošenje preko ramena pod kaputom. Može se izvući vrto brzo jer, ako je propisno namešten, sam će poći k ruci osobe koja ga nosi. Posmatrajte dok ga vraćam u futrolu i...

Brzina kojom je izvukao revolver bila je zapanjujuća. Za tili čas revolver se našao u njegovoj ruci. Sve se odvijalo takvom brzinom da Fara nije bio u stanju da prati njegove pokrete. Otvorenih usta, Fara je zabezeknuto zurio.

Video je i imao priliku da isproba vojničko oružje, ali ovo je bilo nešto izuzetno. Ovo je delovalo kao živo i nestrpljivo u svojoj želji da što pre bude upotrebljeno.

Farau je trebalo nekoliko minuta da dode sebi i da se seti zbog čega je došao. Osmehnuo se kiselo i rekao:

— Sve ovo je vrlo zanimljivo. Ali šta je sa zrakom koji može da se raspprši?

Stariji čovek je odgovorio staloženo:

— Ovaj zrak, debljine olovke, proći će kroz svako telo sem kroz izvesne legure olova. Uz pravilno podešavanje cevi može se razneti objekat veličine šest stopa, na udaljenosti od oko pedeset metara. Ovim navojem se podešava cev.

Pokazao je prstom na majušni navoj na samoj cevi.

— Okrenete ga ulevo da prostrete zrak, a udesno da ga smanjite i potpuno eliminišete.

— Uzeću taj revolver — Fara je klimnuo glavom. — Koliko staje?

Video je da ga stariji čovek posmatra zamišljeno. Konačno je polako rekao:

— Objasnio sam vam ranije naša pravila, gospodine Klark. Sećate ih se, naravno?

— Eh, — rekao je Fara i ućutao, širom otvorivši oči. Ne zato što ih se nije sećao. Jednostavno...

Uz velik napor, Fara je naterao sebe da misli razumno.

— Želim samo revolver kojim ću pucati u samoodbrani, ali koji mogu i da uperim u sebe ako moram ili... želim.

— Da izvršite samoubistvo! — primetio je ležemo stariji čovek. Izgledao je kao da mu je odjednom sve postalo jasno. — Dragi moj gospodine, nemamo ništa protiv ako ikad odlučite da se ubijete. To je vaša lična privilegija u svetu u kojem su privilegije iz godine u godinu sve ređe. Što se tiče cene ovog revolvera, ona je četiri kredita.

— Četiri kre... samo četiri kredita! — zaprepastio se Fara.

Stajao je potpuno zbunjen dok mu je mozak grozničavo radio. Sama futrola staje više od... za jedan takav revolver i dvadeset i pet kredita bilo bi isuviše malo.

Misterija prodavnice oružja postala je odjednom velika i značajna koliko i njegova crna sudbina. Ali stariji čovek je ponovo počeo da govori:

— A sad, skinite sako kako bih mogao da vam namestim revolver.

Fara ga je automatski poslušao. Osećao je veliko uzbudenje pri pomisli da će kroz nekoliko minuta izaći na ulicu, opremljen za samoubistvo i da sad nema nikakve prepreke do njegove smrti.

Ma koliko to čudno delovalo, odjednom ga obuze razočaranje. Nije mogao to da objasni, ali negde u podsvesti nadao se da će u ovoj prodavnici, oružja... da će možda... šta?

Zaista, šta? Uzdahnuo je teško. Ponovo je bio svestan da stariji čovek govori:

— Možda biste više voleli da izadete na stražnja vrata. Tako će biti manje sumnjivo.

U Farau se stvori neki otpor. Nejasno je bio svestan da ga taj čovek drži za mišicu i da ga gotovo gura prema zidu na kojem je pritisnuto nekoliko dugmića... znači, tako se to radilo... i pojavila su se vrata.

Fara je mogao da vidi cveće kroz otvor u zidu i bez reči se uputio prema njemu. Bio je napolju pre nego što je to i shvatio.

Stajao je nekoliko trenutaka pokušavajući besomučno da shvati konačnost svoje situacije. Ali ništa mu nije bilo jasno sem da je okružen ljudima. Mozak mu je bio poput balvana nošenog brzom strujom kroz noć.

A kroz tu tamu rašla je svesnost nečeg lošeg. Da nešto nije u redu, bilo je prisutno u njegovoj potsvesti kad je krenuo ulevo, prema ulazu u prodavnicu oružja.

A onda je sve postalo jasno i usledio je pravi šok. Jer... on, Fara, nije bio u Gleju i prodavnica oružja nije bila na mestu gde se domalopre nalazila. Umesto prodavnice...

Nekoliko ljudi prošlo je pored Faraa pridružujući se koloni koja je tekla ulicom. Ali Fara nije obraćao pažnju na te ljude; njegov mozak, njegovo celo biće bili su koncentrisani na mašinu koja je stajala tamo gde se nekad nalazila prodavnica oružja.

Mašina se uzdizala visoko gore prema nebu, pet velikih, metalnih cevi, svaka sto stopa dugačka, čiji vrhovi su se presijavali na suncu.

To nije bila nikakva zgrada, već mašina. Ceo donji deo cevi treperio je svetlošću, uglavnom zelenom i crvenom, a povremeno plavom i žutom. Dok je posmatrao, dva puta je zelena svetlost blesnula u crveno.

Druga cev je treperila belom i crvenom svetlošću. Metalna površina treće cevi emitovala je samo plavu i žutu svetlost koja se naizmenicno palila i gasila.

Na četvrtoj cevi nalazila se serija natpisa koje je Fara počeo da shvata.

Belo — *Rođenja*
Crveno — *Smrti*
Zeleno — *Život*
Plavo — *Imigracija na Zemlju*
Žuto — *Emigracija*

I peta cev je bila sva ispisana i davala je konačno objašnjenje:

Populacije

Sunčev sistem	*19,174,463,747*
Zemlja	*11,193,247,361*
Mars	*1,097,298,604*
Venera	*5,141,053,811*
Mesec	*1,724,863,971*

Brojevi su se menjali čak i dok ih je gledao, skačući gore-dole, menjajući se čas gore, čas dole. Ljudi su umirali, rađali se, selili na Mars, Veneru, Mesec, drugi su se ponovo vraćali, spuštajući se svakog minuta u hiljade svemirskih luka. Život se nastavljao svojim gigantskim tokom... a ovo ovde predstavljalo je čudesno svedočanstvo takvog toka.

— Stani bolje u red — rekao je prijatan glas iza Faraovih leđa. — Treba prilično vremena da se obradi svaki individualan slučaj.

Fara je zurio u tog čoveka.

— U red? — promrmljao je i osetio da mu se grlo odjednom steglo.

Kretao se slepo napred, ispred tog mladeg čoveka. Kroz glavu mu je prolazila jedna te ista misao: mora da je ovako i Džor bio transportovan na Mars. A onda mu pade na um nešto drugo.

— Slučaj? — rekao je gnevno. — Pojedinačan slučaj.

Onaj mladi čovek gledao je upitno svojim plavim očima.

— Mora da znaš zašto si ovde — rekao je konačno. — Ne bi te poslali ovamo da je sud prodavnice oružja mogao da reši tvoj problem. Ne postoji drugi razlog zbog kojeg se dolazi u Informativni centar.

Fara je nastavio da hoda pošto je sada bio u redu, u redu koji se brzo kretao oko one ogromne mašine. Farau se činilo da se kreću prema jednim vratima koja su vodila u unutrašnjost te velike, metalne konstrukcije.

Znači, to je bila u isto vreme i zgrada i mašina.

Problem, razmišljao je, pa, naravno, on je imao problem, beznadežan, nerešiv, potpuno zamršen problem. Problem tako duboko ukorenjen u osnovnoj strukturi Imperijalne civilizacije da bi se ceo svet morao preokrenuti da bi ga pravedno rešio.

Trgao se primetno kad je video da je pred ulazom. Strašna pomisao prostruji mu kroz glavu. Za koju sekundu biće neizbežno podvrgnut... čemu?

Unutra se nalazio dugačak, sjajan koridor sa brojnim, potpuno providnim hodnicima koji su se račvali od glavnog koridora. Onaj mladi čovek rekao je iza Faraovih leda:

— Jedan je praktično prazan. Hajdemo.

Fara je išao ispred i odjednom je počeo da drhti. Primetio je već ranije da na kraju svakog hodnika sede za stolom mlade žene koje ispituju muškarce i... i, bože, da li je moguće da sve to...

Postao je svestan da se zaustavio ispred jedne od onih devojaka. Bila je starija nego što je izgledala iz daljine — preko trideset godina ali bila je lepa. Osmehnula se prijatno, ali neodređeno i rekla:

— Vaše ime, molim?

Dao ga je bez razmišljanja i mrmljajući dodao da je iz Gleja.

— Hvala — osmehnula se ponovo. — biće mi potrebno nekoliko minuta da nađem vaš dosje. Hoćete li sesti?

Nije primetio stolicu. Seo je i srce mu je tako snažno udaralo da je jedva disao. Najčudnije od svega bilo je to što nije ni o čemu razmišljao i što ga je obuzimalo sve

veće uzbuđenje.

Trgao se kad je shvatio da mu se devojka ponovo obraća, ali do njegovog napetog mozga doprle su samo parcijalne reči:

— ... Informativni centar je... u biti... biro za statistiku. Svaka rođena osoba... registruje se ovde... stepen obrazovanja, promena adrese... zanimanje... i životna dostignuća. Sve te podatke dobijamo posredstvom Imperijalnog saveta za statistiku i... posredstvom agenata... iz svake komune.

Farau se činilo da propušta vitalnu informaciju, i kad bi mogao da se koncentriše i sluša bolje... Napinjao se, ali uzalud. Živci su mu bili napeti kao strune i...

Pre nego što je mogao išta da kaže, čulo se jedno »klik« i jedna tanka, tamna ploča kliznula je na ženin sto. Podigla ju je i razgledala. Trenutak kasnije rekla je nešto u mikrofon, nakon čega su se još dve ploče pojavile na njenom stolu. Proučila ih je ravnodušno i podigla konačno pogled.

— Interesovaće vas da znate — rekla je — da je vaš sin, Kajl, uz pomoć mita od pet stotina kredita obezbedio sebi mesto u Imperijalnoj vojsci.

— Šta? — zapanjio se Fara. Napola se digao sa stolice, ali pre nego što je mogao još nešto da kaže, mlada žena je rekla otresito:

— Moram vam reći da prodavnice oružja ne preduzimaju mere protiv pojedinaca. Vaš sin može da zadrži taj svoj posao i novac koji je ukrao. Nas ne interesuju moralne korekcije. To je stvar određene ličnosti i društva kao celine... a sad ispričajte mi ukratko u čemu je vaš problem.

Preznojavajući se, Fara se vratio u stolicu. Mozak mu je radio grozničavo, želeo je da čuje nešto više o Kajlu. Počeo je nesigumo:

— Ali... ali šta... kako... — Pribrao se i prigušenim glasom opisao šta se dogodilo. Kad je završio, devojka je rekla:

— Produžićete sada u sobu sa imenima...potražite svoje ime i, kad se ono pojavi, idite pravo u sobu 474. Upamtite, 474... a sad, molim vas, krenite, red je prilično dugačak.

Osmehnula se učtivo i Fara je krenuo pre nego što je bio i svestan toga. Okrenuo se da još nešto upita, ali jedan stariji čovek sedao je već na njegovu stolicu. Fara je pohitao velikim koridorom, svestan čudnog, eksplozivnog zvuka koji je dopirao odnapred.

Goreći od nestrpljenja otvorio je vrata i zvuk se poput teškog malja sručio na njega.,

Zvuk je bio tako kolosalan i neverovatan da je Fara stao kao ukopan. A onda je taj zvučni tornado počeo vizuelno da se uobličava.

Ljudi, ljudi, svud ljudi. Na hiljade ljudi nalazilo se u tom širokom auditorijumu i svi su nestrpljivo šetali gore-dole i zurili sa frenetičnim interesovanjem u dugačku tablu, izdeljenu u kvadrate i svaki kvadrat je bio obeležen slovom po alfabetskom redu. Ta ogromna tabla sa spiskom imena protezala se celom dužinom te velike prostorije.

Soba sa imenima, pomislio je Fara dok je gledao u veliku tablu, i njegovo ime će se pojaviti u kvadratu »K«, a onda...

Bilo je to kao beskonačna igra pokera u kojoj se sa napetošću posmatraju prevrnute karte.

Imena su se neprestano palila na tih dvadeset i šest kvadrata i ljudi bi vikali kao poludeli, neki su čak padali u nesvest, a galama je bila užasna... nepodnošljiva.

Svakih nekoliko minuta palilo bi se svetlo na tabli, upozoravajući sve prisutne:

»Potraži svoje inicijale«

Drhteći celim telom, Fara je tražio svoje inicijale. Svakim sekundom činilo mu se da više neće izdržati. Želeo je da viče za tišinu.

Odjednom, pomislio je izbezumljeno:

»Neću da pravim budalu od sebe. Ja...«

— Klark, Fara... — žmignulo je na tabli. — Klark, Fara...

— To sam ja! — uzviknuo je Fara. — Ja!

Niko se nije okrenuo; niko nije obraćao ni najmanju pažnju. Fara se lagano uputio preko sale ka beskonačnom redu ljudi koji se formirao u jednom od sporednih hodnika.

Tišina koja je vladala ovde bila je isto toliko nepodnošljiva kao i ona galama u sali. Bilo je teško koncentrisati se na onaj pojam broja... 474.

Bilo je apsolutno nemoguće pretpostaviti šta se nalazi iza... 474.

Soba 474 bila je mala. Bila je oskudno nameštena: samo jedan manji pisaći sto i dve stolice. Na stolu se nalazilo sedam fascikli, svaka u drugačijoj boji. Fascikle su bile poređane ispred jedne velike, mlečnobele kugle koja je počela da svetli prigušenom svetlošću. Iz nje je progovorio dubok, muški glas:

— Fara Klark?

— Da — potvrdio je Fara.

— Pre nego što donesemo presudu o vašem slučaju — nastavio je glas mimo — želim da uzmete fasciklu u plavoj boji. Videćete da li je Peta interplanetama banka pravilno postupila prema vama i sve će vam biti potpuno jasno.

Izveštaj u koji je Fara gledao, bio je u stvari spisak imena kompanija. Imena su bila poredana od A do Z i bilo ih je oko pet stotina. U spisku nije bilo nikakvog objašnjenja i Fara ga je automatski stavio u džep kad se iz kugle ponovo čuo glas:

— Ustanovljeno je da je Peta interplanetama banka u odnosu na vas počinila veliku prevaru i prema tome okrivljuje se za takav protivzakonit pokušaj.

— Banka je uspostavila kontakt sa vašim sinom, Kajlom, posredstvom čistača, osobe čiji je posao da pronalaze mladiće i devojke koji su moralno sposobni da bace ljagu na svoje roditelje ili druga lica. Za ovu uslugu čistač dobija osam procenata koji uvek isplaćuje osoba koja traži zajam, u ovom slučaju vaš sin.

— Banka je napravila prekršaj tako što su vas njeni ovlašćeni agenti lažno obavestili da su već isplatili vašem sinu deset hiljada kredita, a taj novac nije isplaćen sve dok nije dobijen vaš potpis.

— Poslužili su se i ucenom preteći vam da će vaš sin biti uhapšen zato što je podigao taj novac. Sledeća stvar je urota jer je banka vaš zahtev za zajam predala u ruke vašem konkurentu.

— Shodno tome, banka je kažnjena novčano u iznosu od trideset i šest hiljada tri stotine kredita. Nismo dužni da vam kažemo na koji način je taj novac dobijen. Dovoljno je da znate da će ga banka platiti. Polovina tog novca biće prosleđena prodavnicama oružja, a druga polovina...

Čulo se jedno »klik« i uredan svežanj novčanica pojavio se na stolu.

— Druga polovina je vaša — rekao je glas i Fara je drhtavim prstima uzeo taj svežanj i stavio ga u džep. Uložio je velik napor da bi se koncentrisao na sledeće:

— Ne smete zaključiti da su vaše nevolje okončane. Za ponovno otvaranje vaše radionice u Gleju biće vam potrebno snage i hrabrosti. Budite diskretni, hrabri i odlučni i sigumo ćete uspeti. Ne oklevajte da upotrebite oružje koje ste nabavili da biste branili svoja prava. Plan će vam biti objašnjen. A sad udite na vrata pravo ispred vas...

Fara se pribrao uz velik napor, otvorio vrata i ušao unutra,.

Našao se u prigušeno osvetljenoj prostoriji koja mu se činiia poznatom. Video je čoveka sede kose koji je ustao sa stolice i krenuo mu u susret, osmehujući se dostojanstveno.

Fantastična, neshvatljiva avantura bila je gotova... nalazio se ponovo u prodavnici oružja u Gleju.

Fara nije mogao da se načudi... ta velika, fascinirajuća organizacija osnovana je, u samom srcu jedne beskrupulozne civilizacije, civilizacije koja ga je za samo nekoliko dana lišila svega što je posedovao.

Fara se namrštio i rekao:

— Sudija... — oklevao je da izgovori to ime, namrštio se ponovo, zatim nastavio. — Sudija je rekao, ako želim da povratim svoja prava, da ne oklevam da upotrebim...

— Pre nego što popričamo o tome — rekao je mirno stariji čovek — želim da pogledate tu plavu fasciklu koju ste doneli sa sobom.

— Fasciklu? — ponovio je Fara iznenadeno. Trebalo mu je prilično vremena da se seti da je uzeo fasciklu sa stola u sobi 474.

Fara je zbunjeno proučavao spisak kompanija, ali nije mogao da pronađe svoju radionicu kao ni Petu interplanetamu banku. Konačno je podigao pogled.

— Ne razumem — rekao je — jesu li ovo kompanije protiv kojih ste morali da se...?

Sedokosi čovek se kiselo osmehnuo i zavrteo glavom.

— Nisam to mislio. Te firme predstavljaju samo frakciju od osam stotina hiljada kompanija koje su stalno registrovane u našim knjigama.

Osmehnuo se ponovo:

— Profiti tih kompanija prikazani na papiru nemaju nikakve veze sa njihovim stvarnim prihodima. Sve kompanije su upoznate sa tim i znaju da je to radi nas. Ono što ne znaju jeste koliko je stvarno velika ta razlika. Pošto želimo generalno poboljšanje u poslovnom moralu, više volimo da ih držimo u neznanju.

— Ono što je zajedničko za sve te kompanije na spisku jeste da su vlasništvo vladarke Ajšer.

— Imajući u vidu vaše ranije mišljenje o tom pitanju, ne očekujem da ćete mi verovati.

Fara je stajao mirno kao kip. Naravno da je verovao... verovao je čvrsto i potpuno. Ono što ga je zaprepastilo bilo je da je ceo svoj život gledao kako ljudi propadaju... tonu u siromaštvo i nemilost... a za sve to osuđivao je njih.

Fara je zastenjao:

— Bio sam lud — rekao je. — Sve što su Vladarka i njeni službenici radili smatrao sam pravednim. Pretpostavljam da bi me zadesila ista sudbina da sam govorio protiv Vladarke.

— Ni pod kakvim okolnostima — rekao je stariji čovek smrknuto — ne smete govoriti protiv njene visosti. Prodavnice oružja neće pružiti pomoć onome ko je tako indiskretan. Razlog je sledeći: trenutno smo sklopili primirje sa Imperijalnom vladom. Želimo da tako ostane i samo pod tim uslovom nećemo uvećavati, odnosno širiti svoj posao.

— Poslednji velik pokušaj da se unište naše prodavnice oružja bio je pre sedam godina kad je divna Inelda Ajšer imala dvadeset i pet godina. Bio je to tajni pokušaj, zasnovan na jednom novom izumu, i propao je pukom slučajnošću zbog žrtvovanja

našeg čoveka od pre sedam hiljada godina. Možda vam to zvući misteriozno, ali neću vam objašnjavati.

— Najgori period bio je pre otprilike četrdeset godina kad je svaki onaj za koga je dokazano da je primao našu pomoć bio ubijen na zagonetan način. Možda će vas iznenaditi kad vam kažem da je i vaš tast ubijen u to vreme.

— Krilin otac! — zgranuo se Fara. — Ali...

Ućutao je naglo. Mozak mu je radio grozničavo. Krv mu je takvom žestinom jurila u glavu da mu je vid bio za trenutak pomračen.

— Ali — uspeo je konačno da nastavi — rečeno je da je pobegao s nekom ženom.

— Uvek šire različite priče — rekao je stariji čovek, a Fara je ostao nem od zaprepašćenja.

Stariji čovek je nastavio:

— Uspeli smo konačno da to zaustavimo time što smo ubili tri ugledne ličnosti... ličnosti koje su davale naredenja za izvršenje smrtnih presuda. Ali ne želimo da dođe ponovo da takvog krvoprolića.

— Niti nas interesuje ikakva kritika našeg tolerisanja tog zla. Važno je shvatiti da se mi ne mešamo u osnovni tok ljudskog postojanja. Mi ispravljamo zlo; delujemo kao barijera izmedu ljudi i njihovih još beskrupuloznijih eksploatatora. Uopšteno govoreći, mi pomažemo samo poštenim ljudima, što ne znači da odbijamo da pomognemo i onima sa manje skrupula, ali naša pomoć se svodi samo na to da im prodamo oružje... što je zaista velika pomoć, a to je jedan od razloga što vlada usmerava svu svoju snagu na ekonomsko šikaniranje.

— Četiri hiljade godina otkako je taj briljant ni genije, Valter S. Delani izumeo vibracioni proces i time omogućio postojanje ovakvih prodavnica, i postavio prve principe političke filozofije prodavnice oružja, mi pratimo postupke vlade koja se manifestovala demokratijom, zatim uzdržanom monarhijom i konačno apsolutističkom tiranijom. I otkrili smo jednu stvar:

— Ljudi uvek imaju onakvu vladu kakvu žele. Kad žele promenu, moraju je učiniti. Kao i uvek, mi ćemo ostati nekorumpirano jezgro... mislim to doslovno; mi posedujemo psihološki uredaj koji nikad ne laže o čovekovom karakteru... ponavljam, nekorumpirano jezgro ljudskog idealizma, predanog otkrivanju zla koje se neminovno rađa pod bilo kakvim oblikom vladinog uređenja.

— A sad, vratimo se vašem problemu. Zaista je vrlo jednostavan. Morate se boriti, kao što su se svi ljudi borili za svoja prava. Kao što vam je poznato, sve mašine i alati uklonjeni su neposredno nakon zatvaranja vaše radionice. Sve je to odneto u Ferd, zatim transportovano u jedno veliko skladište na obali.

— Pomoću naših specijalnih transportnih sredstava mi smo ih vratili i sad su te mašine ponovo u vašoj radnji. Prema tome, otići ćete tamo i...

Fara je saslušao sva uputstva i na kraju klimnuo glavom.

— Možete računati na mene — rekao je kruto. — Nekad sam bio tvrdoglav čovek i mada sam se promenio u fizičkom smislu, zadržao sam tu karaktemu crtu.

Izlaženje napolje bilo je kao vraćanje iz života u... smrt... iz nade u... stvarnost.

Po mrkloj hoći Fara je išao mirnim ulicama Gleja. Prvi put mu je palo na pamet da je Informativni centar morao biti na drugoj polovini hemisfere, jer u njemu je bio po danu, sunčanom danu.

Ta slika je iščezla kao da nikad nije postojala i ponovo je postao svestan Gleja,

Gleja koji je spavao svuda oko njega. Tih, miran... a ipak tako ružan, pomislio je, ružan zbog zla... tog krunisanog zla.

Pravo na kupovanje oružja, razmišljao je i srce mu se popelo u grlo... suze su mu navirale u oči.

Dlanom je obrisao suze i ponosno nastavio da korača.

Radionica je bila ista kao i pre, sem tog jakog, metalnog lokota koji je popustio pod bleštećim zrakom iz revolvera. Metalni katanac se rastopio i Fara je bio unutra.

Unutra je bilo isuviše mračno, ali Fara nije odmah upalio svetlo. Prišao je oprezno uredaju za prozorsku kontrolu, pritisnuo dugme za zamračivanje prozora, a onda upalio svetlo.

Odahnuo je od velikog olakšanja. Jer njegove mašine, njegovi dragoceni alati bili su ponovo tu, spremni za upotrebu.

Drhteći od uzbudenja, Fara je telestatom pozvao Kril. Prošlo je nekoliko minuta pre nego što se pojavila na ekranu i bila je u kućnoj haljini. Kad je ugledala Faraa prebledela je u licu.

— Fara, oh, Fara, mislila sam...

On ju je smrknuto prekinuo:

— Kril, bio sam u prodavnici oružja. Želim da uradiš sledeće: Idi odmah kod tvoje majke. Ja sam ovde u mojoj radionici. Biću ovde danonoćno sve dok se sve ne sredi... svratiću kući kasnije da uzmem nešto hrane I odeće, ali hoću da dotle odeš. Jesi li razumela?

Boja se polako vraćala u njeno uzano, lepo lice. Rekla je:

— Ne moras da dolaziš kući, Fara. Ja ću sve obaviti. Potrpaću sve stvari u avio-auto, uključujući i krevet na rasklapanje. Spavaćemo u stražnjoj prostoriji u radionici.

Dan je polako svitao I bilo je već skoro deset sati kad su se vrata otvorila i inspektor Džor ušao u radionicu. Izgledao je postiđeno.

— Imam nalog da te uhapsim — rekao je.

— Reci onima koji su te poslali — odgovorio je Fara odlučno — da sam pružio oružani otpor.

Izvadio je revolver takvom brzinom da je Džor zatreptao kapcima. Stajao je nepomično i tupo zurio u to blistavo, magično oružje, a onda se pribrao i rekao:

— Doneo sam ti poziv kojim se naređuje da se pojaviš danas po podne na velikom sudu u Ferdu. Hoćeš li ga uzeti?

— Naravno.

— Znači, pojavićeš se tamo?

— Poslaću mog advokata — odgovorio je Fara. — Baci taj poziv na pod. Reci im da sam ga primio.

Čovek iz prodavnice oružja mu je rekao: »ne izvrgavajte podsmehu nikakve zakonske mere Imperijalnih autoriteta. Jednostavno ih ignorišite.«

Džor je otišao i izgledao je rasterećeno. Trebalo je da prođe skoro sat vremena pre nego što se gradonačelnik Mel Dejl pompezno pojavio na vratima.

— Čuj, Fara Klark — počeo je još s vrata, — ne možeš nastaviti s tim. To je kršenje zakona.

Fara je ćutke gledao kako gradonačelnik ulazi unutra. Bilo je zbunjujuće, gotovo zaprepašćujuće koliko je taj čovek rizikovao. Zbunjenost je prošla kad je gradonačelnik rekao prigušenim glasom.

— Odlično, Fara; znao sam da ćeš tako postupiti. Desetak nas smo na tvojoj strani, prema tome ne odustaj. Morao sam da vičem na tebe jer se napolju okupio svet. Viči i ti

na mene, važi? Neka nas svi čuju! Ali prvo moram da te upozorim: direktor Atomske servisne kompanije krenuo je ovamo s dvojicom svojih telohranitelja...

Zabezeknut, Fara je gledao kako gradonačelnik izlazi napolje. Kriza je prošla. Bilo je mnogo lakše nego što je mislio. Uzdahnuo je duboko i viknuo gnevno:

— Neka uđu... pusti ih da uđu...

Ljudi koji su ušli u radionicu prebledeli su kad su ugledali uperen revolver.

— Čujte — počeo je jedan od te trojice koji su ušli unutra — imamo vašu menicu u iznosu od dvanaest hiljada i jednu stotinu kredita. Nećete valjda poreći da dugujete taj novae?

— Otkupiću je — rekao je Fara ledenim tonom — upola cene.. ni centa više.

Čovek ga je pronicljivo i dugo gledao.

— U redu — rekao je konačno i krutim tonom.

Bilo je gotovo, neverovatno ali gotovo. Te noći dok je išao kući, Fara je dvaput zastao, zapitavši se nije li to bio samo san. Vazduh je bio opojan kao vino. Mali svet Gleja pružao se pred njim, zelen i ljubak, tihi raj u kome je vreme stalo.

BRUS STERLING
ROJ

Bruce Sterling: SWARM, 1982

Prevod s engleskog: Miodrag Milovanović



»Nedostajaće mi naši razgovori tokom putovanja«, reče tuđinac.

Kapetan—doktor Sajmon Efrijel prekrstio je draguljima ukrašene ruke preko zlatom izvezenog prsluka. »I ja ću za njima žaliti, potporučniče«, reče on na tuđinčevom siktavom jeziku. »Nasi razgovori vrlo su mi koristili. Bio bih spreman da platim da toliko naučim, a vi ste mi to besplatno pružili.«

»Ali to je bila samo informacija«, reče tudinac. Sakrio je svoje biserno-svetle oči iza debelih žmirkavih membrana. »Mi Investitori trgujemo energifom i vrednim metalima. Slavljenje i težnja čistom znanju je obeležje nezrelih rasa.« Tudinac je podigao dugačak trakast ures iza svojih ušiju veličine rupice koju načini ekser.

»Bez sumnje ste u pravu«, reče Efrijel, prezirući ga. »Mi ljudi smo, međutim, kao deca prema drugim rasama; zato nam se izvesna nezrelost čini prirodnom. »Efrijel je skinuo naočari za sunce da protrlja koren nosa. Kabina zvezdanog broda kupala se u žežućoj plavoj svetlosti, obilno ultra-ljubičastoj. Investitori su najviše voleli tu svetlost i nisu pomišljali da je menjaju zbog jednog ljudskog putnika.

»Niste vi loše činili«, reče tuđinac velikodušno. »Vi ste od onih rasa sa kojima volimo da poslujemo: mlada, znatiželjna, plastična, spremna za širok raspon proizvoda i iskustava. Još i ranije bismo sa vama stupili u kontakt, ali tehnologija vam je bila preslaba da nam omogući profit.«

»Stvari su sada drugačije«, reče Efrijel. »Načinićemo vas bogatim.«

»Zaista«, reče Investitor. Ures na poledini njegove ljuskave glave brzo je treperio: znak zadovoljstva. »Za manje od dve stotine godina bićete dovoljno bogati da od nas kupite tajnu zvezdanog pogona. Ili će možda vaša stranka Mehaničara istraživanjem doći do tajne.«

Efrijelu je bilo neprijatno. Kao član stranke Preoblikovanih nije odobravao pozivanje na protivnike Mehaničare. »Nemojte se mnogo oslanjati na puku tehničku veštinu«, rekao je. »Uzmite u obzir sklonost ka jezicima koju posedujemo mi Oblikovači. Ona čini našu stranku daleko boljim trgovačkim partnerom. Mehaničarima svi investitori izgledaju jednako.«

Tuđinac se kolebao. Efrijel se smeškao. Poslednjom rečenicom pozvao se na tuđinčevo častoljublje i aluzija je prihvaćena. U tome su Mehaničari uvek grešili. Oni su pokušavali da sve Investitore tretiraju jednako, koristeći svaki put iste programirane rutine. Nedostajala im je mašta.

Nešto se mora učiniti u vezi sa Mehaničarima, pomisli Efrijel. Nešto trajnije od malih, ali smrtonosnih suočavanja usamljenih brodova u Asteroidnom pojasu i ledom bogatim prstenovima Saturna. Obe stranke sve vreme su spletkarile, nadajući se odlučujućem udarcu, potkupljujući protivničke najtalentovanije ljude, koristeći zasede, ubistva, industrijsku špijunažu.

Kapetan-doktor Sajmon Efrijel bio je bivši stručnjak za te poslove. Zbog toga je stranka Preoblikovanih platila milione kilovata neophodnih za kupovinu njegovog putovanja, Efrijel je doktorirao biohemiju i tuđinsku lingvistiku, a magistrirao tehnologiju magnetskog oružja. Bilo mu je trideset osam godina i bio je Preoblikovan prema važećim standardima u vreme svog začeća. Hormonalna ravnoteža bila mu je neznatno promenjena da neutrališe duge periode provedene u slobodnom padu. Nije imao slepo crevo. Zbog veće efikasnosti, struktura srca bila mu je preoblikovana, a debelo crevo je preuredeno da proizvodi vitamine koje normalno proizvode crevne

bakterije. Genetski inženjering i stroga obuka u detinjstvu, podarili su mu koeficijent inteligencije sto osamdeset. Nije bio najpametniji agent Veća Prstenova, ali je bio jedan od mentalno najstabilnijih i kome se najviše verovalo.

»Čini mi se sramnim«, reče tuđinac, »da čovek vaših sposobnosti bude osuden da dve godine truli na ovoj bednoj, neisplativoj postaji.«

»Te godine neće biti protraćene«, reče Efrijel.

»Ali zašto ste izabrali da proučavate Roj? Oni vas ničemu ne mogu naučiti, pošto ne mogu da govore. Nemaju nikakvu želju da trguju, jer nemaju nikakvo oruđe ili tehnologiju. Oni su jedina rasa koja putuje svemirom, a da u suštini ne poseduje inteligenciju.«

»Sama ta činjenica čini ih vrednim proučavanja.«

»Znači, onda želite da ih imitirate? Napravićete od sebe čudovišta. Ponovo se potporučnik kolebao. »Možda to i možete da učinite. Međutim bilo bi to loše po posao.«

Preko brodskih zvučnika začuše se milozvučni izlivi tuđinske muzike, a zatim kreštavi delovi jezika Investitora. Zvuci su većinom bili previsoki da bi ih Efrijelovo uho moglo pratiti.

Tuđinac je ustao; draguljima ukrašena suknja dodirivala mu je vrhove kandžastih, pticolikih stopala. »Stigao je simbiot Roja«, rekao je.

»Hvala vam«, reče Efrijel. Kada je potporučnik otvorio vrata kabine Efrijel je mogao da oseti predstavnika Roja; topao miris, sličan mirisu kvasca, koji je stvorenje ispuštalo, brzo se širio kroz reciklisan vazduh zvezdanog broda.

Efrijel je u džepnom ogledalu hitro proverio svoj izgled. Naneo je puder na lice i popravio okrugli satenski šešir na svetloriđoj kosi koja mu j dopirala do ramena. Ušne školjke blistale su zbog crvenih implantiranih rubina, debelih poput palca, iskopanih na Asteroidnom pojasu. Kaput koji mu je sezao do kolena, kao i prsluk behu od zlatnog brokata; košulja ispod beše zaslepljujuće fina, protkana crvenozlatnim nitima. Obukao se tako da impresionira Investitore koji su očekivali i pozdravljali raskošan izgled svojih mušterija. Kako bi mogao da impresionira ovog novog tuđinca? Mirisom, možda. Osvežio je svoj parfem.

Pored sekundarne vazdušne brave zvezdanog broda simbiot Roja hitro je izveštavao komandanta broda. Komandant je bila stara i pospana Investitorka, dvaput veća od većeg dela posade. Masivna glava bila joj je prekrivena draguljima ukrašenim šlemom. Ispod šlema, zamućene oči blistale su joj kao kamere.

Simbiot se podigao na šest stražnjih nogu i iscrpljeno gestikulirao s četiri prednja štipaljkasta uda. Činilo se da mu smeta veštačka gravitacija broda: trećina zemaljske. Njegove rudimentalne oči koje su visile na izraštajima, behu čvrsto sklopljene zbog bleska. Mora da je navikao na tami pomisli Efrijel.

Komandant je odgovorila stvorenju na njegovom jeziku. Efrijel je napravio grimasu, jer se nadao da stvorenje govori investitorski. Sada će morati da nauči još jedan jezik, jezik oblikovan prema biću bez jezika.

Posle još jedne kratke razmene mišljenja, komandant se okrenula Efrijelu. »Simbiot nije radostan zbog vašeg dolaska«, reče ona Efrijelu na jeziku Investitora. »Očigledno je ovde u skoroj prošlosti bilo nekakvih problema u koje su bili uključeni ljudi, Međutim, uprkos tome, ubedila sam ga da vam dopusti pristup u Leglo. Epizoda je snimljena. Svoje diplomatske usluge naplatiću od vaše stranke kada se vratim u vaš rodni zvezdani sistem.«

»Zahvaljujem Vašoj Uvaženosti«, reče Efrijel. »Molim vas prenesite simbiotu moje lične najlepše želje i bezazlenost i poniznost mojih namera...« Prekinuo je za tren pošto je simbiot zagrizao divlje list njegove leve noge. Efrijel se trzajem oslobodio i odskočio unazad u teškoj veštačkoj gravitacij i, zauzimajući odbrambeni stav. Simbiot je otrgao dugačko parče nogavice; sada se ćutke šćućurio jedući ga.

»On će preneti vaš miris i sastav partnerima iz Legla«, reče komandant. »Ovo je neophodno. U protivnom, svrstali bi vas među osvajače i Rojeva kasta ratnika smesta bi vas ubila.«

Efrijel se brzo opustio i rukom pritisnuo rasekotinu da zaustavi krvarenje. Nadao se da nijedan Investitor nije primetio njegov refleksni pokret. On se ne bi najbolje slagao sa njegovom pričom da je bezopasni istraživač.

»Uskoro ćemo ponovo otvoriti vazdušnu bravu«, reče komandant flegmatično, oslanjajući se unazad na svoj debeo reptilski rep. Simbiot je i dalje žvakao komad odeće. Efrijel je proučavao bezvratu segmentiranu glavu stvorenja. Imalo je usta i nosnice; imalo je buljave, atrofirane oči smeštene na izraštajima; bili su tu i rasklopljivi prutići koji bi mogli predstavljati radio-prijemnike i dva paralelna niza izuvijanih antena izniklih između tri hitinske pločice. Njihova uloga bila mu je nepoznata.

Vrata vazdušne brave otvorila su se. Gusta, dimna aroma uletela je u izlaznu kabinu. Izgleda da je to zasmetalo polovini tuceta Investitora koji su smesta otišli. »Vratićemo se za šest stotina dvanaest vaših dana, kao što stoji u dogovoru«, reče komandant.

»Zahvaljujem Vašoj Uvaženosti«, reče Efrijel.

»Srećno«, reče komandant na engleskom. Efrijel se nasmešio.

Talasasto se uvijajući, simbiot upuza u vazdušnu bravu. Efrijel ga je sledio. Stvorenje mu ništa nije reklo, ali je i dalje glasno žvakalo. Druga vrata se otvoriše i simbiot iskoči kroz njih u širok, okrugao kameni tunel. Zatim smesta nestade u mraku.

Efrijel je stavio naočari za sunce u džep jakne i izvadio infracrvene naočari. Pričvrstio ih je za glavu i izašao iz vazdušne brave. Veštačka gravitacija je nestala, zamenjena skoro neprimetnom gravitacijom Rojevog asteroidnog prstena. Efrijel se nasmejao; prvi put posle mnogo nedelja osećao se prijatno. Veći deo života u zrelim godinama proveo je u slobodnom padu u kolonijama Oblikovača u Saturnovim prstenovima.

U mračnoj šupljini uz zid tunela čučala je diskoglava dlakava životinja veličine slona. Bila je jasno vidljiva u infracrvenoj svetlosti njegove telesne topline. Efrijel je mogao da čuje kako diše. Strpljivo je čekala dok se Efrijel odbacio pored nje, dublje u tunel. Zatim je zauzela svoje mesto na kraju tunela, naduvavajući svoju glavu vazduhom sve dok njena narasla glava nije bezbedno ispunila kraj tunela. Mnogobrojne noge bile su čvrsto utisnute u šupljine u zidovima.

Brod Investitora je otišao. Efrijel je ostao ovde, unutar jednog od miliona planetoida koji su kružili oko džinovske zvezde Betelgez u opasujućem prstenu sa masom pet puta većom od Jupiterove. Kao izvor potencijalnog blagostanja zasenjivao je ostatak Sunčevog sistema i pripadao, manje ili više, Roju. Barem u sećanju Investitora nije bilo traga da ih je neko izazvao zbog njega.

Efrijel se zagledao niz hodnik. Činilo se da je napušten i pošto nije bilo drugih tela da odaju infracrvenu toplinu, nije mogao daleko da vidi. Odbijajući se od zida, neodlučno je lebdeo niz hodnik.

Začuo je ljudski glas. »Doktore Efrijel!«

»Doktore Mimi!« uzviknuo je. »Ovuda!«

Prvo je uočio dva mlada simbiota kako jure ka njemu; vrhovi njihovih štipaljkastih stopala jedva da su doticali zidove. Iza njih išla je žena sa naočarima nalik na njegove. Bila je mlada i atraktivna na onaj pristao, neimenovan način genetski preoblikovanih.

Zakreštala je nešto simbiotima na njihovom jeziku i oni se zaustaviše, očekujući. Ona je zaplovila napred i Efrijel je uhvati za ruku iskusno zaustavljajući njihov momenat.

»Niste poneli prtljag?« reče ona zabrinuto.

Odmahnuo je glavom. »Vaše upozorenje je stiglo pre nego što sam pošao. Imam samo ovo odelo na sebi i nekoliko stvarčica po džepovima.«

Kritički ga je pogledala. »Zar ovih dana ljudi to nose na Prstenovima? Stvari su se promenile više nego što sam mislila.«

Efrijel pogleda svoj kaput od brokata i nasmeja se: »To je pitanje politike. Investitori su uvek spremniji da razgovaraju sa čovekom koji izgleda spreman da posluje na višem nivou. Ovih dana svi predstavnici Oblikovača slično se oblače. Zaskočili smo Mehaničare; oni se još oblače u ona radna odela.« Kolebao se, ne želeći da je povredi. Inteligencija Galine Mimi bila je skoro dvesta. Tako pametni muškarci i žene ponekad su hiroviti i nestabilni; teže da se povuku u sopstvene zamišljene svetove ili da se zapletu u čudne i neprobojne mreže planova i racionalizacije. Oblikovači su izabrali visoku inteligenciju kao sredstvo za postizanje kulturne dominacije i morali su da je se čvrsto drže, uprkos povremenim nedostacima. Pokušali su da odgaje super-pametne — one sa koeficijentom iznad dvesta — ali toliko je njih prebeglo iz oblikovačkih kolonija da je stranka morala da prestane da ih proizvodi.

»Pitate se kakva je to odeća koju ja nosim?« reče Mimi.

»U svakom slučaju deluje novo«, smešeći se reče Efrijel.

»Istkana je od vlakana iz čaure lutke«, rekla je. »Moju originalnu garderobu pojeo je simbiot strvinar za vreme prošlogodišnjih problema. Obično idem gola, ali nisam želela da vas povredim preteranom intimnošću.«

Efrijel je slegao ramenima. »U svom ambijentu i sam obično idem nag. Ako je temperatura stalna, odela su beskorisna, ako se ne računaju džepovi. Ja posedujem malo stvari, ali većinom su to manje važne stvari. Mi Preoblikovani naše stvari držimo ovde.« Potapšao se po glavi. »Ako mi pokažete sigurno mesto na koje ću odložiti odeću...«

Odmahnula je glavom. Zbog naočara nije bilo moguće videti njene oči, što je onemogućavalo da joj pročita izraz lica. »Doktore«, načinili ste prvu grešku. Ovde ne možete imati svoje mesto. Istu grešku načinili su i agenti Mehaničara. Ta ista greška skoro da je i mene koštala života. Ovde ne postoji privatnost i vlasništvo. Ovo je Leglo. Ako pokušate da prisvojite bilo koji njihov deo — da ostavite opremu, da u njemu spavate, bilo zbog čega — postajete uljez, neprijatelj. Dva Mehaničara — muškarac i žena — pokušali su da osiguraju nenastanjenu prostoriju za smeštaj kompjuterske laboratorije. Ratnici su provalili vrata i rastrgli ih. Strvinari su pojeli svu njihovu opremu, staklo, metal, i ostalo«.

Efrijel se hladno nasmešio. »Mora da ih je đavolski mnogo stajalo prebacivanje sve te opreme brodom.«

Mimi je slegla ramenima. »Bogatiji su od nas. Mašine su njihove, rudarstvo njihovo. Mislim da su nameravali da me ubiju. Potajno, tako da nasiljem ne uznemire ratnike. Imali su kompjuter koji je učio jezik gundelja brže od mene.«

»Ali vi ste preživeli«, istakao je Efrijel. »A vaše trake i izveštaji — naročito oni prvi,

kada ste još imali veći deo opreme — bili su izuzetno zanimljivi. Veće je sve vreme uz vas. Tokom odsustva postali ste prilično popularni na Prstenovima.«

»Da, tome sam se i nadala«, reče ona.

Efrijel se nije smeo. »Ako sam i nailazio na neke manjkavosti u njima«, reče on pažljivo, »bilo je to u mom polju, tuđinskoj lingvistici.« Neodredeno je mahnuo ka dvojici simbiota koji su je pratili. »Pretpostavljam da ste ostvarili veliki napredak u komunikaciji sa simbiotima, pošto se čini da oni govore za celo Leglo.«

Pogledala ga je sa nečitljivim izrazom lica i slegnula ramenima. »Ovde ima barem petnaest različitih vrsta simbiota. Ovi koji su sa mnom, zovu se gundelji i govore samo u svoje ime. Oni su divljaci, doktore, i Investitori su zainteresovani za njih samo zbog toga što još mogu da govore. Jednom su i oni bili rasa koja je putovala svemirom, ali su to zaboravili. Otkrili su Leglo i bili apsorbovani, postali su paraziti.« Potapšala je jednog po glavi. »Pripitomila sam ova dva pošto sam naučila da kradem i prosim za hranu bolje od njih. Sada su sa mnom i štite me od većih. Ljubomorni su, znate. U Leglu su tek nešto manje od deset hiljada godina i još su nesigumi u svoj položaj. Oni i dalje razmišljaju i ponekad se pitaju. Posle deset hiljada godina malo je toga još ostalo u njima.«

»Divljaci«, reče Efrijel. »Lako u to mogu da poverujem. Jedan od njih me je ugrizao još dok sam bio na zvezdanom brodu. Učinio je malo toga da bude smatran za dobrog ambasadora.«

»Da, upozorila sam ga da dolazite«, reče Mimi. »Nije mu se to baš dopalo, ali uspela sam da ga hranom podmitim... nadam se da vas nije opasno povredio.«

»Ogrebotina«, reče Efrijel. »Pretpostavljam da se ne može inficirati.«

»Sumnjam. Osim ako sa sobom niste doneli svoje bakterije.«

»Teško«, reče Efrijel uvredeno. »Ja nemam bakterija. A i ne bih doneo mikroorganizme tuđincima.«

Mimi pogleda u stranu. »Mislila sam da možda imate neke genetski preobražene... mislim da sad možemo da pođemo. Gundelj će ustima proširiti vaš miris kroz pomoćnu komoru ispred nas. Za nekoliko sati proširiće se kroz celo Leglo. Kada dospe do Matice, dalje se vrlo brzo širi.«

Oslonivši stopalo o tvrd oklop jednog mladog gundelja odbacila se niz hol. Efrijel ju je sledio. Vazduh je bio topao i počeo je da se znoji ispod bogate odeće, ali njegov aseptičan znoj beše bezmirisan.

Izleteli su u ogromnu komoru iskopanu u živoj steni. Bila je lučna i pravougaone osnove, dugačka osamdeset metara, a prečnika oko dvadeset metara. Rojila se od članova Legla.

Bilo je na hiljade njih. Većinu su predstavljale radilice, osmonoge i dlakave, veličine doge. Tu i tamo halazili su se članovi ratničke kaste, dlakava čudovišta veličine konja, sa zubatom glavom koja je veličinom i oblikom podsećala na pretapaciranu stolicu.

Nekoliko metara dalje, dve radilice nosile su člana senzorske kaste, biće kome je izuzetno spljoštena glava bila nataknuta na atrofirano telo uglavnom sačinjeno od pluća. Senzori su posedovali oči, a iz krznom prekrivenog hitina izbijale su duge, spiralno uvijene antene koje su slabašno treperile dok su ih radilice nosile. Radilice su se pripijale uz izdubljenu stenu zidova komore kukastim i sisaljkastim stopalima.

Ćudovište sa udovima poput lopatica broda-točkaša i glavom bez kose i lica, proveslalo je pored njih kroz topao zadimljen vazduh. Prednji deo njegove glave predstavljao je noćnu moru oštrih, izbrušenih čeljusti i igličastih, oklopljenih štrcaljki kiseline. »Tunelaš«, reče Mimi. »On nas može povesti dublje u Leglo — pođi za mnom.«

Odbacila se ka njemu i zgrabila ga za dlakava, segmentirana leđa.

Efrijel ju je sledio, praćen dvama nezrelim gundeljima koji su se prednjim udovima prikačili za krzno stvorenja. Efrijel se zgrozio toplog, znojavog dodira njegove bujne, vlažne dlake. Ono je nastavilo da plovi kroz vazduh; njegovih osam urešenih lopatastih stopala zahvatili su vazduh kao krila.

»Mora da ih ima na hiljade«, reče Efrijel.

»U poslednjem izveštaju rekla sam da ih ima sto hiljada, ali to je bilo pre nego što sam potpuno istražila Leglo. Čak i sad postoje dugački hodnici koje nisam videla. Mora da ih je skoro četvrt miliona. Asteroid je približno veličine najveće baze Mehaničara—Ceresa. I dalje poseduje bogate naslage karbonskog materijala. Još je daleko čas kada će biti iscrpljen.«

Efrijel je sklopio oči. Ako izgubi naočari, moraće pipanjem da traži put, slep, kroz ove vrveće, koprcajuće, uvijajuće hiljade. »Znači, populacija se i dalje uvećava.«

»Sasvim sigumo«, reče ona. »U stvari, kolonija će uskoro izbaciti novi roj. U komorama oko Matice nalazi se tri tuceta mužjaka i ženki sa krilima. Kada izlete, spariće se i obrazovati nova Legla. Odvešću te da vidiš kako sada izgledaju.« Oklevala je. »Sada ulazimo u jedno od uzgajališta gljiva.«

Jedan mladi gundelj tiho je promenio položaj. Držeći se prednjim udovima za krzno tunelaša, počeo je da gricka manšetu Efrijelovih pantalona. Efrijel ga je zvučno tresnuo, i on se trgao unazad, uvlačeći očne peteljčice.

Kada je ponovo podigao pogled, video je da su ušli u drugu komoru, mnogo veću od prve. Zidovi uokolo, ispod i iznad, behu zatrpani naglim izobiljem gljiva. Najviše je bilo nabubrelih, valjkastih kupola, razgranatog gustog čestara i špagetima nalik zapletenih pipaka koji su se vrlo lagano micali na slabom, smrdljivom povetarcu. Pojedini valjci behu okruženi magličastim oblakom izbačenih spora.

»Vidiš li one slepljene gomile ispod gljiva, napola izrasle?« reče Mirni.

»Da.«

»Nisam siguma da li je to biljka ili samo neka vrsta složenog biohemijskog taloga«, reče ona. »Suština je u tome da raste na sunčevoj svetlosti, na spoljnoj strani asteroida. Izvor hrane koji raste u otvorenom svemiru. Zamislite koliko bi sve to vredelo na Prstenovima.«

»Nema reči kojima bi se opisala njihova vrednost«, reče Efrijel.

»Sam talog je nejestiv«, reče ona. »Jednom sam pokušala da pojedem komadić. Bilo je to kao da pokušavam da jedem plastiku.«

»Uopšteno govoreći, jeste li se dobro hranili?«

»Jesam. Naša biohemija sasvim nalikuje Rojevoj. Same gljive su savršeno jestive. Izbljuvak je, medutim, hranljiviji. Fermenti creva radilica povećavaju joj hranljivu vrednost.«

Efrijel se zablenuo. »Navići ćete se na to«, reče Mimi. »Kasnije ću vas naučiti kako da iskamčite hranu od radilica. Stvar je u prostom refleksnom ubodu — nije kontrolisana feromonima, za razliku od ostalog ponašanja.« Sklonila je sa lica dugačak pramen prljave i slepljene kose. »Nadam se da su uzorci feromona koje sam poslala vredni troškova transporta.«

»O, da«, reče Efrijel. »Njihova hemija je zadivljujuća. Uspeli smo da sintetizujemo većinu sastojaka. Ja sam lično bio član istraživačkog tima.« Oklevao je. Koliko se smeo usuditi da joj veruje? Njoj nije rečeno o eksperimentu koji su on i njegovi pretpostavljeni planirali. Za Mimi, on je bio samo običan, miroljubiv istraživač. Naučnici

Oblikovača sumnjičavo su gledali na one malobrojne uključene u vojne poslove i špijunažu.

Kao investiciju u budućnosti, Oblikovači su poslali istraživače ka svakoj od devetnaest tuđinskih vrsta koje su im Investitori opisali. Ovo je ekonomiju Oblikovača stajalo mnogo gigavata dragocene energije i tona retkih metala i izotopa. U većini slučajeva moglo se poslati samo dva ili tri istraživača; u sedam slučajeva, samo jedan. Za Roj bila je izabrana Galina Mimi. Otišla je spokojna, verujući u svoju inteligenciju i nameravajući da ostane živa i zdrava. Oni koji su je poslali nisu imali pojma da li će njeni nalazi biti od ikakvog značaja ili koristi. Znali su samo da postoji imperativ njenog slanja, jer čak i sama, čak i loše opremljena, stiže pre neke druge stranke i njihovih ljudi koji bi mogli otkriti neki postupak ili neku činjenicu koja bi dovela do prevlasti. A doktor Mimi je uistinu otkrila takvu situaciju. To je preobratilo njenu misiju u pitanje sigurmosti Prstenova. Zato je Efrijel i došao.

»Sintetizovali ste sastojke?« rekla je. »Zašto?«

Efrijel se razoružavajuće nasmejao. »Možda da dokažemo da i mi to možemo.«

Odmahnula je glavom. »Molim vas, doktoreEfrijel, ne igrajmo se zagonetki. Jednim delom sam ovde da bih izbegla takve stvari. Recite mi istinu.«

Efrijel ju je posmatrao, žaleći što zbog naočara nije mogao da joj vidi oči. »Vrlo dobro«, reče on. »Onda vam moram reći da sam od Veća Prstenova dobio naređenje da izvedem eksperiment koji bi mogao da ugrozi naše živote.«

Mimi je za trenutak zaćutala. »Znači, vi ste iz Obezbeđenja?«

»Po činu sam kapetan.«

»Znala sam to... Znala sam čim su ona dva Mehaničara doputovala. Bili su tako ljubazni, tako sumnjičavi — mislim da bi me odmah ubili da nisu verovali da će od mene, mitom ili mučenjem, izmamiti neku tajnu. Nasmrt su me uplašili, Dr. Efrijel... i vi me plašite.«

»Mi živimo u zastrašujućem,svetu, doktore. Sve je to zbog sigumosti stranke.«

»Za vas je sve pitanje sigurnosti stranke«, reče ona. »Ne bi trebalo da vas dalje vodim, niti da vam išta pokažem. Kapetane, ovo Leglo, ova stvorenja — nisu inteligentna. Ona ne mogu da razmišljaju, ne mogu da uče. Oni su nevini, iskonski nevini. Oni ne poimaju razliku izmedu dobra i zla. Oni ništa ne poimaju. A poslednja stvar koja im je potrebna jeste da postanu pioni u borbi za vlast unutar jedne rase svetlosnim godinama udaljene.«

Tunelaš je skrenuo ka izlazu iz komore sa gljivama i polako veslao toplom tamom. Grupa stvorenja nalik na sive, spljoštene košarkaške lopte plovila je iz suprotnog smera. Jedno se smestilo na Efrijelovom rukavu, prikačivši se krhkim, bičastim pipcima. Efrijel ga je nežno stresao i ono se oslobodilo, emitujući mlaz smrdljivih, crvenkastih kapljica.

»U principu, ja se, naravno, sa vama slažem, doktore«, uglađeno reče Efrijel. »Ali uzmite u obzir te Mehaničare. Pripadnici nekih njihovih ekstremnih stranaka već su više od pola mašine. Da li od njih očekujete neke ljudske motive? Oni su hladni, doktore — hladna i bezdušna stvorenja koja su sposobna da iseku živog čoveka ili ženu na komadiće a da i ne osete njihov bol. Nas mrzi većina ostalih stranaka. Zbog toga što nećemo da se mešamo sa njima, zbog toga što smo izabrali slobodu da manipulišemo svojim genima oni misle da sebe smatramo nekakvim nacističkim nadljudima. Da li biste više voleli da neko iz tih kultova učini ono što mi moramo da učinimo i iskoristi rezultate protiv nas?«

»Ovo su političke fraze.« Pogledala je u stranu.

Svuda oko njih radilice natovarene gljivama, punih ustiju i creva pretrpanih njima, širile su se po Leglu, žurno se krećući u istom pravcu sa njima, ili nestajući u bočnim granama tunela u svim pravcima, uključujući vertikalne naviše i naniže. Efrijel je primetio stvorenje koje je mnogo nalikovalo na radilicu, ali je imalo samo šest nogu, kako žuri u suprotnom pravcu prolazeći iznad njih. Bio je to parazit koji se služio mimikrijom. Koliko li je dugo, zapitao se, trajala evolucija ovog stvorenja u jedan ovakav oblik?

»Nije ni čudo da kod nas na Prstenovima imamo toliko dezertera«, tužno reče ona. »Ako je čovečanstvo stvamo toliko glupo da sebe dovede u ćorsokak kako ste opisali, onda je bolje nemati ništa s njim. Bolje je živeti sam. Bolje je ne pomagati da se ludilo proširi.«

»Takvi razgovori mogu samo da doprinesu da nas sve pobiju«, reče Efrijel. - Moramo biti odani stranci koja nas je proizvela.«

»Iskreno mi recite, kapetane«, reče ona, »zar nikada niste osetili potrebu da napustite sve — svakog — sve svoje dužnosti i moranja, i prosto odete nekuda da o svemu porazmislite? O celom svom svetu i svom mestu u njemu. Nas još od malih nogu tako žestoko obučavaju i toliko toga od nas zahtevaju. Zar ne mislite da smo nekako zbog toga izgubili iz vida naše ciljeve?«

»Mi živimo u svemiru«, odlučno reče Efrijel. »Svemir je neprirodna okolina i zahteva neprirodne napore od neprirodnih ljudi ukoliko hoće da žive u njemu. Naši umovi su naše oruđe, a filozofija mora biti u drugom planu. Prirodno, i ja osećam te porive koje ste pomenuli. Oni su samo još jedna pretnja koje se treba čuvati. Ja verujem u organizovano društvo. Tehnologija je oslobodila ogromne sile koje raskidaju društvo. Jedna od stranki se mora uzdići iz borbe i ujediniti stvari. Mi koji smo Preoblikovani posedujemo mudrost i sposobnost suzdržavanja da bismo to učinili na čovečan način. Zato ja radim ono što radim.« Nećkao se. »Ja ne očekujem da ću doživeti dan naše pobede. Očekujem da ću umreti u nekom vatrenom okršaju, ili će izvršiti atentat na mene. Dovoljno je što mogu da predvidim taj dan.«

»Ali kako je to oholo, kapetane!« iznenada reče ona. »Kako su taj vaš mali život i njegova mala žrtva oholi. Uzmite u obzir Roj, ako stvamo želite vaš ljudski i savršen red. Evo ga! Tu gde je uvek toplo i mračno, gde fino miriše, gde je lako doći do hrane i sve se beskrajno i savršeno recikliše. Jedini resursi koji se gube su tela sparenih rojeva i malo vazduha iz vazdušnih brava kada radilice idu u žetvu napolje. Leglo poput ovog može neizmenjeno da živi stotine hiljada godina. Stotine, hiljada, godina. Ko, ili šta će se kroz samo hiljadu godina sećati nas i naše glupe stranke?«

Efrijel je odmahnuo glavom. »To nije valjano poređenje. Nas ne možete tako kratkoročno posmatrati. Za sledećih hiljadu godina postaćemo ili mašine, ili bogovi.« Opipao je teme; satenski šešir je nestao. Sigumo ga sad već nešto jede.

Tunelaš ih je odveo još dublje u saćasti bezgravitacioni lavirint asteroida. Videli su larvene komore u kojima su se koprcale blede larve uvijene u svilu, glavne bašte gljiva, grobne jame u kojima su neumomo lepršale krilate radilice u supastom vazduhu, grozničavo vrelom od toplote raspadanja. Razgradujuće crne gljive pretvarala su tela mrtvih u krupnozrni crni prah koji su odnosile pocrnele radilice i same tri—četvrt mrtve.

Posle su ostavili tunelaša i sami lebdeli dalje. Žena se kretala lakoćom duge navike; Efrijel ju je sledio bolno se sudarajući sa kreštavim radilicama. Bilo ih je na hiljade prikačenih na tavanicu, zidove i pod. Rojili su se i komešali u svakom mogućem uglu.

Još kasnije posetili su komoru krilatog princa i princeze obigravajući oko svoda sa

koga su visila stvorenja dugačka četrdeset metara, nogama zakvačena usred vazduha. Tela su im bila segmentirana i metalizirana, sa organskim raketnim mlaznicama na grudnom košu na mestima gde bi mogla da se nalaze krila. Duž glatkih leđa pružale su se savijene antene na dalekometnim polugama. Više su ličila na međuplanetarne sonde u gradnji nego na nešto biološko. Radilice su ih neprestano hranile. Njihovi nabrekli trupovi sa disajnim otvorima bili su puni sabijenog kiseonika.

Mimi je izmolila gljiva od radilice koja je prošla spretno je tapšući po antenama i izazivajući refleksan pokret. Pružila je veći deo gljiva dvama gundeljima, koji su ih požudno proždrali i željno čekali još.

Efrijel je savio noge u lotos pozu i odlučno stao žvakati kožaste gljive. Bile su žilave, ali ukusne, podsećale su na dimljeno meso — zemaljski delikates koji je samo jednom probao. Miris dima u koloniji Oblikovača značio je nesreću.

Mimi je održavala skamenjenu tišinu. »Hrana nije problem«, veselo reče Efrijel. »Gde ćemo spavati?«

Slegnula je ramenima. »Bilo gde... tu i tamo postoje nekorišćene niše i tuneli. Pretpostavljam da bi ste sada hteli da vidite kraljičinu komoru.«

»Upravo tako.«

»Moraću da nabavim još gljiva. Ratnici tamo stražare i moraju se podmititi hranom.«

Od jedne od beskrajnog niza radilica uzela je pregršt gljiva i oni uđoše u jedan od tunela. Efrijel, već potpuno izgubljen, ponovo se zbunjivao u lavirintu komora i tunela. Konačno su izašli u pećinu ogromnu i neosvetljenu, obasjanu samo infracrvenom toplotom Kraljičinog monstruoznog tela. Bila je to središnja fabrika kolonije. Činjenica da je napravljena od toplog i mekog mesa nije skrivala njenu suštinsku industrijsku prirodu. Tone svarene gljivne kaše ulazile su na jednom kraju u glatke slepe čeljusti. Zaokrugljeni talasi mekanog mesa varile su je i prerađivale, meškoljeći se, sišući i lelujajući, uz glasno mašinoliko bućkanje i klokotanje. Na drugom kraju izlazila je beskrajna, poput konvoja, kugličasta struja jaja, od kojih je svako bilo upakovano u gustu hormonalnu pastu da bi bilo skliskije. Radilice su pohlepno lizale jaja i odnosile ih u odgajališta. Svako jaje bilo je veliko kao čevečiji torzo.

Proces je trajao i trajao. Ovde u neosvetljenom središtu asteroida nije se razlikovao dan od noći. U genima ovih stvorenja nije bilo ostataka dnevnog ritma. Proizvodni tok je bio tako stalan i ujednačen kao rad nekog automatizovanog rudnika.

»Zato sam ovde«, sa strahopoštovanjem promrmlja Efrijel. »Gledajte samo ovo«, doktore. Mehaničari imaju kompjuterski kontrolisanu rudarsku mašineriju koja je generacijama ispred naše. Ali ovde — u crevima bezimenog malog sveta, postoji genetski upravljana tehnologija koja hrani sebe, održava sebe, rukovodi sobom, efikasno, beskrajno, nesvesno. To je savršeno organsko oruđe. Stranka koja bi iskoristila ove neumorne radilice mogla bi od sebe da načini industrijskog giganta. A naše poznavanje biohemije je nenadmašno. Mi Oblikovači smo ti koji će to učiniti.«

»Šta predlažete, kako da to učinimo?« otvoreno skeptično upita Mirna. »Morali biste brodom da prebacite oplođenu kraljicu sve do sunčevog sistema. Teško da to možemo sebi da priuštimo, čak i da nam Investitori to dopuste, što neće.«

»Nije mi potrebna cela kolonija«, strpljivo reče Efrijel. »Potrebna mi je genetska informacija iz jednog jajeta. Naše laboratorije na Prstenovima bi mogle da kloniraju beskonačan broj njih.«

»Ali radilice su beskorisne bez ostatka kolonije koja im izdaju naređenja.«

»Tačno tako«, reče Efrijel. »Slučajno posedujem te feromone u kon-centrovanom obliku. Sada moram da ih testiram. Moram da dokažem da mogu da nateram radilice da čine ono što ja hoću. Kad dokažem da je to moguće, ovlašćen sam da nazad na Prstenove prošvercujem neophodnu genetsku informaciju. Investitori se ne bi složili. Posredi su, naravno, pitanja morala, a oni nisu genetski napredni. Ali mi možemo da povratimo njihovo poverenje profitima koje ćemo napraviti. A što je najvažnije, moći ćemo da pobedimo Mehaničare na njihovom terenu.«

»Ovde ste doneli feromone?« reče Mimi. »Zar Investitori nisu ništa posumnjali kad su ih našli?«

»Sad ste vi ta koja je pogrešila«, mimo reče Efrijel. »Vi pretpostavljate da su oni nepogrešivi. Grešite. Rasa bez znatiželje nikada neće ispitivati svaku mogućnost, na onaj način na koji mi Oblikovači to činimo.« Efrijel je povukao naviše manšetu na pantalonama i ispružio desnu nogu. »Pogledajte ovu proširenu venu duž golenjače. Problemi u cirkulaciji ove vrste su uobičajeni kod ljudi koji mnogo vremena provode u bestežinskom stanju. Međutim, ova vena je veštački blokirana, a njeni zidovi biohemijski tretirani tako da smanje osmozu. U veni se nalazi deset odvojenih kolonija genetski izmenjenih bakterija, od kojih svaka proizvodi različit feromen Roja.«

Nasmejao se. »Investitori su me vrlo detaljno pregledali, čak i x-zracima. Prirodno, oni insistiraju da znaju šta se sve transportuje njihovim brodom. Međutim, na x-zracima vena izgleda normalno, a bakterije su zarobljene u odeljcima u veni. Nemoguće ih je detektovati. Među ličnim stvarima imam i medicinski komplet. U njemu se nalazi špric. Možemo ga iskoristiti da izvadimo feromone i testiramo ih. Kada testovi budu gotovi — a ja osećam da će biti uspešni, u stvari, celu svoju karijeru sam stavio na kocku — ispraznićemo venu i sve njene odeljke. Bakterije će umreti u kontaktu sa, vazduhom. Moći ćemo da ponovo napunimo venu sadržajem ovuma iz embriona koji se razvija. Ćelije će možda preživeti povratak, ali čak i da umru, neće istruliti. Neće uopšte doći u dodir sa bakterijama koje bi ih mogle razgraditi. Kada se budemo vratili na Prstenove, moći ćemo da aktiviramo i potiskujemo različite gene da bismo dobili različite kaste, baš kao u prirodi. Imaćemo milione radilica, ako je potrebno armije ratnika, možda čak organske raketne brodove odgojene od izmenjenih krilaša. Ako ovo upalii, misliš da će me se neko sećati, a? Mene i mog malog arogantnog života i male žrtve?«

Buljila je u njega, čak ni velike naočari nisu mogle da sakriju novonastalo poštovanje i čak strah. »Znači, stvamo mislite da to učinite.«

»Ja sam žrtvovao svoje vreme i energiju. Zato očekujem rezultate, doktore.«

»Ali to je kidnapovanje. Vi govorite o odgajanju rase robova.«

Efrijel je zadovoljno slegnuo ramenima. »Izvrćete reči, doktore. Ja ovoj koloniji neću ništa loše da učinim. Možda ću samo da ukradem malo rada radilica dok se pokoravaju mojim hemijskim naređenjima, ali ta sitnica se neće ni primetiti. Priznajem da ću ubiti jedno jaje, ali to nije veći zločin od jednog ljudskog abortusa. Može li se krađa jednog lanca genetskog materijala nazvati »kidnapovanjem«? Mislim da ne. A što se tiče skandalozne ideje o rasi robova — smesta je odbacujem. Ova stvorenja jesu genetski robovi. Oni neće biti više robovi nego što su to laserski kopači ili buldožeri. U najgorem slučaju biće domaće životinje.«

Mimi je razmatrala odgovor. Nije joj dugo trebalo. »Istina je. Ne bi to bilo kao kad bi običan radnik posmatrao zvezde žudeći za njihovom slobodom.«

»Upravo tako, doktore.«

»Oni prosto rade. Da li rade za nas ili za Roj ne predstavlja im nikakvu razliku.«

»Vidim da vas je osvojila lepota ideje.«

»A ako uspemo«, reče Mimi, »ako uspemo, profit naše stranke biće astronomski.«

Efrijel se iskreno nasmejao, nesvestan hladnog sarkazma svog izraza. »A i naš lični, doktore... vrednost iskustva onih koji su prvi koristili tehniku.« Govorio je nežno, tiho. »Jeste li ikada videli azotni sneg na Titanu? Razmišljao sam o svojoj naseobini tamo — većoj, mnogo većoj od bilo koje pre... Pravi grad, Galina, mesto gde možeš da odbaciš sva pravila i disciplinu koja te je izluđivala...«

»Kapetane-doktore, sada vi zagovarate izdaju.«

Efrijel je za trenutak zaćutao, a zatim se sa naporom nasmešio. »Sad ste uništili moj savršeni san«, reče on. »Osim toga, ono što sam opisivao je valjano zarađeno povlačenje bogataša, a ne neko samovoljno pustinjaštvo... tu postoji jasna, ali suptilna razlika.« Nećkao se. »U svakom slučaju, zaključujem da ćete sarađivati sa mnom na ovom projektu?«

Nasmejala se i dotakla mu ruku. Bilo je nečeg tajnovitog u malom zvuku njenog smeha, ugušenom u velikom organskom krčanju kraljičinih divovskih creva... »Očekujete li da ću se dve godine opirati vašim ubedivanjima? Bolje da se odmah predam i poštedim nas trvenja.«

»Da.«

»Na kraju krajeva, vi ničim nećete naškoditi koloniji. Oni nikada neće saznati da se nešto dogodilo. A ako uspešno reprodukujemo njihovu genetsku liniju, više neće biti potrebno da ih čovečanstvo uznemiruje.«

»Tako je«, reče Efrijel, iako je odmah pomislio na basnoslovno blago asteroidnog sistema Betelgeza. Neizbežno će doći dan kada će čovečanstvo masovno krenuti prema zvezdama, istinski. Bilo bi dobro znati jake i slabe tačke svake rase koja bi mogla biti protivnik.

»Ja ću vam pomoći koliko god mogu«, reče ona. Za trenutak je nastupila tišina. »Jeste li sagledali ovo područje?«

»Da.« Napustili su kraljičinu sobu.

»Isprva nisam mislila da ćete mi se svideti«, pošteno reče ona. »Mislim da mi se sada više sviđate. Čini se da imate smisao za humor koji nedostaje većini ljudi iz Obezbedenja.«

»Nije to smisao za humor«, tužno reče Efrijel. »To je zamaskiran smisao za ironiju.«

U beskrajnoj struji časova koji su usledili nisu postojali dani. Postojali su samo istrzani časovi spavanja, prvo odvojenog, kasnije zajedničkog, dok su držali jedno drugo u bestežinskom stanju. Seksualni dodir kože i tela postao je spona sa običnom ljudskošću, sa podeljenim čovečanstvom toliko svetlosnih godina udaljenim da im taj pojam više nije ništa značio. Ovde i sad postojao je život u toplim i vrvećim tunelima; bili su poput mikroba u krvotoku neprekidno se krećući na pulsirajućim plimama i osekama. Testirali su jedan za drugim feromone, a časovi su prelazili u mesece i vreme je postalo beznačajno.

Rad sa feromonima bio je složen, ali ne i nemoguće težak. Prvi od deset ferorhona bio je običan stimulans za okupljanje, koji je, prenoseći se preko ticaljki, dovodio na okup veliki broj radilica. Radilice su onda čekale dalje instrukcije; ako ih nije bilo, odlazile su. Da bi efikasno delovali, feromone je bilo potrebno davati pomešane, ili u serijama, kao kompjuterske komande; na primer, broj jedan, okupljanje, zajedno sa trećim feromonom, naređenje za prenos, prouzrokovao je da radilice isprazne zadatu

komoru i prenesu njen sadržaj u drugu. Najbolja industrijska svojstva imao je deveti feromon; bilo je to naređenje za građenje posle kog su radilice okupljale tunelaše i bageraše i terale ih da rade. Ostali su smetali; deseti feromon podsticao je na uživanje i dlakave ticaljke radilica svukle su sa Efrijela i ostatke njegove odeće. Osmi feromon slao je radilice u žetvu na površinu planete i u želji da posmatraju njegovo delovanje dva istraživača skoro da su bila zarobljena i pometena u svemir.

Njih dvoje više se nije plašilo kaste ratnika. Znali su da bi ih doza šestog feromona poslala da otrupkaju do jaja da bi ih branili, baš kao što je radilice slala da ih neguju. Mimi i Efrijel su to iskoristili i osigurali svoje komore koje su iskopali hemijski oteti tunelaši, a branili oteti čuvari vazdušne brave. Imali su i svoje lične bašte gljiva koje su osvežavale vazduh u kojima su se nalazile gljive koje su najviše voleli i koje im je varila radilica koju su stalno držali drogiranom. Zbog neprestanog kljukanja i nedostatka vežbe, radilica se nadula i visila sa jednog zida poput ogromne grožđice.

Efrijel je bio umoran. U poslednje vreme nije uopšte spavao; koliko dugo, nije znao. Ritmovi njegovog tela nisu se prilagodili tako dobro kao Mimini, pa je bio sklon napadima depresije i nervoze koje je s naporom suzbijao. »Investitori će se jednom vratiti«, reče on. »Jednom, i to uskoro.«

Mimi je slegnula ramenima. »Investitori«, reče ona i propratila primedbu nečim na jeziku gundelja što on nije shvatio. Uprkos jezičkom treningu, Efrijel je nikad nije dostigao u reskom korišćenju žargona gundelja. Trening mu je bio skoro obaveza; jezik gundelja se toliko degenerisao da je bio iskvaren jezik, bez pravila ili zakona. Znao ga je dovoljno da im izdaje proste naredbe i sa delimičnom kontrolom nad ratnicima uspevao je da ih zadrži na odstojanju. Gundelji su ga se plašili, a dva mladunca koje je Mimi pripitomila porasli su u debele prerasle tirane koji su slobodno terorisali svoje starije. Efrijel je bio prezaposlen da ozbiljno prouči gundelje ili druge simbiote. Pri ruci mu je bilo toliko praktičnih stvari.

»Ako prebrzo stignu, neću moći da završim poslednje proučavanje«, reče ona na engleskom.

Efrijel je skinuo infracrvene naočari i čvrsto ih vezao oko vrata. »Galina, postoji granica«, reče on, zevajući.« Bez opreme možeš da zapamtiš samo odredenu količinu podataka. Ostaje nam samo da mirno čekamo povratak. Nadam se da se Investitori neće šokirati kad me budu videli. Sa ovom odećom izgubio sam bogatstvo.«

»Tako je dosadno otkako je lansiran novi roj. A morali smo da prestanemo sa eksperimentima da bi ti vena zacelila. Da nema ovoga što raste u komori krilaša, nasmrt bih se dosađivala.« Obema rukama sklonila je masnu kosu sa lica. »Hoćeš li da spavaš?«

»Da, ako budem mogao.«

»Nećeš sa mnom? Stalno ti govorim da je to što raste značajno. Mislim da je to nova kasta. To sasvim sigumo nije krilaš. Ono ima oči kao krilaš, ali je prikačeno za zid.«

»Znači, to verovatno uopšte nije član Roja«, umomo reče on, ismejavajući je. »Verovatno je to parazit koji mimikrijom podržava krilaša. Ako hoćeš, idi pa ga gledaj. Ja ću te ovde čekati.«

Čuo je kako odlazi. Čak i bez infracrvenih, tama ipak nije bila potpuna; vrlo slaba svetlost dopirala je od gljiva koje su rasle dublje u komori. Drogirana prežderana radilica tromo se pomicala po zidu, šuškajući i klokoćući. Zaspao je.

Kada se probudio, Mimi se još nije bila vratila. On se nije zbog toga uzbudio. Prvo je posetio izvorni tunel vazdušne brave gde su ga Investitori prvo ostavili. Bilo je to nerazumno — Investitori uvek ispunjavaju svoje ugovore — ali on se plašio da bi oni

jednog dana mogli doći, postati nestrpljivi i otići bez njega. Investitori bi, naravno, morali da sačekaju. Mimi bi ih neko kratko vreme mogla zadržavati dok on ne pohita do odgajališta i iz hranljive ćelije ukrade jaje u razvoju. Najbolje je da jaje bude što svežije. Zatim je jeo. Žvakao je gljive u jednoj od prednjih komora kad su ga dva pripitomljena gundelja našla. »Šta hoćete?« upitao ih je na njihovom jeziku.

»Date-hranu nije dobro«, zakreštao je veći, mašući prednjim nogama u bezumnom uzbudenju. »Ne radi, ne spava.«

»Ne kreće«, reče drugi. »Jede to sad«, dodao je čežnjivo.

Efrijel im je dao malo svoje hrane. Jeli su je izgleda više iz navike, nego sa stvarnim apetitom, što ga je uznemirilo. »Vodite me do nje«, rekao je.

Dva gundelja su pojurila; on ih je lako sledio, spretno se provlačeći i razmahujući kroz gomilu radilica. Vodili su ga kroz hodnike nekoliko milja sve do komore krilaša. Tu su se, zbunjeni, zaustavili. »Ode«, reče veći.

Komora je bila prazna. Efrijel je nikada ranije nije video praznu i bilo je neobično da Roj traći toliko prostora. Prestravio se. »Prati daje hranu«, reče on. »Prati miris.«

Gundelji su bez mnogo entuzijazma šmrktali duž jednog zida; znali su da on nema hrane i nevoljno su radili bilo šta što nije smesta donosilo nagradu. Najzad je jedan od njih ulovio miris, ili se bar pretvarao da jeste, i sledio ga duž tavanice do ulaza u tunel.

Efrijelu nije bilo lako da gleda u napuštenoj komori, jer nije bilo dovoljno infracrvene svetlosti. Odbacio se naviše i krenuo za gundeljem.

Začuo je tutnjavu ratnika i prigušeno kreštanje gundelja. Gundelj je doleteo iz pravca ulaza u tunel. Zgrušana tečnost izbijala je i raspršivala se iz njegove rascepljene glave. Obrtao se oko sebe dok nije mlitavo tresnuo u dalji kraj komore. Već je bio mrtav.

Drugi gundelj smesta je pobegao krešteći od žalosti i straha. Efrijel se dočekao na rubu tunela, spuštajući se u čučanj dok su njegove noge upijale momenat inercije. Mogao je da oseti oštar zadah ratnikovog besa, feromon tako jak da ga je čak i čovek mogao da oseti. Desetine drugih ratnika okupiće se za nekoliko minuta, možda čak sekundi. Iza pobesnelog ratnika čuo je radilice i tunelaše koji su žderali i cementirali stenu.

Možda bi i uspeo da izađe nakraj sa jednim pobesnelim ratnikon , ali nikako sa dvojicom ili dvadesetoricom. Odbacio se od zida komore i proleteo kroz izlaz.

Tražio je drugog gundelja - osećao je da ga može prepoznati, bio je toliko veći od ostalih - ali ga nije mogao naći. Sa svojim dobrim njuhom lako je mogao da se sakrije od njega, ako je želeo.

Mimi se nije vratila. Nebrojeni su časovi prolazili. Ponovo je zaspao. Vratio se ka komori krilaša, ratnici su i dalje čuvali stražu, ratnici nezainteresovani za hranu i koji su, kad bi im se približio, otvarali ogromne nazubljene čeljusti. Izgledali su spremni da ga razderu; slab vonj agresivnih feromona kao magla je obavijao mesto događaja. Na telima ratnika nije video nijednog simbiota od bilo koje simbiotske vrste. Postojalo je jedno stvorenje, stvor nalik na velikog krpelja koji se kači samo za ratnike, ali nije bilo čak ni krpelja.

Vratio se u svoje komore da čeka i razmišlja. Mimino telo nije bilo u jamama za otpatke. Naravno, nešto drugo ju je moglo pojesti. Da li da iz vene izvadi preostale feromone i pokuša da se probije u komoru krilaša? Pretpostavljao je da se Mimi, ili ono što je od nje ostalo, nalazi negde u tunelu u kome je gundelj ubijen. On sam nikad nije istražio taj tunel. Postojalo je hiljade tunela koje on nije istražio.

Strah i neodlučnost su ga paralisali. Ako ostane tu, ako ništa ne preduzme, možda bi Investitori mogli da svakog trenutka stignu. Veću Prstenova bi mogao da kaže što god želi o Miminoj smrti; ako bi sa sobom doneo gene, niko ne bi postavio pitanje. On je nije voleo; poštovao ju je, ali ne toliko da za nju žrtvuje život, ili investiciju njegove stranke. Već dugo nije mislio na Veće Prstenova i ta pomisao ga je ganula. Moraće da obrazloži svoju odluku...

Još je sanjario kad je začuo huk vazduha kad se njegova živa vazdušna brava sama izduvala. Po njega su došla tri ratnika. Oko njih se nije osećao vonj besa. Kretali su se lagano i pažljivo. Znao je da je bolje ne opirati se. Jedan od njih ga je nežno uzeo u čeljusti i poneo.

Proneo ga je kroz komoru krilaša u čuvani tunel. Nova, velika komora bila je iskopana na kraju tunela. Skoro do prsnuća je bila ispunjena crno-poprskanom celom masom mesa. U središtu mekane pegave mase nalazila su se usta i dva vlažna, blistava oka na stabljičicama. Duge vitice nalik na viseće cevi, svijale su se sa grudvastog grebena iznad očiju. Vitice su se završavale ružičastim, mesnatim klinastim grudvicama.

Jedna od vitica bila je provučena kroz Miminu lobanju. Njeno telo je lebdelo usred vazduha, mlitavo kao da je od voska. Oči su joj bile otvorene, ali slepe.

Druga vitica bila je mozak mutirane radilice. Radilica je još imala bledu boju larve; bila je skvrčena i deformisana, a usta su joj imala naboran izgled ljudskih ustiju. U ustima se nalazila grudvica nalik na jezik i beli nabori nalik na ljudske zube. Nije imala očiju.

»Kapetane-doktore Efrijel...« progovorila je Miminim glasom.

»Galina...«

»Nemam takvo ime. Možete me zvati Roj.«

Efrijel je povratio. Središnja masa je predstavljala ogromnu glavu. Njen mozak skoro da je ispunio sobu.

Učtivo je sačekao da Efrijel završi.

»Otkrio sam da sam opet probuđen«, sanjivo reče Roj. »Drago mi je da ne postoji neka velika opasnost koja se mene tiče. Ova opasnost skoro da je postala rutinskom.« Učtivo se nećkao. Mimino telo se neznatno pomerilo u vazduhu; njeno disanje je bilo neljudski pravilno. Oči su se otvorile i sklopile. »Još jedna mlada rasa.«

»Šta si ti?«

»Ja sam Roj. To jest, ja sam jedna od njegovih kasta. Ja sam oruđe, adaptacija; moja specijalnost je inteligencija. Retko sam potreban. Lepo je biti ponovo potreban.«

»Jesi li sve vreme bio tu? Zašto nas nisi dočekao? Sa tobom bismo sarađivali. Nismo imali na umu ništa što bi ti škodilo.«

Vlažna usta na kraju pipka načiniše zvuk nalik na smeh.

»Kao i vi i ja uživam u ironiji«, reča on. »Kapetane-doktore, u gadnoj ste stupici. Nameravali ste da naterate Roj da radi za vaš i vašu rasu. Nameravali ste da nas odgojite, da nas proučavate i iskoristite. To je odličan plan, ali sa takvim planovima smo se sretali još pre nego što je vaša rasa nastala.«

Podstaknut panikom,Efrijelov mozak je frenetično radio. »Ti si inteligentno biće«, reče on. »Nema razloga da nas povrediš. Daj da porazgovaramo. Možemo ti pomoći.«

»Da«, složio se Roj. »Možete nam biti od pomoći. Sećanje vašeg partnera mi govori da je ovo jedan od onih neugodnih perioda kada je galaktička inteligencija česta pojava. Inteligencija je velika briga. Nama nanosi najrazličitije nevolje.«

»Kako to misliš?«

»Vi ste mlada rasa i mnogo polažete na svoju pamet«, reče Roj. »Kao i obično, ne uočavate da je inteligencija pretnja opstanku.«

Efrijel je otro znoj sa lica.

»Dobro nam ide«, reče on. »Došli smo k tebi, u miru. Niste vi došli k nama.«

»Upravo sam na to mislio«, uglađeno reče Roj. »Ta žurbada se proširite, da istražite, da se razvijete, upravo je ono što će vas istrebiti. Vi naivno verujete da večno možete hraniti svoju znatiželju. »To je stara priča, koju su nebrojene rase pre vas sledile. Za manje od hiljadu godina — možda malo duže — vaša vrsta će nestati.«

»Znači, nameravaš da nas uništiš? Upozoravam te da to neće biti lako...«

»Opet ne shvatate. Znanje je moć. Misliš li da ta vaša krhka forma — vaše primitivne noge, vaše apsurdne ruke i šake, vaš mali, blago nabrani mozak — može sadržati svu tu moć? Naravno da ne. Tvoja rasa se već sada raspada pod pritiskom sopstvene ekspertize. Originalan ljudski oblik zastareva. Lično vaši geni su izmenjeni, a vi, kapetane-doktore, predstavljate jedan sirov eksperiment. Za nekoliko stotina godina postaćete neandertalci. Za nekoliko hiljada godina neće ostati ni sećanje na vas. Vaša rasa poći će putem hiljada drugih.«

»A koji je to put?«

»Ne znam.« Stvar na kraju Rojeve ruke načinila je kvocav zvuk »Prevazilazili su moje mogućnosti poimanja. Svi su oni nešto otkrili, nešto naučili, nešto što je uzrokovalo da prekorače granicu mog razumevanja. Možda su čak prekoračili postojanje?U svakom slučaju, više ne mogu da osetim da su igde prisutni. Čini se kao da ništa ne čine, čini se da se ni u šta ne mešaju; čini se da su po svim pitanjima namera i svrha, mrtvi. Nestali. Možda su postali bogovi ili duhovi. U oba slučaja, ne želim da im se pridružim.«

»Pa onda — onda ti imaš...«

»Inteligencija je, kapetane-doktore, po mnogo čemu mač sa dve oštrice. Korisna je samo do određene granice. Ona se sukobljava sa životom. Život i inteligencija ne slažu se baš najbolje. Oni nisu tako blisko povezani kao što vi to naivno pretpostavljate.«

»Ali i ti — i ti si razumno biće.

»Ja sam oruđe, kao što sam i rekao.« Mutirana naprava na kraju ruke načinila je zvuk uzdaha. »Kada ste počeli vaše eksperimente sa feromonima, hemijska neravnoteža je postala očita Kraljici. Ona je pokrenula odredene genetske obrasce unutar svog tela i ja sam ponovo rođen. Inteligencija je ta koja najlakše rešava problem hemijske sabotaže. Ja sam pun mozga, vidite, specijalno oblikovan da budem daleko inteligentniji od bilo koje mlade rase. Za manje od tri dana bio sam potpuno samosvestan. Za manje od pet dana dešifrovao sam ove oznake na svom telu. One predstavljaju genetski šifrovanu istoriju moje rase... za manje od pet dana i dva sata uočio sam u čemu je problem i znao šta treba da uradim. Sada to činim. Sada mi je šest dana.«

»Šta nameravaš da učiniš?«

»Vaša rasa je vrlo snažna. Očekujem je ovde, očekujem da se sukobi sa nama za manje od pet stotina godina. Možda i mnogo ranije. Biće potrebno detaljno proučiti takvog protivnika. Pozivam vas da se pridružite našoj zajednici na stalnoj osnovi.«

»Kako to misliš?«

»Pozivam vas da postanete simbioti. Ovde imam mužjaka i ženku čiji su geni izmenjeni i stoga bez grešaka. Vi predstavljate savršen par za razmnožavanje. To će me spasti napornog kloniranja.Ti misliš da ću izdati svoju rasu i vama uručiti rasu robova?»

»Kapetane-doktore, vi nemate mnogo toga da izaberete. Ili ćete ostati živo, inteligentno stvorenje, ili ćete postati bezumna lutka, kao vaš partner. Ja sam preuzeo sve funkcije njenog nervnog sistema; isto mogu učiniti i sa vama.«

»Ja mogu da se ubijem.«

»To bi mi pričinilo teškoće, jer bih morao da razvijem tehnologiju kloniranja. Tehnologiju za koju sam sposoban, ali koja bi mi pričinila mnogo boli. Ja sam genetički produkt. U meni postoje osigurači koji mi brane da preuzimam ulogu Legla zbog svojih potreba. To bi značilo padanje u onu istu zamku progresa u koju upadaju ostala inteligentna bića. Iz istih razloga ograničen je moj životni vek. Živeću samo hiljadu godina dok ne prođe kratka energetska oluja vaše rase i mir se opet ne uspostavi.«

»Samo hiljadu godina?« Efrijel se gorko nasmejao. »A šta onda? Pretpostavljam da ćeš onda ubiti moje naslednike jer više neće biti potrebni.«

»Ne. Mi nismo ubili nijednu od petnaest rasa koje smo proučavali iz odbrambenih razloga To nije bilo potrebno. Osmotrite malo tog malog strvinara koji vam lebdi oko glave, hraneći se vašim izbljuvkom. Pre pet stotina miliona godina galaksija je drhtala pred njegovim precima. Kada su nas oni napali, mi smo pustili na njih njihovu sopstveriu vrstu. Naravno, našu stranu smo izmenili tako da su postali pametniji; čvršći i, naravno, potpuno odani nama. Naša Legla su bila jedini svet koji su poznavali i oni su se borili sa junaštvom i domišljatošću koju mi nikada ne bi mogli postići... Ako vaša rasa dode da nas iskoristi, normalno je da ćemo isto učiniti.«

»Mi ljudi smo drugačiji.«

»Naravno.«

»Hiljadu godina nas neće promeniti. Ti ćeš umreti i naši naslednici će preuzeti ovo Leglo. Za nekoliko generacija mi ćemo i uprkos tebi voditi glavnu reč. Tama neće predstavljati problem.«

»Naravno da neće. Ovde vam nisu potrebne oči. Ovde vam ništa nije potrebno.«

»I dozvolićete mi da ostanem živ? Da ih učim svemu što znam?«

»Naravno, kapetane-doktore. Istinu govoreći, mi vam činimo uslugu. Kroz hiljadu godina vaši ovdašnji naslednici biće jedini ostaci ljudske rase. Mi smo velikodušni po pitanju naše besmrtnosti; preuzećemo na sebe da vas sačuvamo.«

»Grešiš, Roju. Grešiš po pitanju inteligencije, a grešiš i u svemu ostalom. Možda bi se druge rase srozale do parazitizma, ali mi ljudi smo drugačiji.«

»Naravno. Znači, prihvatate.«

»Da. Prihvatam tvoj izazov. I pobediću te.«

»Izvrsno, kada se Investitori vrate, gundelji će reći da su te ubili i reći će im da se više ne vraćaju. Oni se neće vratiti. Sledeći koji će doći biće ljudi.«

»Ako te ja ne pobedim, oni hoće.«

»Možda.« Ponovo je uzdanuo. »Drago mi je što ne moram da vas apsorbujem. Nedostajali bi mi razgovori sa vama.«

Edvard Brajant
AJKULA



Edward Bryant
SHARK

Preveo sa engleskog:
Aleksandar Nejgebauer

Rat je došao i prošao ali je u njemu oživeo posle osamnaest godina.

Foldžer bi trebalo da zna šta se dešava kada jata manjih riba nestaju. Trebalo je to da pretpostavi, ali je bio zaokupljen učvršćivanjem kaveza na dubini od deset metara, a zatim otvaranjem gornjih vrata kaveza laganim klizanjem. Slobodno lebdeći zagledao se u sivo-zeleni južni Atlantik. Ništa. Jezikom je spojio mikrofon ugrađen u zvučnik. Predajnik-soneks pričvršćen za njegove rezervoare poslao je poruku. »Poziv — Valeri — lokacija«. Ponovio je poruku. Elektronika mu je pucketala u uhu, ali odgovora nije bilo.

Nešto se pokrenulo sa njegove desne strane — nešto tamnije sivo, tamnije zeleno od vode. Tada Foldžer ugleda dva tamna oka. Telo je dobilo oblik u mraku. Poput tupog torpeda skliznulo je i udarilo neverovatno brzo.

Bila je to Foldžerova greška, i to skoro kobna. Mislio je da će ona prvo da kruži. Velika bela ajkula plovila je pravo na njega, široko razjapljenih čeljusti. Foldžer ugleda zube, samo niz reckavih belih zuba. »Poziv— «povikao je u soneks.

Očajnički je gurnuo napred palicu za ajkule desnom rukom. Otvarajući se i zatvarajući, velike bele čeljusti sa tri reda zuba poput noževa proleteše bešumno.

Foldžer podiže palicu — pokušao je da je podigne — ugledao krv i bele krajeve kako mu štrče ispod lakta I shvatio da vidi hirurški pretesterisanu kost.

U šoku mu se sve učinilo varljivo lako. Foldžer ispruži ruku iza leđa, opipa kavez i podiže se u pravcu otvora. Ajkula je otplovila i nestala u daljini.

Jednorukom je bilo teško da uđe u kavez. Polovinom tela prošao je kroz vratanca i zavrnuo ventil za protok do kraja, a onda se onesvestio.

Zvala se Marija kao i polovina žena u selu. Više od jedne decenije održavala je Foldžerovu kuću. Spremala je, kako-tako. Pripremala mu je dva obroka dnevno, obično kuvane krompire ili ovčiji paprikas. Volela ga je sa tihom, gorkom i neuzvraćenom strašću. Tokom svih tih godina nikada nisu o tome razgovarali. Nisu bili ljubavnici; svake noći, pošto bi spremila večeru, vraćala se u selo, u svoju kuću od gline i kamena. Da je Foldžer uzeo neku ženu iz sela, Marija bi ih oboje zaklala na spavanju. Taj problem nikada nije iskrsao.

»Traže vas neki ljudi«, reče Marija.

Foldžer podiže pogled sa svojih grafikona. »Ko to?«

»Nisu sa ostrva.«

Foldžeru već dve godine niko sa strane nije dolazio; poslednji put bio je to brazilski novinar, koji je stigao brodom sa svojim polugodišnjim sledovanjem.

»Želite li da ih primite?« pitala je Marija.

»Mogu li da ih izbegnem?«

Marija spusti glas. »Službena lica.«

»Fuj«, odgovori Foldžer, »koliko ih je?«

»Samo dvojica. Hoćete pušku?« Onu kalibra dvanaest, sa skraćenom cevi, umotanu u mušemu, naslonjenu u kuhinjskom plakaru.

»Ne«, uzdahnu Foldžer, »uvedi ih.«

Marija je promrmljala nešto i krenula ka izlazu.

»Šta«?

Zatresla je svojom cmom kosom bez sjaja. »Jedno od njih je žensko!« Ona pljunu.

Valeri je došla u njegov stan kasno po podne. Rukovodilac projekta je već razgovarao sa Foldžerom. Znajući šta će ona reći, Foldžer je popio dva izuzetno jaka pića, pra nego što je stigla. »Ne misliš valjda ozbiljno«, bilo je prvo što je rekao.

Nasmejala se. »Znači, rekli su ti.«

»Ne mogu to da dozvolim«, rekao je.
Smeha je nestalo. »Ne govori kao da me poseduješ.«
»Ja ne, ja samo...«, zapeo je. »Do vraga, to je šok.«
Uhvatila ga je za ruku i povukla ga na kauč pored sebe. »Zar bih te ja sprečavala da sanjaš?«
Njegov glas je preklinjao. »Ti si mi ljubavnica.«
Valeri je skrenula pogled. »To je ono što želim.«
»Ti si luda.«
»Ti možeš da budeš okeanograf«, rekla je. »Zašto ja ne bih mogla da budem ajkula?«

Bez mnogo ljubaznosti, Marija je uvela posetioce. »Požurite«, rekla je izlazeći iz hola. »Senjor Foldžer je veoma zauzet.«
»Nećemo ga dugo uznemiravati«, rekao je ženski glas.
Pošto su ušli, posetioci su morali da se sagnu da bi prošli kroz vrata. Žena je bila gotovo dva metra visoka; muškarac za pola glave viši. Bili su obučeni u ista siva pletena odela, imali su iste osmehe. Predstavljali su — Foldžer je tražio pravu reč — krajnost. Kosa im je bila suviše meka i svilenkasto bleda; oči su im bile suviše plave, zubi suviše beli i zverski.
Njih dvoje pogledaše Foldžera. »Ja sam Inga Lindfors«, rekla je. »Moj brat Per.« Muškarac lagano klimnu glavom.
»Vi očigledno znate ko sam ja«, rekao je Foldžer.
»Vi ste Markus Antonius Foldžer«, rekla je Inga Lindfors.
»Trebalo bi da bude Markus Aurelius«, reče Foldžer kao uzgred. »Moj otac nije baš najbolje poznavao klasike.«
»Srećna greška«, rekla je Inga. »Mislim da je Markus Antonius uzbudljivije. On je bio odlučan, čovek akcije.«
Zbunjena, Marija je zurila čas u jednog čas u drugog.
»Vi ste bili u sastavu Pomorskog instituta Istočnih Foklanda«, reče Per.
»Da. Bilo je to davno.«
»Želeli bismo da razgovaramo sa Vama«, rekla je Inga, »kao predstavnici Protektorata Stare Amerike.«
»Pa? Govorite.«
»Želimo da razgovaramo službeno.«
»Dobro.« Foldžer se nasmeši Mariji. »Moram da budem sam sa ovim ljudima.«
Ostrvljanka je podozrivo pogledala Lindforsove.
»Biću u kuhinji«, rekla je.
»Put do Tres Rokasa je naporan«, rekao je Per. »Naš hidroplan je napustio Rt Pembruk pre deset časova. Nepovoljni vetrovi.«
Foldžer se počešao i ništa nije rekao.
Inga se nasmejala devojački, mladalački, u skladu sa svojim godinama. »Markuse Antonijuse Foldžeru, Vi ste suviše dugo bili udaljeni od američke civilizacije.«
»Ne bih rekao«, rekao je Foldžer. »Vi ste se očigledno dosta namučili dok me niste pronašli. Zašto?«

Zašto?
Uvek mu je postavljala pitanja kad su se penjali po stenama iznad rta. Valeri bi zapitkivala, a Foldžer odgovarao i obično bi oboje nešto naučili. Zašto su na Foklandskim ostrvima godišnja kolebanja temperature u rasponu od samo deset stepeni; šta su kvazari; po čemu se treća generacija kompjutera razlikuje od druge; koliko su opasni manta-zraci; kada će nestati svemir? Tog dana je postavila novo

pitanje.

»A šta je sa ratom ?«

Zastao je, naslanjajući se na prirodno udubljenje u obliku dimnjaka. »Šta hoćeš da kažeš?« Hladnoća mu je prošla kroz obraze, vilice su mu se ukočile, a reči kao da su se stvrdnule.

Valeri je rekla: »Ne razumem taj rat.«

»Onda znaš koliko i ja.« Foldžer je zurio u stene i more. Kako objašnjavaš masu ljudi koja ubija druge ljude? Mogao je da prelista glosar — primarni, sekundarni, tercijarni ciljevi; prioriteti u okviru populacije, učinak usmrćivanja — ali šta s tim? To ne daje opravdanje niti podsticaj za ubijanje koje se odigrava na kopnu, u svemiru i ispod mora.

»Ništa ne znam o tome«, sumornoje rekla Valeri. »Samo ono što nam kažu.«

»Nemoj ih ni pitati«, rekao je Foldžer. »Oni su malo uvredljivi.«

»Ali zašto?«

»Protektorat se seća svojih prijatelja«, rekao je Per.

Foldžer se nasmejao. »Ne pokušavajte da mi bacite prašinu u oči. Kada sam bio na vrhuncu lojalnosti prema Protektoratu — ili prema Protektoratu kakav je onda bio — bio sam apolitičan.«

»Pre dvadeset godina to bi bilo izdajstvo.«

»Ali sada ne«, brzo je odgovorila Inga. »Pokret za građanske slobode doživljava veliku obnovu.«

»Da, čujem. Brod ponekad donosi časopise.«

»Godine obnove su bile teške. Mogli smo iskoristiti vašu stručnost na kontinentu.«

»Bio sam od koristi i ovde. Povremeno nalazim načine da pomognem ostrvljanima.«

»Kao okeanograf?«

Foldžer krenu prema prozoru. »More čini glavninu njihove životne sredine. koristan sam.«

»Sa vašim talentom«, rekao je Per, »to je ovde strašno gubljenje vremena.«

»Sem toga«, nastavio je Foldžer, »pomažem im oko relikvija.«

»Relikvija?« nesigumo je rekla Inga.

»Viškovi ratnog materijala. Ostaci. Pogledajte.« Foldžer je podigao osušen pravougaonik sa stola i bacio ga Peru. On pogleda predmet, premećući ga iz ruke u ruku.

»To je od kita ubice. Ulovio sam ga prošle zime harpunom sa specijalno uobličenim projektilom. Proklet bio, probušio je tri čamca i ubio dva čoveka. Pročitajte sada ovo sa druge strane.«

Per je pažljivo ispitivao parče kože. Slova i brojevi su bili duboko utisnuti. »USMF — 343.«

»Vidiš li?« rekao je Foldžer. »Tamo još ima oružja. Bio je deo opreme godinu dana pre nego što sam se zaposlio u Institutu. Nije naročito prefinjen, ali je imao dug vek trajanja.«

»Da li ih mnogo srećete?« pitala je Inga.

Foldžer odmahnu glavom. »Ne baš mnogo originalnih primeraka.«

Jedrilicu su pronašli prepuštenu talasima, bez ikoga na palubi. Tog dana rano ujutro jedrilicom je krenuo ka Dosu, jednom od dva mala i nenaseljena ostrva grupe Tres Rokas. Njih trojica su se ukrcala u nadi da će da ulove morskog psa. Ribar koji je otkrio napušten brod pronašao je krvavu sekiru, i otkinute delove pipka, debele kao čovekova podlaktica.

Tako je Foldžer tri dana odlazio u pravcu nesrećnog broda svojim motomim čam-

cem. Istraživao je ogromno prostranstvo ustalasane sive vode ne ispuštajući eksplozivni harpun iz ruke. Četvrtog dana, u rano popodne, iz mora je izmilelo šest tamnozelenih pipaka na levoj strani broda. Levom rukom Foldžer se mašio za harpun. Nije video pipak sa desne strane broda koji ga je udario, stegao oko grudi i trzajem izbacio sa broda.

Hladnoća vode ga je ošamutila. Foldžer je za trenutak ugledao nestvaran prizor složenog uplitanja pipaka. Dva oka, svako veliko kao njegova pesnica, posmatrala su ga bez zlobe. Pipak ga je povukao do kljuna.

A onda se ispod Foldzerw ukazala siva senka. Oštri zubi presekli su meso kao kosom. Pipak je odsečen, Foldžer se zaneo.

Velika bela ajkula bila je dugačka bar deset metara. Stomak joj je bio čudnovato pegav. Oktopod je obmotao svoje žudne krake oko ajkule koja se bacakala. Oboje su utonuli u tamnu vodu ispod Foldžera.

Sa bolovima u plućima, izbio je na površinu, nešto manje od metra udaljen od brodića. Uvek je ostavljao lestve u vodi. To je olakšavalo kretanje jednorukom čoveku.

»Da li biste nam pokazali selo?« pitala je Inga.

»Nema mnogo toga da se vidi.«

»Svejedno, mi bismo sa zadovoljstvom pošli. Imate li vremena?«

Foldžer uze kaput. Inga je krenula da mu pomogne da se obuče. »Mogu i sam«, rekao je Foldžer.

»Na kontinentu ima dobrih stručnjaka za proteze«, rekao je Per.

»Ne, hvala«, rekao je Foldžer.

»Da li ste razmišljali o zameni?«

»Jesam. Ali što sam duže mislio sve bolje sam se snalazio bez jedne ruke. Morao sam nekoliko godina da vežbam.«

»To je bilo u ratu?« upitala je Inga.

»Da, naravno da je bilo u ratu.«

Dok su izlazili, prošli su pored kuhinje. Marija je pogledala mrzovoljno preko komadića krvave ovčetine na dasci za sečenje. Oči su joj se zaustavile na Ingi, sve dok plavuša nije prošla ceo hol i izgubila se iz vida.

Padala je lagana hladna kiša dok su stazicom išli prema selu. »Kiša je jedino što mi ovde ne treba«, rekao je Foldžer. »Odrastao sam u Kaliforniji« .

»Mi ćemo otići u Kalifomiju kad završimo ovde«, rekla je Inga. »Per i ja imamo odsustvo. Ovde ćemo dobiti antiradijacione injekcije i skijaćemo se na Sijeri. Noću ćemo posmatrati sjaj Los Anđelesa.«

»Da li je lep?«

»Taj sjaj izgleda svake noći kao polarna svetlost«, odgovorio je Per.

Foldžer se nasmejao. »Oduvek sam sa zadovoljstvom očekivao da će budućnost Los Anđelesa biti otprilike takva.«

»Period poluraspadanja će se pobrinuti za to da grad bude večan«, rekla je Inga.

Per se nasmeši. »Bili smo tamo prošle godine. Taj sjaj izgleda hladan. Krajnje erotičan.«

U postelji, u toku noći, on ju je upitao. »Zbog čega želiš da budeš Ajkula?«

Nežno je prešla noktima duž njegovih vratnih žila. »Želim da ubijam i jedem ljude.«

»Bilo koje ljude?«

»Samo muškarce«

»Želiš li da izigravam psihoanalitičara?« upitao ju je Foldžer. Jako ga je ugrizla za rame. »Do đavola!« Stropoštao se na bok. »Ima li krvi«?pitao je.

Valeri je rukom prešla preko njegove kože. »Baš si kukavica.«

»Prag nadražaja na bol mi je nizak«, rekao je Foldžer. »Draga.«

»Ne zovi me draga«, rekla je. »Zovi me Ajkula.«
»Ajkulo.«
Vodili su ljubav u očajničkoj žurbi.

Spuštali su se niz sve veću strminu, kiša je padala sve jače i oni su žurili. Prošli su kroz šumarak zakržljalog drveća i stigli do tragova letnjeg puta.

»Trenutno imamo smrznute bifteke u hidroplanu«, rekla je Inga.

»I to mi je ovde nedostajalo«, rekao je Foldžer.

»Onda morate večerati sa nama.«

»Kao gost Protektorata?«

»Kao cenjeni gost.«

»Ispecite mi biftek da bude krvav«, rekao je Foldžer. »Izrazito krvav.«

Put se naglo spuštao izmedu dva brežuljka, iznad sela. Zvalo se jednostavno »selo«, jer nije bilo drugih naselja na Tres Rokasu, pa nije bilo po: trebe da se razlikuje od drugih. Nekoliko stotina stanovnika živelo je duž obale u malim jednospratnim kućama sagrađenim uglavnom od kamena.

»Tako je pusto«, rekla je Inga. »Šta ovde ljudi rade?«

»Ništa naročito«, rekao je Foldžer. »Gaje ovce, love morske pse i ribu. Dok je još bilo kitova, išli su u lov na kitove. Za rekreaciju, domoroci kopaju treset za gorivo.«

»Sasvim jednostavan način života«, rekao je Per.

»Da, nije komplikovan«, reče Foldžer.

»Kad bi mogao da budeš nešto u moru«, pitalaje Valeri, »šta bi bio?«

Foldžer je uvek bivao poražen u ovakvim igrama. Obično je birao pogrešne odgovore. Pažljivo je razmišljao nešto više od minute. »Delfin, pretpostavljam.«

U mraku, njen glas se rasplinuo u smeh. »Gubiš!«

Osećao je nervozu. »U čemu je sada stvar?«

»Delfini love u jatu«, rekla je. »Oni se udružuju da ubijaju ajkule. Oni su kukavice.«

»Ne, nisu. Delfini imaju visoku inteligenciju. Skupljaju se radi zajedničke odbrane.«

Još uvek između provala smeha. »Kukavice!«

Na kraju sela su sreli tuce prljave dece koja su igrala neku igru. Deca su iskopala plitku jamu, otprilike metar u prečniku. Bila je dosta blizu plaže, tako da se brzo punila vodom, koja je curila iz zemlje, i kišnicom.

»Stani«, rekao je Per. »Hoću ovo da vidim.«

Deca su štapovima uskomešala mutnu vodu. Tanušne ribe veličine palca trzale su se i hvatale jedna drugu, zarivajući svoje male zube u meso drugih. Deca su nezainteresovano piljila u odrasle, a zatim ponovo obratila pažnju na baru.

Inga se nagnu bliže. »Kakve su to ribe?«

»Ajkulina mladunčad«, reče Foldžer. »One žive u materici svoje majke. Mora da je neki ribar ulovio ženku peščanog tigra koja je uskoro trebalo da ima mlade. Ribar je dao njenu matericu svojoj deci. Ribe neće dugo živeti u toj bari.«

»Fantastične su«, uzdahnu Per. Prvi put otkako ga je Foldžer upoznao, pokazao je osećanja. »Tako mlade i tako svirepe.«

»Obično prvi koji oživi u utrobi jede druge«, rekap je Foldžer.

»To je divno«, rekla je Inga. »Organizam koji se bori čim se rodi.«

Borba u rupi među rođenom braćom i sestrama počela je da se stišava. Nekoliko mladunčadi peščanog tigra se još slabašno trzalo. Deca su ih gurkala štapovima. Kada se iz bare ništa više nije čulo, štapovi su se još uvek okrutno dizali i spuštali pljuskajući po vodi i gnječeći ribe u pesku.

»Ostrvljani mrze ajkule«, rekao je Foldžer.

Naglo se probudila gušeći se od vrištanja i slepo se pribijajući uz njega. Foldžer ju je uhvatio za članke ruku, odvojio od sebe, a zatim počeo da je vuče za kosu. Njeno drhtanje se polako smirilo.

»Ružni snovi?«

Klimnula je glavom, a kosa joj je blago prelazila preko njegove vilice.

»Da li sam i ja bio u tim snovima?«

»Ne«, rekla je. »Možda. Ne znam. Mislim da nisi.«

»Šta se dogodilo?«

Oklevala je. »Plivala sam. Oni — neki ljudi su me izvukli iz vode. Stavili su me na betonsku ploču uz pristanište. Nije bilo vode, nije bilo ni mora...« Progutala je knedlu. »Bože, kako sam žedna.«

»Spremiću ti nešto«, rekao je.

»Izvukli su me. Ležala sam tamo i imala osećaj da je okean iscurio. A onda sam osetila kako se u meni sve razdire i kida iznutra. Nije bilo ničega što bi mi držalo srce, jetru i creva i sve je počelo da se razilazi. Bože, kako to boli...«

Foldžer je pomilovao po glavi. »Doneću ti piće«.

»I onda?« upitao je Per. »Ajkule i nisu naročito agresivne, zar ne?«

»Nisu bile do rata«, rekao je Foldžer. »A odonda stalno ima čarkanja. I seljaci i ajkule love istu ribu. Sada su počeli da se love međusobno.«

»I«, rekla je Inga, »Vi ste bili tamo.«

Foldžer klimnu glavom. »Ja bolje poznajem te morske grabljivice. Konačno, to mi je bio posao.«

Pošto im je dosadila bara sa mrtvim ajkulama, deca su ih pratila prema selu. Piljila su u Lindforsove. Jedan od hrabrijih dečaka je pokušao da uhvati Ingu za kosu koja joj je pozadi lepršala na vetru.

»*Vajan!*«, viknuo je Foldžer. »Bežite odavde, svi!« Deca su se nerado povukla. »Navikli su na belce«, rekao je, »ali plavuše su za njih novost.«

»Uzbudljivo«, rekla je Inga. »To je kao ostatak prošlog stoleća.«

Put se malo širio i od njega je nastala glavna seoska ulica, još uvek nepopločana, koja je vijugala duž obale mora. Foldžer je ugledao aluminijumski deo hidroplana privezanog uz molo, nezgodno ukotvljenog izmedu dve ribarske jedrilice. »Da li idete samo vi?« upitao je.

»Samo nas dvoje«, rekla je Inga.

Per je lagano spustio ruku na njen ručni zglob. »Mi smo sasvim uhodan tim«, rekao je.

Prošli su pored jedne mračne kuće od kamena čija su se širom otvorena vrata klatila na vetru. Kiša je probijala preko praga.

»Je li napuštena?« upitala je Inga.

»To je čudan stari ostrvski običaj«, rekao je Foldžer. »Katolicizam je ovde prilično oslabljen. Sveštenik dolazi samo dva puta godišnje.« Pokazao je rukom prema otvorenim vratima. »Čovek koji je ovde živeo umro je pre nekoliko dana na moru. Porodica će držati vrata otvorena nedelju dana bez obzira na to kakvo je vreme. Na taj način će njegov duh moći da nađe sklonište sve dok ne pređe u raj ili pakao.«

Per je upitao: »Šta se desilo tom čoveku?«

»Lovio je ribu«, Foldžer je rekao. »Njegovi prijatelji su sve videli. Uhvatila ga je ogromna bela ajkula.«

Sada mu se primakla.

»Delfin!«

»Ajkula!«
Ležali su jedno pored drugog.

»Volela bih da imamo više vremena«, rekla je Inga. »Volela bih da ulovim ajkulu.«
»Možda drugi put kada dobijem odsustvo«, rekao je Per.
»Toliko o selu«, rekao je Foldžer. »Nema mnogo više da se vidi, sem ako uživate u razgledanju urodeničkih zanata kao što su potapanje lojanih sveća ili češljanje vune.«
»To je neverovatno«, rekla je Inga. »Samo jednom u životu sam videla nešto tako zabačeno, i to u Americi pre Obnove.«
Foldžer reče: »Ne izgledate tako stari.«
»Jedva da sam bila u pubertetu. Protektorat nam je doveo oca iz Ko-penhagena. On je inženjer za hidroelektrični dizajn. Radio je na morskom projektu 'Oklahoma'.«
Stajali su na neravnom daščanom pristaništu iza jednog kraka polukružnog niza kuća. Per je lupkao čizmom po drvetu da bi otresao blato. »Još uvek mi nije jasno kako podnosite ovo mesto, Foldžeru?«

Polubudan, Foldžer je rekao. »Jednog dana kad prestane rat, kupićemo neki plac pored okeana. Još uvek ima dobrih terena severno od San Franciska. Kuća će nam biti sa planinske strane između drveća, sa pogledom na plažu. Možda ćemo sagraditi jedan toranj od kamena kao što je to uradio Robinson Džefers.«
»Toranj bi bio lep«, šapnula mu je Valeri na uho.
»Moći ćeš ceo dan da čitaš, plivaš i nikada nećemo primati one posetioce koje ne želimo.«
»To je baš lep san«, prošaputa Valeri.

»Stigao sam ovamo poput teleta bačenog u more«, reče Foldžer.
Njih troje su nekoliko minuta stajali tiho, posmatrajući oblake tamnije od vode kako dolaze sa zapada. Na horizontu su se uobličavale trougaone senke. Foldžer je čkiljio. »Približavaju se ribari«. Minut kasnije je rekao: »Izlet je završen.«
»Znam«, rekla je Inga.

»... nadam se. Stalno sam se nadao.« Foldžer se podigao na lakat. »Ti zaista nameravaš da to sprovedeš.«

Ribarski brodići su se približili lukobranu. Foldžer i ostali čuli su izdaleka povike članova posade. »Zašto ste ovde?« upitao je.
Per Lindfors drugarski spusti ruku na Foldžerovo rame. »Došli smo da vas ubijemo.«
Foldžer se nasmešio. Kako bi i mogao drugačije da reaguje?

»Reci mi kako se barata time«, rekla je Valeri.
Zastali su na uzanom čeličnom mostiću gledajući vodene kaveze. U rezervoaru odmah ispod mostića, dva ronioca su rukama prenosili veliku plavu ajkulu u jednoj ovalnoj traci. Da voda nije prelazila preko površina ajkulinih škrga, riba bi se ugušila. Voda se svetlucala pod bleskom lučkog svetla. Iza vodenih kaveza svetlonik rta Pembruka je stalno svetlucao dvanaest impulsa u minuti.
»Znam neke osnovne zahvate«, rekao je Foldžer. »Ali to nije moja specijalnost. Ja se bavim isključivo mapama i pozadinskim obezbeđenjem.«
»Nisu mi potrebna izvinjenja«, rekla je Valeri.
»Izvinite što vređam Dekret o nacionalnoj bezbednosti.«
Foldžer se okrenu licem prema njoj. »Tehnologija je uglavnom pozajmljena od

braće iznad nas, sa orbitalnih platformi. Svako je radio tajne poslove sa Kiborzima. Negde je nekome sinula ideja da se to prenese u podvodni svet.«

»Pomorske snage«, rekla je Valeri.

»Tačno. Birokrate su konačno shvatili da najbolje oružje za podmorsko vodenje ratova već postoji u okeanu. To su oružja koja su prilagođena tome već više od stotinu miliona godina. Potreban je bio samo sistem vođenja.«

Valeri reče čežnjivo: »Ajkule.«

»Ajkule i kitovi ubice; oktopodi; na neki način i delfini. Mi razmatramo i nekoliko drugih vrsta.«

»Želim da znam kako se to radi.«

»Pre svega direktnom transplantacijom. Hirurškim menjanjem organizma. Jesi li to želela da znaš?«

Zagledala se dole u pitomu ajkulu u rezervoaru. »Nema povratka, zar ne?«

»Verovatno ćemo iskoristiti tvoje staro telo da nahranimo jednu novu ajkulu.«

»Dobro, ubijte me. Da li zaslužujem da čujem zbog čega?«

»To ne bi išlo da je vaše pogubljenje zakazano za sada«, rekla je Inga. »Ne bi bilo milosrdno da vas upozorimo unapred. Pravila ponašanja u Protektoratu zabranjuju tako jeftinu melodramu.«

Foldžer frknu. »Nije li sve ovo previše makijavelistički?«

»Ni najmanje. Dali su nam priličnu slobodu u obavljanju ovog zadatka. Želeli smo da budemo sigumi da postupamo ispravno.«

»... pređi na stvar: da li ću te sprečiti da ovo učiniš ili ne.« Vetar sa rta prigušio je njegove reči.

»Možeš li me sprečiti? Valerin glas je bio jednoličan, bez trunke izazova.

Nije odgovorio.

»Da li bi me sprečio?« Valeri ga je nežno poljubila u vrat sa strane. »Ima jedna indijska poslovica za tebe. Ženu koju voliš ne smeš da poseduješ.«

Ne gledajući u nju, prošaputao je: »Volim te.«

»Ako ne mislite da me ubijete«, rekao je Foldžer, »imam posla.«

»Foldžeru, koja je vaša najveća želja?«

Zagledao se u nju zagonetno. »Vi mi to ne možete pružiti.«

»Bogatstvo?« upitao je Per. »Priznanje? Imali ste priličan ugled pre rata.«

»Kada budemo odlazili«, rekla je Inga, »želimo da pođete sa nama.«

Foldžer je prvo polako pogledao u nju, pa u njega. »Da napustim ostrvo?«

»Otvara se centar za dubinska pacifička istraživanja na Guamu«, rekla je Inga. »Vi ćete biti direktor.«

»Ništa od ovog vam ne verujem«, rekao je Foldžer. »Ja sam u pedesetim godinama, a uzimajući čak u obzir i posleratni haos, zaostao sam čitavu deceniju u svojoj naučnoj oblasti.«

»Na Univerzitetu u San Huanu postoje kursevi za usavršavanje«, rekao je Per.

»Obnova nije potpuno završena«, rekla je Inga. »Geniji su prava retkost. Vi ste nam potrebni, Foldžeru.«

»Smrt ili mesto direktora«, reče Foldžer.

Foldžer je razgovarao sa nosiocem projekta u sterilnom odeljenju iza operacione sale. »Kakve su joj šanse?«

»Da preživi? Odlične.«

»Mislim, kasnije.«

Nosilac projekta je duboko povukao iz ugašene lule. »Teško je reći. Rezultati testova su neujednačeni.«

»Zaboga, Deni!« Foldžerse naglo okrenu. »Pustite dvosmislenosti. Šta to znači?«

Nosilac projekta je izbegao Foldžerov pogled. »Veliki broj testiranih lica nije se vratio sa terenskih ispitivanja. Momci iz bio-odeljenja misle da je to možda povezano sa somatskim pamćenjem, ćelijskim zadržavanjem stare, neljudske ličnosti.«

»I ti nam o tome nisi ništa rekao?«

»Iz razloga bezbednosti, Mark«. Nosilae projekta se osećao nelagodno. »Danima nisam znao šta se dešava. Ti znaš da dvanaest dana nemamo radiovezu. Niko ne zna...«

»Kunem ti se, Deni, ako joj se išta dogodi...«

Lula je ispala iz šefovih otvorenih usta. »Ali ona je dobrovoljac...«

Bilo je to prvi put da je Foldžer udario drugo ljudsko biće.

»Približavaju se izbori na kontinentu«, reče Inga. »Slobodni?«

»Naravno«, reče Per.

»U razumnoj meri«, reče Inga. »U okviru potreba Obnove.«

Kraj njih je protrčala gomila dece. Dalje na obali ribari su počeli da istovaraju dnevni ulov.

»Sećate li se čoveka po imenu Dijaz-Gomid?« upita Per. »Ne.«

»On je brazilski novinar.«

»Da«, reče Foldžer. »Otprilike pre dve godine, zar ne?« Per klimnu glavom. »Nije samo novinar, već i jedan od glavnih ljudi u opozicionoj partiji. On je njihov tajni ministar Informacija.«

»Senjor Dijaz-Gomid je pravio velike smetnje sadašnjoj vladi«, reče Inga.

»Istom režimu koji je na vlasti četvrt veka«, reče Foldžer.

Inga načini neodređen gest. »Neko je morao da održava red za vreme i posle rata.«

»Stvar je u tome«, reče Per, »što je taj Dijaz-Gomid širio istorijske laži u ime svoje partije.«

»Pokušaću da pogodim«, reče Foldžer. Polako je odšetao do kraja mola, a Lindforsovi su ga pratili. »Otkrio je strašne stvari o vladi u vezi sa Pomorskim institutom na Istočnim Foklandskim ostrvima.«

»Pored ostalih izmišljotina«, reče Per.

Foldžer je zastao, sa nožnim prstima iznad vode. »Neosnovano je tvrdio da se vrše nehumani eksperimenti i da se mozgovi nepoželjnih i nepoznatih ljudi presađuju u tela morskih bića.«

»Tako nešto, osim što je on to izrazio manje kliničkim jezikom.«

»U zečju rupu« Foldžer lagano klimnu glavom. »Šta želite od mene — demanti?«

»Imamo razloga da sumnjamo da je Dijaz-Gomid grubo izvrnuo vaše izjave u intervjuu. Bilo bi dobro da date autentično tumačenje«, rekla je Inga.

»Izveštaji o eksperimentima Pomorskih snaga su veoma preuveličani«, reče Per.

»Rekao bih da nisu«, reče Foldžer.

Gledali su se netremice.

Foldžer je plivao u sredini bazena. Šum regulatora zvučao mu je neobično glasno. Okrenuo se da bi pratio veliku belu ajkulu kako polako kruži, očiju stalno usredsređenih na Foldžera. Ajkula — bilo mu je teško da joj pripisuje to ime — kretala se lako probijajući se, lagano pokrećući glavu s jedne na drugu stranu u ritmu svojih pokreta kroz vodu.

Ona — učinio je taj napor — ona je bila lepa; neumoljivo, divlje lepa. Retko se nalazio tako blizu ajkule. Tiho je posmatrao njeno telo kako se previja sa hiljadama bora

i kako svaki pokret ističe muskulaturu. Nikad nije video tako užasavajuću lepotu.

Nakon izvesnog vremena pokušao je sa soneksom. »Valeri — pitanje— kako je.«

Kodirani odgovor se vratio i bio dešifrovan. »Mark — nikad se ne zna — masa, veličina i sigumost — bolji.«

Poslao je poruku: »Pitanje — srećna.«

»Da.«

Još nekoliko minuta su razmenjivali poruke. Upitaoje. »Pitanje — šta će učiniti s tobom.«

»Dodeljen vojnik — stražarska dužnost — rov Marijana.«

»Pitanje — kada.«

»Nikad — nikad vojnik — ne beži prvi.«

»Tako«, reče Foldžer. »Odreći se svojih ubeđenja ili umreti?«

»Voleli bismo da prihvatite mesto direktora Istraživačkog centra na Guamu«, rekla je Inga.

Foldžerje pronašao taj papir među drugim pesmama razbacanim po Valerinoj sobi poput suvog lišća.

»Upraznom, neprikosnovena
od onog što je bila,
što jeste
i što će biti.«

Izašao je napolje do kaveza. Sa uzanog mostića gledao je u bazen. Ajkula je neprestano kružila. Okrenula se prema njemu i Foldžer je posmatrao tamna leđa i pegavi sivo-beli stomak kako klize pokraj njega. Posmatrao je sve dok nije pao mrak.

»Imam li vremena da razmislim o ponudi?« upitao je Foldžer.

Lindforsovi su se pogledali, razmišljajući.

»Nikad nisam umeo da donosim odluke na brzinu.«

»Voleli bismo da sredimo ovaj posao.. «, reče Per.

»Znam«, reče Foldžer. »Skijanje u planinama.« _

»Da li će dvanaest časova biti dovoljno?«

»Dovoljno vremena da pogledam šta mi kaže Knjiga promena.«

»Zaista?« Ingine oči su se neznatno raširile.

»Izdaja«, reče Per.

»Ne. Više ne. Moja mistična faza je završena.«

»Onda ujutro možemo očekivati važnu odluku?«

»Tačno.«

»A sada je vreme za večeru«, reče Inga. »Hoćemo li na brod? Sećam se, Foldžere. Bilo je to vrlo retko.«

»Nećemo o poslu za večerom?«

»Nećemo«, obećala je Inga.

»Tvoja prokleta devojka«, reče nosilac projekta. Skroz mokar od morske vode i bazdeći na krijumčareno piće, ušao je šljapkajući u Foldžerovu rezidenciju. »Pobegla je.«

Foldžer je upalio lampu kod kreveta i sanjivo podigao pogled. »Deni? Šta? Ko je pobegao?«

»Prokleta devojka.«

»Valeri?« Foldžer spusti noge sa kreveta i uspravi se.

»Razvalila je kapiju prema otvorenom moru. Oslobodila ajkule iz polovine bazena. Pokušali smo da je skrenemo u kanal.«

»Je li ona dobro?«

»Dobro?« Nosilac projekta pokri lice rukama. »Napravila je rupu na brodu. Ubila

Kendala i Brukinga. Nikada nisam video toliko mnogo krvi.«

»Bože!«

»Najgore je to što nam je jutros bila preko potrebna«, reče nosilac projekta.

»Zašto?«

»Zaista nam je bila potrebna«, ponovio je nosilac projekta. Izašao je iz sobe teturajući se i nestao u predsoblju.Foldžer je sam odgovorio na svoje pitanje sutradan. Zaobilaznim putem saznao je da je Valeri bila određena za vivisekciju.

Foldžer se te noći popeo na planinu iznad svoje kuće. Borio se sa svojim godinama isto koliko sa šibljem i blatom. Planinski vrh bio je neravan i izlomljen, nije ni bio pravi vrh. Foldžer je odabrao jedno uzvišenje i raširio kišni mantil preko vlažne stene. Seo je u hladovinu i posmatrao tamni Atlantik. Pogledao je naviše i jasno video sazvežđe Južnog krsta. Počela je da pada sitna kiša.

»Do đavola«, rekao je i sišao s planine.

Foldžer je isplovio institutskim brodićem iza rta i ukotvio se. Spustio je kavez, a onda obukao svoju gnjuračku opremu. Izgovorio je u soneks. »Pitanje — Valeri — lokacija.«

Kasnije tog prepodneva Foidžer je pretrpeo povrede.

Marija ga je ujutro probudila prodrmavši ga. Foldžer se preko volje probudio, glave još uvek pune blagih spirala nad blistavim koralima. Voda je bila topla; nije mu bilo potrebno odelo. Beskrajan, razdragan let...

»Senjor Foldžer, morate ustati. Videli su je.«

Glava mu se klimala dok mu je drmusala rame upomim prstima. »U redu, budan sam.« Zevnuo je. »Šta su videli?«

»Veliku belu«, reče Marija. »Onu koja je ubila Manuela Padilju pre tri dana. Videli su je u zalivu odmah nakon sunčevog izlaska.«

»Je li neko nešto pokušao?« upitao je Foldžer.

»Ne. Bojali su se. Dugačka je najmanje deset metara.«

Foldžer ponovo zevnu. »Divota, za dobro jutro.«

»Spremila sam vam doručak.«

Foldžer je napravio grimasu. »Sinoć sam jeo biftek. Pravu govedinu. Jesi li ikad probala govedinu?«

»Ne, senjor.«

Marija mu je pravila društvo od podnožja planine do sela. Uporno mu je nosila neke delove opreme: masku, kutiju sa mecima kalibra dvanaest, mrežastu vreću sa praznim ćupovima. Foldžer je napunio ćupove ovčijom krvlju u seoskoj kasapnici. Pogledao je na sat; bilo je sedam.

Skif je bio privezan na kraju drugog mola. Aluminijumski hidroplan bjistao je na suncu kad su prošli pored njega. Inga Lindfors je mimo stajala na mostu. »Dobro jutro Foldžere«, viknula je.

»Dobro jutro«, reče Foldžer.

»Vaš odgovor?«

Foldžer ju je za trenutak odmerio pogledom. »Ne«, reče produživši dalje.

Karcinogeno širenje rata konačno je zaista progutalo Foklandska ostrva. Sistematični integritet Instituta bio je narušen. Mnoga odeljenja su se rasturila neki su ostali da se bore.

Foldžer, sa patrljkom pokrivenim sjajnim tkivom ožiljaka, već je rekao svoje zbogom.

Lebdeći u hladnoj, sivoj praznini, Foldžer je shvatio da je hiperventiliran. Slobodno je plutao, željan odmora, puštajući da mu isprekidano disanje pronađe sporiji, mirniji ritam. Konopac pored njega je vodio do pravougaonog nejasnog obrisa trupa skifa. Mreža i neotvoreni ćupovi sa ovčijom krvlju kao mamcem bili su privezani najlonskim užetom.

Foldžer je proverio svoj ograničeni arsenal. Podvodna puška bila mu je privezana za levi ručni zglob. Bila je to aluminijumska cev od metar i dvadeset sa mehanizmom za okidanje na kraju i nepromočivim čaurama sa sačmom. Kraća palica za ajkule sa čeličnim šiljkom bila je učvršćena za kuku privezanu za patrljak Foldžerove desne ruke.

Nešto se nametnulo na periferiji njegovog vidokruga i on pogleda gore.

Arogantne i samouverene, dve smrtonosne senke izronile su iz mraka. Lindforsovi su nosili samo masku, peraja i cev za disanje. Pojavili su se naoružani jedino noževima.

Foldžer ih je ugledao i podigao u znak upozorenja pušku za lov na ajkule. Per Lindfors se kezio, a zubi su mu bili veoma beli. Laganim, moćnim zamasima, on i njegova sestra približavali su se Foldžeru sa dve strane.

Ne obazirući se za trenutak na Ingu, Foldžer je okrenuo otvor puščane cevi prema Peru. Per ju je odgumuo u stranu slobodnom rukom kad je Foldžer povukao obarač. Činilo se da će potres iznenaditi samo Foldžera. Još uvek se cereći, Per je ispružio ruku u kojoj je bio nož.

Inga je kriknula u vodi. Per se nije obazirao na Foldžerov slabi pokušaj da ga odbije palicom za ajkule i zaplivao je ka površini. Foldžer je okrenuo glavu.

Klaunovsko lice jurnu na njega. Foldžer je buljio u zube. Siljati nos je u poslednjem trenutku promenio pravac kad je ajkula projurila i napala Pera. Čeljusti su potpuno odgrizle Perovu levu ruku i pola grudi. Riba se vratila i ponovo napala. Perove noge, odvojene, ostavljajući krvav trag, polako su padale kroz vodu.

A onda se Foldžer setio Inge. Okrenuo se u vodi i ugledao pola njenog trupa bez udova i deo glave, pramen svilenkaste kose raširen poput lepeze iza trupa.

Okrenuo se i pogledao ajkulu iza sebe. Ona se lagano okrenula prema njemu i počela da kruži. Tamno oko ga je hladno posmatralo.

Foldžer je držao metalnu palicu koso ispred grudi. Uže od puške se prekinulo od trzaja.

Ajkula i Foldžer su ispitivali jedno drugo. Ugledao je pegavi ajkulin stomak. Učinilo mu se da vidi šifru Pomorskih snaga utisnutu dole na levoj slabini. Namestio je sonsks:

»Pitanje — Valeri — pitanje — Valeri.«

Ajkula je i dalje kružila. Foldžer je iznenada shvatio da ajkula neumitno smanjuje spiralu.

»Pitanje — Valeri — ja sam, Foldžer.«

»Foldžer.« Stigao je odgovor. »Valeri.«

»Ja sam, Foldžer«, ponovio je.

»Foldžer«, došao je odgovor. »Ljubav — glad — glad — ljubav.«

»Valeri — ljubav«

»Glad — ljubav«. Ajkula je iznenada probila svoju orbitu i jurnula na Foldžera. Ogromne čeljusti su se otvorile, gornja čeljust kliznula napred, trouglasti zubi spremni da seku.

Foldžer beznadežno podiže palicu. Ralje su se zatvorile prazne i ajkula je projurila. Bila je dovoljno blizu da je dotakne da je Foldžer poželeo. Ajkula je otplovila prema otvorenom moru, a Foldžer je zaplivao ka površini.

Igrao se stabljikama hajdučke trave čitav sat. Na kraju ih je ostavio na stranu zajedno sa knjigom. Foldžer je sedeo za stolom sve dok sunce nije granulo. Čuo je Marijine korake napolju na kamenoj stazi. Osluškivao je kako prolazi kroz spoljna vrata,

kuhinju i predsoblje.

»Senjor Foldžer, ne spavate?«

»Starim«, reče on.

Marija je bila uzbuđena. »Velika bela se vratila.«

»O?«

»Ribari se boje da isplove.«

»To je pametno.«

»Senjor, morate je ubiti.«

»Baš moram?« iskezi se Foldžer. »Spremi mi čaj.«

Okrenula se i otišla u kuhinju.

»Marija, ne moras večeras da dođeš da spremiš večeru.«

Nakon uobičajeno mršavog doručka, Foldžer je skupio opremu i izašao iz kuće. Oklevao je na pragu.

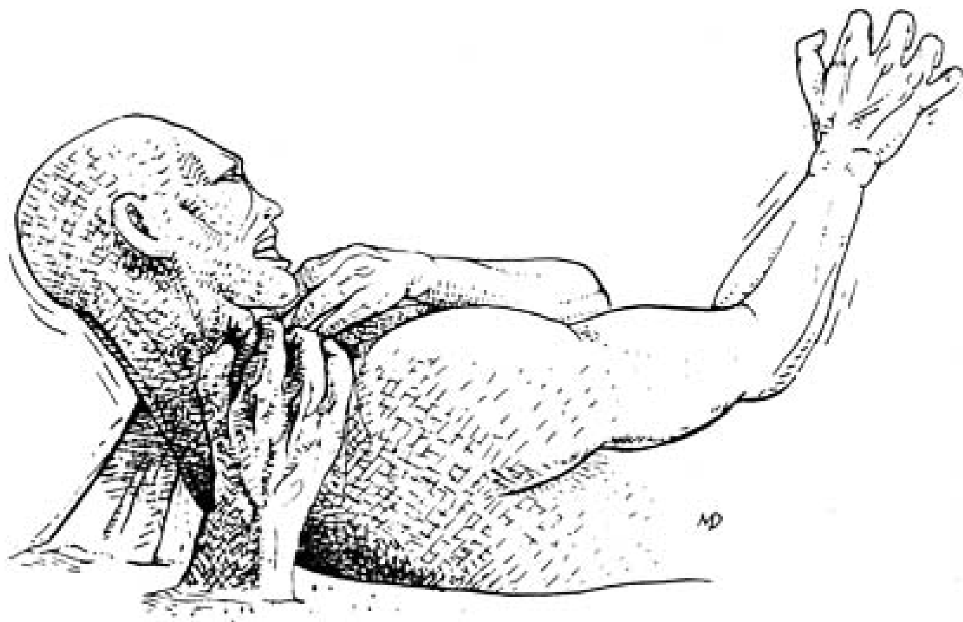
Postaješ ono što živiš.
Živela je kao ajkula.

Rekao je u vetar: »Šta želiš da učinim? Da isklešem spomenik ovde na planini?«

»Molim, senjor?« reče Marija.

»Hajdemo.« Pošli su po tragu. »Drži ovo«, reče Foldžer.

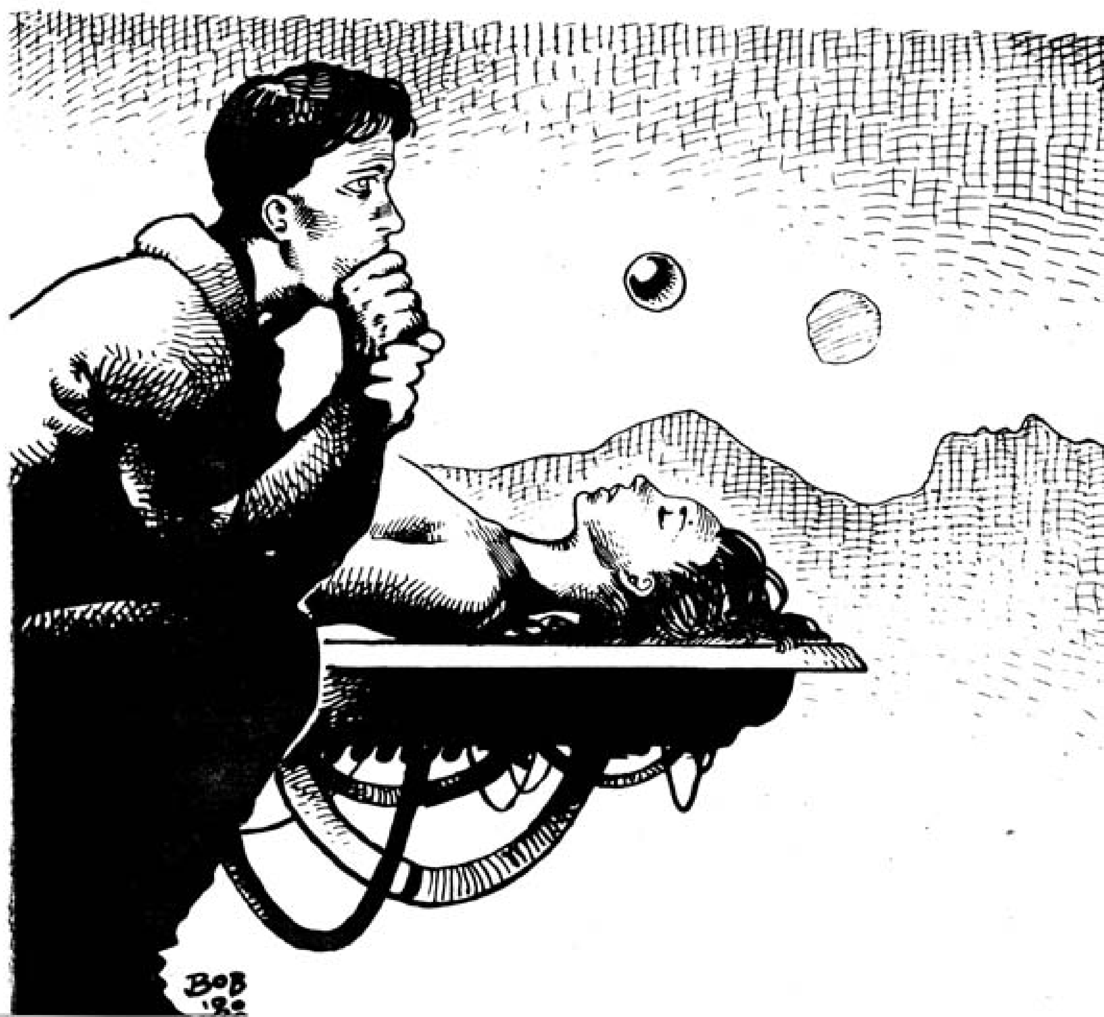
Vratio se do kuće i otvorio ulazna vrata prema vetru i kiši. Podupro ih je kamenom. Onda se spustio stazom do mora.



DŽON KROULI
SNEG

John Crowley: SNOW, 1985

Prevod s engleskog: Miodrag Milovanović



Mislim da je Džordži sebi nikada ne bi kupila. Džordži je bila i nesentimentalna i pomalo je strahovala od smrti. Ne, kupio ju joj je njen prvi muž, jedan neizmerno bogat i (po Džordžinim opisima) čudno tugaljiv momak. Ali sebi, u stvari, naravno. On je trebalo da bude korisnik. Samo da nije umro neposredno pošto su je instalirali. Ako je instalirati prava reč. Kada je umro, Džordži se oslobodila skoro svega što je od njega nasledila likvidirajući nasledstvo. U svakom slučaju gotovina je bila ono što joj se u tom braku najviše sviđalo. Međutim, Ose se nije moglo tek tako osloboditi. Džordži ju je ignorisala.

Stvar je zapravo bila veličine najveće ose i imala je istu ležernu i bezumnu borbenost. Naravno, bila je prava stenica, ne od insekatske, već od prisluškivačke vrste. Tako joj se i ime nametnulo; jedan od onih delića slučajne poetike koju svet ne razmišljajući stvara. O, Smrti, gde ti je žaoka?

Džordži ju je ignorisala. Čovek u njenoj blizini mora da bude oprezan. Osa je pratila Džordži sa različite udaljenosti što je zavisio od pravca kretanja i broja ljudi oko nje, jačine svetla i boje njenog govora. A uvek je postojala mogućnost da je zgnječite vratima ili oborite teniskim reketom.

Koštala je pravo malo bogatstvo (ako računate pristupninu i ugovor o trajnom održavanju, sve plaćeno unapred) i mada nije bila baš lomljiva, nervirala vas je.

Nije snimala sve vreme. Moralo je da bude dovoljno svetla, mada ne mnogo. Tama ju je isključivala. A onda bi se ponekad izgubila. Kad je jednom neko vreme nismo videli da kruži naokolo, otvorio sam vrata klozeta i ona je izletela, neizmenjena. Blago zujeći, krenula je da pronađe Džordži. Mora da je danima tamo bila zatvorena.

Konačno se istrošila, ili iscrpla. Kod tako malih kola, koja kontrolišu tolike funkcije, mnogo toga se može pokvariti. Pri kraju je uglavnom provodila vreme nežno udarajući o tavanicu spavaće sobe, opet i opet, poput zimske muve. Onda su je, jednoga dana, kućne pomoćnice pomele ispod komode, praznu ljusku. Do tada prenela je barem osam hiljada časova (osam hiljada je zagarantovani minimum) Džordžinih dana i sati, njenih ulazaka i izlazaka, njenog govora i pokreta, njenog života — sve to beše zabeleženo i zatim odneto ni u čiju sobu, u Park. A onda, kad za to dode vreme, otići ćeš tamo, u Park, recimo u subotnje poslepodne, gde ćeš u mirnoj pejzažnoj okolini (kako to Park opisuje) naći njenu komoru za odmor. Tamo ćeš, joj u samoći, prići uz pomoć čarolije modernog sistema za skladištenje i vraćanje informacija, živoj, kao što je to u svakom pogledu bila, nepromenljivoj, uvek mladoj, svežijoj (kako to brošura Parka kaže) nego u najlepšem sećanju.

Oženio sam se sa Džordži zbog njenog novca, iz istog razloga zbog koga se ona udala za svog prvog muža, onog koji je za nju potpisao ugovor sa Parkom. Mislim da se ona za mene udala zbog mog izgleda; uvek je imala ukusa kad je u pitanju izgled muškarca. Ja sam želeo da budem pisac. Načinio sam računicu koju češće prave žene nego muškarci i utvrdio da bi mi izdržavanje i plaćanje od strane bogate žene dalo slobodu da to radim, da se »razvijem«. Kao što je to slučaj kod većine žena, ni u mom slučaju računica se nije pokazala valjanom. Vukao sam pisaću mašinu i kutiju raznovrsnog papira od Ibice do Gštada, od Biala do Londona, kucao na plažama i učio da skijam. Džordži se dopao moj izgled u skijaškom odelu.

Sad kad taj izgled samo što nije minuo, osvrnuvši se na sebe u vreme kad sam još bio mlado parče, vidim da sam predstavljao retkost, onaj tip ljudi koji se često sreće među ženama, a daleko ređe medu muškarcima, lepota nesvesna svoje lepote, svesna da jako i manje-više trenutno deluje na žene, ali nesvesna uzroka. Misli da ga slušaju i

razumeju, da mu u dušu proniču, a sve što one vide to su duge trepavice i snažan, četvrtast, preplanuo zglavak koji se ljupko okreće dok gasi opušak. Zbunjen. U vreme kad sam otkrio zašto sam toliko dugo bivao mažen i pažen i slušan, zašto sam bio zanimljiv, više nisam bio kao nekad. Otprilike u isto vreme shvatio sam da uopšte nisam pisac. Džordži njena investicija više nije toliko zanimala, a moji proračuni su prestali. Jedini problem bio je što sam, kad je to vreme došlo, prilično neočekivano, duboko zavoleo Džordži, a ona je isto tako neočekivano otkrila da sam joj potreban i da me voli isto onoliko koliko joj je potreban bilo ko drugi. Mi se nikada nismo stvarno razišli, iako je toliko putovala, nije stvarno prihvatila da se svet okreće i da vreme za poslepodnevni koktel putuje sa njim. Ona je bila luda, rasipna, srećna žena, bez trunke zlobe, stalnosti ili ambicije — kojoj je malo potrebno da bude zadovoljna i malo potrebno da joj bude dosadno, a ipak je bila čudesno vedra uprkos grozničavom tempu kojim je živela. Radovala se stvarima, gubila ih i zaboravljala: stvari, dane, ljude. Ipak, zabavljala se, a s njom i ja. Beše to njen dar i njena sudbina, ne uvek laka. Jednom, u nekom njujorškom hotelu, gledajući kroz ogromno prozorsko staklo nenadani sneg, rekla mi je: »Čarli, zabava će me ubiti.«

I jeste. Na lovu po snegu u Austriji među prvima je naletela na jednog od onih gorskih leoparda, tihih zveri brzih kao gliser. Alfredo me je pozvao u Kalifomiju, ali zbog udaljenosti, njegovog akcenta i želje da mi kaže da on nije kriv, detalje nikad nisam saznao. Ja sam još uvek bio njen muž, njen najbliži srodnik, naslednik ono malo novca koji je još imala i, takođe, korisnik pristupnice u Park. Na sreću, u usluge Parka bio je uračunat i prenos iz mrtvačnice u Gštadu i smeštaj u njenu komoru u kalifornijskom odeljenju Parka. Osim potpisivanja papira i preuzimanja isporuke kada je Džordži teretnim avionom stigla u Van Najs, niše ništa nisam morao da učinim. Predstavnik Parka bio je revnosan i trudio se da mi objasni kako mogu doći do Džordži, ali ja nisam slušao. Pretpostavljam da sam samo obično dete svog vremena. Sve što se tiče smrti, same činjenice, sudbine ostataka i situacije u kojoj se oni koji su ostali živi nalaze, činilo mi se grotesknim, neugodnim, beskorisnim. A sve što učiniš po tom pitanju, samo čini stvar još groteskniјom, još beskorisnijom: neko koga si voleo mrtav je: obuci klovnovsko odelo, govori unazad i kupi skupe stvari da ga nadomestiš. Ja sam se vratio u L. A.

Posle godinu ili više dana, stigao mi je od advokata sadržaj nekih Džordžinih sefova iz banaka: nekakvi ugovori i slične stvari i jedna mala čelična kutija, baršunom optočena, u kojoj se nalazio ključ, ključ duboko urezan sa obe strane sa glavom od glatke plastike, nalik na ključ od nekog skupog automobila.

Zašto sam tog prvog puta otišao u Park. Najviše zato što sam ga zaboravio. Ključ pristigao poštom bio je nalik na pronalazak gomile starih fotografija koje ti kao nove nisu ništa značile, ali koje su starenjem zaustavljale prošlost na način na koji nisu zaustavljale sadašnjost. Bio sam znatiželjan. Razumem ja vrlo dobro da je Park i njegov korisnički princip vrlo verovatno samo još jedna okrutna šala za bogate, da im sačuva iluziju da mogu da kupe ono što se ne može kupiti, poput kriogenskog ludila pre tridesetak godina. Jednom smo Džordži i ja u Ibici sreli dvoje Nemaca koji su takođe imali ugovor sa Parkom. Osa koja je kružila iznad njih činila in je izuzetno svesnim svog postojanja — izgledalo je kao da neprestano učestvuju u večnoj predstavi koja će biti sačuvana za njihove potomke. Njihova smrt je preuzela ulogu njihovih života, kao da su faraoni. Da li su oni, pitala se Džordži, izbacili Osu iz svoje spavaće sobe? Ili ih je njeno prisustyo podsticalo na veće napore, dokaze neprolazne ljubavi i predivne snage koju će pokazati nerođenima?

Ne, smrt se ne može tako prevariti, kao ni piramidama ili stalnim molitvama. Neću tamo naći Džordži spašenu od smrti. Ali tamo se nalazilo njenih osam hiljada časova provedenih sa mnom, istinskih časova, smeštenih mnogo bolje nego što bi mogli biti u mom nepouzdanom sećanju. Džordži iz svoje spavaće sobe, iz naše spavaće sobe, nije izbacivala Osu, a pošto nikada nije glumila ni pred kim, nije mogla ni zamisliti da glumi pred njom. A tu ću, takode, biti i ja, bez sumnje, nehotice uhvaćen. Od tin hiljada sati, stotine će biti mojih, a u to vreme sam postajao problematičan sebi, nešto što je trebalo shvatiti, nešto o čemu treba skupiti dokaze i odmeriti ih. Bilo mi je trideset osam godina.

Tog leta sam, onda, od mesnog advokata pozajmio Redovnu autoputnu dozvolu (staru, dobru RADosnu kartu) i obalnim auto-putem stigao do mesta na kome se Park nalazio, na kraju lepog puta oko plaže, usamljen iznad mora. Spolja je ličio na najbolje, najmirnije italijansko seosko groblje, nizak gipsani zid sa urnama na njemu, usred čempresa, sa lučnim vratima u sredini. Mala bronzana pločica na vratima: MOLIMO VAS DA UPOTREBITE SVOJ KLJUČ. Vrata su se otvorila, ne prema četvorougaono poređanim nadgrobnim spomenicima u senci, već prema kosom hodniku koji je vodio naniže. Zid groblja bio je iluzija, sve se nalazilo pod zemljom. Tišina, ili bezimena muzakovska tišina; samoća — neophodni tehničari su bili diskretno skriveni ili uopšte nisu bili potrebni. Korisnički proces se zaista pokazao izuzetno prostim, barem u operativnom vidu. Čak sam i ja, koji sam potpuni idiot u pitanjima informacione tehnologije, mogao to da uočim. Osa je bila poslednja reč tehnike u svojoj oblasti, ali mi žalobnici smo dobili nešto tako obično kao što su filmovi na televiziji, kao što su stara pisma trakom povezana.

Ekran pored ulaza pokazao mi je kojim hodnikom mogu naći Džordži, a ključ me je uveo u projekcionu sobicu sa dva monitora srednje veličine, dve udobne stolice i tamnim zidovima boje čokolade. Sladunjavo-tužni Muzak. Sama Džordži se očigledno nalazila negde u blizini, u zidu ili ispod poda. Nisu bili određeni kad je u pitanju bio grobnički karakter mesta. na kontrolnoj ploči ispred TV-a nalazili su se otvor za ključ i dva dugmeta: PRISTUP I IZMENA.

Seo sam, osećajući se uplašeno, a i pomalo glupo, a još više me je onespokojavalo to što sam tako očigledno bio umirivan neutralnim nameštajem i umerenom aparaturom. Zamislio sam da oko mene, niz druge hodnike, u drugim komorama, ostali komuniciraju sa svojim mrtvima, baš kao i ja, da im mrtvi nešto mrmljaju ispod struje Muzaka. Da i oni, poput mene, žude da ih čuju, ali da ništa ne dopire do njihovih ušiju. Okrenuo sam ključ u ležištu i ekran se osvetlio. Slabo svetlo još više je oslabilo, a Muzak je prestao. Pritisnuo sam PRISTUP, što je očigledno bio sledeći korak. Nema sumnje da su mi svu ovu proceduru već objasnili nekada davno na skladištu kada su istovarali Džordži u njenom aluminijumskom sanduku, ali ja tada nisam slušao. A na ekranu, ona se okrenula i pogledala me — jedino što nije pogledala mene, iako sam se trgnuo i duboko udahnuo — već Osu koja ju je posmatrala. Bila je usred rečenice, usred gesta. Gde? Kada? Ili je stavi na gomili sa drugima, rekla je okrećući se. Neko je nešto rekao, Džordži je odgovorila i ustala. Osa ju je pratila i isprekidano se krećući za njom, kao amater sa kućnom video-kamerom. Bela soba, sunčeva svetlost, pleteno šiblje. Ibica. Džordži je nosila otvorenu platnenu bluzu. Sa stola je uzela losion, sipala malo na ruku i utrljala ga preko pegama posute grudne kosti. Besmisleni razgovor o stavljanju nečega na gomilu se nastavio, a onda prestao. Posmatrao sam sobu i pitao u koju sam to godinu, u koju sezonu uleteo. Džordži je skinula bluzu — njene male okrugle grudi sa velikim devojačkim bradavicama na vrhu, devojačke grudi je imala i u četrdesetoj, ugodno su se zanjihale. Izašla je na balkon, praćena Osom koja se prilagođavala blesku

sunca. Ako ti tako hoćeš, neko reče. Tada neko pređe ekranom, pocrneo, nag. Bio sam to ja. Džordži reče: Oh, pogledaj, kolibri.

Posmatrala ih je, ushićena, i Osa se prišunjala njenoj kratko podšišanoj plavoj kosi, takođe ushićena, i ja sam je gledao kako gleda. Okrenula se i naslonila laktove na balustradu. Nisam mogao da se setim tog dana. A kako bih i mogao? Jedan od stotina, hiljada... Posmatrala je plavo more, sa svojim mesečarskim izrazom na licu, usta delimično otvorenih, i odsutno lupkala po grudima nauljenom rukom. Blesak koji se prelivao u duginim bojama među cvećem bio je kolibri.

Ne znajući tačno šta radim — iznenada sam osetio glad, glad za prošlim, za još više — dodimuo sam dugme IZMENA. Balkon u Ibici je nestao, a ekran prazno svetlucao. Dodimuo sam PRISTUP.

U početku bila je tama, žagor; onda se tamna leđa ukloniše ispred oka Ose i ukazala se grupa ljudi, kao u izmaglici. Skok. Drugi, ili možda oni isti ljudi, žurka? Skok. Očigledno se Osa prilagodavala svakoj promeni osvetljenja uključujući se i isključujući ma gde bila. Džordži je bila u crnoj haljini i pripaljivala cigaretu; kratak blesak upaljača. Rekla je: Hvala. Skok. Foaje, ili predvorje hotela. Pariz? Osa ju je trzavo tražila među gomilom ljudi koji su dolazili i odlazili. Ona nije mogla da snima film, kadrira, reže — mogla je samo da pseći sledi Džordži, poput ljubomomog muža, ne videći ništa drugo. Ovo je frustrirajuće delovalo. Pritisnuo sam IZMENA. PRISTUP. Džordži je negde, nekad, prala zube.

Posle dva ili nešto više ovih groznih skokova shvatio sam u čemu je stvar. Pristup je bio slučajan. Nije bilo načina da se podesi godina, dan scena. Park nije dostavljao nikakav program, ništa. Tih osam hiljada časova uopšte nisu bili poređani. Bili su skokoviti, poput sećanja ludaka, poput špila promešanih karata. Ja sam pretpostavljao, i ne misleći o tome, da će početi ispočetka i teći do kraja. Zašto nisu?

Još nešto sam shvatio. Ako je pristup zaista bio slučajan, ako zaista nemam nikakvu kontrolu, onda sam, verovatno zauvek, izgubio one scene koje sam video. Verovatnoća je bila reda veličine osam hiljada prema jedan (više? mnogo više? nikada nisam imao sreće) da ih više nikada neću pritiskom na dugme povratiti. Osetio sam jak duševni bol zbog gubitka tog popodneva u Ibici.Sada mi je bilo dvostruko teže. Sedeo sam ispred praznog ekrana, plašeći se da ponovno dodimem PRISTUP, plašeći se onoga što bih izgubio.

Isključio sam aparaturu (količina svetlosti u sobi je porasla, Muzak je ponovo nežno uplivao) i izašao u pretprostorije, nazad do ekrana na ulazu. Lista imena je polako, zeleno, prolazila, poput liste odlazećih letova na aerodromu. Pored mnogih nije bilo šifri, što je možda označavalo da još uvek nisu na boravku, da samo čekaju. Pod D, tri imena i DIREKTOR — skriven među njima kao da je i on mrtav. Broj komore. Otišao sam da je nadem i ušao unutra. Direktor je više ličio na vratara ili noćnog čuvara, polupenzionisan tip kakav se često sreće na malo posećenim mestima. Nosio je smeđe radno odelo nalik na sveštenićku mantiju i pravio kafu u uglu svoje kancelarijice, za koju se činilo da se u njoj malo radi. Kada sam ušao, izgledao je preneraženo, zatečeno.

— »Izvinite«, rekoh, »ali mi se čini da ne razumem baš najbolje ovaj sistem.«

»Nekakav problem?« reče. »Ne bi trebalo da bude problema.« Posmatrao me je pomalo raširenih očiju i stidljivo, nadajući se da ne dolazim ni zbog čega teškog.

»Oprema je u redu?«

»Ne znam«, rekoh. »Ne izgleda mi tako.« Opisao sam ono što mi se činilo da sam saznao Parkovom konceptu pristupa.

»To sigumo nije u redu, zar ne?« rekoh. »Pristup da je potpuno slučajan...«

Klimao je glavom i dalje raširenih očiju, koncentrišući se.
»Da li je?« upitao sam.
»Je li šta?«
»Slučajan.«
»Oh, da. Da, naravno. Ako sve radi kako treba.«
Za trenutak nisam znao šta da kažem. Posmatrao sam ga kako umirujuće klima glavom. Onda:
»Zašto?« upitah. »Mislim, zašto nema načina da se, da se organizuje, da se ima neki organizovan pristup materijalu?«
Počeo sam da osećam onu grotesknu izgubljenost u prisustvu smrti, kao da se natežem oko Džordžinog vlasništva.
»Izvinićete me, ali to mi se čini idiotskim.«
»Oh, ne, oh ne«, reče on. »Pročitali ste sve materijale? Jeste li pročitali sve vaše materijale?«
»Pa, istinu govoreći...«
»Sve je baš kao što je opisano«, reče direktor. »To vam mogu obećati. Ako uopšte postoji nekakav problem...«
»Imate li nešto protiv«, rekoh, »da sednem?«
Nasmešio sam se. Činio se toliko uplašen mene i mojih primedaba, mene kao ožalošćenog, možda besnog i nesposobnog da shvatim ograničenost njegove odgovomosti prema meni, da je i njemu bilo potrebno umirivanje.
»Siguran sam da je sve u redu«, rekoh. »Mislim samo da ne razumem. Ja sam malo glup za te stvari.«
»Naravno. Naravno. Naravno.«
Sa žaljenjem je odložio kafu i seo za svoj sto, preplićući prste kao neki savetnik.
»Ljudi odavde odlaze zadovoljni«, reče on, »utešeni, ako svemu priđu sa prave strane.«
Pokušao je da se osmehne. Pitao sam se kakve je kvalifikacije morao da poseduje da bi dobio ovaj posao.
»A što se tiče slučajnosti, pa, sve to piše u materijalu. Sa legalnog stanovišta — vi niste advokat, zar ne, ne, ne, naravno, bez ljutnje. Vidite, ovaj materijal ovde ne koristi ni za šta drugo, osim, pa, za opštenje. Ali pretpostavite da je stvar moguće programirati, pretraživati. Pretpostavite da se pojavi problem oko poreza ili nasleđa, ili nešto slično. Pljuštali bi pozivi za sud, advokati bi se vrzmali unaokolo, potpuno uništavajući memorijalni karakter mesta.«
O tome zaista nisam razmišljao. Ugrađena slučajnost sprečavala je da se post-životi sistematično pretražuju. I bez sumnje spašavala Park od protokolarnih poslova i parnica.
»Morali biste pregledati svih osam hiljada časova«, rekoh, »pa čak i da nađete ono što tražite, ne postoji mogućnost da to ponovo prikažete. Nepovratno bi nestalo.«
Skliznulo bi u slučajnu prošlost čak i dok gledate, kao ono posle podne u Ibici, ona žurka u Parizu. Izgubljeno. Nasmejao se i klimnuo glavom. Ja sam se nasmejao i klimnuo glavom.
»Reći ću vam nešto«, kaza on. »Oni to nisu predvideli. Tu slučajnost. Bio je to propratni efekat, posledica procesa smeštanja. Čista sreća.«
Rubovi usana mu se spustiše, obrve ozbiljno spojiše.
»Vidite, kod nas se skladišti na molekularnom nivou. Zbog problema sa prostorom, morali smo da se toliko spustimo. Mislim na vaš garantovani minimum od osam hiljada časova. Da smo išli na traku ili nešto konvencionalno, koliko bi to mesta zauzelo? Ako bi

koncept pristupa postao popularan. Mnogo prostora. Zato smo krenuli na minimalizaciju i neprekidno obeležavanje. Sveli smo na veličinu nokta palca. Sve to piše u materijalu.«

Čudno me je pogledao. Odjednom sam imao osećaj da me zaluđuje, vara, da čovek u radnom odelu nije nikakav stručnjak, nikakav tehničar. On je šarlatan, ili možda ludak koji je zarobio direktora i uopšte ne pripada ovde. To mi je podiglo kosu na vratu i prošlo.

»Otuda slučajnost«, govorio je. »Ona je posledica silaska na molekularni nivo. Braunovo kretanje. Sve što je trebalo da uradimo je da beskrajno obeležavanje za mikrosekundu podignemo i na molekularnom nivou doći će do prestruktuiranja. Mi ne dajemo tu slučajnost. Molekuli to čine umesto nas.«

Slabašno sam se sećao Braunovog kretanja sa časova fizike. Slučajno kretanje molekula, govorio je nastavnik; imalo je matematičko obrazloženje. Nalik je na kretanje čestica prašine koje vidimo kako lebde u traci sunčeve svetlosti, na pahulje u staklenom pritiskivaču za papir koji prikazuje kolibu na koju pada sneg.

»Shvatam«, rekoh. »Mislim da shvatam.«

»Ima li«, reče on, »još problema?«

Rekao je to kao da zna da može postojati još nekakav problem i da se nada da ga ja nemam.

»Razumete li sistem, ključ, dva dugmeta, PRISTUP, IZMENA...«

»Razumem«, rekoh. »Sad razumem.«

»Druženje«, reče on, ustajući, odahnuvši, siguran da ću uskoro otići. »Razumem ja to. Treba vremena da se čovek opusti u procesu druženja.«

»Da«, rekoh. »Treba.«

Ne bih naučio ono što sam naučio, ma šta to bilo. Osa uopšte nije bila pouzdana po pitanju skladištenja, ništa bolja od moje mlade duše. Dani i nedelje su izmicali njenom majušnom oku, Ni ono nije dobro videlo, ni ono nije umelo da razlikuje ono-što-bi-trebalo-zaboraviti, od nezaboravnog, baš kao ni moje oko. Ni bolje, ni gore — isto.

Pa ipak, ipak — stajala je u Ibici i mazala grudi losionom i govorila mi: *Oh, pogledaj, kolibri*. Ja sam zaboravio, a Osa nije. Još jednom sam posedovao nešto za šta nisam znao koliko mi znači.

Sunce je zalazilo kad sam napuštao Park. Baršunasto more blago se penilo oko stena, slučajno.

Proveo sam život čekajući nešto, ne znajući šta, ne znajući čak ni da čekam. Ubijajući vreme. Još sam čekao. Ali sam znao da se ono što čekam već zbilo i da je prošlost.

Prošlo je skoro dve godine otkako je Džordži umrla; dve godine je trebalo da, po prvi i poslednji put, zaplačem zbog nje — zbog nje i zbog sebe.

Naravno da sam se vratio. Posle dosta posla i pravilno uloženih dolara, ulovio sam svoju ličnu RADosnu kartu. Kao i mnogi drugi u to vreme, i ja sam imao puno slobodnog vremena, i često sam slobodna popodneva (nikada nedeljom) koristio da izađem na nepopravljen i u korov zarastao auto-put i otklizim obalom. Park je uvek bio otvoren. Opustio sam se u procesu druženja.

Sada, nakon nekoliko stotina sati provedenih ovde pod zemljom, sada, kada sam već davno prestao da prolazim kroz ta vrata (mislim da sam izgubio ključ; u svakom slučaju, ne znam gde da ga tražim), znam da je samoća u kojoj sam mislio da se nalazim

prava. Posmatrači oko mene, osluškivači koje sam osećao u drugim komorama, uglavnom su bili plod moje mašte. Retko je tamo nekoga bilo.

I ovi grobovi su zanemarivani kao što to sa grobovima obično biva ma gde se nalazili. Ili živi ne mare da posećuju mrtve — a kad su, pa marili? — ili su kupci ugovora konačno otkrili pukotinu u konceptu pristupa — kao što sam ja, na kraju, otkrio.

PRISTUP, i ona iz svog ormara izvlači jednu po jednu haljinu, prislanja ih uz telo i proučava efekat na visokom ogledalu, pa ih ponovo vraća. Lice joj je smešno, što nikada nije, osim kad se gleda u ogledalo, lice samo za nju, koje uopšte ne liči na nju. Džordži u ogledalu.

IZMENA,

PRISTUP. Bizarnom koincidencijom ovde se opet gleda u nekom drugom ogledalu. Mislim da Osu mogu da zbune ogledala. Ona se okreće, Osa se prilagođava; neko spava uvijen u čaršave u velikom hotelskom krevetu, jutro, kolica za posluživanje po sobama. Oh, Algonkvin: ja. Zima. Sneg pada sa druge strane visokog prozora. Ona traži nešto po svojoj torbici, izvlači bočicu, guta pilulu uz kafu, držeći šoljicu za dno, a ne za dršku. Protežem se, kosa mi je raščupana. Razgovor — nerazumljiv Siva soba, snežno beličasto svetlo, manje boje. Hoću li sad (mislio sam, posmatrajući nas) posegnuti za njom? Hoću li je u sledećem satu uzeti, ili ona mene, odgumuti čaršave, otkopčati njenu bledu pidžamu? Odlazi u zahod, zatvara vrata. Osa glupo posmatra, isključena, prikazujući vrata.

IZMENA, konačno.

Ali šta bi bilo (pitao bih se) da sam bio strpljiv, šta bi se desilo da sam posmatrao i čekao?

Ispostavlja se da vreme oduzima jako mnogo vremena. Gubljenje vremena, neodgovorno gubljenje vremena nije posmatrački sport. Ma koliko zabavno bilo lenčariti gledajući u prazno celo poslepodne osećajući svoje biće, nimalo nije zabavno to ponovo gledati. Čekanje je mučno. Koliko smo se puta za pet godina spajali na sunčevoj svetlosti, ili svetlosti sijalica, koliko smo vremena proveli vodeći ljubav? Sto sati? Dvesta? Malo je bilo verovatno da ću naići na takvu scenu. Tama ih je većinu progutala, a ostale su bile izgubljene u intervalima beskrajnih časova provedenih u kupovini, čitanju, u avionima ili kolima, spavanju, razdvojenosti. Beznadežno.

PRISTUP. Upalila je noćnu lampu. Sama. Lovi kroz papirne maramice i časopise na noćnom stočiću, nalazi sat, gleda ga tupo, okreće ga desnom stranom nagore, ponovo gleda, i onda ostavlja. Prehlada. Umotava se u čaršave, zeva, gleda u prazno, onda pruža ruku prema telefonu, ali samo drži ruku na slušalici, razmišljajući. Razmišljajući u četiri sata ujutru. Povlači ruku, cvokoće dečje dubokim pospanim cvokotom i gasi svetlo. Loš san. U trenutku je jutro, zora. I Osa je spavala. Spava zvučno, nepokretno, samo vrh njene plave glave izviruje iz pokrivača — i bez sumnje spavaće još satima, posmatrana mnogo pažljivije, mnogo usredsređenije, nego što bi je ijedan voajer ikada gledao.

IZMENA.

PRISTUP.

»Ne čujem više tako dobro kao u početku«, rekoh direktoru. »A i obrisi gube jasnoću.«

»Oh, naravno«, reče direktor. »I to stoji u materijalu. Morali smo to detaljno da objasnimo. Da će to možda biti problem.«

»Znači, nije u pitanju moj monitor?«. »Mislio sam da je verovatno samo monitor u pitanju.«

»Nije; nije, u stvari, ne nije«, reče on. Dao mi je kafu. Meseci zajednički provedeni

sprijateljili su nas. Mislim, ma koliko me se plašio, da mu je bilo drago da ponekad svratim. Bar neko živ da dođe, bar neko da koristi usluge.

»Zaista dolazi do neznatne degeneracije.«

»Čini mi se da sve postaje sivlje.«

Lice mu je odavalo istinsku zabrinutost, nimalo potcenjivanja ovog problema.

»Mm-hm, mm-hm, na molekulamom nivou na kome se nalazimo, postoji degeneracija. Sve to stoji u fizici. Vremenom stupaj dolazi do izražaja. I tako gubite — ne gubeći ni minute od onoga što imate, malo oštrine. Malo boje. Ali to se izravnava.«

»Zaista?«

»Pa, znate da smo tek odskora u ovom poslu. Ovaj koncept je nov. Neke stvari ne znamo.«

I dalje me je posmatrao, ali u isto vreme mi se činilo da me je zaboravio. Umoran. Činilo se da u poslednje vreme i sam gubi boju, stari, gubi obrise.

»Možda će biti snega«, blago reče.

PRISTUP IZMENA PRISTUP

Sivi trg sa kamenjem poslaganim u šaru riblje kosti, sive, škripave palme. Ona podiže kragnu na svom džemperu, skupljajući oči od oštrog vetra. Kupuje časopise na kiosku: Vogue, Harper's, La Mode. Hladno je, kaže prodavačici. Frio. Ja, mladić, uzimam je za ruku: hodaju nazad duž plaže koja je pusta i prekrivena razbacanom morskom travom, nanetom prljavim morem. Zima u Ibici. Pričamo, ali Osa ne čuje, zvuk mora je zbunjuje; čini se da joj je dosta dužnosti i vuče se za nama.

IZMENA.

PRISTUP. Algonkvin, užasno poznato jutro, zima. Ona se okreće od snežnog prozora. Ja sam u postelji, i za trenutak posmatrajući ovo osećam se kao da lebdim izmedu dva ogledala, beskrajno reflektovan. Ovo sam već video; jednom sam proživeo i jednom se setio, i setio sećanja, i evo opet, ili je to samo neko drugo jutro, neko slično jutro. Ovde, na ovom mestu, bilo ih je mnogo više od jednog. Ali ne, ona se okreće od prozora, izvlači svoju bočicu sa pilulama, podiže šoljicu kafe držeći je za dno: ovaj trenutak sam već jednom video, ne pre mnogo meseci, već pre nekoliko nedelja, ovde u ovoj sobi. Naišao sam dvaput na istu scenu.

Koiika je verovatnoća da se to desi, pitao sam se. Kakve su šanse da ponovo naidem na iste ove minute?

Protežem se u pidžami.

Ovoga puta se naginjem da čujem šta će reći; zvučalo je nešto kao ali zabavno, u svakom slučaju, ili slično.

Zabava, kaže ona, smejući se: bolan, degradiran zvuk cvrkuta duha. *Čarli, jednoga dana zabava će me ubiti.*

Uzima pilulu. Osa je sledi do zahoda i ostaje van.

Zašto sam ovde? pomislio sam, i srce mi zalupa jače i sporije. *Zbog čega sam ovde? Zbog čega«*

IZMENA.

PRISTUP.

Srebrnaste ledene ulice. Njujork, Peta avenija. Ona izlazi, vika iz tamne unutrašnjosti taksija. Samo nemoj da vičes na mene, viče ona na nekoga; njena majka koju nikad nisam sreo, zmaj. Izašla je i hita ulicom kroz susnežicu sa svojom svitom, Osom na ramenu. Mogao bih da se nagnem I dodirnem je po ramenu, nateram je da se okrene i pođe sa mnom. Odlazi, izgubljena u neobojenoj vrevi saobraćaja i ljudi, nerazaznatljiva u ublaženom snežnom prizoru.

Nešto baš nije bilo u redu.

Džordži je mrzela zimu, bežala je od nje skoro sve vreme dok smo bili zajedno, među prvima koji su od početka godine žudeli za suncem koje je otišlo nekuda drugde. Australija se mogla podneti nekoliko nedelja, sela kao igračkice, šećerni sneg i veseli, sjajni skijaši nisu bili ona zima koje se plašila, iako ju je čak i u vatrom zagrejanim prostorijama bilo teško skinuti golu, a da se ne naježi i drhturi od neke hladnoće koju je samo ona mogla osetiti. Zimi smo bili čedni. Zato ju je Džordži izbegavala: Antili ili Bali i dva meseca u Ibici kad bademi cvetaju. Cele zime bilo je lažno, bezukusno proleće.

Koliko je često sneg mogao da pada kada ju je Osa posmatrala?

Retko. Izbrojiv broj puta, broj koji bi čak i ja mogao da dobijem kad bih imao pamćenje poput Osinog. Ne često. Ne uvek.

»Postoji problem«, rekoh direktoru.

»Dostigao je vrhunac, zar ne?« reče on. »Taj problem sa obrisima?«

»U stvari«, rekoh, »sve gore je i gore.«

Sedeo je za svojim stolom, ruku široko ispruženih duž naslona stolice, sa lažnim, ružičastim rumenilom na obrazima kao kod pogrebničke šminke. Pio je.

»Znači, još nije dostigao vrhunac?« reče on.

»Nije u tome problem«, rekoh. »Problem je u pristupu. On nije slučajan kao što ste tvrdili.«

»Molekulami nivo«, reče on. »Sve piše u fizici.«

»Ne razumete. On ne postaje sve slučajniji. On postaje manje slučajan. Postaje selektivan. Zamrzava se.«

»Ne, ne, ne«, pospano reče. »Pristup je slučajan. Znate, život se ne sastoji samo od leta i zabave. U svakom životu neka kiša mora pasti.«

Zbrzao sam, pokušavajući da objasnim.

»Ali ali...«

»Znate«, reče on, »mislim da se povučem iz ovoga.«

Otvorio je fioku u stolu ispred sebe, prazno je zazvučala. Tupo je gledao u nju jedan tren i zatvorio je.

»Park mi je dobro došao, ali ja se prosto nisam navikao na ovo. Znate, šta mislite o tome da se zaposlite? Pa, do davola, znate, vi se ovde zabavljate, šta vas briga?«

Poludeo je. Za trenutak začuo sam mrtve oko sebe; na jeziku sam osetio ustajao podzemni vazduh.

»Sećam se«, reče on, zavaljujući se u stolicu i gledajući negde drugde, »kako sam pre mnogo godina dospeo u ovaj posao pristupa. Samo što to tad nismo tako zvali. Ja sam tad radio za agenciju za iznajmljivarije. Ponestajalo je posla, kao i svuda, kao što će i ovde, ovo nije trebalo da kažem, al' niste ni čuli. Dakle, bilo je to veliko skladište sa miljama čeličnih polica, ispunjenih kutijama, kutijama ispunjenih starim plastičnim filmovima, znate? Raznovrsnih filmovima. Ljudi sa filma, ako bi želeli scene iz prošlosti, pozvali bi i zatražili ono što im je potrebno, nađi mi ovo, nađi mi ono. A mi smo imali sve, svakakvih scena, ali znate li šta je bilo najteže naći? Obične scene iz svakodnevnog života. Mislim na scene gde ljudi rade ovo ili ono i žive svoje živote. »Znate li šta smo zaista imali? Govore. Ljudi drže govore. Poput predsednika. Mogli ste dobiti sate govora, al' ne i ljudi, kako se ono kaže, da, kako peru rublje, sede u parku...«

»Možda je to samo zbog prijema«, rekoh. »Nekako.«

Pogledao me je dugim pogledom, kao da sam tek stigao.

»Bilo kako bilo«, najzad reče, ponovo se okrećući, »proveo sam tamo neko vreme

učeći smicalice. A producenti bi zvali i govorili: 'Daj mi ovo, daj mi ono'. I jedan producent je pravio film, nekakav film o prošlosti, i želeo stare scene, stare, o davnim ljudima, u leto. Ljudima koji se zabavljaju, jedu sladoled, plivaju u kupaćim kostimima, voze u automobilima sa sklopivim krovom. Pre pedeset godina. Pre osamdeset godina.«

Opet je otvorio ladicu, pronašao čačkalicu i počeo da je upotrebljava.

»Tako sam prebirao po najranijem materijalu. Govori? Još govora. Ali, tu i tamo, naišao bih na scenu — ljudi na ulici, u krznenim kaputima, razgledaju izloge, saobraćaj. Stari ljudi, mislim, tada su bili mladi, ali ljudi iz prošlosti; imali su ona stisnuta lica, upoznaćete ih. Tužna, mala. Na gradskim ulicama u žurbi, drže svoje šešire. Na filmu su tada gradovi nekako bili crni; crna kola na ulicama, crni polucilindri. Kameni. Pa, to nije bilo ono što su želeli. Našao sam im leto, leto u boji, ali novo. Želeli su staro. Vratio sam se da tražim. Tražio sam i tražio. Jesam. Što sam se dalje vraćao, sve češće sam nailazio na ta stisnuta lica, crna kola, crne kamene ulice. Na sneg. Tamo nije bilo leta.«

Usporeno, ustao je i pronašao smeđu bocu i dve šoljice za kafu. Prolivao je dok je sipao.

»Tako da tu u pitanju nije vaš prijem«, reče on. »Pretpostavljam da kod filma to duže traje, ali to je fizika. Sve je fizika. Mudrom je jedna reč dovoljna.«

Piće je bilo oporo, hladan destilat minule sunčeve svetlosti. Zeleo sam da odem, da izađem, da se ne osvrnem. Nisam želeo da ostanem da posmatram dok ne preostane samo sneg.

»Zato odlazim iz posla« reče, direktor. »Neka mrtvi sahranjuju mrtve, zar ne? Neka mrtvi sahranjuju mrtve.«

Nisam se vratio. Nikada se nisam vratio, iako su auto-putevi ponovo otvoreni, a Park nije daleko od grada u kome sam se skrasio. Skrasio, prava reč. Saznanje, bez žaljenja, da se ono najbolje što se u životu dogodi već dogodilo, naposletku uspostavlja neku vrstu ravnoteže, čak vam, na nekakav smešan način i vraća radost. A mene još uvek čeka poneko leto.

Mislim da postoje dve vrste sećanja, a samo jedna se pogoršava starenjem: ona u kojoj naporom volje pokušavaš da rekonstruišeš svoj prvi automobil ili broj telefona ili ime i lik svog prvog učitelja fizike — gospodin Holm, u sivom odelu, bradat, mršav, tridesetogodišnjak. Druga se starenjem ne pogoršava, ako ništa drugo, postaje intenzivnija. Ona mesečarska, ona u koju upadaš kao u sobe sa tajnim vratima i iznenada otkrivaš da se ne nalaziš na verandi, već u učionici. U početku ne znaš gde si i kada, a neki bradat, nasmejan čovek okreće u ruci stakleni pritiskivač za papir u kome u vrtlogu snega stoji mala koliba.

Nema pristupa do Džordži, osim ponekad, kad me neočekivano, dok sedim na verandi ili guram kolica u supermarketu, ili stojim za sudoperom, ne poseti sećanje te vrste, živo i uzbuđujuće, kao kad hipnotizer pucne prstima.

Ili kao ono smešno iskustvo koje ponekad doživite kad na ivici sna čujete kako vas neko ko nije tu nežno i razgovetno doziva po imenu.

PANGALAKTIČKO SVINGERSKO ODELJENJE

Specijalni servis samo za naše čitaoce

sakupio: Stiven Atli| preveo: A. B. Nedeljković



Seks u 21. veku. — Nudimo svojim čitaocima šansu da se međusobno povežu. Samo nam pošaljite pismo i kovertu sa svojom adresom za odgovor ili odgovarajući vrednosni iznos (radioaktivni materijal molimo ne šaljite bez odgovarajuće zaštite), i saopštite s kim biste želeli sastanak. Vaš oglas objavićemo ovde, u našoj specijalnoj pangalaktičkoj svingerskoj rubrici, u sledećem broju, a onda ćemo vam sve ispravno kodirane odgovore dostaviti apsolutno besplatno. Dakle, uđite ovamo, čitaoci, i bacite se u slobodni seks!

LIČNI OGLASI

USAMLJENI Zemljanin, 40 god, 198, 91 kg, traži parove 18—35 za vezu utroje. Može svaka vrsta bića. Ne prihvatam vezivanje i dominaciju, sado-mazo, niti minerale. Posedujem asteroid. Diskrecija garantovana. PGS—0060

ALGOLIJANKA, kin, frong, čezne da se sretne sa vrućim van-algolijancima radi dobrog provoda uz razmenjivanje. Voli oralni i ledno-ventilski seks, apsolutno je luda za metanskom terapijom i teranskim pornićima. Šalji svoj hologram odmah, odgovaram na sva pisma bez čekanja. PGS 0061

PRIVLAČAN muškarac sa Tere, slobodnih ideja, 31/181/85 kg, traži atraktivne, slobodoumne Zemljanke radi klonovanja. Volim grupno, što više, to bolje! Pošalji holo ili uzorak tkiva danas. PGS—0063

MEŠOVITI PAR voljan da svinguje (menja partnere): on Zemljanin, 196. muževan, ona Marsovka, 80 sa 90 cm, osam divnih dojki sa perspektivom da u proleće izraste još. Žele da upoznaju druge parove radi ludog provoda kod kuće i u gradu. Vole fr, gr, sm, vd, poseduju okove, bičeve, elektroubadala za gonjenje stoke, itd. Krilata bića, na žalost, ne dolaze u obzir jer je supruga alergična na perje. Muž jednook, ne percipira dubinu, dakle slike ne moraju biti holo. Šaljite ravne fotiške u pismu. PGS—0062



BRONTOMIS, 278 cm, 230 kg, podatan. Radite sa mnom šta god hoćete, a imate i čime! Nije mi važno da li ste muško, žensko ili kin, ali bića na bazi ugljenika poželjnija su od ostalih. Pošaljite holograme i kasetu na kojoj me grdite i psujete. Odgovoriću odmah. PGS-0064

KOMPJUTER Omnivak 5000 želi da se zbliži sa maštovitom usisivačicom prašine. Zatražite vreme u programu. PGS —0065

VENERIJANAC, 2 m, dobrog izgleda, iskusan. Želim da upoznam ugojenu dronjavu zemaljsku domaćicu sa debelim nožnim zglavcima, brkovim a i dahom koji se oseća na beli luk. Starost neograničena. Diskreciju garantujem i očekujem. PGS—0066

MLADIĆ istrgnut iz vremena, upravo stigao iz godine 1940, subjektivna starost 22, traži nekoga ko bi mu pomogao u snalaženju i dobroj zabavi. Visok sam 170, težak 70 kg, talasasta smeda kosa, pravi super-dasa. Želim da otkrijem šta vam je to »fr«. PGS—0067

VENERIJANAC, privlačan, duhovit, uzeo zemaljsko državljanstvo. Nekroi, javite se. Potrebne su mi zgodne zemljanske devojke da poziraju za slobodne holografije sa pingvinima, salamanderima, asparagusima. Takođe tražim privlačne žene 18—30 god. za snimanje filmova sa robotom koji liči na Raderforda B. Hejza. Raspolažem mnogim uzbudljivim hologramima leproznih, što sam voljan razmenjivati za slike trudnih zemljanskih domaćica. Na svu interesantnu poštu odgovaram odmah. PGS—0068

DOMINIRAJUĆI andromedanski sluzni monstrum traži podatnu Zemljanku od 17—25. Mora biti prsata, sklona vrištanju, i da joj ne smeta cepanje bluza. Imam standardni broj pipaka, antena, hvataljki itd, volim da milujem i balavim. Pošaljite holograme i koordinate za sletanje. PGS—0069

BIOINŽENJERISANI zemaljski delfin, 5, žudi da sretne vruće supruge kojima je dosadno. Raspolaže aparatima za disanje. PGS—0070

LJUBAVI ŽELJNA školjka sa Labuda, prečnik 17 metara, htela bi da upozna gigantske angiosperme i druge dihaoce CO_2. Posedovanje razuma poželjno. Diskrecija potrebna. Šaljite holograme i latice kao dokaze iskrenosti. PGS—0071

DOBRO GRAĐEN Jupiterijanac, 5 metara, 408 kg, zelen, voli obaranje ruke i nazalni seks, fr, gr, xr. Volim razgovor, dobru knjigu, šah, čašicu amonijaka. Najradije primam ponude bića sa drugih gasnih giganata, sličnih dimenzija i sklonosti. Supruge i ljubavnice su protiv, zato je diskrecija bitna. Hologrami i obim bicepsa obavezni. PGS—0072

PLUTONAC bi upoznao frigidnu Zemljanku radi braka i uređivanja tela. Molim da se ne javljaju bolešljive i LOX-e. PGS-0073

SUPER-GRAĐENI Zond sa *ovolikim* neatodnim pupoljcima! Tražim same ili parove (zemaljske, marsovske, sirijanske; ne homo niti bi) radi ludih noći u gradu ili tihih večeri u kanalizaciji. Znam fr,gr i sve ostalo. Brže šalji to pismo i hologram! PGS—0074

PAR Zemljana u penziji, on 97, ona 84, upravo stigli iz centra za podmlađivanje, tražimo same ili parove da nam pomognu da utvrdimo da li nam je pamćenje zaista tako dobro kako nam se čini. Diskrecija bitna. PGS—0075

POLARIJANSKO bodljikavo prase, 537, plave oči, oker škrge. Tražim same i parove sa silicijumskom bazom. Radim vezivdomin, sad-maz, ap, obožavam franc, i sirovu džigericu. Šaljite holo danas, potrebni ste mi! PGS—0076

HIDROGENSKI oblak sa Betelgeza: tražim TEBE ako si merkurovski bakljaš željan vrelog plamenog seksa i ritualnog samoubistva. Pošalji srednju telesnu temperaturu. PGS—0077

TIRANOSAURUS sirijski, 108, osedeo, 57 metara i 3 cm, 85 t, traži atraktivnu ženku sličhih dimenzija. Nije važna rasa, ali mora biti dvonožna, suvozemna, i koristiti metrički sistem. Poželjna je osoba sklona mesožderstvu i iskusna u korišćenju vozila sa unutrašnjim sagorevanjem. Mogu otputovati 10 parseka u ma kom pravcu. Neophodni su hologrami koji otkrivaju detalje. PGS—0078

PRIVLAČNA Zemljanka, 26, 168, 50 kg, crnka, 96—86—92, umorna od vođenja ljubavi sa egzotičnim vanzemaljskim vrstama. Tražim dobrog mladog (21 —30) Zemljanina radi topline, zajedničkog života, ljubavi. PGS—0079

Branko Pihač

EKSPERIMENT DOKTORA KÜHLGRUBERA (DAVID)



Spremao se za uobičajeno lješkarenje poslije ručka, kada ga je prenulo zvonce na ulaznim vratima.

— Samo ti ostani, ja ću! — doprlo je iz kuhinje. Ingin glas i njezini koraci ubrzo su odjeknuli hodnikom.

Odložio je novine i pridignuo se da ga eventualni gosti ne zateknu u ležanju, te pričekao da vidi tko je. Žamor u hodniku brzo se, medutim, stišao i u sobu je ušla Inge, noseći paketić.

— Za tebe, od Gerharda. Izgleda nešto hitno — rekla je i pružila mu ga. — Idem da mi ne zagori mlijeko.

— Dobro, kad je hitno — odgovori Rolf i uzme paketić, te ga otvori. U njemu je bila kazeta i popratno pisamce. Rastvorio ga je i odmah vidio da je bilo pisano u žurbi.

»Dragi Rolf!«, stajalo je u njemu. »Znam da će te ovo pismo iznenaditi, ali ne bi trebalo jer poznaješ naš posao. Možda sam malo živčano prenapregnut, a možda me zaista netko uhodi; u svakom slučaju nemam mnogo vremena da ti opisujem o čemu se radi. Zato ti prilažem traku iz koje ćeš sve moći shvatiti sam, a koja je, osim toga, kod tebe na sigumom. Shvatit ćeš da te o ovome nisam mogao obavieštavati ranije, jer znaš i sam da je svatko od nas ljubomoran na sve ono što nanjuši i o čemu se može pisati. Sada mi je zbog toga žao, ali nadam se da još nije kasno.

Pazi ovako: nešto se zbilo u Grünewaldu i na svoj se način zbiva još i sad i to nešto je u vezi s tamošnjim sanatorijumom.«

— Oni su na odmoru u Grünebergu, zar ne? — doviknula je Inge iz kuhinje. — Pa što pišu, je li im lijepo?

— U Grünewaldu ... — ispravi Rolf. — Čekaj, čitam... Čini se da nisu više...«

»Radi se o Davidu, nekom dječaku za kojeg kolaju priče da je bio ubijen — a o ostalom ti neću govoriti jer je suviše nevjerojatno. Bolje se uvjeri s trake. Čut ćeš da je u igri i izvjesni doktor Kühlgruber, bivši nadstojnik obližnjeg sanatorijuma i, kad sam za to doznao, odlučio sam iskoristiti material za malu reportažu, ako ništa drugo da nadoknadim troškove boravka. Poslao sam Gerdu natrag i za početak odlučio posjetiti sanatorijum. Sve je bilo uredno dok nisam spomenuo ime doktora Kühlgrubera. Tu je nešto puklo, neki su se uznemirili i praktički me otpratili do izlaza — znaš kako to već biva. A kada sam ulazio u kola parkirana u obližnjem šumarku, prišao mi je jedan bolničar, rekao da mora razgovarati sa mnom i tutnuo mi je u ruke ceduljicu sa svojim imenom i adresdm. Bio je sav ustrašen i bojao se da ga tko ne vidi da razgovara sa mnom. Poslije toga mi se nekoliko puta učinilo da me netko prati i što više razmišljam o tome, sve sam uvjereniji da to nije bio sam pričin. Tko zna što tamo rade a ja ne želim propustiti priliku. Javljam ti sve ovo da nešto poduzmeš ako mi se šta dogodi, jer namjeravam posjetiti tog Seemanna, a posjet bi mogao biti rizičan. Prilažem ti i njegovu adresu. Zasad nemoj nikoga obavještavati o ovom dopisu, jer još nemam nikakvih argumenata. Na traci imaš razgovor vođen u kući mještana što smo ih upoznali i s njima se sprijateljili, a uglavnom sadržava sve pojedinosti koje smo čuli i na drugim mjestima. Nadam se skorom viđenju.

P. S. Reci Mayeru da ću ono o aferi Grauback završiti krajem mjeseca i da razmišljam o feljtonu.

S prijateljskim pozdravima,
Gerhard Trautner«

Pročitavši pismo, Rolf slegne ramenima i odloži ga na stol. Sadržaj trake nije ga naročito zanimao i odlučio je da to ostavi za kasnije. Još je neko vrijeme mislio o tome, a onda se prihvatio čitanja dnevne štampe.

A kada se sutradan vratio s posla, Inge mu je uzbudeno saopćila da je Gerda prijavila nestanak svog supruga.

— Javila mi se prije nekoliko minuta. Trebao je doći jučer navečer, ali joj se uopće ne javlja. A promijenio je i hotel. Rolf, zašto bi nakon njena odlaska promijenio hotel?

— Ne znam — odvrati Rolf, još uvijek prilično iznenađen najnovijom viješću. — Najvjerojatnije da bude što bliže izvorištu informacija. A možda i tek tako.

— Moguće — složi se Inge. — A da to nije u vezi s onim što ti je poslao?

— Ostao je da napravi neku reportažu. Vjeruje da je naišao na nešto od čega bi se dalo složiti dobar tekst, pa neće propustiti priliku. Ne boj se, Gerhard zna svoj posao.

— Svi ste vi novinari isti — prijekorno reče Inge. — Trebao se javiti, ovako je Gerda u brizi.

— Vidjet ćemo — reče Rolf. Iako je Gerhard bio prilično odgovoran, njegov novinarski entuzijazam lako je dopuštao mogućnost da propusti redovno obavieštavanje o tome gdje se nalazi ako je to bilo u interesu informacija za kojima je tragao. No, Rolf je znao i to da Gerhard već kasni sa svojim ranije preuzetim člankom, pa je time ono u što se po svemu sudeći ovaj put upustio dobivalo na težini. Odlučio je stoga preslušati traku koju je od njega dobio.

Na traci je bio snimljen neobavezan razgovor i iz buke, koja je potjecala od skrivanja uključenog kazetofona, odmah je zaključio da je Gerhard snimao krišom. Prepoznao je Gerdin smijeh.

— Jučer smo se dobrano umorili — začuo se ženski glas.

— Ali bilo je krasno. Trebali bismo češće ići na ovakve izlete. Baš je šteta što uskoro odlazite.

— Da — reče Gerda. — Imate divnu okolicu. Hoće li fotografije biti gotove prije našeg odlaska?

— Na žalost ne. Tek za tjedan dana. Ali odmah ćemo vam ih poslati.

— Moram priznati da me malo uhvatila jeza kad smo prolazili pored onog napuštenog imanja — začuo se opet Gerdin glas. — I da to baš nitko ne poruši... I onda čudovišna zgrada s visokom ogradom. Je li to neko skladište, čije je to zapravo vlasništvo?

— E, to vam je onaj sanatorijum o kojem smo govorili — žustro upadne domaćica. — Baš ta zgrada, a imaju još dolje i neke barake. Uvijek me prođu srsi kad pomislim na nju i uvijek govorim djeci da ne idu u taj dio šume. Sve je to mučno u vezi s tim. Prije su tamo bile neke kasarne...

— Da — upleo se iznenada Gerhard. — Priča se nešto i o nekom Davidu, djetetu sa čudesnom sposobnošću da prolazi kroz zidove.

— Ljudi pričaju svašta —raču se glas domaćina. — Navodno se još prije nekoliko godina na nekoliko mjesta u gradu pojavio nepoznati mališan koji bi redovito iščezavao na krajnje nevjerovatan način. Naime, tako se priča, prolazio je kroz zidove. Ali to su sve gluposti...

— Možda i jesu — umiješa se domaćica — ali nešto je sigumo bilo. A i o tom Kühlgruberu se svašta pričalo.

— Tko je Kühlgruber? «- upitao je Gerhard.

— Bivši nadstojnik sanatorijuma. Neki čudak. Uvijek je prolazio u crnom

mercedesu sa zastorima.

— Ne vidim kakve bi veze on mogao imati sa tim Davidom — reče Gerhard.

— Ma nikakve — reče domaćin. — Ljudi su naprosto povezali dvije nepoznate i neobične stvari. Onda im je lakše: jedna objašnjava drugu, a obje se svedu na jednu jedinu. Naime, kad se ispostavilo da nikakav David ne postoji, stale su kružiti priče o tome, da netko kruži okolo, stvara iluzionističke trikove i plaši ljude, a budući da to nije mogao biti bilo tko, ispalo je da je izvor svega zla u sanatorijumu.

— Pa dobro, a koliko je ljudi prijavilo da je vidjelo tog... Davida? — bilo je očito da se Gerhard zainteresirao za slučaj.

— Ne znam — odgovori nehajno domaćin. — Valjda više njih. Irena zna više o tome.

— Neki je skitnica bio prvi — počela je domaćica. — To točno znam. Počeo je u nekoj pivnici buncati o nekom malom vilenjaku koji izlazi iz panjeva i ulazi u drveće, a onda su se počeli javljati i drugi da su i sami vidjeli istu stvar ali da, prirodno, nisu željeli ranije govoriti o tome da in ne proglase... no, u najmanju ruku neozbiljnima.

— E da, to ti je to — nasmije se domaćin. — Sad se i ja sjećam da je sve počelo u nekoj pivnici. Zapravo, klasično. Sve to možemo izvesti ti i ja, samo da se dobro dogovorimo što smo to vidjeli i gdje je šta stajalo, da nas ne uhvate u proturječju.

— I nitko nije prijavio nikakav nestanak... mislim nestanak djeteta? nastavio je Gerhard sa upitima.

— Nestanak?! — začudio se domaćin. — Ma kakav nestanak, što ti pada na pamet! Pa nije valjda da bi povjerovao u ta naklapanja!? Pa naravno da nije. A nema više ni tog famoznog Kühlgrubera. Ili je dao otkaz ili su ga otpustili... A kada se sve stišalo, tada se opet počelo govoriti da je taj David ubijen, pa su onda to opet povezali sa Kühlgruberom i na koncu je ispalo da je taj jadni Kühlgruber u zatvoru zbog ubojstva Davida. Daj, budi razuman. To bi, valjda i za tebe kao novinara bilo previše.

— Varate se — reče Gerda. — Tek bi ga tada zainteresiralo!

— Pa baš je i bilo tako nekako — umiješala se ponovo domaćica, za, koju je Rolf sada znao da se zove Irena. — Sve se dogodilo nekako u isto vrijeme, i to s tim Davidom i Kühlgruberov odlazak.

— Pa jeste — reče strpljivo domaćin. — Dogodilo se nekako istodobno, ako baš inzistiraš, ali se isto tako dogodilo i prije više od sedam, ako ne i osam dana i ne znam zapravo kakvog ima smisla uopće govoriti o tome. Ah, da, ti si se raspitivao — obratio se zatim, očito, Gerhardu. — Pa je li te zanima još štogod?

— Ne, ne zasad — uslijedio je Gerhardov odgovor izrečen specifičnim tonom po kojemu je Rolf odmah shvatio da je Gerhard nešto naumio; a Irena je vješto iskoristila priliku da izmijeni tok razgovora.

— Pa ostat ćete još do nedjelje — rekla je. — Tada bismo zaista mogh obići i zapadnu stranu. Ona je mnogo ugodnija.

Ostatak razgovora sastojao se od niza neobaveznih tema od kojih nijedna nije bila od važnosti za slučaj koji je zaokupio Gerharda. Na ostatku, pak, trake, kao i na njenoj drugoj strani, bila je snimljena Gerhardova omiljena muzika mediteranskog melosa i, nakon otprilike sat i pol Rolf je završio preslušavanje. Bilo mu je odmah jasno da se sve svodilo na skup višestruko prepričavanih i dotjeranih izmišljotina, ali nije osuđivao Gerharda jer je vjerovao da su utisci dobiveni na licu mjesta bili mnogo upečatljiviji i vjerodostojniji. Osim toga, Iako je bilo moguće da je sve to Gerhard iskoristio kao osnovu za posjet lokalnom sanatorijumu, kako bi napisao reportažu o temi koja nikad

nije bila nezanimljiva.

Ponovo je uzeo u ruke primljeni dopis. Jedna rečenica, ona »Tko zna što tamo rade i ja ne želim propustiti priliku«, zvučala je u svjetlu Gerhardova nestanka dosta ozbiljno.

Odnekuda, Rolf je osjetio da u svemu ipak nečega ima. Pogledao je u rokovnik, da ustanovi gustoću postojećih termina, a onda odlučno okrenuo telefonski broj.

— To si ti Ernest? Rolf ovdje, čuj, imam mali problem. Neću doći sutra u redakciju... A možda ni prekosutra. Zapravo, uzeo bih tri dana neplaćenog odmora. Ne, ne, s tim je sve u redu i to će ti biti gotovo krajem tjedna, kao što smo se dogovorili. S Gerhardom? Da, čuo sam da je njegova žena prijavila nestanak... Da, nadajmo se da je tako. Doći ću onda u ponedeljak. I još nešto: neću ti ništa obećavati, ali moguće je da ću imati za tebe malo iznenađenje... ne, neće mi trebati više od četiri stupca... Da? Odlično, onda smo se dogovorili... nema na čemu, vidimo se u redakciji, doviđenja...

Kad se okrenuo od telefona, zatekao je Ingu na dovratku. U ruci je držala Gerhardovo pismo.

— Znači, ideš — rekla je mirno, a u glasu joj se osjetio prizvuk prijekora. — Znala sam to čim si počeo slušati onu traku.

— Samo na dva dana. Zamisli da naletimo na neku senzaciju. Ona ne bi prošla ispod nekoliko tisuća maraka, a mi ih baš trebamo, zar ne?

— Ponekad te mrzim — reče Inge.

— To je uvijek kad nemaš u mene dovoljno povjerenja — reče Rolf. Bez brige, bit ću oprezan, nije mi takvo što prvi put. A i Gerhard je stari li-sac. Zacijelo je nanjušio nešto krupno.

— Pretpostavljam da te ne mogu zadržati — rekla je Inge.

— Ali, mala, pa to nije ni potrebno — reče Rolf. — Idem samo malo izvidjeti koliko to vrijedi i da li se oko toga uopće truditi. A možda naiđem i na njega... ako se u međuvremenu ne pojavi.

Nakon večeri u kojoj se osjećala napetost u vezi predstojećeg odlaska i nedovoljno prospavane noći, vožnja auto-putom bila je pravo osvježenje i Rolf je otvorio prozorčić na krovu automobila. Zapravo, nije trebalo biti ništa osobito u tome što je Gerhard promijenio hotel, a možda ni u tome što ga nije obavijestio gdje se sad nalazi. Možda je zaboravio, suviše misleći na svoj susret s bolničarom Seemannom, a možda nije to jednostavno smatrao potrebnim.

Grünewaldu je dobro pristajao njegov naziv. Bio je to ugodan srednjealpski gradić smješten na obroncima obližnjeg brda i već s njegovih najdonjih periferija, do kojih je pristigao ubrzo nakon što je skrenuo s auto-puta, pružao se širok pogled na ozelenjele površine vinove loze na susjednom obronku. Pitoreskne lanterne, uske krivudave i kose uličice i uredna pročelja zgrada sa mnoštvom očuvane drvene građe davale su mjestu sjetan i pomalo zaboravljen ugođaj koji natjera Rolfa da uspori. Uredno restaurirane i održavane zgrade iz različitih epoha prošlosti svjedočile su o tome da gradsko vijeće drži do očuvanja tradicije i da je dobro zna razlikovati od novog, a prozori prepuni cvijeća, davali su gradskim ulicama posebnu svježinu i mir. Prošao je pored hotela »Doria« i zaustavio se pred zgradom iznad čijeg se glavnog ulaza kočio veliki gotički natpis »Hotel Blumenhof«.

Izabrao je sobu s pogledom na sjevemi obronak i odlučio da ne gubi vrijeme. Tražiti Gerharda učinilo mu se suvišnim, a u slučaju da je posrijedi nešto ozbiljnije,

svakako bi bila greška na sebe svraćati pozornost. Stoga je trebalo početi od Seemanna, i to oprezno. Nakon što je proučio kartu grada kupljenu na recepciji i još jednom razmislio o svim pojedinostima, smatrao je da je spreman za susret.

Put kojim je vozio je izbio na sjevemu periferiju koja se brzo stala osipati u pojedinačna, raštrkana i sve rijeđa imanja i prve farme. Bilo je oko pet uveče kada je pristigao do ovećeg usamljenog imanja nedaleko od šume. Vrata na ogradi bila su širom otvorena i on produži do kuće. Izašao je iz kola i tek što je zalupio vratima, u kućnom dovratku pojavila se jedna žena i, brišući ruke o kecelju, kratko ga oslovila.

— Ovdje živi gospodin Seemann, Hans Seemann? — upitao je više potvrdno nego kao pitanje, uz pozdrav.

— Da — odgovorila je žena, kolebajući se da li da kaže još nešto ili da riječ prepusti neočekivanom gostu.

— Želio bih razgovarati s gospodinom Seemannom — reče lagano se naklonivši. — Ako je kod kuće. Dosta je važno.

— Tko ste vi? — upitala je umjesto odgovora žena, još uvijek sumnji-čavo ga promatrajući. — Da li vas moj muž poznaje?

— Prijatelj — malo je slagao. Bilo je u tome i istine, jer nije rekao čiji, a njegove namjere nisu se mogle nazvati neprijateljskima.

Žena je lako klimnula glavom i brzo ušla u kuću. Iskoristio je priliku da osmotri gospodarstvo. Iako je imanje bilo veliko i po svemu sudeći uredno održavano, zaključio je da im novac ne bi došao naodmet. A zavisno od »težine« informacije, Rolf je bio spreman u troškove boravka uključiti i solidnu sumu nadoknade njezinom donosiocu. Uostalom, s tim je zacijelo računao i Gerhard,..

Žena se ubrzo vratila i pustila ga da uđe. Ovaj put bila je znatno susretljivija.

— Hans je u dnevnoj sobi — obavijestila ga je, upućujući ga gdje da odloži kaput. — Očekuje vas.

Pošao je polumračnim hodnikom do ostakljenih vratiju kroz koja je prodiralo dnevno svjetlo. Na zidu visjeli su pocrnjeli jelenji rogovi, kljove vepra i još neki lovački trofeji. Žena je pred njim otvorila vrata i on je ušao u sobu. U sobi se nalazio sredovječan čovjek, i čim je ugledao Rolfa, on je iznenadeno ustuknuo.

— Vi... Vi niste gospodin Trautner?! Tko... Tko ste vi? — bile su njegove prve riječi.

— Ja sam prijatelj gospodina Trautnera. Zapravo, njegov suradnik — rekao je Rolf. Ovo »suradnik« zazvučalo je dosta uvjerljivo, ali je čovjek i dalje bio zaplašen. Kad sam vidio registraciju, bio sam uvjeren da je došao g. Trautner. Sada vidim da nije — reče, očekujući objašnjenje.

— Verujem da je bio spriječen — reče Rolf. — Najvjerojatnije da je bilo tako.

— Spriječen? — izrečena formulacija uznemirila je Seemanna i Rolfu to nije promaklo. — Što znači najvjerojatnije? Zašto ste zapravo došli?

— Došao sam na razgovor na koji ste pozvali mog suradnika Gerharda — odgovorio je Rolf. — Imao je razloga da me obavijesti o svojem posjetu klinici na kojoj radite.

— Ah, tako... Onda bi moglo biti sve u redu. Jedino ako... Nisu ga valjda... — pogledao je ženu koja je stajala bez riječi, a u čijim se očima ogledao njegov strah. Prošao je rukom kroz prorijeđenu kosu.

— Pa dobro, sjednite — ponudio je Rolfa. — Razgovarat ćemo, tako sam već prije odlučio. Idi Marta, pogledaj što radi Heidi.

— Ti... Reći ćeš mu... — žena je stajala čvrsto, gledajući ga pravo u oči. Seemann

obori pogled.

— Da, reći ću mu — reče zatim odlučno. — Moram, vrijeme je.

Žena se okrenula i bez riječi napustila prostoriju, a Rolf se teško mogao oteti dojmu da se jedva suzdržava od toga da brizne u plač. Neko vrijeme vladao je tajac. Soba je bila namještena dosta staromodnim namještajem i vidjelo se da duže vrijeme nije kupljeno ništa novo.

— Ono što ću vam reći — počeo je iznenada Seemann mirno i kao u nekoj svečanoj tišini — to možete vjerovati i ne morate. No, morate mi obećati da ćete poduzeti sve da o tome izvijestite što više ljudi. To mora izbiti na svjetlo dana.

— Bit će mi zadovoljstvo — rekao je Rolf. — To mi je posao. Problem bi bio tek u tome da mi nešto kažete i onda zabranite da o tome govorim.

— Morate imati hrabrosti da o tome pišete... Sve dok postoje oni... Ili dok niste sigurni da ne postoje.

— Oni? — upitao je Rolf.

— Oni koji su oteli doktora Kühlgrubera da im oda tajnu svog velikog otkrića...

— Otkrića? Kojeg otkrića? — zapitao je Rolf.

— To je duga priča — reče Seemann. — Vidim da moram početi iz početka, iako postoje stvari koje bih želio zaboraviti — pokrio je glavu rukama kao da se nečeg teško prisjeća, a onda lagano nastavio.

— Postojao je izvjesni doktor Kühlgruber. Kažem izvjesni iako sam bio njegov bliski suradnik i asistent na kojeg se uvijek mogao osloniti, jer je njegova ličnost za mnoge zauvijek ostala obavijena velom tajne. Sve je to bilo još prije nekoliko godina. A onda je iznenada nestao.

— Je li to u vezi s isto tako izvjesnim Davidom? — upitao je pažljivo Rolf, a mišić na Seemannovu lieu neznatno se trznuo.

— Sa Davidom? — Seemann lagano digne glavu. — Ah, da, nazvali su ga David. Da, sigumo da. Da, inače ne bi imalo smisla. Ali David je nešto drugo. Vi mi morate vjerovati u sve ono što vam budem rekao i to mi morate vjerovati odmah, jer možda neće biti prilike da vam to kažem ponovo, ili, možda, na drugačiji način.

— Morate mi najprije zato reći o čemu se radi — reče susretljivo Rolf.

— O doktoru Kühlgruberu — reče Seemann. — On nije bio običan psihijatar. Pored svog redovnog posla bavio se i filozofskim aplikacijama svojih psiholoških saznanja, a prije svega ga je zanimala apsolutna forma svijeta. Ne znam kako bih vam to objasnio, ali dr Kühlgruber je smatrao da je svijet bitno različit od onog kako izgleda nama i da je ljudska predodžba o svijetu, ako ne iskrivljena, a ono svakako ograničena i to ne samo mogućnostima ljudske percepcije, nego i načinom ljudskog razmišljanja. A uza sve to vjerovao je da ljudsko biće nije puka biokemijska tvorevina, nego da posjeduje mnoge zasad neotkrivene moći u skladu sa višim smislom nastanka ljudske rase u Univerzumu. Prirodno, tražio je uzroke nemogućnosti ljudskog bića da se koristi takvim pretpostavljenim svojstvima i, slijedeći razvoj ljudske svijesti, došao do fundamentalnog zaključka da uzroke svim kasnijim ograničenjima treba tražiti u ograničenjima moždanog razvoja u najranijem djetinjstvu. Ali, on je išao i dalje i pokušao formulirati uvjete razvoja koji bi stimulirali razvoj sposobnosti ljudskog mozga, a prije svega ipak inteligencije, do maksimuma.

— To je vrlo zanimljiyo — rekao je Rolf, iskoristivši kratku pauzu u Seemannovom izlaganju. — Ako bi se takve pretpostavke pokazale ispravnim, praktički savjeti te vrste bili bi, zacijelo, od neprocjenjive vrijednosti za čovječanstvo.

— Doktor Kühlgruber je to znao i to mu je davalo snage da u tim pokušajima ustraje usprkos krajnjoj nevjerojatnosti toga da su njegove postavke istinite. I nakon nekoliko godina neumornog i mukotrpnog rada, uspio je zacrtati fascinantni razvojni put koji je mladom ljudskom mozgu otvarao neslućene mogućnosti. On, doktor Kühlgruber je u tome uspio.

— To... To je fantastično! — rekao je Rolf.

— Vidjet ćete što je bilo dalje. Naravno, kao i uvijek, ispravnost teorije trebalo je dokazati eksperimentatno. I doktor Kühlgruber je izabrao mališana, netom rođenog. Zapravo, mališana rođenog u klinici. Moralo je biti tako jer je prema njegovim proračunima već dijete od nekoliko dana bilo prestaro za takav apsolutan razvoj — Seemann je govorio polako, pomalo odsutno gledajući kroz prozor na pusto dvorište nad kojim se spuštao sumrak.

— No — ubrzao je zatim, — da biste razumjeli ono što je bilo dalje moram vam reći nešto i o osnovnim postavkama na kojima se temeljila teorija doktora Kühlgrubera. To mi je dobro poznato, jer sam— kao što sam vam već rekao — bio njegov najbliži suradnik. Vidite, iz svih pristupa dr Kühlgruber je često izdvajao pojam granice. Uvijek kad je bilo o čemu govorio, upotrebljavao je pojmove u najširem i najčistijem obliku, pa je tako i pod time podrazumijevao nešto vrlo specifično. Vidite li, na primjer, ovaj stol? Za dra Kühlgrubera to je možda bio i stol, ali za njega je to bio prvenstveno jedan oblik granice. Kriterij funkcionalnosti bio je za njega bezvrijedan. Ako se zainatite i ostružete mu površinu, opet ćete naići na neki sloj i njegova površina bit će vam granica. Promatrajte tu površinu pod mikroskopom i razlučit ćete neke detalje, ali svaki od njih opet će predstavljati ono što je doktor Kühlgruber smatrao temeljnim pojmom granice. Granice su svuda oko nas i iza svake granice opet se nalazi granica. Ljudski um možda proširuje te granice idući prema mikrokozmosu i makrokozmosu, ali pojam Granice ostaje. Slijedeći svoje zamisli, doktor Kühlgruber je htio uništiti najdublji intuitivni osjet Granice u ljudskoj svijesti i tako otvoriti tu svijest prema Apsolutu i Beskonačnosti. Ono što je htio, to je bilo stvoriti osjećaj — pa makar i iluziju — da je svaka granica nestvarna, providna, difuzna, ili ako hoćete tek neki prijedlog za zaustavljanje koji ljudska volja prihvatiti može, ali ne mora.

— Zvuči logično — reče Rolf. — Samo, kako bi se to moglo izvesti?

— Dr Kühlgruber dovoljno se razumio u tehniku da iznade i tehničke načine za provedbu pokusa. Koristio je holograme kako bi dočarao da je svaka prepreka nestvarna, da iza svake postoji još neizmjeran niz istih, isto tako nestvarnih, sve do Beskonačnosti. Svaka radnja i svaki pristup malom... Davidu bili su strogo programirani kako bi iluzija dočarane nove, apsolutne stvarnosti bila savršena i kako nigdje ne bi nastala neka logička pukotina koja bi u njegovoj svijesti izazvala sumnju.

— Koliko su trajali ti pokusi? — upita Rolf. — Je li David postao čudo od djeteta?

Seemann je zašutio. Nastavio je poslije nekog vremena.

— Sve je teklo po planu. Mali David pokazivao je izuzetni intelekt i sa dvije godine već je znao računati, ispravljati neke propuste okoline i uopće razmišljati na način kako je to predvidio doktor Kühlgruber. Izuzev jedne pojedinosti: Dadilja koja ga je njegovala postala je odjednom uznemirena, htjela je dati otkaz i u razgovoru sa doktorom Kühlgruberom priznala da se malog Davida boji. Učinilo joj se, naime, da mali David uzima stvari iz zatvorene ladice, a jednom ga je bila našla u kupaonici iako je bila zaključala vrata. I tako je na svjetlo dana izašla nevjerojatna činjenica da mali David prolazi kroz zidove. Razumijete li, to više nisu bili hologramski zidovi, optičke varke, to

su bili pravi, čvrsti zidovi od cigle i on je prolazio kroz njih kao kroz prvotne hologramske iluzije. Njegova kompletna svijest sa svim nivoima podsvijesti ranije iluzije je prihvatila kao neku još općenitiju realnost koje je ova naša, materijalna realnost bila samo mali dio. Doktor Kühlgruber se također uznemirio, ali za kratko vrijeme je utvrdio da se postojanje Davidovih čudesnih sposobnosti zapravo uopće ne protivi temeljnim postavkama njegove teorije. U međuvremenu, dogodila se jedna nezgoda. Jedne večeri nestalo je struje. Agregat se iz nekog razloga nije uključio i po cijelom zavodu gorjele su samo plava signalna svjetla na akumulator. Za nas bio je to jedan običan privremen nestanak struje, ali za malog Davida to je bilo nešto sasvim drugo: hologramske vizije su nestale i on se odjednom našao okružen našom mračnom ljudskom materijalnom realnošću. Uhvatila ga je panika i on je pobjegao, a zahvaljujući njegovim sposobnostima to mu nije bilo teško. Naravno, odmah smo pošli u potragu za njim, ali nam se vješto skrivao i našli smo ga tek za nekoliko dana na rubu šume, iznemoglog i izgladnjelog. Sigurno je da su ga neki u međuvremenu vidjeli i to je cijelom slučaju davalo posebnu težinu. Postalo je jasno da je to otkriće daleko značajnije od svakog, pa i najsmjelijeg početnog očekivanja i da u sebi sadrži ogromnu potencijalnu opasnost od zloupotrebe, dođe li nepozvanima u ruke. A isto tako postalo je jasno da tajnu više neće biti moguće čuvati dugo vremena. Jednostavno prestati sa svime nije se moglo jer je postojao živi svjedok: David. Zbog toga je dr Kühlgruber odlučio nastaviti s pokusima, ali u jednoj izoliranoj kući u šumi, koja je također bila u posjedu sanatorijuma.

— I... što je bilo s Davidom? — upitao je Rolf.

— Instalirali smo uređaje ponovo i sve je bilo isto kao u klinici. Ali David se promijenio. Istina, nije izgubio ama baš ništa od svojih sposobnosti, no bio je drukčiji. Bio je suzdržaniji, oprezniji, možda sumnjičaviji, drugačije je gledao na nas. Kao da je počeo shvaćati da smo mi drukčiji od njega... da je on bolji od nas... Bio je premali da bi shvatio svoju ulogu, a opet, dovoljno velik da razmišlja kao samostalna ličnost i da učini nešto na svoju ruku. Nismo bili spremni prihvatiti teret objave otkrića dra Kühlgrubera i jedina mogućnost koja je preostala bila je da na neki način lišimo Davida opasne osobine koju je posjedovao. Naravno, i za to je trebalo naći način.

To je trebalo izvesti humano, a također po mogućnosti i tako da Davidova izuzetno natprosječno razvijena inteligencija ostane sačuvana i doktor Kühlgruber se napokon odlučio za jednu kombinaciju kemoterapije i šoka.

Rekavši to, Seemann zašuti. Opet je nastavio poslije nekog vremena.

— Učinili smo sve što smo mogli. Metoda dra Kühlgrubera bila je savršeno jasna i logična. Ali — eto — dogodilo se.

— Što se dogodilo? — upita pažljivo Rolf.

— U času kad smo uključili projektore takozvanih kofaznih stanja, David je nestao. Nije pobjegao, jer bismo to vidjeli. Naprosto je nestao i poslije toga nitko ga nikad nije video. Čekali smo još nekoliko dana, nadajući se da će se pojaviti isto onako neobjašnjivo i iznenada kao što je nestao, ali ništa se nije dešavalo. Onda smo razmontirali postrojenja. Nitko nije obavještavao vlasti.Ta o čemu i bi? Tako bi nam vjerovao? Osim toga, to ne bi imalo nikakva smisla. Čemu ponavljati pokus čije smo rezultate ionako htjeli sakriti od javnosti?

— Svakako — reče Rolf. — To je, znači tako. Samo, zašto onda sve ovo pričate meni?

— Nisam vam još sve rekao. Nakon nekoliko dana, naime, misteriozno je nestao i doktor Kühlgruber. Naprosto jednog dana nije više došao u kliniku. Budući da znam da

to nije moglo biti ni zbog kakve njegove odluke, vjerujem da su ga oteli da bi saznali detalje o njegovom otkriću. A znam i tko bi to mogao biti.

— Tko? — upitao je Rolf.

— Neki iz klinike. Nadstojnik istočnog krila uvijek mi je bio sumnjiv i ne bih se čudio kad bih saznao da on stoji iza svega.

— Dobro, to se može prihvatiti, samo — zašto onda nisu oteli i vas, ako ste već bili tako bliski suradnik dra Kühlgrubera? — upita Rolf.

— Nisu dirali nikoga iz klinike — reče Seemann. — I ja sam se isprva bojao za osobnu sigurnost, a onda sam shvatio da neće dirati nikoga, da ne podižu prašinu. Jedan nestanak može biti slučajan, ali više njih ne. Osim toga, što će im bilo tko drugi ako imaju Kühlgrubera?

— Točno — reče Rolf. — No, to se sve ipak čini... nevjerojatnim. Prolaženje kroz zidove, pa to se protivi osnovnim zakonima fizike.

— Ne — rekao je Seemann mirno. — I ja sam tako mislio, dok mi to sam doktor nije objasnio. Spomenuo mi je i neke brojke ali sam ih zaboravio. Uglavnom, materija se sastoji od atoma, a atomi od jezgre i elektronskog plašta. Jezgra je sićušna a plašt prozračan, sve u svemu materija je rijetka, duhovita... baš onakva kakvom ju je doktor Kühlgruber smatrao. Sve je, kako je govorio, stvar razmještaja. U biti, David nije prolazio kroz zid, on ga je obilazio iznutra.

— Postoje li kakvi zapisi samog dra Kühlgrubera o njegovim istraživanjima? — upitao je Rolf, pokušavajući o svemu dobiti još više informacija.

— Ne, na žalost ne, sve je nestalo zajedno s njim. Nitko ne zna da li je dokumentaciju, predosjećajući nešto, uzeo on ili su je se domogli oni za koje pretpostavljam da su ga oteli, uglavnom ničega više nema. Zato sam i rekao da mi morate vjerovati na riječ.

— Pokušat ću — rekao je Rolf. — Iako će, vjerujem, biti malo teško. Postoje li podaci o nestanku Kühlgrubera u policijskoj kartoteci?

— Koliko znam postoje, ali ne znam je li već proglašen mrtvim. Neće vam mnogo pomoći. Ako i odete kod njih, samo ćete imati komplikacija a morat ćete reći odakle vam informacije koje ste od mene čuli, pa ni ja neću imati mira. A moje je pravo da ostanem po strani i ja vas molim da mi to pravo poštujete.

— Shvaćam — rekao je Rolf.

— Objavite činjenice, pokušajte istražiti situaciju u sanatorijumu, možete učiniti mnogo jer ćete na nešto sigurno naići. Vjerujem da dra Kühlgrubera drže u podrumskim prostorijama klinike.... ako je uopće još na životu.

— Pokušat ću nešto učiniti — rekao je Rolf, sjetivši se na tren Gerhardova nestanka: ono što je čuo činilo se dobrim predloškom za zanimljivu reportažu za koju je glavne činjenice tek trebalo pronaći.

— I još nešto — rekao je Seemann. — Izvedite to tako da više ne dolazite ovamo. Ja vam više nemam što reći. Rekao sam vam sve što sam imao i, dolazak ovamo neće vam koristiti. Može vas samo dovesti u opasnost.

— U redu — prihvatio je Rolf. — Tada mi ne preostaje ništa drugo nego da vam zahvalim za obavijesti.

— Jedina prava zahvala bit će mi da učinite ono što sam rekao. I da se napokon otkrije što je bilo sa drom Kühlgruberom.

— A što ako je taj doktor Kühlgruber jednostavno rekao »dosta sa svi me«, odlučio da preko noći prekine sa svim svojim bavljenjima i, kako se ono kaže, započne novi

život? Takvih slučajeva nije malo, a redovno se i radi o poznatijim ličnostima.

— To bi za njega bilo krajnje nevjerojatno. Doktor Kühlgruber je bio vrlo vezan za svoj rad i imao je grandiozne planove o primjeni svojeg otkrića, koje je po njegovim zamislima moglo biti i uvod u novo i zasad još nezamislivo. U vrijeme kad je nestao radio je na teoriji procesa koji bi i odraslijim ljudskim mozgovima omogućio da ovladaju moćima kojima je ovladao mali David. Ne, on nikako ne bi učinio takvo što.

— Trudit ću se da vas obavijestim o tome na što budem naišao — rekao je Rolf susretljivo.

— Nema potrebe — Seemannov glas zvučao je tvrdo, pomalo rezignirano. — Pročitat ću o tome u vašim izdanjima.

Razgovor nije trajao više dugo. Nakon što se oprostio od Seemannovih, Rolf se vratio u hotel i putem se nije dogodilo ništa neobično.

Kratko se javio Ingi i informirao se o najnovijim događajima: s njom je bilo sve u redu, a policija još uvijek nije uspjela pronaći Gerharda. On je odlučio ostati još dva — tri dana.

U miru nakon večere razmislio je o onome što je čuo od Seemanna i o tome što mu je valjalo poduzeti. Seemann mu je bez daljnjega ispričao mnogo toga, ali u biti nijednu provjerenu činjenicu na koju bi se mogao osloniti i od koje bi mogao početi. Trebalo se, prije svega, domoći sigurnih podataka — za početak bilo kakvih — i tako je najvjerojatnije mislio i Gerhard kada se odlučio za posjet sanatorijumu. Naravno, s obzirom na sve kasnije događaje, to je možda bila greška koju nije smio ponoviti. Zato je trebalo pretpostaviti da je Seemann govorio istinu, pa makar kako nestvarno ona izgledala. On je, razmišljao je dalje Rolf, očito bio zaveden određenim tvrdnjama, kvazinaučnim postavkama, a možda je posrijedi bila i najbezočnija prijevara, i to mu se moglo oprostiti. Iz nekog razloga taj mu se Seemann činio poštenim, no nepredvidivost i jest glavni činilac iznenađenja.

Što, dakle, ako je upravo Seemann upleten u famoznu otmicu dra Kühlgrubera o kojoj je govorio? Ostajala je činjenica da je baš on javio o tome, on a ne netko drugi koji je također mogao znati nešto o onome što se svojevremeno događalo u sanatorijumu, i ta je činjenica tražila objašnjenje. A zajedno s njom i činjenica da je kasnio punih sedam godina i da bi, da nije naišao na Gerharda, čekao i dalje. Zašto?

A što, pitao se dalje, ako je čitav slučaj na neki način već riješen, pa njegova reportaža na koncu izazove podsmijeh i dade šansu konkurenciji? Bolje da propadne u zemlju nego da se takvo što dogodi...

Pokušao je srediti listu potencijalnih izvorišta informacija i odmah vidio da njih neće biti mnogo. Točnije, ostao mu je sanatorium, kojega je zasad stavio van igre, i Seemann. A onda se sjetio jednog detalja iz razgovora, toga, naime, da su pokusi nastavljeni u jednoj kućici u šumi. Iz onoga što je tamo ostalo jamačno bi se dali izvući neki zaključci, ali do nje ga je mogao odvesti samo Seemann koji bi to zacijelo odbio. Zato je trebalo pronaći neki razlog, dovoljno opravdan razlog za ponovni posjet.

U glavnim je crtama skicirao bit Seemannovog pričanja: Četverogodišnje dijete, nadnaravnih sposobnosti da prolazi kroz zidove, netragom je nestalo prilikom primjene šoka koji ga je trebao lišiti tih svojstava...

Ideja koja mu je pala na pamet došla mu je spontano, slijedeći jednu raniju misao. Ako već, pitao se, primijenjen šok nije doveo do nestanka navedenih svojstava, zašto ne bi doveo do neke zbrkanosti u Davidovoj svijesti, konfuzije koja bi potpuno poremetila njegov osjet ravnoteže i orijentacije?

Zašto David jednostavno uslijed šoka ne bi — pa da, baš to! — *propao u zemlju*?

To mu se, prirodno, činilo besmisleno i ludo, ali bio mu je potreban neki izgovor da bi ga Seemann odveo do misteriozne kućice u šumi. Znao je da Seemann nije stručnjak i da će mu kod njega takva pretpostavka lako proći, ako je samo bude dovoljno uvjerljivo iskazao.

Sa zadovoljstvom je konstatirao da može početi već sutradan, jer će to biti u subotu kada Seemann ne radi i kada će imati dovoljno vremena da ga odvede do traženog mjesta. Još je neko vrijeme poradio na detaljima oko mogućih nezgodnih pitanja koje bi mu Seemann mogao postaviti, a onda je, zadovoljan planom kojeg je donio, pošao na spavanje: po njemu, sutra ga je čekao naporan dan.

Nije još bilo ni osam sati kada se njegov Volkswagen zaustavio pred kućom Hansa Seemanna. Seemann je upravo sjekao drva i, kad je ugledao Rolfa, prekinuo je posao i zabio sjekiru u panj.

— Zašto ste došli? —upitao ga je mrzovoljno. — Rekao sam da sam vam ispričao sve što sam imao i da više ne dolazite.

— Mislim da znam kamo je nestao David — rekao je Rolf mirno.

— Kako biste vi to mogli znati? — upitao je Seemann kruto i s nevjericom. — Što to ima da znači?

Ipak, bio je spreman poslušati Rolfovo objašnjenje i Rolf mu je ukratko iskazao svoju pretpostavku o tome kako je David zbog stresa mogao propasti u zemlju.

— To je moguće — škrto je uzvratio Seemann, kao da razmišlja o tome na koji se to način u konkretnim okolnostima moglo dogoditi. — Ako je nestao, a nije ni lijevo ni desno, mogao je samo dolje.

— To bi se lako moglo provjeriti — rekao je Rolf.

— Zato ste i došli tako rano — odvrati Seemann. — Dobro, otići ćemo tamo. To mi zaista zvuči logično.

Još je neko vrijeme oklijevao, a onda se zaputio prema kući.

— Pričekajte me ovdje, odmah se vraćam.

Nije ga trebalo dugo čekati. Uzeo je samo kožnati ogrtač i čizme.

— Hajdemo! — rekao je, uzimajući lopatu koja je stajala pred kućom. — Samo, nećete moći automobilom. Do tamo vodi šumski put.

Krenuli su. Seemann je hodao pognut, oštro grabeći prema rubu šume i uskoro su zašli među prva stabla. S utabanog kolnog puta koji je vodio prema mlinu brzo su skrenuli na uski puteljak koji se odvajao u dubinu šume. Bila je to stara, odrasla šuma i ona je ubrzo, postala toliko gusta da se od drveća nije vidjelo ni desetak metara uokolo. Krošnje drveća moćno su se nadnosile posvuda oko njih i u njoj je vladao polumrak. Hodali su bez riječi: Seemann je očito dobro znao put. Grabio je naprijed s lopatom preko ramena, a Rolf se trudio da uhvati korak. S vremena na vrijeme začulo bi se žestoko udaranje djetlića, visoko gore, kroz bogate i zbijene krošnje drveća naziralo se hladno jutamje sunce, a za Rolfa, nenaviknutog na boravak u šumi, zrak je bio čudna mješavina tople vlage, duboke ustajale truleži i prijatne jutarnje svježine.

Nakon nešto više od jednog sata hoda stigli su do nevelikog iskrčenog proplanka na kojem se nalazila trošna brvnara utopljena u gustišu glogova žbunja i podivljalih naslaga kupine.

— Stigli smo — rekao je Seemann. — Samo da prokrčimo put do ulaza. Nakon onog događaja više nitko iz klinike ne koristi ovo mjesto.

Prokrčili su put do oniskih vratiju koja su, začudo, još prilično čvrsto ležala u svojem okviru i Seemann je skinuo lokot. Vrata se otvoriše uz škripu. Ušli su i Rolf se obreo u predsoblju u kojem se nalazio samo stari, ispucali bijeli ormar za vođenje kartoteke. Bio je prazan. Sve je imalo zadah po plijesni, a iz pukotina u trulom podu rasle su mliječnobijele gljive i probijale se vlati rijetke trave.

— Gdje je bila njegova soba? — upitao je Rolf.

— David nije imao svoju sobu u pravom smislu riječi. Njegova soba bila je ona u kojoj se vodio cijeli eksperiment. To je ova ovdje — rekao je otključavši jednu prostoriju za koju se ubrzo ispostavilo da je to bila i najveća prostorija u brvnari. Zauzimala je, po Rolfovoj gruboj procjeni, polovicu njezinog tlocrta i pri malo pažljivijem posmatranju moglo se zaključiti da je po nečemu bila posebna. Kroz zamagljen prozor prodiralo je u nju danje svjetlo i osvjetljavalo krevetić, mali stol i vrata ormara koji je prekrivao cijeli zid. Soba je bila upadljivo bez detalja, dizajnirana i oblikovana u jednostavnim ravnim potezima pri čemu su linije jednog predmeta nastavljali drugi. Bijele tapete na zidovima bile su prekrivene velikim smedim mrlja-ma i zelenastim otocima kišnih algi a na zidovima su na raznim visinama bile postavljene plitke konzole na koje su za vrijeme trajanja pokusa po svemu sudeći bili postavljeni hologramski uredaji.

— Zrcala su odnešena — odgovori Seemann na Rolfov upit.

— Glavni projektori nalazili su se po kutovima, a njima je prema programu upravljalo malo računalo u pokrajnjoj prostoriji u kojoj je uvijek netko dežurao. Struju smo dobivali preko kabla.

— Gdje je bio David za vrijeme primjene šoka? — zapitao je Rolf sređujući prve dojmove.

— Ovdje — reče Seemann i ukaže na jedno mjesto blizu sredine prostorije. — Točno tu. Znam da je doktor Kühlgruber dugo razmišljao oko faziranja projektora. Ovdje ćemo kopati.

Rekavši to, skinuo je kaput i podvinuo rukave. Nije mu trebalo dugo da, što lopatom a što rukama, rastrgne na predviđenom mjestu polutruli drveni pod. Ispod rastočenih dasaka ukazala se tvrda i nabijena cma zemlja. Seemann pažljivo odmjeri mjesto a onda klekne i na njoj pažljivo ocrta četverokut.

— Pomoći ću vam — reče Rolf i dohvati lopatu.

— Neka — odvrati Seemann. — učinit ću to sam. Mislite li da je duboko?

— Ne — odgovori Rolf. — Ne mislim. Šok je vjerojatno bio jak i, kad su mu sposobnosti izmakle kontroli, propao je momentalno, a nagli pad je sa svoje strane bez daljnjega pridonio poremećaju, što je lako moglo dovesti do svojevrsne paralize i do iščeznuća te sposobnosti. U tom slučaju smrt bi bila brza i trenutna, možda neka vrsta dezintegracije....

— Shvaćam — reče tiho Seemann. Počeo je kopati.

Još je neko vrijeme Rolf ostao u prostoriji, a onda se udaljio.

U kolibi se ni na kojem mjestu i ni po čemu nisu mogli uočiti tragovi bilo kakve specifične aktivnosti. Sve je bilo odnešeno, a mala sobica, koju je spomenuo Seemann, bila je prazna. Jedino je kuhinja još bila prepoznatljiva i mogla je uz temeljitiju obnovu poslužiti svrsi. U njoj, isticala se teška peć na drva čiji su tanki nogari već propali u truli pod. Sve u svemu, Rolf je bio prilično razočaran onim na što je naišao. Ništa ga nije navodilo ni na kakav trag od čega bi mogao početi dalja istraživanja. Odlučio je da za vrijeme dok Seemann kopa izvidi neposrednu okolinu brvnare i s tim naumom pošao prema izlaznim vratima.

Na pragu ga je presjekao ustrašen Seemannnov uzvik.

Brzo se vratio u sobu i u njoj zatekao Seemanna kako kleči na rubu jame koju je bio iskopao i kao zaleđen nijemo gleda u ono što se nalazilo na njezinu dnu. Rolf priđe bliže i proguta pljuvačku.

Na dnu jame jasno su se ocrtavali ostaci male lubanje. U prostoriji je zavladao duboki muk. Drhtavim rukama počeo je Seemann pažljivo razgrtati zemlju i nakon nekog zaustavljenog i beskonačno dugog vremena posve je otkrio ostatke malog kostura. Jasno su se raspoznavale kosti glave, dijelovi bedrenih kostiju i kosti doručja i one su ocrtavale specifičan položaj kostura u zemlji. Nije bio horizontalan nego kos, nešto podvinutih nogu.

— To je on... — govorio je odsutno Seemann pomno pregledavajući dijelove jame. — Imali ste pravo, on je zaista propao u zemlju... Baš ovako je sjedio...

Rolf nije znao što da kaže. Seemann je još neko vrijeme promatrao skelet, a onda provizorno zatvorio jamu. Izašli su i Seemann je vratio lokot na njegovo mjesto.

Ni na povratku nije bilo mnogo riječi. Rolfovom glavom kotrljalo se tisuću misli i, kao što to obično biva, povratak mu se činio znatno kraćim od dolaska. Izbili su na kolni put, a onda van šume.

— Da nastavite tamo, došli biste do sanatorijuma — reče Seemann, a Rolf potvrdno klimne. Činilo se kao da se Seemann teško odlučuje da mu nešto kaže, a onda je iznenada počeo.

— Ispričao sam vam o doktoru Kühlgruberu — rekao je. — Ali ima još nešto. Nisam vam rekao sve.

— Mislio sam da jeste — reče Rolf. — Ipak, ako ima još nešto, rado bih da mi kažete. Razumjet ćete da će mi to pomoći u istraživanju slučaja..

— Ne, bojim se da ne — reče Seemann. — To više neće pomoći nikome. Ali reći ću vam, a onda ćete shvatiti zašto. Zastao je, a onda nastavio nepromijenjenim glasom: — Postojao je jedan čovjek. Poznavao je dra Kühlgrubera i vjerovao je da on zaista može učiniti ono o čemu je govorio i na čemu je radio. Njegova žena trebala je uskoro roditi. Jedne noći, uhvatili su je trudovi i odvezli su je u kliniku jer je to bila najbliža medicinska ustanova. Tamo je rodila zdravog dječačića. Doktor Kühlgruber obećao je roditeljima da će od njega stvoriti genija i to ne običnog, nego višestrukog, apsolutnog genija, genija poput Leonarda da Vinčija ili Leibniza. Čovjek ga je ostavio u bolnici i tako je počelo. Njegovo ime nije bilo David, tako su ga prozvali po biblijskoj priči o Davidu i Golijatu zbog nadnaravne osobine koju je posjedovao. U zbilji, on se zvao Heinz.

Došli su do ograde Seemannovog imanja. Njegova žena upravo je pozivala Heidi na marendu. Kad ih je ugledala, najprije se zagledala kao da želi provjeriti da li je sve u redu, a onda uzela djevojčicu za ruku i brzo je odvela u kuću.

Čovjek neko vrijeme nije micao pogled sa vratiju iza kojih je zamakla žena s djevojčicom.

— Da je Heinz ostao živ, Heidi bi sada imala sedmogodišnjeg bracu — rekao je odsutno, a onda se okrenuo prema Rolfu i pogledao ga ravno u oči. — Shvatili ste već, mali Heinz bio je moj sin...

Vozio je brzo natrag prema gradu. Gradsko šarenilo i dinamika malo su mu povratili misli, ali su mu njima i dalje lutale rastrgane i nepovezane prikaze jutrošnjeg doživljaja u šumi. Na moment došlo mu je da pritisne gas i projuri kroz Grünewald da se i ne osvme i zaboravi na sve, a onda se, suprotno tome, iznenada sjetio da mu je građanska

dužnost prijaviti ono što je čuo i vidio i da s tim ne bi smio čekati.

Pokušao je naći optimalnu kombinaciju onoga što može učiniti i našao je da takva postoji, ali samo ako radi brzo. Ako je slučaj čekao punih sedam godina, onda valjda može pričekati još dan-dva, razmišljao je, a za to bi vrijeme morao dovršiti reportažu... Ako to ne učini, nije ništa obavio.

Odobrovoljen planom kojeg je zacrtao, skrenuo je u sporednu ulicu i ubrzo se zaustavio pred hotelom u kojem je iznajmio sobu. Donekle smiren, ušao je u predvorje i došao na recepciju. Neki je čovjek stajao naslonjen na pult i čitao novine.

Zatražio je od recepcionara ključ od sobe 175. — I jedan »Kronos«, molim — zatražio je, te, dobivši novine, rutinski ih smotao i strpao u džep. Pošao je prema liftu.

Kad je stigao u svoju sobu, odmah je prionuo radu. Bilo mu je jasno da pred sobom ima odličan materijal i bilo bi neoprostivo da ga zaista profesionalno ne iskoristi. Od svega, najviše ga je smetalo to što se njegova pretpostavka da je mali David propao u zemlju, kojoj ni sam nije pridavao nikakvu važnost i koja je imala posve drugu ulogu, pokazala istinitom. No, nije bilo nikakve sumnje u to da je riječ o umorstvu. Najvjerojatnije ne o namjernom, mada nije bilo isključeno da je ono moglo biti posljedica pogrešnog liječenja ili zaista nekog čudovišnog eksperimenta.

Ponajprije je trebalo naći temeljni profil članka. S vremenom je došao do zaključka da ne bi trebao ići na članak za manje od naslovne stranice. Zamislio je veliki naslov: »Grozno umorstvo u šumi kraj Grünewalda«, a onda se sjetio da se ta šuma zapravo zove Zelena Šuma, a da je mjesto tek dobilo naziv po njoj, pa ga je promijenio u naslov »Grozno umorstvo u Grünewaldu«

No, nije smio ništa prejudicirati i zato je naslov trebao biti mekši, ali nije smio izgubiti na drastičnosti. I naslov »Otkrivena tajna stara sedam godina« činio se dobrim, samo što je još trebalo dosta toga uraditi da bi on bio opravdan. Napokon se odlučio za sugestivan način pod znakom upitnika, koji je trebao glasiti »Što se događalo u Grünewaldu?«. Bio je to odličan naslov čiji je upitni ton od čitaoca tražio neku vrst suradnje, nagoviještavao mističnost i, što je bilo najvažnije, nije ništa tvrdio. Bio je to pravi udarni naslov koji bi mogao razbuktati interesovanje čitalaca, nakon čega je moglo uslijediti realističko prizemljenje na osnovu kasnijih dokaza o onome što se stvamo događalo.

No, Rolf nije bio zadovoljan. Bilo je to profesionalno, ali još uvijek standardno. Nije smio tako grubo gubiti materijal.

Jest da bi bilo glupo povjerovati u ono što je ispričao Seemann, ali nije li on ipak samo novinar koji ima zadatak obavijestiti javnost o onome što je saznao? Ne bi to trebalo svoditi na tako niske stvari, zaključio je. U redu, prije ili kasnije sve će se svesti na neki oblik zločina, ali ako to bude odmah definirao, neće dobiti osnovu za široku lepezu privlačnih članaka i zato je trebalo početi s nečim drugim.

Naravno, s onim što je ispričao Seemann. Napokon, tu je bio i zagonetni nestanak novinara koji se na svoj način bez daljnjega uklapao u kontekst...

Dalje su se stvari razvijale takoreći same od sebe. Trebalo je samo slučaju naći pravu dimenziju, dimenziju koja će omogućiti seriju članaka, mogućnost intervjua sa kojim poznatijim psihijatrom i napokon, kad do kraja uzburka duhove, dobar feljton o parapsihologiji i okultnim znanostima. Odmah je sjeo za mašinu i počeo pisati tematske naslove.

»Da li smo na pomolu čudesnih otkrića koja su u stanju izmijeniti cijeli svijet? Raspolaže li čovjek skrivenim sposobnostima od kojih nas prolaze srsi već i pri samoj

pomisli na njih?«

Imao je osjećaj da mu je krenulo i počeo je pisati ulomke teksta, koje je kasnije valjalo srediti.

»Opterećeni klasičnim svjetonazorima«, napisao je dalje, »u pravilu odbacujemo i najmanju vjerojatnost da je moguće bilo što što se protivi duboko uvriježenim shvaćanjima koja nam ne daju da mnogo biramo. Dužnost nam je kod toga ustvrditi da moderna znanost, koliko god mnogo nudi i garantira, pri svemu tome ne igra ni najmanje pozitivnu ulogu. Levitacija, čitanje misli, psihokineza, ekstrakorporalna percepcija i, napokon, prolaženje kroz materiju — da li su to zaista samo tvorevine ljudske mašte i proizvod vjekovnog ljudskog htijenja da proširi Granice prema nepoznatom i prema Beskonačnesti ili su postojali ljudi koji su neke od tih sposobnosti imali, za koje su one bile posve normalna stvar i koji su se njima koristili po potrebi?

Sjetimo se samo brujillosa, tradicionalnih meksičkih čarobnjaka, koji su se bavili crnom magijom i koji su se po predaji mogli pretvarati u bilo koju životinju: kojota, guštera, orla ili gavrana. Svoja tajna umijeća ti vješci ili diablerosi, kako ih je narod od straha nazivao, prenosili su isključivo svom potomstvu kako njihova premoć nad drugim ljudima ne bi nikad došla u pitanje. A ako je tako, zašto takvi ljudi ne bi postojali i sada i živjeti tu među nama, u našoj svakodnevici?

I ne bi li i oni svim silama nastojali spriječiti svakoga tko bi pokušao svijetu otkriti njihove tajne moći? Pretpostavimo da...«

Nakon nepuna dva sata bio je gotov sa predloškom članka.

Trebalo mu je još samo odabrati naslov. Nijedan od predloženih nije dolazio u obzir. »Prijevara ili otkriće stoljeća« ili »Čudo iz Grünewalda«, pitao se, a onda se ponovo sjetio Gerhardova nestanka. Stavio je probno »Zagonetni nestanak novinara«

Bilo bi odlično, Ernest bi mogao biti zadovoljan od prve. Dvoumio se između tih naslova i pošao do kaputa da uzme novine, kako bi svakog od njih što bolje predočio neposredno na naslovnoj stranici.

Kad ih je uzeo, vratio se k stolu i razmotao ih. Ono što je ugledao, zaustavilo mu je dah. Jer, na prvoj stranici velikim crnim slovima je pisalo: »Tragična smrt novinara«

Trebalo mu je vremena da shvati o čemu se radi. Polako je sricao tekst odštampan pod tim nemogućim naslovom:

»... čiji je leš pronađen sinoć u hotelu »Grünewald« istoimenog mjesta. Nalazi obdukcije pokazali su da je smrt nastupila vješanjem i to prije otprilike dva dana. Iako su mnoge okolnosti te tragične pogibije još nejasne, neke okolnosti upućuju na samoubojstvo, i to prije svega položaj ključa u bravi, kod čega je stručnom ekspertizom nedvojbeno utvrdeno da je brava zaključana iznutra.

Udovica Gerda Trautner energično odbacuje svaku pomisao na to da bi njen suprug počinio samoubojstvo i traži da policija poduzme energičnu akciju kako bi otkrila njegove ubice...«

U nastavku članka u unutamjim stranicama lista bile su dane nebitne pojedinosti u vezi s njegovim životom, stvari koje je znao jer je s njim radio i osobno ga poznavao.

Uhvatila ga je panika. Nije znao što da najprije poduzme. U kontekstu onoga što je pisao, Gerhardova smrt nagovještavala je i njegov stravičan kraj.

— Ali to ... to su gluposti ... — govorio je sam sebi. — Bezvezna trabunjanja jednog tipa kojeg peče savjest i koji si sve to hoće prikazati u nekom nadnaravnom

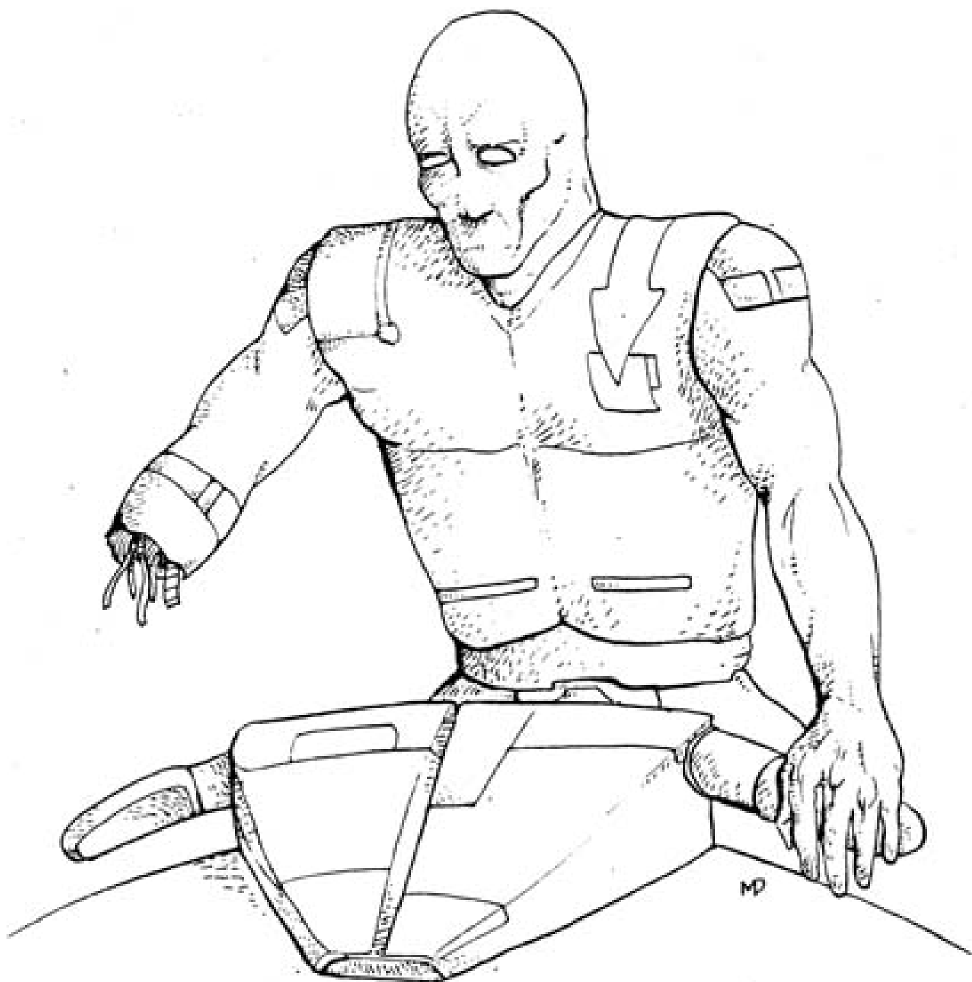
svjetlu ... Možda sam zaista trebao odmah otići na policiju...

Trudio se da ga ne uhvati panika i pokušao trezveno razmisliti što da radi, ali mu to nije uspijevalo.

— A ako već motre na mene? Što ako i vide kroz zidove? ... Bilo je najpametnije da odmah ode odavde. Ogledao se: bio je sam u sobi i to mu je pružilo stanovito olakšanje. Ali strah mu nije jenjavao. Složio je spise, spakirao aktovku i krenuo prema predsoblju da obuče kaput. Potražio je ključ u džepu, a onda se sjetio da ga je ostavio u bravi.

No, u bravi ga više nije bilo. Drhtavim rukama primio je kvaku i nije se iznenadio kad je utvrdio da su vrata bila zaključana. Polako se okrenuo i pošao u glavnu sobu, možda da potraži ključ.

I, naravno, ovaj put u sobi više nije bio sam.



GORDAN MOMČILOVIĆ

RAJSKI VODOSKOCI NAUČNE FANTASTIKE

Prilog izučavanju naučne fantastike

»Mislim da su sovjetski pisci M. Jemcov i E. Pamov u pravu kada tvrde da je zbližavanje nauke i umetnosti jedna od karakterističnih crta našeg vremena. Ovo se zbližavanje ogleda u mno-go čemu.
Prvo, lako je ustanoviti da nauka sa svim svojim uspesima i neuspesima sve više prerasta u predmet umetnosti, posebno — književnosti. Čitava jedna oblast — naučna fantastika — zauzima u književnosti sve važnije mesto.
Drugo, isto tako nije teško ustanoviti da se sve veći broj naučnika bavi pisanjem književnih dela
Treće, zar nauka ne daje sve fantastičnija sredstva u ruke umetnosti za umetničko uobličavanje uopšte? Da, nauka i umetnost se zbližavaju«.

(Ranko Simić)

Već je godinama u svetskoj književnosti prisutan jedan žanr, dugo svrstavan u paraliteraturu ili, u najboljem slučaju, u omladinsku literaturu koja se na toj razini može kako—tako tolerisati, Međutim, pojavom sve kvalitetnijih ostvarenja naučna fantastika je izrasla u jedan od kamena međaša u sagledavanju novije svetske književne produkcije. Prelazeći put od naivnog i često glupog scientizma, geocentričnosti i antropomorfističke mitomanije sa supermenom kao ključnom figurom, preko pustolovnih space-opera i razmahnutog i slobodnog »novog talasa«, do potcenjivačkog, ciničnog i humorističko-satiričnog trenda u modernom proznom kazivanju nekad obojenom paranoičnim strahom od moguće kataklizme čovečanstva u bliskoj budućnosti, naučna fantastika je, čini mi se, izborila sebi pravo da se tretira kao »moderan mit« (Robert Philmus) našeg vremena, bremenitog patnjama i nadanjima miliona ljudi. Možda i ne treba mnogo »filozofirati« već baš tu potražiti razlog za njenu populamost na svim meridijanima, u potrebi modemog čoveka da se prepusti fantastičnim ali i mogućim (pod izvesnim okolnostima) događajima, bežeći od ovog sveta ispunjenog kompjuterima, avionima, televizijom, raketama, jurnjavom za novcem, reklamama i informacijama — u kojem sve češće ne može da se snađe.

Osnovno pitanje koje se neizbežno nameće svakom ljubitelju SF-a jeste — definisanje same naučne fantastike. Ovo vrlo složeno pitanje bilo je već u okvirima svetske kritike i teorijskih radova posvećenih naučnoj fantastici veoma ozbiljno sagledavano, ali je sigurno da pravi odgovor još nije dat. Ili, preciznije, davani su mnogi odgovori, ali ni do danas nije dat konačan odgovor.

Naravno, ovaj problem je prisutan od trenutka već tako obaveznog klasifikovanja »nečega« pod »nešto«; jasno da nije bio prisutan u vreme nastanka ovog prevashodno književnog žanra. Možda je razlog tome bila činjenica da je tada smatran kič-literaturom što je zaista

najčešće i bio. Međutim, danas on nosi duboko humane poruke, te nije čudo da je zainteresovao i teoretičare književnosti da se na njega osvrnu sa stručne teorijsko-kritičke strane. To »osvrtanje« je dovelo do iznošenja različitih koncepcija sa zajedničkom karakteristikom da su međusobno gotovo potpuno oprečne.

Definisanje same naučne fantastike, dakle, predstavlja ključni problem od kojeg umnogome zavisi i objektivno procenjivanje njene vrednosti i mesta u umetnosti uopšte: Navešću samo neka od mišljenja šta je SF i, shodno tome, o čemu treba da govori.

»Naučna fantastika je grana literature koja se bavi mogućim efektima izmenjene tehnologije ili izmenjenog socijalnog sistema na čovečanstvo u zamišljenoj budućnosti, u izmenjenoj sadašnjosti, ili u altemativnoj prošlosti«.

(Barry N. Malzberg)

»Naučna fantastika je velika metaforička književnost. (...) Naučna fantastika, koja može da stvara svoje sopstvene svetove, ima pristup do novih granica. (...) Snaga naučne fantastike jeste u tome što ona može da predstavlja intelektualno šokantan materijal, delimično zato što je tako izrazito literatura promene, za razliku od literature glavnog toka koja predstavlja literaturu neprekidnosti. (...) Tradicionalna realistička proza posmatra radnju iz ugla učesnika u njoj (...) ali je naučna fantastika ta koja čini svestan, ponekad prilično uspešan napor da stane sa strane, da nam da marsovski pogled na stvari. (...) SF nam pruža mogućnost za beg (...) pruža nam, koliko pakala toliko i rajeva...«

(Peter Nicholls)

»Naučna fantastika (...) uspeva da nam pokaže ko smo, gde smo i kakve nas odluke očekuju, sa nevidenom jasnoćom i velikom i uznemirujućom lepotom.«

(Ursula K. Le Guin)

»Naučna fantastika se kao žanr (...) mora baviti budućnošću i tehnološkim progresom. Tu je životna snaga naučne fantastike, to joj daje posebnost.«

(A. James Stupple)

»Znanstvena fantastika je književni rod koji se zasniva na razmišljanju. U znanstvenoj fantastici mi započinjemo sa stanovitim pretpostavkama o promjenama u svijetu, a nakon toga ono što nas zabavlja sastoji se u promatranju onoga što se može razviti iz tih promjena.«

(Terry Carr)

»Naučnu fantastiku jedino zanima promena. Ona je usredsređena na mogući razvoj nauke i na moguće promene — čak i u okviru đavoljih večnih istina — koje ovaj razvoj izaziva u društvu«

(Isaac Asimov)

»Naučna fantastika danas (...) postaje sve više spekulativna, a sve manje 'naučna'.«

(Žika Bogdanović)

»Naučna fantastika je grana književnosti zamišljanja koja se temelji na fantastičnom i čudesnom. (...) Ona takođe može da sasvim lako apsorbuje jedan deo fantastičnog ili čudesnog i da se pojavi pod imenom fantasy (čista fantastika), a da u isti mah zbog toga ne prestane da potpada pod domen naučne fantastike.«

(Jacques Sadqul)

»Naučna fantastika je jedina autentična poezija i filozofija našeg vremena. (...) Ona je vizija kakve imaju proroci i pjesnici, a u svom rješavanju tehničkih i društvenih problema, ona je teorija kakve nude programeri i filozofi. Ni u jednom drugom književnom rodu ne krije se danas toliko ozbiljne upitanosti o sudbini čovječanstva, odnosno, nigdje se ne nude toliko suvisli odgovori na sva apokaliptička proročanstva.«

(Igor Mandić)

»(...) ona (SF — prim, aut.) preko svojih raznolikih žanrova obezbeduje izuzetno fleksibilan instrument za društvenu kritiku, poseduje naročitu sposobnost preispitivanja nekih suštinskih problema u novom dobu nauke i tehnologije, i, kao vrsta popularne književnosti, u stanju je da se obraća znatno obimnijoj čitalačkoj publici nego što je to slučaj sa »ozbiljnom« literaturom.«

(Mark Hillegas)



Mogli bismo da nastavimo navođenje mišljenja o naučnoj fantastici, ali čini se da je već i ovo dovoljno da potvrdi stav izložen na početku teksta. Koliko autora, kritičara, istoričara i teoretičara SF knfiževnosti, toliko i shvatanja nje. Međutim, ukoliko analiziramo navedene citate dolazimo do interesantnog zaključka da se u nekim stavovima svi slažu. To su sledeće činjenice:

1) prihvata se *postojanje* naučne fantastike kao »grane literature«, »grane književnosti«, »književne vrste«, »književnog roda«, »književnog žanra« — jednom rečju, kao dela savremene svetske književnosti;

2) prihvata se *predmet* naučne fantastike, najpreciznije definisan od strane Barry N. Malzberga;

3) ističe se *prednost* haučne fantastike nad »konvencionalnom književnošću«, književnošću »glavnog toka», odnosno »tradicionalnom realističkom prozom« u smislu njene veće fleksibilnosti — lakše prilagodljivosti i mogućnosti posmatranja »sa strane«;

4) prihvata se kao njena bitna karakteristika *promena* (izražena bilo u vremenskom ili prostornom miljeu, bilo u čoveku ili na drugom biću), koja dovoljno govori o njenoj dijalektičkoj komponenti i, najčešće, materijalističkom pristupu problemu;

5) naučna fantastika govori o nama (»ko smo, gde smo i kakve nas odluke očekuju«) bez obzira na vreme, prostor, zaplet i slično;

6) prihvata se, mada ponekad i nevoljno, da je naučna fantastika danas sve manje »naučna«, a sve više »fantastična« (u angloameričkoj literaturi se sve češće govori o spekulativnoj fantastici);

7) naučna fantastika je produkt (»filozofija«) našeg vremena, praćena svim njegovim manama i vrlinama, u pravom smislu rezultat naučno-tehnološkog napretka i umetničkih sloboda, s jedne i lažnih vrednosti »potrošačkog društva« s druge strane, i

8) činjenica da je dugo svrstavana u popularnu literaturu (u smislu krajnjeg šunda, odn. »lakog štiva«) pomaže joj da danas nađe brži put do većeg broja čitalaca od tzv. klasične književnosti (žanrovski neopredeljene).

Na osnovu ovih zaključaka ne bi bilo teško »sklopiti« definiciju ali bi ona bila i dalje nepotpuna baš zato što se ovde radi samo o nekim od osnovnih karakteristika naučne fantastike. Čitav niz problema tesno vezanih za definisanje SF objašnjava se na različite načine, pristupe često puta obojene ideološkim zastranjivanjima, socijalnim zamagljivanjem i nacionalnim »slepilom« (što je izraženo naročito kod američkih i sovjetskih autora, a vrlo retko kod francuskih, italijanskih, skandinavskih i, možemo to slobodno reći, naših autora). Preostaje nam da se samo nadamo da će se iskristalizovati mišljenja i o tim »spornim« pitanjima koja trenutno usporavaju razvoj naučne fantastike u svetu, jer bez dovoljhe teorijske ujednačenosti u stavovima, neće biti ni praktičnih rezultata u SF književnosti, sem onih sporadičnih koje smo imali još u klasičnim delima Wellsa ili Vernea kada teorijsko-kritičkih istraživanja nije ni bilo.

Razmatranje drugog problema koji se

odnosi na »presuđivanje« šta jeste, a šta nije SF, u tesnoj je vezi sa prethodnim pitanjem. Dok se ne definiše sam pojam naučne fantastike nećemo moći konstatovati do koje granice (ukoliko ona uopšte i postoji) treba razdvojiti naučno od fantastičnog i koja je prava mera, odn. odnos između ove dve komponente. Zastupajući druga mišljenja lako se može pogrešiti jer je sloboda naučnog i fantastičnog velika, ali ne i neograničena. Naročito danas, kada se granice fantastike svakim danom povlače za jedan korak unazad pred naletom naučnih otkrića, a ujedno se baš ta nauka udaljava od onog kome je namenjena, otuđujući se od čoveka i postajući sama sebi svrha. Kao što sam već jednom rekao, upravo zato u američkoj SF literaturi imamo primere okretanja SF pisaca fantastičnoj komponenti na račun naučne, čime naučna fantastika sve više poprima jedan spekulativan, pseudo-naučan karakter baveći se problemima na marginama nauke. Nasuprot tom trendu, sovjetski pisci ne dozvoljavaju da fantastična komponenta prevagne u njihovim delima i, sem retkih pisaca poput braće Arkadija i Borisa Strugackih i Olge Larionove, scientizam i dalje zauzima vodeću poziciju u njihovoj SF književnosti. Interesantno je da su se oni prilično izveštili u tome i da njihova dela i pored te mane veoma upečatljivo govore o budućnosti ljudske vrste i svrsi njenog postojanja u kosmosu. Međutim, ne treba nas čuditi zašto nauka zauzima tako značajno mesto u njihovoj SF, jer je poznato da se ona izgrađivala u drugačijim uslovima od američke, na sasvim drugačijim romanima i pričama vrlo bogatim naučno-tehničkim inovacijama i da se danas razvija u specifičnim okolnostima, kako ideološkim i društveno-ekonomskim (pa, i naučnim), tako i umetničkim.

Kada smo rekli da je sloboda spoja nauka-fantastika velika, ali ograničena, mislili smo na jedan retko razmatran problem (verovatno zato što je toliko očigledan da se često previđa). Pod naukom u naučnoj fantastici ne možemo smatrati samo astronomiju, astronautiku,



medicinu, psihologiju, ili neku drugu, najčešće prirodno-tehničku nauku, već i istoriju, ekologiju, etnologiju, arheologiju, okeanografiju, sociologiju i mnoge druge, naizgled nespektakularne i sve, samo ne egzotične nauke (npr. pravne ili političke nauke). Setimo se samo Kejta Robertsa i njegov roman »Pavane« sa sjajnom istorijskom potkom.

Fantastika se, pak, ne može bazirati na natprirodnim čudima i bićima s današnje tačke gledišta više nego naivnim i religijsko-mitskog karaktera (duhovi, đavoli, bogovi i si.), iako vrstan majstor može i to vrlo uspešno iskoristiti (setimo se samo romana Artura Klarka »Kraj detinjstva«), i Ričarda Metisona »Ja sam legenda« ali samo kao spoljni dekor koji , će doprineti da pisac kaže nešto više o nama samima. O tome govori poznati američki autor Ursula K. Lequin: »Osnovni kanon u fantaziji je sledeći: možete sami da stvarate zakone, ali zatim morate da ih se pridržavate. Naučna fantastika ovo prefinjuje: možete sami da stvarate zakone, ali unutar izvesnih granica. Naučnofantastična priča ne sme da se ogluši o ono što je nauka utvrdila, i kao što je to Cip Dilejni rekao, ne sme da

poriče ono za šta je poznato da je poznato. A ako to i čini, pisac mora biti svestan toga, i mora da brani slobodu koju je sebi dao.«

Samo iz ovog do sada rečenog jasno proističe da u svetu SF ne ide glatko. Zbog jednostranog gledanja na stvari, uslovljenog u velikom broju slučajeva subjektivnim faktorima, mnogi pisci su meta za pogađanje kritičarima i čitaocima koji procenjuju jesu li oni pisci naučne fantastike ill čiste fantastike, ili, pak, pišu »horror« romane: tipičan primer je američki autor Rej Bredberi. Za one koji smatraju da je SF dovoljno širok pojam da ga se ne može predstaviti samo kao teren za ispisivanje space-opera već i nešto mnogo više, on piše odličnu naučnu fantastiku. Za one druge koji ne žele da ih zamori čitanje i još da posle čitanja razmišljaju o pročitanom — on ne piše, niti će ikad pisati SF. S obzirom da je ovde sve jasno ne treba više ni posvećivati ovom »konfliktu« prostor već treba sagledati problematiku naučne fantastike u budućnosti, što je u tesnoj vezi sa prethodnim pitanjima.

Izgrađena je svest da današnja SF predstavlja realnu snagu prisutnu u književnosti, mada je za to trebalo dosta vremena. Ono što se često ne primećuje jeste činjenica da je ona jedan od retkih književnih žanrova koji »raste« i postaje sve kvalitetniji, što se i moglo očekivati da su raznorazni »teoretičari« primenili osnovni dijalektičko-materijalistički zakon o prelasku kvantiteta u kvalitet, koji je već nebrojeno puta dokazao svoju ispravnost. Zašto on nije primenjivan od strane stručne kritike u socijalističkim zemljama gde je SF vrlo jaka — namerno ne spominjem zapadne teoretičare sa snažnom građanskom ideologijom — ne znam, ali je interesantno da ni kod nas još nije izvršen pristup proučavanju naučne fantastike zasnovan na dijalektičkoj metodologiji i istorijskom materijalizmu uopšte. Možda zato što i naši SF pregaoci sumnjaju u primenjivost ovog metoda u proučavanju SF-a ili ga uopšte ne poznaju.

Na kraju, moglo bi se zaključiti da je naučna fantastika kao moderan žanr pun kontroverza od kojih većina imaju i kod nas odraza, ali i da predstavlja veličinu pred kojom večiti skeptici ne mogu da zatvore oči. Iz njenih rajskih vodoskoka stalno izviru nove ideje i pogledi na svet koji umetnosti i kulturi uopšte, daju novi smisao. Ali, neću o tome na ovom mestu. Dodaću samo da je jedno sigurno: gde god čovek bio, ma šta radio i mislio, on ostaje čovek. Tako, bar, kaže naučna fantastika.



»Šume, kiše, grad i zvezde«
Slobodan Ćurčić
»Kentaur«, Beograd, 1988.

Slagali se ili ne s koncepcijom i uređivačkom politikom edicije »Kentaur«, moramo priznati da je objavljivanje zbirke priča nekog domaćeg pisca u toj ediciji konačno priznanje piscu da prerasta okvire pisanja po časopisima i stupa u malobrojni krug »odabranih«.

Nakon Damira Mikuličića početkom ove godine uspelo je to Slobodanu Ćurčiću koji se već više od deset godina nalazi u samom vrhu jugoslovenske naučne fantastike. U ovom prikazu ne bih se toliko zadržavao na pojedinačnim pričama, već bih želeo da objasnim zbog čega smatraju ovog pisca vrlo značajnim za dalji razvoj našeg SF-a.

Slobodan Ćurčić je rođen 1952. godine i vrlo rano počeo da piše naučnu fantastiku. Ipak, prekretnicu u njegovom radu predstavljala je 1976. godina kada je poslao svoje priče na »Andromedin« konkurs. Priče nisu nagrađene, ali su otkupljene i objavljene u časopisu »Galaksija«. Otvaranjem »SIRIUSA« domaćim piscima, Ćurčić je postao stalan gost na njegovim stranicama. Tu je objavljena i većina priča koje čine ovu zbirku. Taj period njegovog rada krunisan je SFERINOM nagradom 1983. godine za naslovnu priču ove zbirke, »Šume, kiše, grad i zvezde«. U poslednje vreme skoro se potpuno preorijentisao na pisanje romana koje objavljuje u »Dnevnikovoj« ediciji »X-100 — naučna fantastika«. Prošle godine izašle su mu i dve knjige: »Zmija razuma« u izdanju »Dečjih novina« iz Gornjeg Milanovca i »Vrisak zvezda«, samostalno izdanje, zajedno sa Radmilom Anđelkovićem.

Ono što izdvaja Slobodana Ćurčića je činjenica da je uspeo da izgradi sopstveni jezički izraz primeren svojim tematskim preokupacijama. Ćurčić u svojim romanima prati živote androida, marginalaca, često obdarenih nadljudskim moćima, koji više od svega nastoje da budu obični ljudi, da dožive ono najljudskije osećanje — ljubav, ali kojima sve to neprestano izmiče. Te storije ispričane su najčešće jednim na izgled siromašnim rečnikom, sa puno ponavljanja, variranja pojedinih situacija, međutim, iza svega se krije specifičan i osoben pristup SF-u.

Od stranih pisaca Slobodan Ćurčić je verovatno najsličniji Filipu K. Diku, ne toliko po stilu, koliko po tematici i još više po stvaranju jednog prepoznatljivog izraza koji je potpuno nezavisan od bilo kakvih savremenih trendova. Možda se to neprekidno variranje likova i situacija može smatrati ponekad i monotonim, ali to je svestan izbor pisca i kao takav mora se poštovati.

Priče u ovoj zbirci pružaju vernu retrospektivu Ćurčićevog rada. Prisutna su tu i dela sa početka spisateljske karijere rađene u klasičnom maniru »štos« priče sa poentom na kraju, zatim erotske pričice za koje je najzaslužniji Borivoje Jurković, all i nekoliko priča u kojima se Ćurčićev talenat vidi u svoj veličini.

Na kraju bih samo želeo da izdvojim po meni najbolje priče: »Bedel«, »Šume, kiše, grad i zvezde« i, pre svih ostalih, »Čekajući da nebo padne«.

Brajan Oldis
HELIKONIJA Proleće
***Zoroaster*, Beograd, 1988.**

Pošto se dugo najavljivana Prašuma (Hothouse) jednog od najpoznatijih britanskih pisaca i kritičara naučne fantastike Brajana Oldisa izgleda nepovratno izgubila u džungli republičkih propisa i izdavačkih zavrzlama, ostaće zabeleženo da je prvi njegov roman koji se pojavio u našim knjižarama HELIKONIJA, izuzetno obimna trilogija o istoimenoj planeti.

U stvari, možda bi terminološki bilo ispravnije reći — prva knjiga, jer je u jednom od prvih brojeva SIRIUS-a objavljen njegov kraći roman Ekvator, koji bi se mogao svrstati u manje zapažene »rane radove«, ne preterano relevantne za njegovu dalju spisateljsku karijeru.

Brajan Oldis, iako uglavnom objavljuje u američkim časopisima, ipak po mnogo čemu odudara od američkog shvatanja naučne fantastike. Možda je Proleće, prvi deo trilogije o HELIKONIJI, planeti koja kruži oko binarne zvezde, pri tom prolazeći kroz izuzetno duge periode sa neizmenjenom klimom, najbolja potvrda te teze. Naime, iako na izgled zadržava formu pustolovnog romana, u tom prvom

delu nema onog karakterističnog vezivanja za glavnog junaka. Pisac hladno i distancirano razvija priču, više težeći nekakvoj stejpldonskoj grandioznosti nego jeftinoj popularnosti.

Pri tom pisac dosta riskantno balansira na samoj granici čitljivosti, jer su rečenice ponekad preopterećene epitetima, umetnutim rečenicama i sličnim, možda nepotrebnim egzibicijama. Međutim, ako se preko toga pređe, ukazuje se precizno i raskošno razrađena studija kosmologije, ekologije, sociologije i sličnih — logija jednog zanimljivo zamišljenog sveta.

A njeno sagledavanje pružiće vam dovoljno zadovoljenje za trud uložen pri čitanju ove neuobičajene knjige.

Roberta En Mekevoj
ČAJ SA CRNIM ZMAJEM
Mladost, Zagreb, 1987.

Topli prolećni vetrovi kao da donose talas promene. Izdavačke kuće prestaju sa iskopavanjem fosilnih ostataka iz kempbelovskog perioda i polako kreću ka nekim novim SF horizontima (obzorjima?) stazama koje su im u znoju lica svojih prokrčili pojedini privatni izdavači.

Čaj sa Crnim zmajem predstavlja nešto više od običnog daška svežine koji će poremetiti zaparloženi vazduh domaćeg SF izdavaštva; to je dobra knjiga koju vredi pročitati i sačuvati. Kad negde pri kraju ovog teksta pročitate neke možda preterano oštre reči kritike, nemojte ovo smetnuti sa uma. Bilo je, ipak, potrebno dosta hrabrosti da se objavi prvi roman kod nas potpuno nepoznate spisateljice. Istina, tiraž je nešto skromniji, 3.000 primeraka, ali se iskreno nadam da sve neće ostati samo na jednom izdanju.

Kad bih mogao, najradije bih izbegao da definišem ovaj roman smeštajući ga u neke manje-više veštački stvorene kategorije, ali pošto je to u prikazima uobičajeno, mislim da bih ga najpribližnije mogao opisati kao taoističko-fantastični detektivski roman. iako ružno zvuči, ipak nije tako strašno. Iza ovog zastrašujućeg naziva krije se jedan topao »ženski« roman čije će vam čitanje pružiti mnogo lepih trenutaka.

Na početku romana, u restoranu luksuznog hotela na obali Pacifika, sreću se Marta Mak-namara, dražesna pedesetogodišnjakinja, pijanistkinja, i Mejland Long, niski, tamnoputi Evroazijat, neodređenih godine, očigledno od zmajevske sorte. On je osvaja pričom o legendarnom irskom pesniku Tomasu Rajmeru; ona njega mirnoćom i umećem slušanja.

Njih dvoje polaze u potragu za Martinom šarmantnom, inteligentnom, ali i vrlo nestašnom ćerkom Elizabetom koja se do lepog vratića uvalila u kompjuterski kriminal, pri tom naletevši na neke vrlo konkretne kriminalce. Roberta Mekevoj korektno i logično vodi priču u duhu pravog modemog krimića, ali bez onih naglih prepada na čitaoca koji su u poslednje vreme sve populamiji kod pisaca populame književnosti. Ne, ovde. je svakome ko poseduje graničnu količinu sivih ćelija u mozgu već na samom početku romana savršeno jasno ko (šta) je glavni junak, te kako će se završiti potraga za Elizabetom, odnosno, nešto kasnije, njenom majkom (cela porodica pokazuje sklonost ka gubljenju). Prava lepota ove knjige je u odmerenosti i blagoj nenamet-ljivoj duhovitosti koja proističe iz dvosmislenosti teksta.

Međutim, ovo što je uradeno prilikom prevoda i opremanja ove knjige graniči se sa svirepošću. Verovatno zbog nedostatka novca, Čaj sa Crnim zmajem, umesto da bude objavljen u novoj ediciji naučnofantastičnih romana, izmiće iz ruku Nevena Antičevića koji je izvršio hrabar i stručan izbor knjiga za prvo kolo te edicije, birajući tri romana od kojih svaki predstavlja nešto novo u savremenoj američkoj naučnoj fantastici, i završava u biblioteci »GAMA«. Promena edicije rezultirala je promenom naslovne strane, tako da je naslovna ilustracija koju je uradio Igor Kordej i pred kojom sam na SFERAKON-u stajao kao kuče isplaženog jezika punih pet minuta, ne verujući da je neko kod nas sposoban da načini takvu ilustraciju, zamenjena neukim crtežom glave jednog imbecilno iskeženog zmaja kome pred očima lebdi crna prazna šoljica (čaja, možda?). Autor ovog remekdela za koje sumnjam da bi moj sestrić u četvrtom razredu osnovne škole imao tri čiste da ga preda učiteljici je izvesni Mirko Stojić koji je uradio i likovnu opremu (ma šta to značilo) pri čemu je primenio revolucionarno rešenje na polju grafičkog uređenja pišući Čaj sa i zmajem belim slovima, a Crnim (pogadate?) crnim slovima! Kako li se samo setio.

Druga stvar koja me je sve vreme grickala iznutra ne dopuštajući mi da se potpuno prepustim knjizi, jeste prevod. Uopšte, naučna fanlastika se kod nas ne može baš pohvaliti kvalitetnim prevo-

dima, a priznaću da ni autor ovog teksta nije tome puno potpomogao. Ipak jedno je prevoditi za mesečnike gde ponekad pritisak termina pogubno deluje na kvalitet prevoda, a drugo prevoditi roman koji treba da izađe u tvrdom povezu, luksuzno opremljen, roman koji je zamišljen tako da ostane za naredne generacije. Prevod Zlate Kipčić je da ne budem preoštar, u najmanju ruku loš. Pun je rogobatmh izraza potpuno neprimerenih vrsti teksta; prevodilac često zadržava engleski red reči u rečenici i idiome, a čini mi se da ne poseduje u dovoljnoj meri ono što je po meni naivažnije kod prevođenja - znanje maternjeg jezika.

Zaista šteta, jer se uz samo malo više pažnje kod obrade prevoda i poštenijom grafičkom prezentacijom, mogla dobiti izuzetna knjiga.

NAGRADE »LAZAR KOMARĆIĆ«

Beogradsko društvo prijatelja naučne fantastike »Lazar Komarčić« objavilo je dobitnike svoje nagrade za 1987. godinu u šest kategorija:

Domaća kratka priča: »Govnokradica«, Dragan R. Filipović, objavljena u Siriusu broj 137.

Domaća SFnovela: »Sokolar« Vladimira Lazovića, objavljena u Siriusu broj 138. Domaći SF roman: »Kradljivci univer-zuma« Zorana Jakšića, objavljen pod pseudonimom Dejvid Dž. Strorm u SF ediciji X-100, broj 27.

Strani SF roman: »Umiranje iznutra« Roberta Silverberga, u ediciji ZNAK SAGITE.

Najkvalitetniji prevod: Aleksandar B. Nedeljković za prevod novele »U areni proze« objavljene u Monolitu 4.

Domaća SF ilustracija: Igor Kordej za naslovnu stranu »Neuromansera« u ediciji ZOROASTER.









Odozgo nadole: Zoran Jakšić, Vladimir Lazović i Dragan R. Filipović; levo: Aleksandar B. Nedeljković.

Znak Sagite

Preko ovog oglasa možete na najjeftiniji način doći do najkvalitetnijih SF naslova. Knjige od brojeva 1 do 11 su već štampane i isporučujemo ih odmah, plaćanje pouzećem. Knjige od broja 12 do 19 su u pripremi, isporuka tokom leta i jeseni ove godine.

plaćanje pouzećem:

1. MONOLIT 1 .... 15000 dinara
2. MONOLIT 2 .... 25000 dinara
3. MONOLIT 4 .... 35000 dinara
4. Robert Silverberg - UMIRANJE IZNUTRA .... 8000 dinara
5. Robert Zelazny - STVORENJA SVETLOSTI I TAME .... 8000 dinara
6. Ray Bradbury - MARSIJANSKE HRONIKE .... 8000 dinara
7. Isaac Asimov - NA RUBU ZADUŽBINE .... 8000 dinara
8. Isaac Asimov - BOGOVI LIČNO .... 4000 dinara
9. Frederik Pohl - ČOVJEKJPLUS .... 4000 dinara
10. Christopher Priest - INVERTIRANI SVET .... 4000 dinara
11. Ćurčić Andelković-Dva romana .... 4000 dinara

poziv na pretplatu:

12. MONOLIT 3 .... 28000 dinara
13. MONOLIT 5 .... 28000 dinara
14. J.RR Tolkin - GOSPODAR PRSTENOVA (I-III) .... 48000 dinara
15. Ph. K Dick - TECITE SUZE MOJE, REČE POLICAJAC .... 8000 dinara
16. Gregory Benford - VREMENSKI PEIZAŽ .... 14000 dinara
17. Roger Zelazny - BESMRTNIK .... 8000 dinara
18. Roger Zelazny - OSTRVO MRTVIH .... 8000 dinara
19. Dragan R. Filipović - ZLATNA KNJIGA .... 8000 dinara

n a r u d ž b e n i ca

a) Ovim naručujem sledeće knjige (zaokružiti):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

po ukupnoj ceni od _______ dinara koje ću platiti poštaru prilikom prijema.

b) Ovim se pretplaćujem na sledeće knjige (zaokružiti):

12 13 14 15 16 17 18 19

koje ću plaćati uplatnicama koje dobijem, po jednu mesečno.

Ime i prezime ....

Poštanski broj i mesto ....

Ulica i broj ....

Narudžbenicu popuniti čitko štampanim slovima i poslati na adresu:
Boban Knežević, 11070 Novi Beograd, Poštanski fah 19

MENTALNI MOST

Joe Haldeman: MINDBRIDGE, 1977

Prevod sa engleskog: Miodrag Milovanović

PRVI OD TRI NASTAVKA



1

Blagosloveni su mirotvorci

U Denveru se osećao popišano.

Žak Lefevr je dobio izlaz sa Akademije preko vikenda i u poslednjem trenutku odlučio da umesto u Aspen ode u Denver. Kiša se osećala u vazduhu.

Zaista, kiša je padala u Denveru; kofa za kofom ledene vode. U ponoć počela je i susnežica. Kasnije je saznao da je u Aspenu bilo tridesetak centimetara finog, suvog snega.

Denverska kovnica bila je zatvorena. Muzej takođe; državni praznici. Otišao je na neki loš film.

Kada se vraćao ogrtač mu je bio raskopčan i taksi ga je poprskao od glave do pete. Pošto nije nosio puno prtljaga, drugo odelo nije imao.

Hotelskoj jednočasovnoj hemijskoj čistionici trebalo je dvadeset časova da ga očisti. Nisu hteli da priznaju da su izgubili pantalone.

Sedeo je u sobi u donjem vešu, posmatrao dnevni TV program i šljokao piće koje su mu donosili.

Kada su mu vratili uniformu video je da su zaboravili da zavrnu manšete. Kada se bude vratio u Kolorado Springs moraće da ih prepegla.

Recepcioner nije želeo da mu da ni studentski ni vojnički popust. Morao je vikom da se probije do zamenika direktora, a i tada su mu dozvolili popust samo da ga se reše.

Voz se pokvario i kasnio šest časova.

Probijao se kroz spavaonice pomalo smeten time što je došao posle povečerja. Kada se lift zaustavio na njegovom spratu, osetio je miris sveže boje.

Njegov cimer obojio je sobu u crno. Zidove, tavanicu, čak i prozore. Žak je početkom semestra obojio sobu da prekrije vladinu zelenu boju. Sada je otkrio čudnu stvar.

Postoji granica besa.

»Uh. Klark«, blago je rekao. »Šta je bilo, zar ti se bež boja nije svidela?«

Klark Frenklin, njegov cimer, ležao je ispružen na krevetu, grickao čačkalicu i proučavao tavanicu.

»Jok.«

»Po meni, delovala je sasvim smirujuće.«

Osećao se smrtonosno mirnim, ali apstraktno je shvatao da mu se nokti zarivaju u dlanove. Stajao je podno Frenklinovog kreveta. Frenklin se promeškoljio i prekrstio gležnjeve. Još nije ni pogledao Žaka.

»Chacun a son goot.«

»Gout. Ja baš ne obožavam crno.«

»Dobro.«

»Trebalo je da me prvo pitaš. Mogli smo se sporazumeti. Pomogao bih ti.«

»Nisi bio ovde. Morao sam da je ofarbam dok sam imao slobodnog vremena.« Pogledao je Žaka polusklopljenih kapaka. »Bež boja mi je odvraćala pažnju. Nisam mogao da učim.«

»Ti lenji kurvin sine, nikada te nisam video sa knjigom u ruci!«

Sused je lupio o zid i viknuo im da malo olade. Frenklin je izvadio čačkalicu iz ustiju i proučavao je.

»Pa, da. Nisam mogao da učim uz bež boju.«

Sledećeg jutra beležnik mu je rekao da će morati da sačeka sledeći semestar da dobije novog cimera. Četiri meseca.

Ipak, Fenklin se iselio nekoliko nedelja ranije. Ostavio je za sobom tri zuba.

2

Autobiografija 2062

Nikada ranije nisam se koristio diktafonom, ali znam da prokletstvo da moraš da pritisneš dugme za interpunkciju i kažeš tačka... Eto. Zarez,,, Radi, u svakom slučaju. Sada dugme za novi red.

Zovem se Žak, pali se svetlo za spelovanje, Jacque Lefavre. Da je mašina francuska, verovatno bi pisala Jacques ali to nije tačno. Ispravno je ono gore, bez s na kraju.

Ovo pišem za arhive, mislim ARHIVE prokletstvo. Treba da pritisnem dugme za veliko slovo i da ga pustim pre nego što izgovorim reč. Počinjem iz početka.

Ovo pišem za Arhive Agencije za vanzemaljski razvoj. Motivaciona analiza i procena valjanosti obuke. Strogo je poverljivo pa zadržite oči tamo gde im je i mesto.

Da počnem iz početka, kako bi rekao moj učitelj kompozicije na prvoj godini. Ni do danas nisam raščistio da li je to dubokokomisleno ili glupo. Ali dobro, iz početka. Začet sam negde u proleće 2024. Preskočićemo sledećih osamnaest godina.

Ipak, trebalo bi da ponešto kažem o svom ocu, jer je to značajno. A ako je tačno ono što kažu, ovo niko neće čitati (po-

novo se pali svetlo za spelovanje, idiotski jezik) sledećih dvadeset godina, a do tada će ljudi već zaboraviti ko je on bio.

Zvezdani časovi mog tate — Roberta Lefevra — bill su na sastanku Američkog društva fizičara 2034, godine kada je pročitao članak *Levent—Mejerova Translacija: Fizika kao čežnjivo razmišljanje.* Pročitajte ga, vrlo je ubedljiv. Bio je dobro primljen. Međutim, sledećeg meseca Mejer je poslao miša i kameru do Krigera šezdeset i oni su se vratili, miš živ, a kamera puna snimljenog filma. Putem LMT-a.

I tako je moj otac u jednom danu od kandidata za Nobelovu nagradu postao fusnota.

Čak i tako mlad, mogao sam da uočim da se u mom ocu nešto slomilo. Nešto je puklo. Sada, sa distance, osećam simpatiju prema njemu. Ali on je bio uništen čovek i uz njega rastao sam bez iluzija, prezrivo i neprijateljski raspoložen.

Gledati kako ova mašina speluje nekako je obeshrabrujuće. Ćak i da mi život od toga zavisi, ne bih uspeo da spelujem reč prezriv (contemptuous). Kada bi još samo mogli da je programiraju da stavlja tačkuzarez gde treba...

Što se motivacione analize tiče, pretpostavljam da je glavni razlog zbog koga sam postao Dreser bila želja da povredim tatu. Kada je utvrdeno da je njegova anti—LMT teza pogrešna, tata je od Fermijevog instituta uzeo slobodnu plaćenu godinu i nikada se nije vratio. Možda su zatražili da se ne vraća, ali sumnjam. Mislim da se nije vratio zato što bi, kao i svi u Institutu, morao da počne da radi na primenama Levent—Mejerove Translacije. I to pošto je šest godina proveo pokušavajući da dokaže da LMT ne postoji; da čudni dogadaj koji je Levent iskusio nema veze sa transmisijom materije, već da se može objasniti u domenu konvencionalne termodinamike.

I tako smo napustili prefinjenu menhetensku kuću sa fasadom od crvenog peščara i preselili se u unutrašnjost, daleko od Fermijevog instituta i nedeljnih semestara na Kolumbiji, u mali niži koledž na kome je tata postao trećina katedre za fiziku.

Mrzeo je taj posao, ali mu je on ostavljao puno slobodnog vremena. Celo jutro i veče ostajao bi zaključan u radnoj sobi, zaboravivši na nas; pokušavajući da pronađe grešku u svom termodinamičkom dokazu. Majka nas je ostavila pre isteka te godine, a i ja sam otišao čim sam dorastao da konkurišem za ispit za Dresere.

Tri dana po završetku gimnazije napunio sam devetnaest godina (2042. smo se vratili u Švajcarsku) i tog jutra bio sam prvi u redu za prijem u AED u njihovom ženevskom uredu. Testiranje je trajalo dva dana i, naravno, prošao sam.

Vratio sam se ktaći i saopštio tati da sam primljen, a on mi je zabranio da idem. Bile su to poslednje reči koje mi je uputio. Nisam ga više video sve do njegove sahrane devet godina kasnije.

Tatin stav bio je (tada) uobičajen; otišli smo predaleko, prebrzo. Manje od stoleća proteklo je od prvog automatskog satelita do međuzvezdanog putovanja putem LMT-a. Nismo još ni završili čišćenje ostatka Industrijske revolucije, tvrdio je —a već planiramo da pravimo zbrku ostatku galaksije. I rat i sve ostalo. Prvo treba da odrastemo, da stavimo moratorijum na LMT sve dok rasa filozofski dovoljno ne sazri da ume da se koristi tom beskrajnom mogućnošću.

Ko će nam kazati kada smo dovoljno sazreli, nije rekao. Verovatno ljudi poput njega.

Tako sam na njegovo ćutanje odgovorio zalupljenim vratima i otišao na Akademiju AED-a u Kolorado Springs.

(Ponovo čitajući prethodne redove, uočavam da oni pružaju prilično iskrivljenu sliku o mojim motivima pristupa AED-u. iako je očeva ekstremna pripadnost suprotnom taboru bila veoma značajna, naročito kada me je održavala da ne napustim Akademiju u teškim trenucima, verovatno bih pokušao da joj pristupim bez obzira na porodičnu situaciju. Zanimanje Dresera činilo se romantičnim i zanimljivim i moja generacija je rasla žudeći za njim.)

Ja nisam baš najbolji Dreser kome se treba obratiti za *ocenu obuke*. Trebalo mi je šest godina da završim Akademiju (u to vreme mnogi su je završavali za četiri), iako nisam imao problema sa gradivom, niti sa fizičkom obukom. Moji semestralni izveštaji uvek su bili označeni sa: *Poslati psihologu*.

Tokom vremena, kriterijumi su pomalo popustili. Ali kada sam ja bio na Akademiji, jedna stvar cenila se više od svih ostalih, kada su u pitanju bili ljudi za dreserski tim — *ledena samokontrola*.

Ljudi od onih koji će u susretu sa smrću neznatno podići obrve.

Savršenstvo nikada nisu postigli, jer su tražili i maštu i vedrinu, što se retko sreće kod robota. Ali moram da priznam da su mi se moji drugovi studenti činili znatno egocentričnijim nego što sam ja bio. Uglavnom sam đavolski deo vremena provodio kontrolišući svoju ćud. Upućivali su me na psihoanalitičke i situacione terapije, čak su me podsticali da proučavam budizam i taoizam, ali potom bi me testirali na najprokletiji način i ja bih uvek omanuo i bio poslat *na posmatranje.*

Na primer, voleli su da koriste lažnjake. Jednom sam dobio cimera za koga se ispostavilo da je glumac koji je proveo čitav semestar u usavršavanju svoje uloge. Pozajmljivao bi od mene stvari i nikada ih ne bi vraćao, izražavao neodrživa stanovišta ne želeći da me udostoji razgovora o njima, prezrivo je odbijao da uči, a ipak je dobijao visoke ocene. Plus cela jedna galaksija sitnih zadirkivarija. A onda, usred nedelje uoči završnih ispita, došetao je u sobu i izjavio da je osvojio moju tadašnju devojku. I da joj je otkrio izvesne stvari. Stvari koje će muškarac reći drugom muškarcu i smatrati se zaštićenim okovima muškoga roda.

Nadam se da mu je AED namestio nos i čašicu kolena. Ostavio sam ga tamo svog krvavog i izašao da prošetam kroz sneg, ozbiljno uplašen da ga ne ubijem ako ostanem u sobi. Lutao sam sve dok mi prsti nisu poplaveli, a zatim se vratio i video da ga nema. Umesto njega nalazila se poruka moga psihologa.

Kasnije se ispostavilo da su mi te dve ekstra godine dobro došle. Opteretio sam sebe kursevima iz tehničkih predmeta, pa su mi stvari kao što su tektonika ili atmosferska kinematika dobro došle kad smo stigli do praktičnog geoformiranja. Sa širokim, opštim znanjem iz fizičkih i bioloških nauka, uvek sam radio više nego što je bio moj deo na utira-nju puta. Dreserski tim koji prvi posećuje neku planetu mora da ima nekoliko generalista koji će pomoći da se odredi koji će specijalisti ići sledećeg puta. A daleko je zabavnije vući se po neistraženoj planeti, nego je uz pomoć motike i lopate geoformirati. U svakom slučaju, barem meni.

Proučavanje orijentacionih filozofija nije me unapredilo onako kako su se tome psiholozi nadali. Ali taoizam mi je vrlo direktno spasao guzicu u onome za šta sam kasnije saznao da je bio moj konačni, prođi-ili-padni situacioni ispit.

Moj instruktor taoizma bio je ljubazni stari gospodin po imenu Vu, prepun humora i strpljenja. Krenuo sam u Nemačku na letnji raspust i nisam planirao da ozbiljno učim, ali iz poštovanja prema njemu pristao sam da nastavim da čitam *I Ching*, iako sam lično smatrao da je umnost te knjige tek nešto malo dublja od one na papirićima za gatanje iz kutije keksa.

Tako sam se svakoga jutra suočavao sa kontemplacijom i molitvama, pokušavajući da se ne osećam smešnim, a zatim sam pitao I Ching opšte pitanje o danu koji je preda mnom. Potom bih bacio novčiće, pogledao odgovarajuće objašnjenje i zapamtio ga tako da bih se u različitim trenucima tokom dana mogao pozvati na njega.

Ne sećam se čak ni pitanja koje sam postavio tog jutra pre konačnog testiranja, ali objašnjenje nikada neću zaboraviti:

Ovde je uzvišeni čovek sumnjičav. Istina je da se on ne slaže sa svojom okolinom, budući da je osoran i malo pažnje posvećuje formi. Ali njegov karakter je ispravan, on pri susretu odgovarajuće reaguje...

Učinilo mi se to neobično prikladnim, te sam se celoga dana vrzmao po okolini pokušavajući da budem neosoran i odgovarajući. Te noći, kao što sam to činio svake noći od dolaska u Hajdelberg, otišao sam u miran, jeftin bar samo blok daleko od hotela, da čitam i odmorim se od celodnevnog razgledanja grada.

Jedan ratoboran pijanac vređao je barmena jer ovaj nije hteo da ga usluži. Neko vreme posmatrao sam raspravu, primetivši u sebi kako bi deliji više prijala doza *I Ching* od još jednog pića, pa se vratio čitanju.

Kada je rasprava prestala, podigao sam pogled i u ogledalu iznad bara u prolazu spazio da se pijanac tetura iza mene. Tada je, bez ikakvog razloga, podigao praznu pivsku kriglu i svom snagom pokušao da mi njome prospe mozak.

U to vreme to nisam znao, ali AED nije nameravao da mi dopusti sedmu godjnu obuke. Nije ih bilo briga da li će mi momak razmrskati mozak zbog moje nebudnosti, ili ću biti zaustavljen

optužbom zbog udaranja momka ili lomljenja kičme; bio je dovoljno dobro plaćen čak i da dugo odleži u bolnici, ili da zaglavi zbog drugostepenog ubistva.

U svakom slučaju, ja bih pao.

Ali ja sam ga video kako dolazi i zgrabio sam ga za zglavak i iskrenuo mu kriglu iz ruke. Spustio sam kriglu na bar i upitao ga: »Poznajemo li se?« dubokim glasom na prilično dobrom nemačkom. Kada je odgovorio bujicom dvojezičnih psovki rekao sam barmenu da pozove policiju. »Pijanac« je odveden.

Bes, gorak bes, pogodio me je nekoliko trenutaka kasnije, uz drhtavicu, hladan znoj i škrgutanje zuba. Ali umesto da pođem i osvetim se, da nađem momka i sameljem ga, setio sam se šta pokušavam da postanem i suzdržao se. Ostatak te žestoke večeri proveo sam na kolenima u klonji.

U baru su se nalazila tri čoveka, a jedan od njih bio je posmatrač AED-a. Sledećeg dana dobio sam diplomu.

3

Personalni izveštaj

Satellit Ubersendung Mitteilung ITT

ZU John Thomas Riley Direktor Personalne AED Akademije Kablovska adresa: ZVEZDANO SEME	VON Hermann Kranz Abgeodenate fur Man schlaften AED Munchen Deutchland	REC- HNUNG- NUMMER 01 285 78496 Kollekt	DAT- TEL 29. Jul 51.	ZEIT 02.10

Dragi moj Rili:

Kao što je naređeno, prisustvovao sam neformalnom testiranju dreserskog kandidata Žaka Lefevra. Pokušavam da te dobijem telefonom, ali niko se ne javlja ni u kancelariji, ni kod kuće. Mora da je kod vas rano veče; ovde je 2.00 ujutro.

Drago mi je da izvestim da je Kandidat Lefevr reagovao dostojanstveno i uzdržljivo. Očigledno je bio veoma ljut zbog sukoba, ali je suzdržao bes čak i kada ga je taj napor stajao fizičke bolesti.

U vozu do Hajdelberga čitao sam tvoju biografiju Kandidata Lefevra, pa sam razvio pravi »slučaj nerava«. Bio sam siguran da će ovde, večeras, neko od njih dvojice poginuti. Ali mislim da si, u svojim analizama da će se Kandidat Lefevr daleko bolje ponašati u ekstremno stresnim situacijama, nego što to čini u učionici, bio potpuno u pravu.

Snimak sukoba načinjen je kamerom sa tavanice i biće ti dostavljen u kancelariju zajedno sa mojim potpunim izveštajem. Kada ga vidiš, mislim da ćeš se složiti sa mojom ocenom da Herr Lefevr zaslužuje ocenu 10 za postupak u stresnoj situaciji.

Razgovarao sam sa Herr Lefevrom za barom pre nego što se događaj odigrao. Njegov nemački je loš čak i za jednog Švajcarca. Ali čini se da je on naočit mladić i jedva čekam da ga sretnem pod manje veštačkim okolnostima.

Suzana i ja bićemo sledećeg meseca u Koloradu i jedva čekam da te pozovem.

Srdačno
Kranz

4

Spisak

MISIJA GRUMBRIDŽ 1618, 17. AVGUST 2051.

LJUDSTVO:

1. DRESER 4 TANJA DŽIVS. ŽENSKO, 31. OSMA MISIJA. SUPERVIZOR.
2. DRESER 1 HSI Č'ING. MUŠKO, 23. PRVA MISIJA.
3. DRESER 1 VIVIJEN HERIK. ŽENSKO, 23. PRVA MISIJA.
4. DRESER 1 ŽAK LEFEVR. MUŠKO, 25. PRVA MISIJA.
5. DRESER 1 KEROK VOČAL. ŽENSKO, 24. PRVA MISIJA.

OPREMA:

5 OPŠTIH ISTRAŽIVAČKIH MODULA V/STANDARDNA OPREMA
1 RIKORDER PERSONALA
1 POVRATNI FLOUTER (DRUGI HITAC)

ZAHTEVANA ENERGUA:

2 HICA 7.49756783002 SJ, PODEŠAVANJE • LOKALNO VREME
13:21:47.94099BDK477
13:27:32.08386BDK477

PRIORITET MISIJE 5.
FONDOVI • 733089 OBUKA

5

Prva glava

Prvi svet Žaka Lefevra bila je druga planeta Grumbridža 1618. Mesto nije ništa naročito obećavalo; planete malih zvezda retko se utabavaju. Na takvu misiju nikada ne bi uputili iskusan tim.

Tanja Džives pomagala je Žaku da namesti biometrijski čitač na odelu. »Deset prema jedan da je samo stenje. Videćemo samo da li je hladno ili vrelo.«

Njih petoro stajalo je u pripremnoj sobi u Kolorado Springsu, pijući poslednju šolju kafe prilikom završne provere svojih odela. Sledećih osam dana provešće u njima.

»Znači, ti misliš da nećemo naći ništa zanimljivo?« reče Kerol Vočal. »Obična skupa vežba?«

»Pa, uvek je zanimljivo. Nikada nije isto. Ni stene nisu iste.«

»Ali misliš da nećemo naći nikakav život«, reče Žak.

Tanja je slegnula ramenima i uz škljocanje zatvorila kutiju čitača. »Ja ne bih očekivala Hauarda Džonsona. Možda fosile, možda neka otporna bića poput marsovskih grudvica.«

Vrata na drugoj strani sobe otvorila su se i tehničar je provirio. »Deset minuta«, rekao je. »Odmah posle sledećeg prispeća.« Vrata su vodila do područja na kome su se sterilizovala odela. Jednom očišćeni, pošli bi u vakuumsku komoru koja je sadržavala LMT kristal.

»Vreme je za zatvaranje patentnih zatvarača«, reče Tanja. Skinula je tuniku preko glave i ubacila je u pretinac. Ostali su učinili isto.

Žak je primetio da Č'ing diskretno izbegava da gleda pravo u ženske članove tima. Samom Žaku nedostajala je ta uglađenost, ali on je barem bio ljubazan da ispita svaku ženu sa jednakom pažnjom.

Sve petoro bili su u odličnoj fizičkoj spremi i bili su privlačni uprkos odsustvu dlaka i pomalo prerazvijenim mišićima. Tanja je imala neznatne belege da se šest puta porodila na tri različite planete i tanke ožiljke kozmetičke hirurgije ispod obe dojke. Ali bila su to obeležja profesije i nisu odvraćala od njene lepote.

Iz refleksne taštine, Žak je stajao tako da žene nisu mogle da vide njegova leđa. Ona su izgledala kao da je na njima neko pravio zareze — sekirom. Dvanaest godina ranije presreli su ga u jednom prolazu četiri čoveka i pribili ga uz zemlju, dok je peti oštrom britvom pokušao da mu pronađe bubrege. Ovo su očigledno činili iz zabave jer su već dobili novčanik. Čim je izašao iz bolnice, zajedno sa ocem preselio se u Evropu.

Odelo, ili *opšti istraživački modul*, bila je mašina grubo oblikovana po čoveku, koja će neustrašivog mesec dana održati u životu usred visoke peći ili uronjenog u tečni vodonik. Unutar nje čovek može stupati kroz uragan, a da ne bude oduvan, hodati okeanskim dnom, a da ne bude smrvljen, ili podići cica-macu, a ne povrediti je.

U sebi je sadržalo nekoliko oruđa koja nisu bila očigledna oružja, ali uz pomoć njih i uz pomoć kola za pojačavanje snage odela, bio je moguće načiniti perecu od čelične šipke; čitav grad pretvoriti u građevinski materijal; pretrčati oko ekvatora nekog malog sveta za nedelju dana. Ali, da bi se počešao nos, bilo je potrebno pet minuta krivljenja, a neki

drugi delovi tela bili su prosto nedostupni.

Sa njime se čovek srodi.

Odela su bila prokleto skupa i prilično teška za rukovanje. Prostija nošnja bila je moguća na svetovima na kojima se unapred znalo stanje. Međutim, ipak je bilo rentabilno na ovaj način opremiti prvi dreserski tim, pošto je jedina alternativa bila prvo poslati automatsku sondu. A najveći trošak u bilo kojoj Levent-Mejerovoj Translaciji bila je energija, koja je bila ista bez obzira da li se šalje potpuno opremljen tim ili mala sonda.

Neko ko je čistunac ili je gadljiv, nikada se ne bi mogao sroditi sa GPEM odelom. Za njega čovek postane previse intimno vezan; ono recikliše sve. Srećom, oni koji prođu sve testove i obuku, i konačno postanu Dreseri, nikako ne mogu biti gadljivi. A i čistunstvo teško da bi mogla biti jača strana njihovog karaktera.

Ulazak u nesavitljivo odelo bila je operacija slična onoj kroz koju je morao da prođe srednjovekovni vitez da bi ušao u oklop. Sa platforme u nivou struka spuštaš se u donju polovinu. Dok su ti ruke još slobodne, prikopčavaš trbušne i bedrene senzorske i pomoćne kanale. Zatim kran spušta na tebe gornju polovinu odela dok držiš ruke podignute tako da lako skliznu u rukave odela. (Što je razlog zbog koga imaš problema pri češanju nosa. U odelu jedva da ima dovoljno mesta da se okreneš i izvučeš jednu ruku, a da ne pomeriš rame. Ali za to treba vremena i rešenosti.) Automatski zatvarački mehanizam spaja gornji deo sa donjim: jezikom i bradom uključuješ radio u odelu i optička kola... i spreman si za pokret.

Žak je uključio radio. »Nikada nisam proveo nedelju dana u jednoj ovakvoj spravi«, rekao je. »Mora da je posle nekoliko dana prilično nezgodno.«

»Nekim ljudima jeste«, reče Tanja. »Sve zavisi od tvoje glave.«

U pravu si, pomisli Žak, nos mi je na glavi. Eksperimentisao je sa pojačivačem slike pomerajući ga od infracrvenog do ultraljubičastog i nazad. U indirektno osvetljenoj sobi nije se primećivala velika razlika; pastelne boje su se neznatno brisale i ponovo pojavljivale.

»Pa«, reče Č'ing, »hoćemo li?«

Vrata se širom otvoriše i četiri figure u odelima udoše u sobu, lako se krećući u tonu-teškim odelima. Upravo stigla bogzna-odakle, njihova odela bila su prekrivena slojem bledoplave prašine. Jeza se uspela uz Žakova leđa i stala mu probadati teme, osećanje koje je potiskivao proteklih šest godina znajući da jedva jedan od dvadeset kandidata uistinu postane Dreser 1,

Ići će sa Zemlje. Čak i da se ispostavi da stigne na običnu bezvazdušnu ploču hladnog granita, biće to mesto koje nijedan čovek nikada ranije nije video.

»Hajdemo.«

Pošli su za Tanjom u sobu za sterilizaciju, kockastu kabinu sa ogledalima umesto zidova, poda i tavanice. Na svakih pola metra nalazila se tanka cev raspona od ultraljubičastih do gama zraka.

»Držite rastojanje. Najmanje metar između vaše ispružene ruke i sledeće osobe.«

Odrazi pet osoba poskakivali su tamo-amo, umnožavajući ih u beskrajnu armiju koja se pružala do obzorja u svakom pravcu. Vrata se zapečatiše i pumpa poče negde da pulsira ispumpavajući vazduh iz komore.

»Zatvorite oči.«

Osećanje da se nalazite usred ogromne mase sveta zamenjuje klaustrofobija; zapečaćeni ste u mrtvačkom sanduku. Isuse, pomisli Žak, koliko dugo čovek može ostati zdrav ako optika otkaže?

»Dobro je.«

Otvorili su oči i pošli za njom u LMT komoru. Dva tehničara sa druge strane prozora gledala su kako ulaze. Svetlost koja je dopirala sa prozora bila je jedina u komori, ali dovoljna da im pokaže put do kristala.

»Četiri minuta, deset sekundi.«

Kristal je bio stakleni sivi krug prečnika 120 centimetara. Tanja pređe njegovu ivicu.

»Kerol, ti ćeš dole sa mnom. Č'ing i Vivijen iznad, a Žak na vrhu.«

Ovde je prestajala svaka sličnost odela i staromodnih oklopa. Tanja i Kerol stale su licem u lice usred kruga, a sledeće dvoje popeli su se i stali im na ramena. Zatim se Žak popeo na njih da postane Planinski kralj. Žiroskopski stabilizatori koji su okruživali struk njihovih odela držali su krhku piramidu da ne padne.

Blistavi žuti cilindar od prozirne plastike spustio se nad njima. On je bio samo vodič da ih održi unutar LMT polja; bili su bezbedni sve dok su na nekoliko

centimetara od plastike. Sve što ostane van polja kada naiđe impulsna struja, biće prosto ostavljeno. Ne mora to biti ruka ili noga; više nego dovoljno bilo bi i parčence odela.

»Devedeset sekundi.« Svi su ćutali. »Trideset sekundi.«

»Vrelo ili hladno«, reče Vivijen. »Hoće li neko da se kladi?«

»Kladim se u dolar da će biti nalik na Zemlju«, reče Kerol. »Ali morate mi dati hiljadu na jedan. Deset hiljada.«

»Da«, reče Žak. »Biosfera mora da je tanka kao ljuska ja...«

6

Biosfere:

Učionica 2041

SCENA: Učionica u ekskluzivnoj, staromodnoj privatnoj školi u unutrašnjosti države Njujork. Sparan vruć dan u kasno proleće; erkondišn je pokvaren.

ULOGE: Profesor je Viljem Dž. Gilbert, trenutno profesor fizičkih nauka. Nervira ga što razred ne pazi, ali smatra da će to proći. Žak Lefevr nije uradio domaći zadatak od prošlog dana i ne razlikuje biosferu od kugle za kuglanje. Pre dva dana službeno je odbacio poslednje »S« iz imena (jer mu je dosadilo da ga zovu Žoks) i umesto da hvata beleške vežba novi potpis. Prisutni UČENICI i jedna MUVA.

PROFESOR

Sedi na katedri — pokušavajući da ne izgleda kruto.

Mislim da je objašnjenje biosfere u tekstu prilično nejasno.

Ukočeno silazi sa katedre.

Slažeš li se, Meri?

PRVI UČENIK

Da, gospodine. Ali mislim da sam razumela.

DRUGI UČENIK

Šapuće TREĆEM UČENIKU:

Isuse, kakav uštogljenko.

PROFESOR

Ronalde, imaš li šta da primetiš?

DRUGI UČENIK

Ne, gospodine. Osim da mislim da sam i ja razumeo

Razred očekivano reaguje.

PROFESOR

Pojma nemaš koliko me to čini srećnim.

Poseže u ladicu i vadi veliku narandžu.

Možda će mala demonstracija svima pojasniti stvar.

Vadi džepni nožić i razmetljivo ga otvara.

Koiiko vas je imalo račun i analitičku geometriju?

Samo tri ruke podižu se dok on brižljivo seče koru i pravi krug oko sredine narandže.

Onda dobro. Ovo neću zvati lokusom.

Uvrće i cima narandžu sve dok ne dobije tri dela: sredinu i dve polulopte. Sredinu ostavlja na stranu.

Ove dve polovine kore biće naš model biosfere.

Spaja dve polulopte.

Zamislite, ako hoćete, da se u sredini ove lopte nalazi majušna zvezda.

Spušta jednu polovinu i pokazuje olovkom u sredinu druge.

Pošto je zvezda u sredini, bilo koja tačka na unutrašnjoj strani kore biće na istoj udaljenosti od nje. Zbog toga će svaka tačka dobijati istu količinu energije sa zvezde i biće na istoj temperaturi.

Tapše spoljnu stranu.

Isto je i sa spoljnom stranom. Svuda je ista udaljenost i ista temperatura. Nešto manja nego na unutrašnjoj.

ČETVRTI UČENIK

Inverzni kvadratni zakon.

PROFESOR

Vrlo dobro, Sten. Ali molim te da me ne prekidaš.

MUVA *je uletela u učionicu i vrlo glasno zuji, pokušavajući da prođe kroz prozorsko staklo*. PROFESOR *je za trenutak pogleda, a zatim nastavlja.*

PROFESOR

Pretpostavićemo da je temperatura. unutrašnje strane sto stepeni celzijusa, tačka ključanja vode. Na spoljnoj strani temperatura je nula stepeni, tačka mržnjenja.

Meri, reci razredu šta to znači.

PRVI UČENIK

Brzo

To znači da je jedino mesto u sistemu gde je moguća tečna voda zapremina kore narandže.

PROFESOR

Vrlo dobro. Šta još?

PRVI UČENIK
Posle nekog vremena.
Svuda okolo biće para i led?

PROFESOR
Ponovo pogledava MUVU, *ali odlučuje da je pusti na miru.*
U pravu si, ali te nisam to pitao. Neko drugi? Mark?

ČETVRTI UČENIK
Spušta ruku.
Tamo gde nema vode, nema života onakvog kakvog ga mi poznajemo. To je zato što je u životu zasnovanom na ugljeniku... potrebna voda...

PROFESOR
... kao manje-više univerzalan rastvarač, u pravu si. I zato se ta oblast zove biosfera. Bios na grčkom znači život, a samo u toj sferi život može opstati. Emi?

PETI UČENIK
Ali prošle godine gospođica Harknes, profesorica biologije, rekla je da je biosfera sav vazduh i voda i... zemljiste na Zemlji, na kojima biljke i životinje mogu opstati.

PROFESOR
Mrzovoljno:
Reč može imati više značenja. .
MUVA *prestaje da zuji i* ŽAK *je pogledom traži.* ŽAK *pokušava da ne upada u oči, ali to je teško, pošto je najviši u učionici, a ćef alfabeta smestio ga je u prvi red.*

PROFESOR
Žak? Možeš li svoju pažnju usmeriti na mene?

ŽAK
Da, gospodine.
ŽAK *je već jedanaest godina u Americi i nema ni primese francuskog akcenta. Kada se kroz devet meseci bude vratio u Švajcarsku, sa leđima koja sporo zaceljuju, njegov melodičan lozanski akcenat koji ga je okruživao dok je bio dete, zauvek će biti izgubljen i govoriće svojim maternjim jezikom kao obrazovan stranac.*

PROFESOR
Priseti se onoga što su Meri i Mark upravo rekli i kaži mi koja će zvezda imati veću biosferu: naše Sunce, ili vrela, plava zvezda kao što je Rigel?

ŽAK
Dvoumi se.
Naše sunce?

PROFESOR
Nipošto! Lekcija od prošle večeri iskoristila je Rigel kao primer. Zar je nisi naučio?

ŽAK
Uh... gospodine... imali smo... pad napona prošle noći i nikako nisam mogao da je naučim.

PROFESOR
Odmahuje glavom
Da mi je da dobijem dolar svaki put...
Ritmički udara lenjirom o dlan.
Žak, tvoj zadatak za večeras je da na četiri strane napišeš zadatak o biosferi. U njemu ćeš objasniti zašto je verovatnije da ćeš naići na naseljenu planetu oko vrele zvezde, nego oko relativno hladne.

ŽAK
Da, gospodine.

PROFESOR
I pročitaćeš ga sutra razredu. I odgovoriti na pitanje
Priča o padu napona je istinita. Čak i u ovom uzrastu ŽAK *zna fiziku i astronomiju bolje od* PROFESORA. *Inače, Viljem Gilbert je profesor muzičkog vaspitanja. Sutradan u zadatku* ŽAK *će istaći da, po* PROFESOROVOJ *definiciji, Zemlja nije unutar Sunčeve biosfere (jer da Zemlja nije okružena vazduhom, temperatura na površini prelazila bi tačku ključanja vode, kao što je to slučaj na Mesecu) i, prema tome, ne bi mogla podržavati život. Takođe će napomenuti da je besmisleno meriti veličinu Rigelove biosfere, jer mlade, plave zvezde ne formiraju planete. Tako će steći opasnog neprijatelja, ni prvi ni poslednji put i verovatno bi pao na kursu da susret u prolazu nije skratio semestar.*

7

Druga glava

...jajeta.«
Kao u nekakvoj neverovatnoj cirkuskoj tački, dreserski tim iznenada se pojavio na manje od metar iznad površine druge planete Grumbridža 1618. Žestoko su tresnuli i saznali da na planeti zaista postoji tečna voda. Preciznije, tečno

blato.
»Isuse Hriste!«
»*Merde!*« Žak je najdalje pao i zato najdublje propao, sve do ramena,
»Stoj«, naredila je Tanja. »Neka se za trenutak niko ne miče. Videćemo da li ćemo nastaviti da tonemo; da li je nalik na živi pesak.«
»Mislim da nije«, reče Žak. »Mislim da stojim na čvrstom tlu.«
»Onda pokušaj da hodaš.«
»Nema problema.« Hodajući, Žak je proizvodio želatinozne, sisajuće zvuke, a crno blato viskozno se kovitlalo iza njega. »Uh, idem ka onom žbunju. Ili već šta je.«
Planeta, koju su prosto zvali Grumbridž, bila je unutar biosfere svoje zvezde i očigledno je posedovala primitivne oblike biljnog sveta. Međutim, ne i zelenog. Žak je krenuo ka organizmu koji je imao prepoznatljivu stabljiku i obešene mesnate ploče koji bi se mogli nazvati listovima. Ali bili su boje mesa.
Grumbridž 1618 nalazio se visoko na nebu, skoro četiri puta veći od Sunca gledanog sa Zemlje, ali je loše izgledao. Bio je mutnonarandžast; posut crnim tačkama i izgraviran finim vrtlozima žutih fakula. Njegova svetlost bila je ublažena gustom maglom, tako da se u njega moglo gledati bez čkiljenja.
Bledožuta magla ograničavala je vidljivost na nekih 70 metara; u infracrvenom spektru duplo duže. Na maksimumu nejasno su nazirali nešto što bi moglo predstavljati ivicu šume. Ili barem grupu većih biljaka.
»Dobra... dobra je to planeta.« U Tanjinom glasu osećao se tračak uzbuđenja. Nije gledala turoban pejzaž, već informaciju koja se pojavila kao lik u njenom vidnom polju:

GRAVITACIJA	0,916
TEMPERATURA	27,67
PRITISAK	0,894
AZOT	0,357
ARGON	0,297
KISEONIK	0,212
VODENA PARA	0,051
UGLJEN DIOKSID	0,047
METAN	0,004
KSENON	0,003
OKSIDI SUMPORA	10E-7
UGLJEN MONOKSID.	10E-7
OKSIDI AZOTA	10E-8
VODONIK SULFID	10E-8
AMONIJAK	----
HALOGENI	----

Ovo nije značilo da mogu da skinu šlemove. Prvo, bilo je previše vodene pare i ugljen dioksida: mirno sedeći u stolici zadihali biste se kroz nekoliko minuta. A postoje i bakterije, virusi i nervni otrovi koje odela nisu u stanju da detektuju, ali koji bi mogli biti fatalni u koncentracijama manjim od jedan prema milion.
Ali Dreseri su i strašnije svetove pokorili. Možda Grumbridž nikada neće postati svemirski vrt, ali ako AED bude zaključio da je vredan pažnje, ljudi će kroz nekoliko godina moći nezaštićeni hodati njegovom površinom.
»Eh, da smo poneli miša«, reće Kerol..
»Sledeći put. Ponećemo nazad malo vazduha.«

8

Geoformiranje I

(Iz Propovedi iz nauke Teodora Laskog, Copyright © 2071, Brum sindikat. Preštampano iz Vašington Post-Tajms-Herald-Star-Njusa, 16. septembar 2071)

»Geoformirati« je glagol, neelegantan neologizam koji znači, prilično očigledno, »promeniti u nešto što ima odredena svojstva Zemlje. «

Prva geoformirana planeta bila je sama Zemlja.
Vidite: čovek ne može uništiti ekologiju planete ni hidrogenskim bombama ni bocama koje se ne vraćaju (sećate li ih se?). On je jedino može promeniti. Čak i bezoblična radioaktivna bilijarska kugla od planete ima ekologiju, premda ne složenu.
Čovek je počeo da geoformira Zemlju sredinom dvadesetog veka. Na nesreću, većinu ranih radova izveli su ljudi koji nisu videli Zemlju kao zatvoren skup međusobno povezanih sistema. Za njih je karakteristično da su se, na primer, kretali vozilima na benzin ili su kupovali konzerve (koje su na sve moguće proklete načine pokušavale da zarđaju i vrate se u zemlju). Zatim bi te konzerve odvozili do mesta za reciklažu gde su nepovratno sagorevali ugalj da bi konzerve istopili i

napravili još konzervi. U tom procesu koristili su vrlo ograničene zalihe fosilnih goriva — te su, sasvim slučajno, Nju Džersiju poklonili jedan od najspektakulamijih zalazaka sunca sve od Jupitera na ovamo.

Opštije rečeno, problem je bio u tome što ako nešto želite da popravite, morate dodavati energiju. A uzimanje energije sa bilo kog dela Zemlje — bio to ugalj, uran ili vodopad — odraziće se i na ekologiju Zemlje. Tako da i to morate popravljati. I tako unedogled.

Očigledno rešenje bilo je pribaviti energiju sa nekog drugog mesta. Sunce traći 99.999% svoje energije pokušavajući da zagreje prazan prostor. Tako su, pritešnjeni, izbacili u orbitu nekoliko satelita sa ogromnim ogledalima koja su sunčevu svetlost pretvarala u električnu energiju. Električna energija se putem velikih lasera, koji su se takode nalazili u brbiti, prenosila do zemaljskih kolektora. Od tog trenutka, stvari postaju komplikovanije, ali dovoljno je reći da je zaista bilo mnogo izuzetno jeftine energije koja se mogla koristiti, a da se to ne odrazi na okolinu.

Učinili su da pustinje procvetaju. Na nesreću, priroda je perverzna što se tiče poklona, pa ako jedna pustinja procveta, neko drugo savršeno mesto pretvoriće se u pustinju. Šta, do đavola, pošaljimo još jedan satelit. Bilo je potrebno tek nekoliko satelita i stvarno, ceo svet prekrila je zelena trava i povijeno žito, a vazduh je bio najslađi sa ove strane Rajskoga vrta.

To što je taj organski polusintetički raj bio prilično nestabilno zasnovan na nekoliko miliona megavata koji su svake sekunde priticali sa neba — ticalo se samo šačice naučnika i tehničara koji su previše pušili i režali na supružnike.

Jedanaest milijardi ljudi živelo je sasvim ugodnim životom zahvaljujući tim megavatima. Ali teoretičari su procenili da bi, ako energija zakaže, manje od jedne desetine preživelo sledeću godinu. A malo bi bilo verovatno da bi preživeli bili vrlo civilizovani.

Činilo se da će geoformiranje pružiti neku vrstu osiguranja protiv ove pri lično verovatne nesreće: načiniti altemativnu Zemlju, nezavisnu koloniju na drugoj planeti. Tako bi se čovečanstvo moglo spasiti čak i da Zemlja propadne.

Zbog toga pokušali su sa ograničenim geoformiranjem Meseca, prekrivajući krater Aristarh i ispunjavajući ga vazduhom, vodom, ljudima i domaćim životinjama. Međutim, bio je to preskup projekat da bi se održao, tako da je posle nekoliko godina napušten.

Čovečanstvo je moglo nastaviti da zauvek — koliko god to trajalo — živi u tom stanju veštački postignutog sklada i da nikada ne geoformira neku drugu planetu. Ali pre cetrdeset godina naš svemir se izmenio zaslugom zalutalog groma koji je pogodio istraživačku zgradu u predgrađima Koledž Parka u državi Merilend...

9

LEVENT-MEJEROVA TRANSLACIJA

(Iz Nauke za svakoga Rasela Grenkea, Hartmen TFX, Čikago, 2059.
Copyright © Hartmen Haus
2059. R28, C10:)

Levent—Mejerova Translacija dobila je ime po dvojici američkih naučnika, jednog koji je slučajno otkrio proces i drugog koji ga je unapredio u praktičnu napravu za međuzvezdana putovanja.

Mnoga naučna otkrića dogodila su se slučajno. Na primer, element fosfor otkriven je zato što je alhemičarev kuvar zaboravio da skine večeru sa vatre (vidi R12, C39). I Galvanijeva večera na kojoj su služene žablje nožice — koje su se zgrčile kada su ih dodimula dva različita metala — dovela je do pronalaska baterije (vidi R21, C53).

Slučaj koji se dogodio Tobijasu Dž. Leventu nije bio kulinarski, već pre grom iz vedra neba. Njegovim rečima:

Pripremio sam eksperiment sa velikim (oko dva centimetra u prečniku) kristalom kalcijum bromida. Kalcijum bromid je »jonski provodnik« i zbog toga provodi elektricitet samo na relativno visokim temperaturama.

Svrha eksperimenta bila je da se zabeleže promene u strukturi kristalne rešetke u toku zagrevanja slabom električnom strujom koja je prelazlla sa jednog lica na drugo. Specijalna vrsta elek-

tronskog mikroskopa bila je usmerena na kristal.

Te noći besnela je oluja i laboratorijska svetla su nekoliko puta zatreperila, ali sam odlučio da nastavim sa eksperimentom. Jedini deo uređaja koji je bio povezan sa strujom bio je mali kalem za zagrevanje koji je okruživao kristal, a to nije bilo opasno. Laboratorija poseduje generator za hitne potrebe koji bi se automatski uključio u slučaju nestanka struje.

Hirovito pražnjenje munje udarilo je u zid laboratorije (ignorišući gromobran na krovu) i briljantnoplavi luk okružio je kalem za zagrevanje, simultano sa udarom groma. Svetla su se ugasila i osetio se oštar miris izgorele izolacije. Osetio sam oštar bol u prstu, ali očigledno nisam bio ni opečen, niti me je udarila struja.

Svetla su se upalila na drugom kraju laboratorije — žice su na mojoj strani isparile — pa sam pošao da pozovem vatrogasce. Kada sam dospeo na svetlo, primetio sam da mi je vrh kažiprsta odsečen. Tako sam pozvao i doktora.

Šok me je malo zaglupio pa mi je pala na pamet ideja da treba da se vratim u laboratoriju — pre nego što izgori — i da nađem vrh prsta, tako da bi mogli da ga prišiju nazad. Našao sam lampu i vratio se kroz dim do mesta dogadaja.

Od kalema za zagrevanje ostala je samo ugljenisana masa, ali začudo, sam kristal činio se nepromenjenim, blistajući kao sočivo na mestu na kome je pao na sto.

Kada je udario grom, podešavao sam kontrole elektronskog mikroskopa, pa sam prst tamo potražio. Nisam ga pronašao, ali sam zato video nešto zapanjujuće.

Kroz ureĐaj bila je probušena rupa u liniji sa osom kristala i tačno oblika i preseka kristala. U početku pomislio sam da je grom tuda prošao, ali nije bilo ni traga sagorevanja ili topljenja. Taj deo elektronskog mikroskopa jednostavno je prestao da postoji.

Pojavio se ponovo nakon nekoliko sekundi, usred vazduha, tačno nad mestom na kome je kristal ležao, i pao uz snažan tresak. Komadići metala, elektronske komponente i vrh mog prsta, ležali su jedni preko drugih na stolu.

Zdravom rukom podigao sam vrh prsta. Bio je potpuno smrznut: tako hladan, da se zalepio za kožu i ostavio opekotinu. Metalni predmeti bili su okovani ledom i pušili su se — neka vrsta hladnoće kakvu nikada nisam video izvan kriogenskih eksperimenata.

Dok su vatrogasci cepali zid da dođu do izolacije koja je tinjala, ja sam pozivao sve naučnike i inženjere koje sam dovoljno dobro poznavao da ih mogu podići od stola sa večerom. Uz svetlost lampe okupili smo se oko ostataka elektronskog mikroskopa.

Baš te večeri Teo Mejer smislio je ono za šta se ispostavilo da je tačno objašnjenje. Dok mi je doktor previjao prst, rekao je: »Tobijas, otkrio si prenosnik materije. Taj prst upravo se vratio sa puta do Jupitera.«

(— Tajm TFX, 16. okt. 2034, Copyright © Tajm Ink., 2034).

Naravno, prst je otišao mnogo dalje od Jupitera. Kao što će to sam Mejer otkriti, minimalna udaljenost na koju predmet možemo transportovati LMT-om, reda je veličine 10^{14} kilometara, ili oko tri parseka. Kuda je tačno otišao vrh prsta Tobijasa Leventa, nikada nećemo saznati, ali sa sigumošću možemo tvrditi da je to bilo negde duboko u svemiru.

10

Treća glava

Žaku je trebalo nekoliko minuta da se probije do čvrste zemlje; ili bar relativno čvrstog blata. Žbun ka kome je išao bio je jedini predstavnik vegetacije u okolini; nije bilo ničega što bi odgovaralo travi, mahovini, ili algama. Sa svoje odredišne tačke mogao je da vidi da je ona »šuma« samo skupina žbunova neznatno viših od njegovog.

»Vreme je za flouter«, reče Kerol. Bili su na planeti sedam minuta.

»Zavisi.«

Flouter je lansiran nešto više od pet minuta posle dreserskog tima. Trenutno se nalazio negde na planeti, verovatno na istoj hemisferi. Medutim, nije bilo moguće reći gde se pojavio.

Signal iz Tanjinog odela dovešće flouter, onaj isti signal koji će biti žiža povratnog LMT polja kada njihovo vreme boravka na

planeti istekne. Ako Grumbridžova atmosfera poseduje nešto nalik na Hevisajdov sloj, tako da signal može da pređe preko horizonta, tada će flouteru biti potrebno samo nekoliko minuta da dođe do njih. Ako ne, moraće se podići u orbitu i u potrazi za signalom podeliti planetu na četvrtine.

Nekoliko minuta kasnije, praćen impresivnim zvučnim udarom, pojavio se. Procenio je položaj svih pet Dresera i spustio se na bezbednoj udaljenosti — na nesreću, pravo u duboko blato.

Tako je Žak prvih nekoliko časova na Grumbridžu proveo pomažući drugovima da izvuku tešku mašinu iz kaljuge, a zatim i da je očiste od blata.

Tanja je obilazila flouter koji se blistao i proveravala ga. »Ne znam. Čini mi se da su ispusti čisti.« Flouter je pokretala super zagrejana struja iz fuzionog ogledala; jedna glavna i osam upravljačkih mlaznica. »Međutim, nemam pojma da li je opasno. Možda može biti pun blata, a da opet radi. Možda sam sebe pročišćava.«

»Ili bi, možda, mala zapreka mogla izazvati kovitlac u ispusnoj plazmi«, reče Ć'ing. »Raznoseći flouter u trenu u paramparčad.«

»Zna li neko sigurno?«

Niko nije znao.

»Jedno je sigurno«, reče Žak. »Ja želim da budem negde drugde kada ga pokrenemo. Ako eksplodira, napraviće rupu dovoljnu da...«

»Oh, ogledalo neće eksplodirati«, reče C'ing. »Može se slomiti, ali neće eksplodirati. Ono poseduje osigurače.«

»U redu, ti ostani ovde i posmatraj prokletinju. Ja idem...«

»Vidi, ne vredi se prepirati...«

»*Ko se prepire?*«

"Žak, utišaj se!« Tanja je nastavila: »U svakom slučaju, moramo da izvršimo preliminamo ispitivanje terena. Kada budemo nekoliko kilometara daleko, pozvaću flouter. Ako eksplodira, odlikovaćemo Žaka. Ako dođe, C'inga.«

Pri ispitivanju terena delovali su kao sakupljački tim. Na prednjoj strani GPEM odela postojala je kutijica koja je automatski određivala uzorak po pitanju izgleda, gustine, čvrstoće na kidanje, kristalne strukture — ako je bilo, tačke topljenja i ključanja, hemijskog sastava, prisustva mikroorganizama i tako dalje. Podaci su automatski prenošeni u rikorder na Tanjinom odelu.

(Registrator je takođe ispisivao na svojim kristalima za čuvanje podataka stanje telesne temperature, krvnog pritiska i sastava krvi, disanja, analize mokraće i stolice, provodljivost kože i sluzokože, Kirlijanovo polje i veličinu aure, svih članova tima. Ovo nije rađeno zbog zaštite njihovog zdravlja — najbliža medicinska pomoć bila je udaljena jedanaest svetlosnih godina — već zbog registrovanja uzroka iznenadne smrti. Što je bio, a što su regrutne komisije zaobilazile, najčešći način na koji su se Dreseri povlačili.)

Sinhronizovali su kompase, inercijalne, a ne magnetne, a zatim se razvili u liniju široku sto metara i teškim koracima krenuli ka severu. Sve što bi im se učinilo zanimljivim, pokupili bi i stavili u kutiju za analizu. Svaki stotinjak koraka utisnuli bi šaku blata, ili, češće, mulja. Na taj način dobijali su prilično tačan profil pojasa Grumbridža širokog deseti deo kilometra, a dugačkog pet. Sa biološkog aspekta, nije bilo ničega posebno zanimljivog; različite vrste sivog bilja koje je bilo dovoljno slično poznatim formama da ne izaziva uzbuđenje, a dovoljno različito od zemaljskog da izazove glavobolju geoformiračima.

Posle oko pet kilometara naišli su na reku. Struja je bila troma i voda je sadržala finu suspenziju svetloga mulja. Ličila je na prljavo mleko. Duž obale nalazila se gomila ružičaste paučine za koju se ispostavilo da je oblik biljnog života.

Druga strana reke bila je izgubljena u magli; morala je biti barem stotinjak metara udaljena.

»Pravo vreme za pozivanje floutera«, reče Tanja. U GPEM odelima ne može se plivati. Nekoliko sekundi kasnije rekla je: »Trebalo bi da je ovde svakog...« i buka eksplozije i udarni talas, pogodili su ih istovremeno. Žak je ugledao mlečnu vodu kako mu leti ispod nogu — stabilizator je prekomerno radio, glasno zujeći, kako bi ga održao u uspravnom položaju — a onda je dodirnuo površinu i skijao se unatraške pre nego što ga je prekrila voda.

»Vidiš li. C'ing?« viknuo je. »Jebeš ga, šta sam rekao?«

»Šta?« reče Ć'ing. On je već zaboravio

razliku u stavovima po pitanju floutera. »Izvini, šta sam ti rekao?«

»Ti, uh, nema veze.«

Žak je shvatio da se razmeće poput tvrdoglavog klinca i da špijun-cinkaroš snima njegov krvni pritisak, otkucava hormone, beleži svaki sekund besa i, sada, zbunjenosti.

»Jesu li svi pod vodom?« upita Tanja. Usledila je bujica odgovora. »Stani. Da li ima neko da nije pod vodom?« Svi su bill. »Pa, uzmimo uzorak vode i vratimo se.«

»Pro... prokleta kutija za uzorke je pod muljem«, Žak je gundao.

»Onda uzmi uzorak mulja«, reče neko.

Žak je stisnutih usana to učinio, a zatim je uključio svetlo na glavi i krenuo da se probija pravo ka jugu. Nije ništa mogao da vidi, ali bilo je bolje kretati se kroz svetlu neprovidnu supu nego kroz tamu.

Glava mu je izronila i sačekao je da mu se sočiva očiste: C'ingov glas brujao mu je u ušima, najzad uzbuden:

»Mislim da sam pronašao životinju.«

»Životinju? Koliku?«

»Malu. Veličine pesnice. Plivala je ispred mene i ja sam je uhvatio.« Nasmejao se. »Mislio sam da je biljka, ali se migolji.«

Neke se biljke migolje. Tanotropizam.

C'ing je izronio nekoliko metara daleko od Žaka. Stvorenje mu se nežno ugnjezdilo u šakama. Ličilo je na morskog ježa, ili neko takvo biće, cmo i bodljikavo. Talasavo.

Njih dvojica stigli su na obalu pre nego što su ostali izronili.

»C'ing, mogu li da ga vidim?«

»Naravno. Samo budi pažljiv.«

»Biću pažljiv.«

C'ing mu ga je pružio i možda je postojala jedna dvadesetinka sekunde kada su senzori na »rukama« odela bili u simultanom kontaktu sa životinjom. Tokom tog trenutka čuli su:

C'ING

»... prokleti Kinez misli da ću mu slomiti igračku, služi ga dobro, ako ga razbijem, kao u ronjenju, razbijem i nahranim...«

ŽAK

»... svuda život čak i ovde lebdi u serilnim otpacima kao razbijen? i nahranim, je život, da...«

»Šta?« Skoro da ga je zaista ispustio

»Molim te, jesi li nešto rekao?«

»Hmn.« Okretao je životinju u rukama. Na svetlu bila je blistavo purpurna i ono što je ličilo na bodlje nije bilo ni tvrdo ni oštro. Talasala se zlokobnim skladom koji nije nagoveštavao strah.

»Cilija«, reče Žak. »Neka vrsta cilija. Verovatno pomoću njih pliva.«

»Možda«, reče C'ing. Čini se da baš nisu praktične za kretanje.«

»Možda to i nije vodena životinja. Čini se da nema ništa protiv što je izvan vode.«

»Možda si u pravu.« Uzeo je stvorenje nazad i kada su se dodirnuli čuli su:

C'ING

»... ali možda sada umire, migoljeći se ovako, kao gusenica u vatri, mama reče, Žak, dobio- čitaš li to moje misli, ti moj Bože čitaš moje misli...«

ŽAK

»...ali možda ovako umire, skladna, lagana poema smrti kao gusenica? migolji u vatri? Loša slika, razliva se, da, vidim tvoje misli i...«

Gledali su jedan u drugoga.

11

Most I

Grumbridžski »most«

Preliminama statistička analiza

Jedna od izuzetnih osobina stvorenja koje omogućava ESP, koga je tim Tanje Dživs doneo sa Grumbridža 1618 je njegovo »podešavanje« prema pojedincima. Čini se da je najosetljivije, ili najefikasnije, na prvoj osobi koja sa njim stupi u kontakt, a da ta osetljivost opada sa svakim narednim kontaktom.

Dalje, čini se da osetljivost ne opada sa vremenom.

Čini se da je efekat isti bilo da subjekt kontaktira sa životinjom na Grumbridžu, bilo na Zemlji. Čini se da efekat prolazi kroz senzore za dodir Opšteg istraživačkog modula bez ublažavanja.

Statistička analiza obavljena je standardnim Rajnovim testom: špil karata sa pet puta po deset lako vizuelno prepoznatljivih simbola. Svaki subjekt »čita« špil deset puta, u tri različite situacije. Statističko očekivanje tačnih odgovora od

petsto pokušaja je sto. Kao što sledeća tabela pokazuje, rezultati su nesumnjivi:

		26. avgust		27. avgust		28. avgust		
	Subjekt	partner	tačnih	partner	tačnih	partner	tačnih	kontr.
1.	Lefevr	2	397	3	412	7	388	98
2.	Vočal	1	295	3	302	8	270	113
3.	Dživs	1	243	2	257	7	219	104
4.	Herik	1	207	3	228	8	195	133
5.	Simon	1	182	2	189	7	170	90
6.	Čendler	1	161	3	167	8	156	105
7.	Tobijas	1	143	2	135	8	140	76
8.	Fong	1	131	3	135	7	119	115

Kontrolna brojka je rezultat postignut bez Grumbridžskoe »mosta«, uz asistenciju dr-a Čendlera ili dr-a Fonga.

Na nesreću, Dreser koji je prvi stupio u kontakt sa mostom (Dreser 1 Hsi Č'ing) nije preživeo misiju. Preživeli subjekti smatraju da bi C'ingov rezultat stalno bio petsto, jer je on mogao da im čita misli reč po reč.

Čini se da povezanost rezultata Rajnovog testa i identiteta pasivnog partnera, »čitača«, skoro da i ne postoji, ili je vrlo mala. Lefevr kaže da povremeno primećuje povratnu spregu sa Vočalovom; čitajući njene misli često »čuje« svoje onako kako ih ona tumači. Taj efekat je kod C'inga bio još jači, ali Lefevr ga nije primetio kod ostalih Dresera.

Dalja testiranja, od kojih neka mnogo subjektivnija, učinjena su najviše na subjektima Lefevr i Vočal.

Ova komisija preporučuje da se, što je pre moguće i na što je duže moguće, pošalje još jedna misija na Grumbridž 1618.

Dr Luis Čendler
Za matematičku komisiju
Opšta istraživačka grupa
AED Kolorado Springs

12

ČETVRTA GLAVA

Kerol Vočal je izašla iz mutne vode i ugledala neobičan prizor: Žak i C'ing drže se za ruke.

»C'ing, kakva je to životinja... « Dok im se približavala obojica su ćutali. Zatim ju je C'ing uzeo za ruku i dao joj životinju i sam je držeći.

Č'ING	KEROL
»... kakva velika misterija, zašto oni ne? Smešna stvarčica, šta je... C'ing? Jesi li to ti? Govorimo li to mi stvamo jedno drugom ovako?«	»Um umu da... čujem misli, Čujem misli. Da.«

»Telepatija«, reće Žak. »Čisto i prosto. Pokušajmo utroje.« Pružio je ruku i dodirnuo stvorenje. Ništa. C'ing se povukao:

ŽAK	KEROL
»... pretpostavljam da ne radi utroje, čuješ me Žak čuješ me Kerol? da Ja da.«	»...sada ponovo radi. Čuješ me Kerol? Da.«

Tanja i Vivijen su izronile nekih dvadeset metara nizvodno.

»O čemu to vas troje brbljate?« upita Tanja.

Brzo su im objasnili, a zatim demonstrirali moći stvorenja; prvo Tanji, pa onda Vivijen.

»Čekajte«, reče Vivijen. »Kažete da ovako možete da razgovarate jedni sa drugim?«

»Tako je«, reče C'ing. »Cele rečenice«, dodade Žak.

»Ja ne primam ništa nalik tome. Č'ing, pomisli nešto i pokušaj da prvo preneseš meni pa onda Žaku.«

To je i uradio.

»Sve što primam«, reče Vivijen, »je planina« i »ruža«... i osećanje tuge, nostalgije.

»Daj da ja ponovo pokušam«, reče Žak. »To su dva stiha iz neke pesme. 'Nisam

odavno video Istočni Breg Koliko puta li je ruža procvetala?'«

»Čini mi se da to odgovara«, reče C'ing. »To je pesma, poznata pesma Li Poa:

Pu chien Tung Shan ctiiu
Ch'iang-wei chi tu hua.

Prva dva stiha, hoću reći.«

»Pomislio si je na kineskom?« upita Žak.

»Da«, reče C'ing.

Veći deo sledećeg sata proveli su stojeći pored obale i eksperimentišući. Odbacili su prvu pomisao koja je Žaku pala na pamet, da stvorenje bolje deluje na muškarce nego na žene. Pokušavajući da prenesu »teške« podatke, kao što su matični brojevi ili datumi rođenja, uskoro su došli do jednostavne istine: osetljivost telepatskog primanja smanjuje se sa povećanjem broja ljudi koji su pre toga držali stvorenje.

Tako je najosetljiviji bio Č'ing, zatim Žak, pa Kerol, Tanja i Vivijen. C'ing ih je sve mogao čitati kao otvorenu knjigu (iako su reči dopirale do njega na kineskom, osim ako nije bilo tačnog ekvivalenta engleskoj reči); Vivijen je primala samo opšte utiske i poneku reč. Mogla je da pogodi otprilike polovinu cifara u matičnom broju.

»Sigumo je«, reče Tanja, »da vredi da odstupimo od programa za dan-dva i da potražimo još ovih stvorenja.

Predložila je da na obali oforme liniju i da sa upaljenim svetlima krenu kroz podvodnu struju. Ako bi stvorenje doplivalo na metar-dva od njih, mogli bi ga videti.

C'ing je ostao van vode da čuva »svoje« stvorenje, dok su se ostali zagnjurili u potrazi za svojim.

Neko vreme uzbuđeno su razgovarali, a onda su se usredsredili na posmatranje svetlooker praznine. Vreme je vrlo sporo prolazilo. Bilo je naročito zanimljivo kada bi mehur, ili deo grane ušao u Žakovo vidno polje. Medutim, bio je zadovoljan; bilo je mnoštvo stvari da se razvrsta. Pokušao je da se priseti svake veze koju je ostvario tokom eksperimenata u prošlom satu.

Blago zvonjenje podsetilo ga je da je vreme za obrok. Nije bio naročito gladan, ali je bio srećan što je imao nešto čime bi se zanimao. Tuba sa hranom podigla se ispred njega i on ju je posisao; struktura i ukus krompir pirea sa sokom od pečenja, ali preblago. Zatim nešto nalik na neškodljivu mešavinu šargarepe i graška. Poželeo je da ima slanik. Na kraju, tuba za tečnost dala mu je odmerenu dozu crnog vina.

Sada samo da postoji neki način da prokrijumčari posle večere cigaru.

Žak je ponovo čuo Kerolino pitanje C'ingu da li bi voleo da, u interesu nauke, pokuša, jednom kada se vrate na Zemlju, eksperiment u intimnoj biologiji uz pomoć stvorenja. (To je još jedna stvar koju ne možete raditi unutar GPEM odela.) C'ing je odvratio da će biti očaran i počašćen.

Žak je shvatio da je talas ljubomore koju je osetio i nefer i racionalan.

Posle dva sata ronjenja, koji su se činili mnogo dužim, Tanja je odlučila da odustanu; da nastave sa programom. Možda je njihovo prisustvo oteralo stvorenja ili, kao što je Vivijen zapazila, možda je ono stvorenje koje je C'ing uhvatio, telepatski upozorilo ostala stvorenja.

Upitali su Č'inga šta on misli o tome i nisu dobili odgovor.

Dok su izlazili iz vode, Tanja je pozvala čitač Ć'ingovog biometrijskog sistema. Sve se činilo normalnim, osim moždanih talasa: slabašan talas na teti; na ostalim bez aktivnosti.

Pre nego što su došli do njega uključio se alarm i u njenom vidnom polju pojavila se sledeća poruka:

HITNO, OPASNOST
SVE VITALNE FUNKCIJE PRESTALE
SU U GPEMU 2
PREDUZIMAJU SE HITNE MERE U
SLUČAJU
NEPOZNATOG KVARA GPEMA
BEZ ODGOVORA 21:33:00
BEZ ODGOVORA 21:33:05
BEZ ODGOVORA 21:33:10
BEZ ODGOVORA 21:33:15
BEZ ODGOVORA 21:33:20
BEZ ODGOVORA 21:33:25
BEZ ODGOVORA 21:33:30
SMRT USLED PRESTANKA RADA
SRCA
SMRTI PRETHODIO PRESTANAK

MENTALNE AKTIVNOSTI
SMRT USLED NEPOZNATOG KVARA
GPEMA

13

Priručnik za osiguranje

(Iz kratkog pregleda zanimanja za prodavce polisa, Hartford kompanija za osiguranje, Inc, Hartford, CT, 2060)

Zanimanje	**Preporuke**
Dreser	**Ne izdavati nove polise. Ističuće polise, prebačene sa prethodnog na sadašnje zaposlenje, ne produžavati. Supruge Dresera takođe su čist rizik zbog izuzetne nervne napetosti. Smrt brižljivo istražiti zbog mogućnosti samoubistva. (Stvarna smrtnost Dresera je poverljiva informacija. Neformalne studije ukazuju da manje od 50% preživi putovanje.)**

14

Povratni efekat

(Odlomak iz intervjua sa Dr. Haime Barnetom, direktorom Istraživačkog sektora Agencije za vanzemaljski razvoj u Kolorado Springsu, povodom puštanja novog, 120-centimetarskog LMT kristala 28. oktobra 2044.)

NBC:... sada evo nečega što nerazumem Svi se vraćaju u istom trenutku bez ikakvog utroška energije...

HB: (smeje se) Dobrodošli u klub. Niko to ne razume. Jasno je da je to povezano sa onim što naučnici nazivaju zakonom konzervacije...

NBC: Razumem.

HB:... ali nije potpuno jasno šta biva konzervirano. U sve to uključeni su i materija i energija i prostor — vreme... dozvolite mi da ovo istaknem. Levent—Mejerovu Translaciju možemo opisati, možemo je matematički opisati do desete značajne cifre. Ali, sve je to empirijski; ne možemo se praviti da razumemo zašto se ona odigrava.

Sam Povratni efekat dobra je ilustracija ovoga. Kada se grupa ljudi transportuje na drugu planetu, jedan od njih nosi uređaj za povratak — ono što mi zovemo njihovom »crnom kutijom«. Kada vreme boravka na planeti istekne, sve što je dovoljno blizu crne kutije automatski biva vraćeno na Zemlju.

NBC: Koliko je to blizu »dovoljno blizu«?

HB: Polje tačno duplicira konfiguraciju originalnog LMT polja. U slučaju ovog našeg novog kristala, biće to cilindar nekih pet metara visok, prečnika 120 centimetara.

U svakom slučaju, nema nikakvog teorijskog objašnjenja zašto električne veze u crnoj kutiji funkcionišu. Naučnici su je skarabudžili metodom pokušaja i pogrešaka, počinjući od veza koje su bile prisutne u elektronskom mikroskopu koji je bio upetljan u Leventov originalni, uh, slučajni eksperiment.

NBC: Ali samo jedna osoba može da nosi tu cmu kutiju.

HB: Naravno. Nesreća u Los Alamosu je to dokazala.

NBC: I oni mogu da sa planete dopreme šta god žele, sve dok to ne pređe granice polja.

HB: Tačno, uh, Frede. Ali, kao što znate, uzorci koje donesu ostaju na Zemlji samo onoliko koliko su ljudi bili na toj planeti. Tada nestaju.

NBC: Oni se tada vraćaju nazad? Na matičnu planetu?

HB: To se čini logičnim. Simetričnim. Ali ne znamo; nikada nismo pronašli uzorak.

NBC: A šta se dešava sa osobom na drugoj planeti ako ostane van cilindričnog polja kada vreme istekne?

HB: To se dvaput dogodilo. Oba puta smo poslali spasilačku misiju, ali nikoga nismo našli.

NBC: Prosto su nestali? Nisu...

HB: Tako je.

NBC: I nemate pojma šta im se desilo?
HB: Za sada ne.

Peta glava

Č'ingovo telo ostavili su pored obale i nastavili sa istraživanjem planete.

Činiti to bez floutera bio je težak poduhvat. Veći deo vremena proveli su putujući — bukvalno trčeći sa svoje geografske širine gore do pola, dole do ekvatora i nazad.

Pojačivač u odelu omogućavao im je da prelaze hiljadu, pa i više kilometara dnevno.

Planeta je bila lošija nego što je to na prvi pogled izgledalo:

More koje je pokrivalo četvrtinu njene površine bilo je tako slano da ništa, osim izvesnih otpornih mikroorganizama koji su ostajali blizu ušća reka, nije moglo da živi u njemu.

Polarna kapa predstavljala je zamrznutu pustoš, neplodnu i beživotnu po kojoj se fosilni sneg, teške male granule pokretane neprestanom burom, teško kotrljao; gde je vetar u ledenim planinama isklesao fantastične oblike, velike zakrivljene površi koje su se sticale u oštrim ivicama da otpevaju jedan dugačak ton.

Niz mrtvih vulkana; njihovi vrhovi prekriveni zlatnim snegom monokliničnog sumpora.

Prastar, klimom izbrazdan meteorski krater veći od Teksasa, savršeno okrugao sa otiskom u sredini — ispunjen slatkom vodom i zbunjujućom raznolikošću vodenog života. Niti jedno stvorenje nije imalo telepatske osobine.

Spuštajući se sa pola prema ekvatoru, zamrznuta, jalova zemlja rastapala se u močvaru, manje ili više bogatu biljnim svetom; zatim je bilo sve manje života, pošto se zemlja sušila i temperatura rasla. Poslednjih nekoliko stotinjaka kilometara pre ekvatora predstavljalo je isušenu pustoš, bledosivu stenu i pesak u monotono pravilnim dinama.

Poslednjeg dana požurili su nazad do reke da bi mogli da C'ingovo telo i odelo vrate naučnicima u Kolorado Springs.

SMRT USLED NEPOZNATOG KVARA GPEMA mučila ih je sedam dana. Cele nedelje satirali su svoja odela od posla. Č'ing je umro stojeći, ništa ne radeći.

Ali problema nije bilo. Dešavaju se takve stvari, Tanja je rekla; GPEMI se proveravaju, dvostruko se proveravaju, trostruko, četvorostruko. Međutim, oni predstavljaju najsloženiji mehanizam kome je čovek poverio svoj život. Doktori i inženjeri otkriće šta se dogodilo C'ingu i učiniće sve da se to više nikada ne desi. Tanja je rekla.

Reka se izlila, tako da je Č'ing stajao do kolena u vodi. Imali su još dva sata pre nego što ih Povratni efekat pokupi.

Izvadili su ga iz vode i seli da sačekaju. Žak je uzeo stvorenje iz pregrade na C'ingovom odelu u koju su ga smestili (u okolini koja je simulirala reku).

Dodavali su životinju jedno drugom u krug i činilo se da su joj moći nesmanjene.

»Imam teoriju«, reče Žak.

»U vezi čega?«, upita Kerol.

»Zbog čega nema kopnenih životinja.« Osim stvorenja koje je C'ing našao, nisu pronašli nijednu životinju koja bi mogla opstati izvan vode. »Kada je udario meteor; znate, onaj veliki krater? Mora biti da je njegov udar prouzrokovao katastrofu svetskih razmera. Zemljotrese, požare, plimne talase...«

»Ako je uleteo u vodu, ispunio je atmosferu pregrejanom parom«, reče Kerol.

»Radioaktivnom parom«, dodade Tanja. »Takav udar...«

»Na to sam i mislio«, reče Žak. »Ništa na zemlji nije preživelo. Preživele su samo biljke i životinje zaštićene vodom.«

»Moguće, stvarno je moguće«, reče Tanja. »Ako se to zaista dogodilo, trebalo bi da su geolozi sposobni da rekonstruišu katastrofu.«

»Iz uzoraka«, reče Kerol.

Jedno vreme su ćutali. Samo je C'ing stajao.

»Koliko još«, upita Vivijen.

»Oko dvadeset minuta«, reče Tanja. »Dvadeset dva.«

Još jedna duga tišina.

»Pa, mogli bismo da zauzmemo položaj«, reče Tanja. »Žak, ti ćeš ponovo na vrh, drugačije nikako ne bismo mogli da usaglasimo visine. Ja ću biti dole sa C'ingom... C'ingovim odelom.«

Pošto je Tanja urezala krug prečnika 120 centimetara, uspeli su se jedno na drugo i zauzeli svoja mesta.

»Još četiri minuta.«

Kao i prvi put, prenos je bio trenutan. Jednoga momenta gledali su preko prljavomlečne reke, sledećeg su pali na

pod LMT komore u Kolorado Springsu sa oko metar visine.

»Imamo živo biće«, reče Vivijen, još pre nego što je Žak dodirnuo zemlju. »Potrebna mu je temperatura dvadeset osam stepeni, pritisak nula zarez osam devet četiri. Mešavina: azot nula zarez tri pet sedam, argon nula zarez dva devet sedam...« Ovo će predstavljati polaznu životnu sredinu za stvorenje; kada rezultati koje su Dreseri doneli budu analizirani, moći će se tačno podesiti grumbridžski uslovi. »...i izvor protočne vode, jedna kada. Stvorenje je semiakvatično.«

»Imamo i smrtni slučaj, Dreser C'ing Nepoznati kvar odela.«

Pre odlaska na dekontaminaciju morali su da sačekaju da dođe tim za analizu i preuzme njihove uzorke. To je potrajalo, jer je većina naučnika izvučena iz postelje — niko nije očekivao da se obična misija za obuku vrati sa organskim materijalom.

Međutim, tim za autopsiju bio je spreman.

Konačno su prošli kroz sobu sa ogledalima i svetlošću za čišćenje i dospeli u pripremnu sobu. Kranovi su podigli gornje polovine njihovih GPEMA i oni su izmigoljili iz njih i bacili se na pravu orgiju češanja leđa. Zatim su usledili vrući tuševi i čista odela, brzi pregled i nešto malo prave hrane. Potom šest časova odmora pre otpusta, za vreme kojih su analiticki pregledali prikupljene podatke.

Žak je spustio potpuno oglodanu svinjsku krmenadlu.

»Uh, Kerol...«

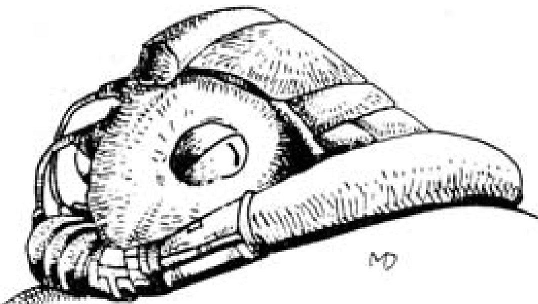
»Naravno. Moglo bi biti zanimljivo.« Nasula je sebi još jednu čašu vina i prosledila bokal Vivijen.

»Znaš«

»Čekala sam čitav sat da predložiš.«

»A ja sam tebe čekao. Najzad, ti si pitala C'inga.«

»On to nikada ne bi mogao. Zanimalo me koliko će tebi trebati.«



Žak je podigao čašu, »Onda, u interesu nauke.«

Pridružila mu se. »Čisto istraživački.«

»Hoće li neko od golupčića da doda so?«

16

Autopsija

Za: Medicinski istraživački tim: AED Kolorado Springs, Vesthempton, Lion, Nagpur, Meng Su, La Rioha, Šarlevil

OD: Dr Džonaton Lengman
Dr Andre Bamet
Dr Mirijam Kophejdž, Medicinski istraživački tim,
AED Kol Spr

POVODOM: Autopsija Dresera 1 His C'inga

Zaključak

Dreser 1 Hsi C'ing umro je na svom prvom prenosu, misiji za obuku na Zemlji sličnoj planeti Grumbridž 1618. Misija je po mnogo čemu bila izuzetno neobična. Ne samo što je planeta sasvim pogodna za geoformiranje, nego i jedna od životinja koju su Dreseri pronašli verovatno funkcioniše kao pojačivač telepatskog sporazumevanja (preliminami izveštaj priložen; Dodatak VIII).

Dreser C'ing umro je u 21:32:47,6, 17. avgusta 2051. GPEM je pokušao da ustanovi uzrok smrti, ali nije uspeo, pa je vođi tima naveo »Smrt usled nepoznatog kvara GPEMA«, a zatim je zamrzao mrtvaca zbog kasnijih analiza na Zemlji.

Naša bioinženjerska sekcija je veoma brižljivo proverila GPEM i izvestila da on savršeno funkcioniše. Dijagnoza koju je on dao mogla bi se interpretirati »Uzrok smrti nepoznat.« (Dodatak III).

Naše ispitivanje mrtvaca takođe je negativno. 20. avgusta 2051. Dreser C'ing bio je izvrsnog zdravlja (Vidi pregled pre misije; Dodatak IV), a telo takođe ne pokazuje simptome bolesti niti traume koji nisu direktno povezani sa posmrtnim zamrzavanjem.

Biometrijski podaci koji prethode smrti su dvosmisleni i mogu se interpretirati kao da navode na infarkt ili na složeni

cerebrovaskulami napad. Međutim, autopsija pobija obe mogućnosti.

28. avgust 2051.

Sadržaj

Kopije na kristalu originalnih podataka dostupne su na zahtev.

17

Raspored

RASPORED EKSPERIMENATA: Grumbridžski »most«

Vreme	Tim	Svrha	Oprema
25. avg. 03:05		(transport)	
03:05 – 10:00	Viši ispitivački	Opšte istraživanje	ad lib
10:00 – 17:00	Bio grupa Vilard	Meta/katabolička mer.	Mod. Stok. komora
17:00 – 24:00	Bio grupa Džejmeson	Reakcija na stimulans	ad lib
26. avg. 00:00 – 14:00	Mat. kom: Čendler	ESP (stat)	Rajnov špil
14:00 – 15:00	OSJ grupa	Odnosi sa javnošću	ad lib
15:00 – 22:00	Bio grupa Van der Vels	Eksp. sa zemaljskim životinjama	modifikov. dizači, životinje ad lib
22:00 – 24:00	Lefevr, Vočal	Lični (ESP, psih)	ležaj
27. avg. 00:00 – 14:00	Mat kom. Fong	ESP (stat)	Rajnov špil
14:00 – 17:00	Rili I svi	Konferencija za štampu	-
17:00 – 24:00	Bio grupa Vilard	Promena u brzini metabolizma pod povećanim pritiskom	Mod. Stok. komora
EKSPERIMENTI OD 28. AVG – 31. AVG BICE ODREĐENI PREMA REZULTATIMA PRETHODNIH PROUČAVANJA			
1. sept 19:00 – 20:49	Bio grupa Vilard	Seciranje	Hir. instr. kamere
20:49	-	(transport: povratni efekat)	

18

Šesta glava: Preludijum

Uvod u radnju, događaj, stanje ili čin šireg opsega i većeg značaja... nezavisan komad srednje dužine, ponekad korišćen kao uvod u fugu…

SCENA: *Najbolji restoran u Kolotado Springsu, subotnje veče 26. avgusta 2051.* ŽAK LEFEVR *je izveo* KEROL VOČAL *na večeru. Sveće, težak baršun, neoelizabetanskog okteta. Kelner je odneo posuđe,* ŽAK *naručuje bocu Šato d'Ikvem 2039. Zadirkujući:*

KEROL
Vredim li zaista toliko?

Pomalo odbrambeno:

ŽAK
Prilika je...
KEROL
Neće biti neka naročita, ako puno popijemo.
Alkohol *jeste* depresant
ŽAK
Dobro vino nikada ne pogađa tu.. sposobnost.
KEROL
Jesi li uvek tako formalan
ŽAK
Ja? Nisam ja tako...
KEROL
Jesi. Ponašaš se prema meni kao prema rođaki koju dugo nisi video Ne kao...
ŽAK
Da, do đavola. Možda sam malo nervozan. Nije ovo običan prvi sastanak.
KEROL
U pravu si. Ipak, opusti se. Neće to biti kao da smo na sceni ispred...
ŽAK
Da.
Drago mi je da si uskočila kada je stari Čendler hteo da...

Sleže ramenima.

KEROL
Ima granica.
ŽAK
Pretpostavljam da ipak nisi bila
toliko pogođena kao što si to kazala.
KEROL
Ne budi sada toliko radoznao. Kasnije ćeš imati šansu.

Smeje se.

ŽAK
Nadam se. Evo našega.

Kelner poslužuje vino odgovarajućom ceremonijom. Oni nazdravljaju i piju.

KEROL Dobro je.
Jesi li naviknut na ovakav život?
ŽAK
Nekada sam bio. Još od detinjstva više nisam.
KEROL
Jesu li ti roditelji bili bogati?
ŽAK
Dobrostojeći. Tata je bio viši
fizičar na Fermijevom institutu u
Njujorku.
KEROL
Umro je?

Koleba se.

ŽAK
Tako nekako. Pričajmo o nečemu
drugom.
KEROL
Naravno. Žao mi je.
ŽAK
Smešno je...
KEROL
Da?
ŽAK
Pa... toliko toga smo zajedno prošli
— zajedno smo otkrili novi svet — a
ipak smo stranci.
KEROL
Zajedno odvojeni. Nikako ne mogu
da se naviknem da te gledam kao
obično ljudsko biće, u ljudskom telu.
Obično si bio glas u mome uhu.
ŽAK
Ja nemam problema da se naviknem
na tvoje telo.
KEROL
Tako si galantan.

ŽAK gnjura kažiprst u vino i vuče ga ivicom čaše. Ona je od dobrog kristala i proizvodi čist, melodičan ton koji se, na nesreću, ne slaže sa muzikom okteta. Čovek za susednim stolom pogledom ošine ŽAKA i on prestaje.

KEROL
Ne sviđa ti se muzika?
ŽAK
Muzika! Ona je tu samo sredstvo da
se prodaju lutnje i flaute.
KEROL
Lepa je...
ŽAK
Sledeće godine koristiće se električne
gitare.
KEROL
Moguće.
ŽAK
Da je to prava elizabetanska muzika,
madrigali i slično, bilo bi u redu —
jednostavno, kontrolisano; ali ova
moderna...
KEROL
Žak, smiri se. Nema razloga da se uzbuđuješ.

ŽAK *ispija vino i sipa još jednu čašu*. KEROL *odbija*.

KEROL
Koliko je sati?

ŽAK
Devet i pet...
KEROL
Ako sada pođemo, možemo peške stići do komore.
ŽAK
To je...

Gleda u piće.

verovatno dobra ideja.

Poziva kelnera.

Noć je lepa.

ŽAK *podmiruje račun i oni odlaze*. KEROLINA *ruka lagano je oslonjena o njegovu.*

19

Fuga

Polifona kompozicija zasnovana na jednoj, dve ili više tema koje izlažu nekoliko glasova ili grupa glasova u krug i koje bivaju podvrgnute kontrapunktnom tretmanu i postepeno ugrađene u kompleksniji oblik koji donekle poseduje osobine delova ili stepene razvoja kao i obeleženi klimaks na kraju.

Grumbridžski most smešten je u kabinu veličine sobe, u kojoj je bilo moguće regulisati pritisak, koja se graničila sa pripremnom sobom. Bila je prevelika za tu svrhu, vazdušni pritisak na Grumbridžu iznosi samo devet desetina atmosfere ali kao što je Žak istakao, imala je jednu stvarnu prednost od posebnog značaja za njihov osobit eksperiment; nije imala prozore.

Stigli su nešto prerano, pa su, u trenutku kada je Van der Vals sa svojom grupom izašao, delili jednu šoljicu kafe.

»Ima li rezultata, Dr. Van?«, upita Kerol.

»Teško je reći«, odmahnuo ja glavom. »Većina životinja bila je letargična.« Otvorio je kavez i izvukao malog škotskog ovčara sa čijih su grudiju i glave i dalje visile žice. Bio je mlitav poput krpe; nije hteo da stoji. Van der Vals ga je nežno tapšao i pričao mu.

»Naravno, nisu mogli da nose maske. Ugljen dioksid ih je većinu opio. Kada pregledamo biometrijske rezultate znaćemo više. Tako je, momče.« Pas je pospano stajao.

Dvojica njegovih asistenata donela su ostale kaveze. »To je sve, Van«, reče jedan od njih. Van der Vals uze psa pod mišku i iskreno im zažele sreću.

Žak i Kerol staviše nove plastične umetke i dve disaljke i namestiše maske. Nisu stavili boce na leđa, već su ih kroz vazdušni ventil uneli u kabinu.

Pad pritiska zabubnjao im je u ušima.

»Nije baš apartman za medeni mesec«, reče Žak. Blistavo beli, emajlirani zidovi i crno popločani pod, akvarijum pun muljevite vode na stolu u sredini sobe. Krevet na rasklapanje pozajmljen iz ambulante. Video-kamere.

»*Omnia vincit Amort*« , reče Kerol.

»Videćemo.« Poveli su jedno drugo do kreveta. U prolazu, Žak je prebacio jaknu preko jedne od kamera.

»Rekli su da će kamere biti isključene«, reče Kerol.

Žak je skidao majicu, nimalo lako, pošto je bila dolčevitka. Morao je da je navuče preko maske, a zatim prevuče nadole preko creva za vazduh i boce. »Oni su to rekli.« Prebacio je košulju preko druge kamere.

Kerolina polusvečana haljina nije predstavljala problem. Prešla je prstom niz šav i skinula je preko ramena, brižljivo je savila i spustila na sto pored akvarijuma. Nasmešila mu se, zavukla ruku u tamnu vodu i ulovila most. Bio je mokar, ali ne i ljigav.

»Ovo bi trebalo da bude zabavno.« Sela je na krevet pored njega. Nežno ju je pomilovao, ne pokušavajući da dodirne most.

Ona se ispružila na krevetu, stavila glavu u njegovo krilo, podigla masku dovoljno da ga poljubi i liznula ga.

Prošao joj je rukom kroz kratku kosu.

»Ne gubi vreme.«

»Ne osećam se kao da gubim vreme.« Povukla ga je dole. Dok su se pomicali praveći jedno drugom mesto na uskom krevetu, dodimuli su most:

ŽAK
Zbunjujuće
tačna predstava
njegovog lica,
viđenog izbliza, zatim
genitalia pre-
istaknutih »Tako
je nervozan, tako
čvrst.«

KEROL

»Ali brzo tako
brzo...« *Zamagljena*
slika raznih
delova njenoga
tela kako se pomiču
»Koža vruća.«

»Nisam nervozan«, reče on promuklim šapatom.
»Naravno da nisi.« Prešla je prstom preko njegovih grudiju. »Dlake ti ponovo rastu.«
»Moram da-hej!«
»Izvini, golicljiv si?«
»Samo oko pupka, nikad nisam mogao... tako je bolje.«
»Nadala sam se.« Stavila mu je ruku na svoju dojku i ponovo dotakla most.

ŽAK
Njene oči zatvorene
on vidi tamnocrveno
oseća kako prsti
udaraju o tvrdu bradavicu
zadovoljstvo dva mesta
»Pomisli nešto seksi
... NE MISLI vidi
njen um vidi njegovu
ruku »Šta ne misli?«

KEROL
Njeno lice iznenada
krivina njenog bedra
»Tako vrelo, nežno, tako
nalik... tako nalik...
ne misli, ne misli...«
Njegova ruka prelazi
preko njene dojke PLAŽA
NA JARKOM SUNCU VITKA
DEVOJKA »Ne misli
Marija ne misli...« .

»Ne cenzuriši se«, rekla je nežno. »Liči li na mene? U tvome umu liči.«
»Liči.« Prstom prevlači preko njenih rebara, struka, naleće na karličnu kost.

ŽAK
Toplo buđenje
zadovoljstva sledi
njegov prst, trbuh
skače od refleksnog pokreta
»O požuri O
požuri« iznad
malog spoja tetiva
i niže —
»Tu, O sad požuri«
usne raširene
mokar zvuk dah
zadržan »Tu O ne
tako jako O — tako
NEVALJALKO tako!«

KEROL
Klizi niz vrelu vlažnu
kožu »Vidim njen deli-
rijum« i preko igliča-
stih čekinja naniže
duž nje stani zatim
rastvori usne od dna
tako vruće tako mokre
raširi i nađi ga MARIJA
ISTRCAVA IZ VODE SEDA
NA MOJ PEŠKIR SUŠI
KOSU NOGE RAŠIRENE
RUŽIČASTA MISTERIJA
U PLAVOM HALOU
»Nisam nevaljalko« skli-
sko je ovde »Prejako?
Ja...«

»Tu.« Za trenutak pušta most da stavi njegovu ruku na pravo mesto.

ŽAK
»Miran sad.« Dvaput
udara o njega teško
dišući anus
skupljajući
»O... Oh« tamo
i natrag ponovo
polako paperjast
kružni dodir
...
vrelo pulsiranje dva
...

KEROL
»Tako spremna!«
Ne pritiskaj
ona zna miran sad.«
Ja...
»Kako možeš...«
»?«
»Isuse!«

ŽAK
tri smanjujući se
»... Oh.«
drhtavo zračenje
»... Oh Žak.«

»Oh Žak.« Trlja čelo o njegove grudi brišući znoj. On pušta most i čvrsto je grli. Dvaput je progutao knedlu.
»Tebi baš ne treba mnogo zagrevanja?«
Zakikotala mu se na grudima. »Prošlo je vise od nedelju dana. U odelu se ne

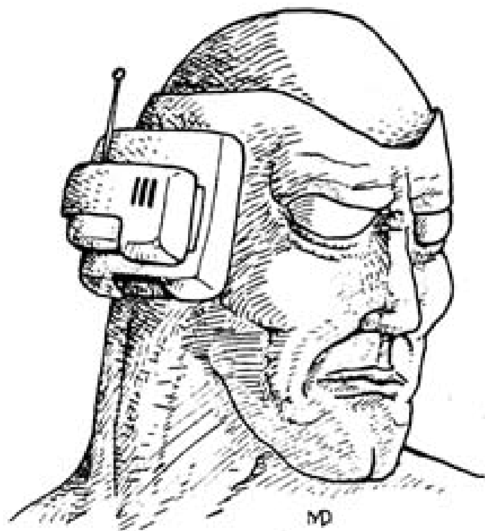
možeš pipkati.«
»Imala si čitav dan«, rekao je.
»Čuvala sam se.« Nastavila je da ga trlja. »Je li ovo u redu?«
»Lepo je.« Ivicom dlana prešao joj je niz kičmu; koža je glatka, opušta se. »Bilo je to... nešto.« Njegovi prsti lagano su počivali na vrhu pukotine izmedu njenih polutki, palcem je pravio male krugove u lumbalnom predelu. »Drugačije je nego sa muškarcem.«
»Bolje?«
»Drugačije.«
Prestala je da dahće. »Ne bi bilo tako brzo... ali most! To je kao... da si oboje. Ne baš tako, ali nešto slično. Uzbudljivo.«
Žak se nije tako osećao. »Dobro, dobro.« Žak se osećao kao da ga posmatraju.
»Ne moramo da most držimo rukama«, rekla je. »Šta misliš o ovome?« Prevrnula se tako da su joj leđa bila ka Žaku. »Uzmi me ovako, duže.« Preko ramena pustila je most izmedu svojih leđa i Žakovih grudiju.

ŽAK
»ako pokušam da
mislim o nečem
drugom« osećaj njega
mlohavog na njoj »GMIZAVI
ZAROBLJENI PAUK«

KEROL
nežno gnezdo »Bože!
gmizavi pauk koji
zarobljava insekte
skloni ga!«

Skoro ju je gumuo sa kreveta bežeći od kontakta sa mostom. »Žao mi je, on... bolje da ga držimo rukama. Tako ga možemo pustiti ako...«
»Osetio si da si zarobljen.«
»*On* je bio zarobljen.«
Posegla je unazad da ga dodime. »Žak, ti me se ne plašiš, zar ne?« Ne plašiš da me pustiš u...«
»Ne. Ne, to mi se sviđa.« Nije baš potpuna laž. »Samo držimo most... rukama. Ne dopada mi se da me dodiruje. Ne svida mi se da je tako blizu.«
»U redu.« Stavila je stvorenje pored svog stomaka. »Možeš li da ga ovde dohvatiš?«
»Da.« Oboje dodiruju most i ona ga slobodnom rukom uvodi u sebe.

(NASTAVIĆE SE...)



ROMANI KOJI DOLAZE

ORSON SKOT KARD

ENDEROVA IGRA

Orson Skot Kard, pisac koji jeu poslednjoj godini dobio najznačajnije nagrade u svetu SF literature (Nebulai Hugo, izmedu ostalih) svojom ENDER TRILOGIJOM (»Enderova igra«, »Govornik za mrtve« i još neobjavljeni »Ender izdajnik«) uvodi novu poetiku u SF žanr i otvara još jednu »Dnevnikovu« SF ediciju. »Enderova igra nalaziće nove čitaoce i onda kad 99 odsto knjiga objavljenih ove godine bude sasvim zaboravljeno« — Džin Vulf. »Sva zbivanja koja u romanu Enderova igra možemo paralelno da pratimo (na tri nivoa: u svesti glavnog junaka, objektivnog »trećeg lica« i onih koji odlučuju o sudbini glavnog junaka) tako plene pažnju da je čitanje teško prekinuti — još je teže biti svestan činjenice da prisustvujemo »izmišljenoj« radnji, fikciji. To svedoči o velikom literamom iskustvu autora, o njegovom talentu za uverljivu naraciju unutar price koja je van domašaja naših realnih znanja i pretpostavki...
Ovaj uzbudljivi roman čita se veoma lako, iako, zapravo, predstavlja višeslojnu dramu ljudskog morala, surovosti i trijumfa humanosti, građenu na perspektivi rata svetova ali i na plemenitoj ideji konačne pobede 'vise kosmičke pravde' koja je u rukama pobednika 'govomika za mrtve'« — Vojislav Despotov.

Format: 10,5 x 17 cm. Povez: broširano, višebojne plastificirane korice. Latinica. 320 strana **Cena 7.500**

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST, 21000 NOV1 SAD Vojvođanskih brigada 7/VI

ODELJENJU FIKSNE PRODAJE

NARUDŽBENICA

Ovim se neopozivo pretplaćujem na ________ primeraka knjige Orsona Skota Karda »ENDEROVA IGRA« po pretplatnoj ceni od 7.500 dinara, koju ću uplatiti u roku od 15 dana po prijemu »Dnevnikove« uplatnice. Izdavač se obavezuje da mi odštampanu knjigu isporuči najkasnije do 30. juna 1988. godine.

____

(Ime, očevo ime i prezime)

____

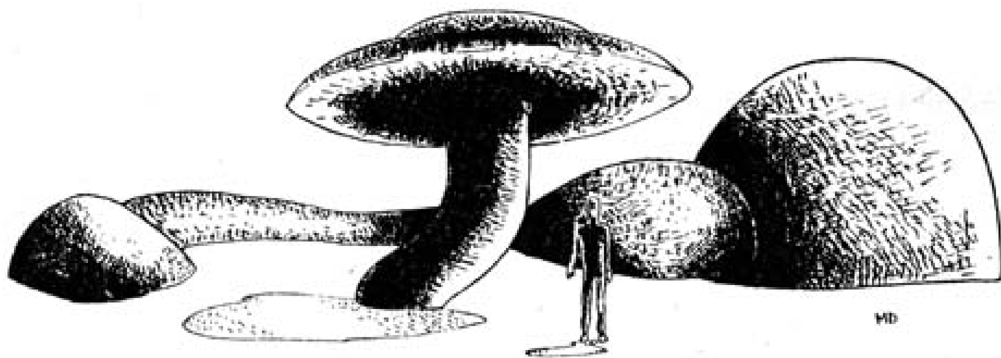
(mesto, ulica i broj)

______________________ ______________________

(mesto i datum) *(svojeručni potpis)*

ALEF 10

ZA SLEDEĆI, JUBILARNI DESETI »ALEF« PRIPREMILI SMO VAM SREDNJI DEO HALDEMANOVOG ROMANA. NASLOVNA NOVELA BIĆE »O BARENU I LUTIENI« J.R.R.TOLKINA, JEDNA OD NAJBOLJIH PRIČA IZ ČUVENOG »SILMARILIONA«. MEĐU AUTORIMA PRIČA IMAMO ČAK DVE ŽENE: LIZU GOLDŠTAJN (»KASANDRINE FOTOGRAFIJE«) I OLGU LARIONOVU (»STVARANJE SVETOVA«). TU JE I NOVELETA BOB ŠOA »KONVERZIJA«, A DOMAĆE AUTORE PREDSTAVLJA VLADIMIR LAZOVIĆ SA NOVELOM »RATNIK SUNČEVOG ZALASKA«.



Cena pojedinačnog primerka 1500 dinara. Godišnja pretplata: 18.000 dinara. Polugodišnja pretplata: 9.000 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $

Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.

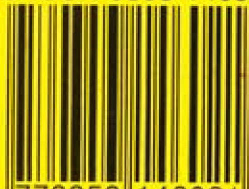
Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.

Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 540.000 dinara, za unutrašnje strane korica 600.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 750.000 dinara.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

ENDEROVA IGRA

Orson Skot Kard


YU ISSN 0353-1465

9 770353 146021